
6 Shrimaddevibhagavatamahapurane Shashthah Skandhah

౬ శ్రీమద్దేవీభాగవతమహాపురాణే షష్ఠః స్కంధః

Document Information

Text title : Devi Bhagavata Mahapurana Skandha 06

File name : devIbhAgavatam06.itx

Category : purana, devI, devii, devibhagavatam

Location : doc_purana

Transliterated by : Vishwas Bhide, satsangdhara.net

Proofread by : Vishwas Bhide, satsangdhara.net

Latest update : March 30, 2024

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 31, 2024

sanskritdocuments.org

౬ శ్రీమద్దేవీభాగవతమహాపురాణే షష్ఠః స్కంధః

౬.౧ ప్రథమోఽధ్యాయః | త్రిశిరసస్తపోభక్తాయ దేవరాజేన్ద్రద్వారా
నానోపాయచింతనవర్జనమ్ |

ఋషయః ఊచుః |

సూత సూత మహాభాగ మిష్టం తే వచనామృతమ్ |

న తృప్తాః స్మృత్యో వయం పీత్వా ద్వైపాయనకృతం శుభమ్ || ౧ ||

పునస్త్యాం ప్రప్లుమిచ్ఛామః కథాం పౌరాణికీం శుభామ్ |

వేదేఽపి కఠితాం రమ్యాం ప్రసిద్ధాం పాపనాశినీమ్ || ౨ ||

వృత్రాసుర ఇతి ఖ్యాతో వీర్యవాంస్త్యష్టురాత్మజః |

స కథం నిహతః సక్ష్యే వాసవేన మహాత్మనా || ౩ ||

త్వష్టా వై సురపక్షీయస్తత్పుత్రో బలవత్తరః |

శక్రేణ ఘాతితః కస్మాద్బ్రహ్మయోనిర్మహాబలః || ౪ ||

దేవాః సత్త్వగుణోత్పనా మానుషా రాజసాః స్మృతాః |

తిర్యక్ష్ణస్తామసాః ప్రోక్తాః పురాణాగమవాదిభిః || ౫ ||

విరోధోఽత్ర మహాన్ భాతి నూనం శతమఖేన హ |

ఛలేన బలవాన్ వృత్రః శక్రేణ వినిపాతితః || ౬ ||

విష్ణుః ప్రేరయితా తత్ర స తు సత్త్వధరః పరః |

ప్రవిష్టః పవిమధ్యే స ఛద్రునా భగవాన్ ప్రభుః || ౭ ||

సన్ధిం విధాయ స హ్యేవం మన్త్రితోఽసౌ మహాబలః |

హరిభ్యాం సత్యముత్స్రుజ్య జలఫేనేన శాతితః || ౮ ||

కృతమిన్ద్రేణ హరిణా కిమేతత్కూత సాహసమ్ |

మహాన్తోఽపి చ మోహేన వచ్ఛాతాః పాపబుద్ధయః || ౯ ||

అన్యాయవర్తినోఽత్యర్థం భవన్తి సురసత్తమాః |

సదాచారేణ యుక్తేన దేవాః శిష్టత్వమాగతాః || ౧౦ ||

ఏవం విశిష్టధర్మైః శిష్టత్వం కీదృశం పునః ।
 హత్వా వృత్రం తు విశ్వస్తం శక్రేణ ఛద్మనా పునః ॥ ౧౦॥
 ప్రాప్తం పాపఫలం నో వా బ్రహ్మహత్యాసముద్భవమ్ ।
 కిం చ త్వయా పురా ప్రోక్తం వృత్రాసురవధః కృతః ॥ ౧౧॥
 శ్రీదేవ్యా ఇతి తచ్చాపి చిత్తం మోహయతీహ నః ।
 సూత ఉవాచ ।
 శృణ్వన్తు మునయో వృత్రం వృత్రాసురవధాశ్రయమ్ ॥ ౧౩॥
 యథేన్ద్రేణ చ సమ్ప్రాప్తం దుఃఖం హత్యాసముద్భవమ్ ।
 ఏవమేవ పురా పృష్టో వ్యాసః సత్యవతీసుతః ॥ ౧౪॥
 పారీక్షితేన రాజ్ఞాపి స యదాహ చ తద్బ్రువే ।
 జనమేజయ ఉవాచ ।
 కథం వృత్రాసురః పూర్వం హతో మఘవతా మునే ॥ ౧౫॥
 సహాయం విష్ణుమాసాద్య ఛద్మనా సాత్త్వికేన హ ।
 కథం చ దేవ్యా నిహతో దైత్యోఽసౌ కేన హేతునా ॥ ౧౬॥
 కథమేకవధో ద్వాభ్యాం కృతః స్యాన్మునిపుంజవ ।
 తదేతచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛామి పరం కౌతూహలం హి మే ॥ ౧౭॥
 మహతాం చరితం శృణ్వన్ కో విరజ్యేత మానవః ।
 కథయామ్భావైభవం త్వం వృత్రాసురవధాశ్రితమ్ ॥ ౧౮॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ధన్యోఽసి రాజంస్తవ బుద్ధిరీదృశీ
 జాతా పురాణశ్రవణేఽతిసాదరా ।
 పీత్వామృతం దేవవరాస్తు సర్వథా
 పానే విత్పృష్టాః ప్రభవన్తి వై పునః ॥ ౧౯॥
 దినే దినే తేఽధికభక్తిభావః
 కథాసు రాజన్ మహనీయకీర్తయేః ।
 శ్రోతా యదైకప్రవణః శృణోతి
 వక్తా తదా ప్రీతమనా బ్రవీతి ॥ ౨౦॥

యుద్ధం పురా వాసవవృత్రయోర్యుద్ధమ్
 వేదే ప్రసిద్ధం చ తథా పురాణే ।
 దుఃఖం సురేన్ద్రేణ తథైవ లబ్ధం
 హత్యా రిపుం త్యాష్ట్రమపాపమేవ ॥ ౨౧॥

చిత్రం కిమత్ర నృపతే హరివజ్రభృద్భ్యాం
 యచ్ఛద్మనా వినిహతస్త్రిశిరోఽథ వృత్రః ।
 మాయాబలేన మునయోఽపి విమోహితాస్తే
 చక్రుశ్చ నిన్ద్యమనిశం కిల పాపభీతాః ॥ ౨౨॥

విష్ణుః సదైవ కపటేన జఘాన దైత్యాన్
 సత్త్వాత్మమూర్తిరపి మోహమవాప్య కామమ్ ।
 కోఽన్యోఽస్తి తాం భగవతీం మనసాపి జేతుం
 శక్తః సమస్తజనమోహకరీం భవానీమ్ ॥ ౨౩॥

మత్స్యాదియోనిషు సహస్రయుగేషు సద్యః
 సాక్షాద్భవత్యపి యయా వినియోజితోఽత్ర ।
 నారాయణో నరసఖో భగవాననన్తః
 కార్యం కరోతి విహితావిహితం కదాచిత్ ॥ ౨౪॥

దేహం ధనం గృహమిదం స్వజనా మదీయం
 పుత్రాః కలత్రమితి మోహముపేత్య సర్వః ।
 పుణ్యం కరోత్యథ చ పాపచయం కరోతి
 మాయాగుణైరతిబలైర్వికలీకృతో యత్ ॥ ౨౫॥

న జాతు మోహం క్షపితుం నరః క్షమః
 కశ్చిద్భవేద్భూప పరావరార్థవిత్ ।
 విమోహితస్త్రిభిరేవ మూలతో
 వశీకృతాత్మా జగతీతలే భృశమ్ ॥ ౨౬॥

అథ తౌ మాయయా విష్ణువాసవౌ మోహితౌ భృశమ్ ।
 జఘ్నుతుశ్చద్మనా వృత్రం సా్వర్థసాధనతత్పరో ॥ ౨౭॥

తదహం సమ్ప్రవక్ష్యామి వృత్తాన్తమవనీపతే ।
 కారణం పూర్వవైరస్య వృత్రవాసవయోర్మిథః ॥ ౨౮॥

త్వష్టా ప్రజాపతిర్వ్యాసీద్దేవశ్రేష్ఠో మహాతపాః ।

దేవానాం కార్యకర్తా చ నిపుణో బ్రాహ్మణప్రియః ॥ ౨౯ ॥
 స పుత్రం వై త్రిశిరసమిన్ద్రద్వేషాత్కిలాస్పజత్ ।
 విశ్వరూపేతి విఖ్యాతం నామ్నా రూపేణ మోహనమ్ ॥ ౩౦ ॥
 త్రిభిః స వదనైః శ్రేష్ఠైర్వ్యరోచత మనోహరైః ।
 త్రిభిర్భిన్నాని కార్యాణి ముఖైః సమకరోన్మునిః ॥ ౩౧ ॥
 వేదానేకేన సోఽధీతే సురాం చైకేన సోఽపిబత్ ।
 తృతీయేన దిశః సర్వా యుగపచ్చ నిరీక్షతే ॥ ౩౨ ॥
 త్రిశిరా భోగముత్సుజ్య తపశ్చక్రే సుదుష్కరమ్ ।
 తపస్వీ స మృదుర్దాన్తో ధర్మమేవ సమాశ్రితః ॥ ౩౩ ॥
 పఞ్చాగ్నిసాధనం కాలే పాదపాగ్రే నివేశనమ్ ।
 జలమధ్యే నివాసం చ హేమస్తే శిశిరే తథా ॥ ౩౪ ॥
 నిరాహారో జితాత్మాసౌ త్యక్తసర్వపరిగ్రహాః ।
 తపశ్చచార మేధావీ దుష్కరం మన్దబుద్ధిభిః ॥ ౩౫ ॥
 తం చ దృష్ట్వా తపస్యన్తం ఖేదమాప శచీపతిః ।
 విషాదమగమత్తత్ర శక్రోఽయం మాస్మభూదితి ॥ ౩౬ ॥
 దృష్ట్వా తస్య తపో వీర్యం సత్యం చామితతేజసః ।
 చింతాం చ మహతీం ప్రాప హ్యనిశం పాకశాసనః ॥ ౩౭ ॥
 వివర్ధమానస్త్రిశిరా మామయం శాతయిష్యతి ।
 నోపేక్ష్యః సర్వథా శత్రుర్వర్ధమానబలో బుధైః ॥ ౩౮ ॥
 తస్మాదుపాయః కర్తవ్యస్తపోనాశాయ సామృతమ్ ।
 కామస్తు తపసాం శత్రుః కామాన్నశ్యతి వై తపః ॥ ౩౯ ॥
 తథైవాద్య ప్రకర్తవ్యం భోగాసక్తో భవేద్యథా ।
 ఇతి సఞ్చిన్త్య మనసా బుద్ధిమాన్బలమర్ధనః ॥ ౪౦ ॥
 ఆజ్ఞాపయత్సోఽప్సరసస్తాష్ట్రపుత్రప్రలోభనే ।
 ఉర్వశీం మేనకాం రమాభం ఘృతాచీం చ తిలోత్తమామ్ ॥ ౪౧ ॥
 సమాహూయాబ్రవీచ్ఛక్రస్తాస్తదా రూపగర్వితాః ।
 ప్రియం కురుధ్వం మే సర్వాః కార్యేఽద్య సముపస్థితే ॥ ౪౨ ॥

యత్తో మేఽద్య మహాఞ్చత్ప్రస్తపస్తపతి దుర్జయః ।
కార్యం కురుత గచ్ఛధ్వం ప్రలోభయత మాచిరమ్ ॥ ౪౩॥
శృఙ్గారవేషైర్విధైర్వావైర్దేహసముద్భవైః ।
ప్రలోభయత భద్రం వః శమయధ్వం జ్వరం మమ ॥ ౪౪॥
అస్వస్థోఽహం మహాభాగాస్తస్య జ్ఞాత్వా తపోబలమ్ ।
బలవానాసనం మేఽద్య గ్రహీష్యత్యవలమ్భితః ॥ ౪౫॥
భయం మే సముపాయాతం క్షిప్రం నాశయతాబలాః ।
ఉపకుర్వన్తు సహితాః కార్యేఽద్య సముపస్థితే ॥ ౪౬॥
తచ్చుత్వా వచనం నార్య ఉచ్యంతం ప్రణతాః పురః ।
మా భయం కురు దేవేశ యతిష్యామః ప్రలోభనే ॥ ౪౭॥
యథా న స్యాదృభయం తస్మాత్తథా కార్యం మహాద్యుతే ।
నృత్యగీతవిహారైశ్చ మునేస్తస్య ప్రలోభనే ॥ ౪౮॥
కటాక్షైరఙ్గభేదైశ్చ మోహయిత్వా మునిం విభో ।
లోలుపం వశమస్మాకం కరిష్యామో నియన్త్రితమ్ ॥ ౪౯॥
వ్యాస ఉవాచ ।
ఇత్యాభాష్య హరిం నార్యో యయుస్త్రిశిరసోఽన్త్రికమ్ ।
కుర్వన్తో వివిధానాభావాన్కామశాస్త్రోచితానపి ॥ ౫౦॥
గాయన్త్యస్తాలభేదైస్తా నృత్యన్త్యః పురతో మునేః ।
తం ప్రలోభయితుం చక్రుర్నానాభావాన్వరాఙ్గానాః ॥ ౫౧॥
నాపశ్యత్స తపోరాశిరఙ్గానానాం విడమ్బనమ్ ।
ఇన్ద్రియాణి వశే కృత్వా మాకాన్ధబధిరః స్థితః ॥ ౫౨॥
దినాని కతిచిత్తస్థుర్నార్యస్తస్యాశ్రమే వరే ।
కుర్వన్తో గాననృత్యాదిప్రపఞ్చానతిమోహదాన్ ॥ ౫౩॥
న చవాల యదా కామం ధ్యానాచ్చ త్రిశిరా మునిః ।
పరావృత్య తదా దేవ్యః పునః శక్రముపస్థితాః ॥ ౫౪॥
కృతాఙ్జలిపుటాః సర్వా దేవరాజమథాబ్రువన్ ।
శ్రాన్తా దీనా భయత్రస్తా వివర్ణవదనా భృశమ్ ॥ ౫౫॥
దేవదేవ మహారాజ యత్నశ్చ పరమః కృతః ।

న స శక్యో దురాధర్షో ధైర్యాచ్ఛాలయితుం విభో || ౫౬ ||

ఉపాయోఽన్యః ప్రకర్తవ్యః సర్వథా పాకశాసన |

నాస్మాకం బలమేతస్మింస్తాపసే విజితేన్ద్రియే || ౫౭ ||

దిష్ట్యా వయం న శప్తాః స్మ యదనేన మహాత్మనా |

మునినా వహ్నితుల్యేన తపసా ద్యోతితేన హి || ౫౮ ||

విసృజ్యాప్సరసః శక్రశ్చిన్తయామాస మన్దధీః |

త్స్వైవ చ వధోపాయం పాపబుద్ధిరసామృతమ్ || ౫౯ ||

విసృజ్య లోకలజ్ఞాం స తథా పాపభయం భృశమ్ |

చకార పాపబుద్ధిం తు తద్వధాయ మహీపతే || ౬౦ ||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం

సంహితాయాం షష్ఠస్కంధే త్రిశిరసస్తపోభక్తాయ దేవరాజేన్ద్రద్వారా

నానోపాయచిన్తనవర్జనం నామ ప్రథమోఽధ్యాయః || ౬౦ ||

౬.౨ ద్వితీయోఽధ్యాయః | త్రిశిరవధానన్తరం వృత్రోత్పత్తివర్ణనమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |

అథ స లోభముపేత్య సురాధిపః

సమధిగమ్య గజాసనసంస్థితః |

త్రిశిరసం ప్రతి దుష్టమతిస్తదా

మునిమపశ్యదమేయపరాక్రమమ్ || ౧ ||

తమభివీక్ష్య దృఢాసనసంస్థితం

జితగిరం సుసమాధివశం గతమ్ |

రవివిభావసుసన్నిభమోజసా

సురపతిః పరమాపదమభ్యగాత్ || ౨ ||

కథమసౌ వినిహన్తుమహో మయా

మునిరపాపమతిః కిల సమృతః |

రిపురయం సుసమిద్ధతపోబలః

కథముపేక్ష్య ఇహాసనకాముకః || ౩ ||

ఇతి విచిన్త్య పవిం పరమాయుధం

ప్రతి ముమోచ మునిం తపసి స్థితమ్ |

శశిదివాకరసన్నిభమాశుగం
త్రిశిరసం సురసంఘపతిః స్వయమ్ ॥ ౪॥

తదభిఘాతహతః స ధరాతలే
కీల పపాత మమార చ తాపసః ।
శిఖరిణః శిఖరం కులిశార్దీతం
నిపతితం భువి చాద్భుతదర్శనమ్ ॥ ౫॥

తం నిహత్య ముదమాప సురేశ-
శ్చుక్రశుశ్చ మునయస్తు సంస్థితాః ।
హా హతేతి భృశమార్తనిఃస్వనాః
కిం కృతం శతమఖేన పాపినా ॥ ౬॥

వినాపరాధం తపసాం నిధిర్హతః
శచీపతిః పాపమతిర్దురాత్మా ।
ఫలం కీలాయం తరసా కృతస్య
ప్రాప్నోతు పాపీ హననోద్భవస్య ॥ ౭॥

తం నిహత్య తరసా సురరాజో
నిర్జగామ నిజమన్దిరమాశు ।
స హతోఽపి విరరాజ మహాత్మా
జీవమాన ఇవ తేజసాం నిధిః ॥ ౮॥

తం దృష్ట్వా పతితం భూమౌ జీవన్తమివ వృత్రహా ।
చింతామాపాతిఖిన్నాఙ్గుః కిం వా జీవేదయం పునః ॥ ౯॥

విమృశ్య మనసాతీవ తక్షాణం పురతః స్థితమ్ ।
మఘవా వీక్ష్య తం ప్రాహ స్వకార్యసదృశం వచః ॥ ౧౦॥

తక్షంశ్చిన్ది శిరాంస్యస్య కురుష్య వచనం మమ ।
మా జీవతు మహాతేజా భాతి జీవన్నివ స్వయమ్ ॥ ౧౧॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య తక్షోవాచ విగర్హయన్ ।
తక్షోవాచ ।
మహాస్కన్ధో భృశం భాతి పరశుర్న తరిష్యతి ॥ ౧౨॥

తతో నాహం కరిష్యామి కార్యమేతద్విగర్హితమ్ ।
త్వయా వై నిన్దితం కర్మ కృతం సద్భిర్విగర్హితమ్ ॥ ౧౩॥

అహం బిభేమి పాపాద్వై మృతస్యైవ చ మారణే ।
 మృతోఽయం మునిరస్యైవ శిరసః కృన్తనేన కిమ్ ॥ ౧౪ ॥
 భయం కిం తేఽత్ర సజ్జాతం పాకశాసన కథ్యతామ్ ।
 ఇన్ద్ర ఉవాచ ।
 సజీవ ఇవ దేహోఽయమాభాతి విశదాకృతిః ॥ ౧౫ ॥
 తస్మాద్బిభేమి మా జీవేన్మునిః శత్రురయం మమ ।
 తక్షోవాచ ।
 నాత్ర కిం త్రపనే విద్వన్ క్రూరేణానేన కర్మణా ॥ ౧౬ ॥
 ఋషిపుత్రమిమం హత్వా బ్రహ్మహత్యాభయం న కిమ్ ।
 ఇన్ద్ర ఉవాచ ।
 ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యామి పశ్చాత్పాపక్షయాయ వై ॥ ౧౭ ॥
 శత్రుస్తు సర్వథా వధ్యశ్చలేనాపి మహామతే ।
 తక్షోవాచ ।
 త్వం లోభాభిహతః పాపం కరోషి మఘవన్నిహ ॥ ౧౮ ॥
 తం వినాహం కథం పాపం కరోమి వద మే విభో ।
 ఇన్ద్ర ఉవాచ ।
 మఖేషు ఖలు భాగం తే కరిష్యామి సదైవ హి ॥ ౧౯ ॥
 శిరః పశోస్తు తే భాగం యజ్ఞే దాస్యన్తి మానవాః ।
 శుక్లేనానేన చిన్ది త్వం శిరాంస్యస్య కురు ప్రియమ్ ॥ ౨౦ ॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఏతచ్ఛ్రుత్వా మహేన్ద్రస్య వచస్తజ్ఞా ముదాన్వితః ।
 కుఠారేణ శిరాంస్యస్య చకర్త సుదృఢేన హి ॥ ౨౧ ॥
 చిన్నాని త్రీణి శీర్షాణి పతితాని యదా భువి ।
 తేభ్యస్తు పక్షిణః ఊప్రం వినిష్పేతుః సహస్రశః ॥ ౨౨ ॥
 కలవిఙ్కాస్తిత్తిరయన్తధైవ చ కపిఙ్జాలాః ।
 పృథకృథగ్వినిష్పేతుర్ముఖతస్తరసా తదా ॥ ౨౩ ॥
 యేన వేదానధీతే స్మ సోమం చ పిబతే తథా ।
 తస్మాద్వక్త్రాత్కిలోత్పేతుః సద్య ఏవ కపిఙ్జాలాః ॥ ౨౪ ॥

యేన సర్వా దిశః కామం పిబన్నివ నిరీక్షతే |
 తస్మాత్తు తిత్తిరాస్తత్ర నిఃసృతాస్తిగ్మతేజసః || ౨౫ ||
 యత్సూరాపం తు తద్వక్త్రం తస్మాత్తు చటకాః కిల |
 వినిషేతుస్త్రిశిరస ఏవం తే విహగా నృప || ౨౬ ||
 ఏవంవినిఃసృతాన్తస్త్వా తేభ్యః శక్తస్తదాణ్ణజాన్ |
 ముమోద మనసా రాజన్ జగామ త్రిదివం పునః || ౨౭ ||
 గతే శక్రే తు తజ్ఞాపి స్వగృహం తరసా యయా |
 యజ్ఞభాగం పరం లభ్యా ముదమాప మహీపతే || ౨౮ ||
 ఇన్ద్రో౭థ స్వగృహం గత్వా హత్వా శత్రుం మహాబలమ్ |
 మేనే కృతార్థమాత్మానం బ్రహ్మహత్వామచిన్తయన్ || ౨౯ ||
 తం శ్రుత్వా నిహతం త్వష్టా పుత్రం పరమధార్మికమ్ |
 చుకోపాతీవ మనసా వచనం చేదమబ్రవీత్ || ౩౦ ||
 అనాగసం మునిం యస్మాత్పుత్రం నిహతవాన్మమ |
 తస్మాదుత్పాదయిష్యామి తద్వధార్థం సుతం పునః || ౩౧ ||
 సురాః పశ్యన్తు మే వీర్యం తపసశ్చ బలం తథా |
 జానాతు సర్వం పాపాత్మా స్వకృతస్య ఫలం మహత్ || ౩౨ ||
 ఇత్యుక్త్వాగ్నిం జహావాథ మన్తైరాథర్వణోదీతైః |
 పుత్రస్యోత్పాదనార్థాయ త్వష్టా క్రోధసమాకులః || ౩౩ ||
 కృతే హోమే౭ష్టరాత్రం తు సన్ధిప్తాచ్ఛ విభావసోః |
 ప్రాదుర్బభూవ తరసా పురుషః పావకోపమః || ౩౪ ||
 తం దృష్ట్వాగ్రే సుతం త్వష్టా తేజోబలసమన్వితమ్ |
 వేగాత్ప్రకటితం వహ్నోర్దిప్యమానమివానలమ్ || ౩౫ ||
 ఉవాచ వచనం త్వష్టా సుతం వీక్ష్య పురఃస్థితమ్ |
 ఇన్ద్రశత్రో వివర్ధస్య ప్రతాపాత్తపసో మమ || ౩౬ ||
 ఇత్యుక్తే వచనే త్వష్టా క్రోధప్రజ్వలితేన చ |
 సో౭వర్ధత దివం స్తభ్యా వైశ్వానరసమద్యుతిః || ౩౭ ||
 జాతః స పర్వతాకారః కాలమృత్యుసమః స్వరాట్ |

కిం కరోమీతి తం ప్రాహ పితరం పరమాతురమ్ || ౩౮||

కురు మే నామకం నాథ కార్యం కథయ సువ్రత |
చింతాతురోఽసి కస్మాత్త్వం బ్రూహి మే శోకకారణమ్ || ౩౯||

నాశయామ్యద్య తే శోకమితి మే వ్రతమాహితమ్ |
తేన జాతేన కిం భూయః పితా భవతి దుఃఖితః || ౪౦||

పిబామి సాగరం సద్యశ్చూర్ణయామి ధరాధరాన్ |
ఉద్యంతం వారయామ్యద్య తరణిం తిగ్మతేజసమ్ || ౪౧||

హస్మిన్ద్రిం ససురం సద్యో యమం వా దేవతావ్రతమ్ |
క్షిపామి సాగరే సర్వాన్సముత్పాత్య చ మేదినీమ్ || ౪౨||

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య త్వష్టా పుత్రస్య పేశలమ్ |
ప్రత్యువాచాతిముదితస్తం సుతం పర్వతోపమమ్ || ౪౩||

వృజినాత్రాతుమధునా యస్మాచ్ఛక్తోఽసి పుత్రక |
తస్మాద్వృత్ర ఇతి ఖ్యాతం తవ నామ భవిష్యతి || ౪౪||

భ్రాతా తవ మహాభాగ త్రిశిరా నామ తాపసః |
త్రీణి తస్య చ శీర్షాణి హ్యభవన్వీర్వవన్తి చ || ౪౫||

వేదవేదాఙ్గతత్త్వజ్ఞః సర్వవిద్యావిశారదః |
సంస్థితస్తపసి ప్రాయస్త్రిలోకీవిస్మయప్రదే || ౪౬||

శక్రేణ తు హతః సోఽద్య వజ్రఘాతేన సామృతమ్ |
వినాపరాధం సహసా ఛిన్నాని మస్తకాని చ || ౪౭||

తస్మాత్త్వం పురుషవ్యాప్తు జహి శక్రం కృతాగసమ్ |
బ్రహ్మహత్యాయుతం పాపం నిస్త్రవం దుర్మతిం శతమ్ || ౪౮||

ఇత్యుక్త్వా చ తదా త్వష్టా పుత్రశోకసమాకులః |
ఆయుధాని చ దివ్యాని చకార వివిధాని చ || ౪౯||

దదావస్మై సహస్రాక్షవధాయ ప్రబలాని చ |
ఖడ్గశూలగదాశక్తితోమరప్రముఖాని వై || ౫౦||

శార్ఙ్గ ధనుస్తథా బాణం పరిఘం పట్టిశం తథా |
చక్రం దివ్యం సహస్రారం సుదర్శనసమప్రభమ్ || ౫౧||

తూణీరో చాక్షయౌ దివ్యౌ కవచం చాతిసుందరమ్ |
 రథం మేఘప్రతీకాశం దృఢం భారసహం జవమ్ || ౫౨||
 యుద్ధోపకరణం సర్వం కృత్వా పుత్రాయ పార్థివ |
 దత్త్వాసౌ ప్రేరయామాస త్వష్టా క్రోధసమన్వితః || ౫౩||
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం
 సంహితాయాం షష్టస్కంధే త్రిశిరవధానన్తరం
 వృత్రోత్పత్తివర్ణనం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః || ౬.౨||

౬.౩ తృతీయోఽధ్యాయః | బ్రహ్మణః సమారాధనాయ త్వష్టా
 వృత్రోపదేశవర్ణనమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |
 కృతస్వస్త్వయనో వృత్రో బ్రాహ్మణైర్వేదపారగైః |
 నిర్జగమ రథారూఢో హస్తం శక్రం మహాబలః || ౧||
 తదైవ రాక్షసాః క్రూరాః పురా దేవపరాజితాః |
 సమాజగ్ముశ్చ నేవార్థం వృత్రం జ్ఞాత్వా మహాబలమ్ || ౨||
 ఇన్ద్రదూతాస్తు తం దృష్ట్వా యుద్ధాయ తు సమాగతమ్ |
 వేగాదాగత్య వృత్తాన్తం శశంసుస్తస్య చేష్టితమ్ || ౩||
 దూతా ఉచుః |
 స్వామిఞ్చేఘ్రమిహాయాతి వృత్రో నామ రిపుస్తవ |
 బలవాన్సృగ్ధనే రూఢస్త్వష్టా చోత్పాదితః కిల || ౪||
 అవిచారేణ నాశార్థం తవ క్రోధాన్వితేన వై |
 పుత్రపూతాభితప్తేన దుఃసహో రాక్షసైర్యుతః || ౫||
 యత్నం కురు మహాభాగ శిఘ్రమాయాతి సామృతమ్ |
 మేరుమన్దరసంక్రాశో ఘోరశబ్దోఽతిదారుణః || ౬||
 ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర భీతా దేవగణా భృశమ్ |
 ఆగత్యోచుః సురపతిం శ్శృణ్వన్తం దూతభాషితమ్ || ౭||
 గణాః ఉచుః |
 మఘవన్ దుర్నిమిత్తాని భవన్తి త్రిదశాలయే |

బహూని భయశంసీని పక్షిణాం విరుతాని చ ॥ ౮ ॥

కాకగృధ్రాస్తథా శ్వేనాః కఙ్కాద్యా దారుణాః ఖగాః ।

రుదన్ని వికృతైః శబ్దైరుత్కారైర్భవనోపరి ॥ ౯ ॥

చీచీకూచీతి నినదాన్ కుర్వన్తి విహగా భృశమ్ ।

వాహనానాం చ నేత్రేభ్యో జలధారాః పతన్త్యధః ॥ ౧౦ ॥

శ్రూయతేఽతిమహాఞ్శుభ్రో రుదతీనాం నిశాసు చ ।

రాక్షసీనాం మహాభాగ భవనోపరి దారుణః ॥ ౧౧ ॥

ప్రపతన్తి ధ్వజాస్తూర్ణం వినా వాతేన మానద ।

ప్రభవన్తి మహోత్పాతా దివి భూమ్యన్తరిక్షజాః ॥ ౧౨ ॥

కృష్ణామృరధరా నార్యో భ్రమన్తి చ గృహే గృహే ।

యాన్తు యాన్తు గృహోత్తూర్ణం కుర్వన్త్యో వికృతాననాః ॥ ౧౩ ॥

రాత్రౌ స్వప్నేషు కాన్తానాం సుప్తానాం నిజమన్దిరే ।

కేశేఽల్లనన్తి రాక్షస్యో భీషయన్త్యో భృశాతురాః ॥ ౧౪ ॥

ఏవంవిధాని దేవేశ భూకమ్పొల్కాదయస్తథా ।

గోమాయవో రుదన్ని సృ నిశాయాం భవనాఙ్గణే ॥ ౧౫ ॥

సరటానాం చ జాలాని ప్రభవన్తి గృహే గృహే ।

అఙ్గప్రస్ఫురణాదీని దుర్నిమిత్తాని సర్వశః ॥ ౧౬ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి తేషాం వచః శ్రుత్వా చిన్తామాప సురేశ్వరః ।

బృహస్పతిం సమాహూయ పప్రచ్ఛ చ మనోగతమ్ ॥ ౧౭ ॥

ఇన్ద్ర ఉవాచ ।

బ్రహ్మాన్ కిముత ఘోరాణి నిమిత్తాని భవన్తి వై ।

వాతాశ్చ దారుణా వాన్తి ప్రపతన్త్యులకాః ఖతః ॥ ౧౮ ॥

సర్వఙ్గోఽసి మహాభాగ సమర్థో విఘ్ననాశనే ।

బుద్ధిమాఞ్శాస్త్రతత్త్వఙ్గో దేవతానాం గురుస్తథా ॥ ౧౯ ॥

కురు శాన్తిం విధానఙ్గ శత్రుక్షయవిధాయినీమ్ ।

యథా మే న భవేద్దుఃఖం తథా కార్యం విధీయతామ్ ॥ ౨౦ ॥

బృహస్పతిరువాచ ।

కిం కరోమి సహస్రాక్ష త్వయాద్య దుష్కృతం కృతమ్ |
 ఆనాగసం మునిం హత్వా కిం ఫలం సముపార్జితమ్ || ౨౧||
 అత్యుగ్రం పుణ్యపాపానాం ఫలం భవతి సత్వరమ్ |
 విచార్య ఖలు కర్తవ్యం కార్యం తదూభిమిచ్ఛతా || ౨౨||
 పరోపతాపనం కర్మ న కర్తవ్యం కదాచన |
 న సుఖం విస్తతే ప్రాణీ పరపిడాపరాయణః || ౨౩||
 మోహాల్లోభాద్భ్రహ్మాహత్యా కృతా శక్ర త్వయాధునా |
 తస్య పాపస్య సహసా ఫలమేతదుపాగతమ్ || ౨౪||
 అవధ్యః సర్వదేవానాం జాతోఽసౌ వృత్రసంజ్ఞకః |
 హస్తుం త్వాం స సమాయాతి దానవైర్భహుభిర్వృతః || ౨౫||
 ఆయుధాని చ సర్వాణి వజ్రతుల్యాని వాసవ |
 త్వష్ట్రా దత్తాని దివ్యాని గృహీత్వా సముపస్థితః || ౨౬||
 సమాగచ్ఛతి దుర్ధర్షో రథారూఢః ప్రతాపవాన్ |
 దేవేస్త్ర ప్రలయం కుర్వన్నాస్య మృత్యుర్భవిష్యతి || ౨౭||
 కోలాహలస్తదా జాతస్తథా బ్రువతి వాక్పతౌ |
 గంధర్వాః కిన్నరా యజ్ఞా మునయశ్చ తపోధనాః || ౨౮||
 సదనాని విహాయైవామరాః సర్వే పలాయితాః |
 తద్దృష్ట్వా మహదాశ్చర్యం శక్రశ్చింతాపరాయణః || ౨౯||
 ఆజ్ఞాపయామాస తదా సేనోద్యోగాయ సేవకాన్ |
 ఆసయధ్వం వసూన్ రుద్రానశ్శినౌ చ దివాకరాన్ || ౩౦||
 పూషణం చ భగం వాయుం కుబేరం వరుణం యమమ్ |
 విమానేషు సమారుహ్య సాయుధాః సురసత్తమాః || ౩౧||
 సమాగచ్ఛన్తు తరసా శత్రురాయాతి సామృతమ్ |
 ఇత్యాజ్ఞాప్య సురపతిః సమారుహ్య గజోత్తమమ్ || ౩౨||
 బృహస్పతిం పురోధాయ నిర్గతో నిజమన్దిరాత్ |
 తథైవ త్రిదశాః సర్వే స్వం స్వం వాహనమాస్థితాః || ౩౩||
 యుద్ధాయ కృతస్కల్పా నిర్యయుః శస్త్రపాణయః |
 వృత్రోఽథ దానవైర్యుక్తః సమ్ప్రాప్తో మానసోత్తరమ్ || ౩౪||

పర్వతం దేవతావాసం రమ్యం పాదపశోభితమ్ ।
 ఇన్ద్రోఽప్యోగత్య సక్లౌమం చకార మానసోత్తరే ॥ ౩౫॥
 పర్వతే దేవతాయుక్తో వాచస్పతిపురఃసరః ।
 తత్రాభూద్ధారుణం యుద్ధం వృత్రవాసవయోస్తదా ॥ ౩౬॥
 గదాసిపరఘ్నేః పాశైర్బాణైః శక్తిపరశ్వధైః ।
 మానుషేణ ప్రమాణేన సక్లౌమః శరదాం శతమ్ ॥ ౩౭॥
 బభూవ భయదో నృణామృషీణాం భావితాత్మనామ్ ।
 వరుణః ప్రథమం భగ్నుస్తతో వాయుగణః కిల ॥ ౩౮॥
 యమో విభావనుః శక్రః సర్వే తే నిర్గతా రణాత్ ।
 పలాయనపరాన్ దృష్ట్వా దేవానిన్ద్రపురోగమాన్ ॥ ౩౯॥
 వృత్రోఽపి పితరం ప్రాగాదాశ్రమస్థం ముదాన్వితమ్ ।
 ప్రణమ్య ప్రాహ త్వష్టారం పితః కార్యం మయా కృతమ్ ॥ ౪౦॥
 దేవా వినిర్జితాః సర్వే నేన్ద్రాః సమరసంస్థితాః ।
 విద్రుతాస్తే గతాః స్థానం యథా సింహాన్మృగా గజాః ॥ ౪౧॥
 ఇన్ద్రః పదాతిరగమన్మయాసీతో గజోత్తమః ।
 ఐరావతోఽయం భగవన్ గృహాణ ద్విరదోత్తమమ్ ॥ ౪౨॥
 న హతాస్తే మయా యస్మాదయుక్తం భీతమారణమ్ ।
 ఆజ్ఞాపయ పునస్తాత కిం కరోమి తవేప్పితమ్ ॥ ౪౩॥
 నిర్జరా నిర్గతాః సర్వే భయభీతా శ్రమాతురాః ।
 ఇన్ద్రోఽప్యైశ్వరావతం త్యక్త్వా భయభీతః పలాయితః ॥ ౪౪॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇతి పుత్రవచః శ్రుత్వా త్వష్టా ప్రాహ ముదాన్వితః ।
 పుత్రవానద్య జాతోఽస్మి సఫలం మమ జీవితమ్ ॥ ౪౫॥
 త్వయాహం పావితః పుత్ర గతో మే మానసో జ్వరః ।
 నిశ్చలం మే మనో జాతం దృష్ట్వా వీర్యం తవాద్భుతమ్ ॥ ౪౬॥
 శృణు వక్ష్యామ్యహం పుత్ర హితం తేఽద్య నిశామయ ।
 తపః కురు మహాభాగ సావధానః స్థిరాసనః ॥ ౪౭॥

విశ్వాసో వైవ కర్తవ్యః కేషాఞ్చిత్పాకశాసనః ।
 శత్రుస్తే భలకర్తాస్తి నానాభేదవిశారదః ॥ ౪౮॥
 తపసా ప్రాప్యతే లక్ష్మీస్తపసా రాజ్యముత్తమమ్ ।
 తపసా బలవృద్ధిః స్యాత్సంక్లామే విజయస్తథా ॥ ౪౯॥
 ఆరాధ్య ద్రుహిణం దేవం లభ్యా వరమనుత్తమమ్ ।
 జహి శక్రం దురాచారం బ్రహ్మహత్యాసమావృతమ్ ॥ ౫౦॥
 సావధానః స్థిరో భూత్వా దాతారం భజ శక్కరమ్ ।
 వాఞ్చితం స వరం దద్యాత్సన్తుష్టశ్చతురాననః ॥ ౫౧॥
 తోషయిత్వా విశ్వయోనిం బ్రహ్మణమమితౌజసమ్ ।
 అవిनाశిత్యమాసాద్య జహి శక్రం కృతాగసమ్ ॥ ౫౨॥
 వైరం మనసి మే పుత్ర వర్తతే సుతఘాతజమ్ ।
 న శాన్తిమనుగచ్ఛామి న స్వపామి సుఖేన హ ॥ ౫౩॥
 తాపసో మే హతః పుత్రో నిరాగాః పాపృనా యతః ।
 న విన్దామి సుఖం వృత్ర త్వం మాముద్ధర దుఃఖితమ్ ॥ ౫౪॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 తదాకర్ణ్య పితృర్వాక్యం వృత్రః క్రోధయుతస్తదా ।
 ఆఙ్గామాదాయ చ పితృర్జగామ తపసే ముదా ॥ ౫౫॥
 గన్ధమాదనమాసాద్య పుణ్యాం దేవధునీం శుభామ్ ।
 స్నాత్వా కుశాసనం కృత్వా సంస్థితశ్చ స్థిరాసనః ॥ ౫౬॥
 త్యక్త్వాన్నం వారిపానం చ యోగాభ్యాసపరాయణః ।
 ధ్యాయన్విశ్వస్సృజం చిత్తే సోపవిష్టః స్థిరాసనే ॥ ౫౭॥
 మఘవా తం తపస్యస్తం ఙ్గాత్వా చిన్తాతురో హ్యభూత్ ।
 గన్ధర్వాన్ప్రోషయామాస విఘ్నార్థం పాకశాసనః ॥ ౫౮॥
 యజ్ఞోశ్చ పన్నగాన్సర్పాన్కిన్నరానమితౌజసః ।
 విద్యాధరానప్పరసో దేవదూతాననేకశః ॥ ౫౯॥
 ఉపాయాస్తైః కృతాః సమ్యక్ తపోవిఘ్నాయ మాయిభిః ।
 న చచాల తతో ధ్యానాత్త్వాష్ట్రః పరమతాపసః ॥ ౬౦॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం

సంహితాయాం షష్ఠస్కంధే బ్రహ్మణః సమారాధనాయ
 త్వష్ట్రా వృత్రోపదేశవర్ణనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః ॥ ౬.౩॥

౬.౪ చతుర్థోఽధ్యాయః । బ్రహ్మనేతృత్వే సేన్ద్రైః సురైర్విష్ట్రోః శరణగమనవర్ణనమ్
 ।

వ్యాస ఉవాచ ।
 నిర్గతాస్తే పరావృత్తాస్తపోవిఘ్నకరాః సురాః ।
 నిరాశాః కార్యసంసిద్ధ్యై తం దృష్ట్వా దృఢచేతనమ్ ॥ ౧॥
 జాతే వర్షశతే పూర్ణే బ్రహ్మ లోకపితామహాః ।
 తత్రాజగామ తరసా హంసారూఢశ్చతుర్ముఖః ॥ ౨॥
 ఆగత్య తమువాచేదం త్వష్టపుత్ర సుఖీ భవ ।
 త్యక్త్వా ధ్యానం వరం బ్రూహి దదామి తవ వాఙ్ఘృతమ్ ॥ ౩॥
 తపసా తేఽద్య తుష్టోఽస్మి త్వాం దృష్ట్వా చాతికర్మితమ్ ।
 వరం వరయ భద్రం తే మనోఽభిలషితం తవ ॥ ౪॥

వ్యాస ఉవాచ ।
 వృత్రస్తదాతివిశదాం పురతో నిశమ్య
 వాచం సుధాసమరసాం జగదేకకర్తుః ।
 సస్త్యజ్య యోగకలనాం సహసోదతిష్ఠ-
 త్సంజ్ఞాతహర్షనయనాశ్రుకలాకలాపః ॥ ౫॥

పాదౌ ప్రణమ్య శిరసా ప్రణయాద్విధాతు-
 ర్బద్ధాఙ్గులిః పురత ఏవ సమాససాద ।
 ప్రోవాచ తం సువరదం తపసా ప్రసన్నం
 ప్రేష్టాతిగద్గదగిరా వినయేన నమ్రః ॥ ౬॥

ప్రాప్తం మయా సకలదేవపదం ప్రభోఽద్య
 యద్దర్శనం తవ సుదుర్లభమాశు జాతమ్ ।
 వాఙ్ఘ్నస్తి నాథ మనసి ప్రవణే దురాపా
 తాం ప్రబ్రవీమి కమలాసన వేత్స్వి భావమ్ ॥ ౭॥

మృత్యుశ్చ మా భవతు మే కిల లోహకాష్ఠ-
 శుష్కార్ద్రవంశనిచయైరపరైశ్చ శస్త్రైః ।

వృద్ధి ప్రయాతు మమ వీర్యమతీవ యుద్ధే
యస్మాదృభవామి సబలైరమరైరజేయః ॥ ౮॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్థం సమ్రార్థితో బ్రహ్మ తమాహ ప్రహసన్నివ ।
ఉత్తిష్ఠ గచ్ఛ భద్రం తే వాఙ్చేతం సఫలం సదా ॥ ౯॥

న శుష్కేణ న చార్ద్రేణ న పాషాణేన దారుణా ।
భవిష్యతి చ తే మృత్యుశ్శితి సత్యం బ్రవీమ్యహమ్ ॥ ౧౦॥

ఇతి దత్త్వా వరం బ్రహ్మ జగామ భువనం పరమ్ ।
వృత్రస్తు తం వరం లభా ముదితః స్వగృహం యయౌ ॥ ౧౧॥

శశంస పితురగ్రే తద్వరదానం మహామతిః ।
త్వష్టా తు ముదితః ప్రాప్తం పుత్రం ప్రాప్తవరం తదా ॥ ౧౨॥

స్వస్తి తేఽస్తు మహాభాగ జహి శక్రం రిపుం మమ ।
హత్వాగచ్ఛ త్రిశిరసో హంతారం పాపసంయుతమ్ ॥ ౧౩॥

భవ త్వం త్రిదశాధీశః సమ్రాప్య విజయం రణే ।
మమాధిం ఛిన్తి విపులం పుత్రనాశసముద్భవమ్ ॥ ౧౪॥

జీవతో వాక్యకరణాత్క్షయాహే భూరిభోజనాత్ ।
గయాయాం పిణ్డదానాచ్ఛ త్రిభిః పుత్రస్య పుత్రతా ॥ ౧౫॥

తస్మాత్పుత్ర మమాత్యర్థం దుఃఖం నాశితుమర్హసి ।
త్రిశిరా మమ చిత్తాత్తు నాపసర్పతి కర్షిచిత్ ॥ ౧౬॥

సుశీలః సత్యవాదీ చ తాపసో వేదవిత్తమః ।
అపరాధం వినా తేన నిహతః పాపబుద్ధినా ॥ ౧౭॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా వృత్రః పరమదుర్జయః ।
రథమారుహ్య తరసా నిర్జగామ పితుర్గృహాత్ ॥ ౧౮॥

రణదున్దుభినిర్ఘోషం శఙ్ఖనాదం మహాబలమ్ ।
కారయత్వా ప్రయాణం స చకార మదగర్వితః ॥ ౧౯॥

నిర్యయౌ నయసంయుక్తః సేవకానితి సంవదన్ ।
హత్వా శక్రం గ్రహీష్యామి సురరాజ్యమకణ్ణకమ్ ॥ ౨౦॥

ఇత్యుక్త్వా నిర్జగమాశు స్వసైన్యపరివారితః ।
 మహతా సైన్యనాదేన భీషయన్నమరావతీమ్ ॥ ౨౧ ॥
 తమాగచ్ఛన్నమాజ్ఞాయ తురాషాడపి సత్స్వరః ।
 సేనోద్యోగం భయత్రస్తః కారయామాస భారత ॥ ౨౨ ॥
 సర్వానాహూయ తరసా లోకపాలానరిన్దమః ।
 యుద్ధార్థం ప్రేరయన్నర్వాన్వ్యరోచత మహాద్యుతిః ॥ ౨౩ ॥
 గృధ్రన్వాస్యహం తతః కృత్వా సంస్థితః పాకశాసనః ।
 తత్రాజగామ వేగాత్తు వృత్రః పరబలార్దనః ॥ ౨౪ ॥
 దేవదానవయోస్తావత్యక్ష్ణౌమస్తుములోఽభవత్ ।
 వృత్రవాసవయోః సఖ్యే మనసా విజయైషిణోః ॥ ౨౫ ॥
 ఏవం పరస్పరం యుద్ధే సన్ధిప్తే భయదే భృశమ్ ।
 ఆకూతం దేవతాః ప్రాపురైత్యాశ్చ పరమాం ముదమ్ ॥ ౨౬ ॥
 తోమరైర్భిన్నిపాలైశ్చ ఖడ్గైః పరశుపట్టిశైః ।
 జఘ్నుః పరస్పరం దేవదైత్యా స్వస్వవరాయుధైః ॥ ౨౭ ॥
 ఏవం యుద్ధే వర్తమానే దారుణే లోమహర్షణే ।
 శక్రం జగ్రాహ సహసా వృత్రః క్రోధసమన్వితః ॥ ౨౮ ॥
 అపావృత్య ముఖే ఊహ్వా స్థితో వృత్రః శతక్రతుమ్ ।
 ముదితోఽభూన్మహారాజ పూర్వవైరమనుస్మరన్ ॥ ౨౯ ॥
 శక్రే గ్రస్తేఽథ వృత్రేణ సమ్భ్రాన్తా నిర్జరాస్తదా ।
 చుక్రుశః పరమార్తాస్తే హా శక్రేతి ముహుర్ముహుః ॥ ౩౦ ॥
 అపావృతం ముఖే శక్రం జ్ఞాత్వా సర్వే దివోకసః ।
 బృహస్పతిం ప్రణమ్యోచుర్దీనా వ్యథితచేతసః ॥ ౩౧ ॥
 కిం కర్తవ్యం ద్విజశ్రేష్ఠ త్వమస్మాకం గురుః పరః ।
 శక్రో గ్రస్తస్తు వృత్రేణ రక్షితో దేవతాన్తరైః ॥ ౩౨ ॥
 వినా శక్రేణ కిం కుర్మః సర్వే హీనపరాక్రమాః ।
 అభిచారం కురు విభో సత్స్వరః శక్రముక్తయే ॥ ౩౩ ॥
 బృహస్పతిరువాచ ।

కిం కర్తవ్యం సురాః క్షిప్తో ముఖమధ్యేఽస్తి వాసవః ।
వృత్రణోత్పాదితో జీవన్నస్తి కోష్ఠాన్తరే రిపోః ॥ ౩౪॥

వ్యాస ఉవాచ ।

దేవాశ్చిన్తాతురాః సర్వే తురాసాహం తథాకృతమ్ ।
దృష్ట్వా విమృశ్య తరసా చక్రుర్యత్నం విముక్తయే ॥ ౩౫॥

అస్పృజన్త మహాసత్త్వాం జృమ్భికాం రిపునాశినీమ్ ।
తతో విజృమ్భమాణః స వ్యావృతాస్యో బభూవ హ ॥ ౩౬॥

విజృమ్భమాణస్య తతో వృత్రస్యాస్యాదవాపతత్ ।
స్వాన్యన్గ్గాన్యపి సజ్జీప్య నిష్కాన్తో బలనూదనః ॥ ౩౭॥

తతః ప్రభృతి లోకేషు జృమ్భికా ప్రాణీసంస్థితా ।
జహృషుశ్చ సురాః సర్వే శక్రం దృష్ట్వా వినిర్గతమ్ ॥ ౩౮॥

తతః ప్రవవృతే యుద్ధం తయోర్లోకభయప్రదమ్ ।
వర్షాణామయుతం యావద్దారుణం లోమహర్షణమ్ ॥ ౩౯॥

ఏకతశ్చ సురాః సర్వే యుద్ధాయ సముపస్థితాః ।
ఏకతో బలవాన్స్తాష్ట్రః సజ్గ్రామే సమవర్తత ॥ ౪౦॥

యదా వ్యవర్ధత రణే వృత్రో వరమదావృతః ।
పరాజితస్తదా శక్రస్తేజసా తస్య ధర్షితః ॥ ౪౧॥

వివ్యథే మఘవా యుద్ధే తతః ప్రాప్య పరాజయమ్ ।
విషాదమగమన్దేవా దృష్ట్వా శక్రం పరాజితమ్ ॥ ౪౨॥

జగ్ముస్త్యక్తాః రణం సర్వే దేవా ఇన్ద్రపురోగమాః ।
గృహీతం దేవసదనం వృత్రేణాగత్య రంహసా ॥ ౪౩॥

దేవోద్యానానిసర్వాణి భుక్త్యైఽసౌ దానవో బలాత్ ।
ఐరావతోఽపి దైత్యేన గృహీతోఽసౌ గజోత్తమః ॥ ౪౪॥

విమానాని చ సర్వాణి గృహీతాని విశామ్పతే ।
ఉచ్చైఃశ్రవా హయవరో జాతస్తస్య వశే తదా ॥ ౪౫॥

కామధేనుః పారిజాతో గణశ్చాప్సరసాం తథా ।
గృహీతం రత్నమాత్రం తు తేన త్వష్టసుతేన హ ॥ ౪౬॥

స్థానభ్రష్టాః సురాః సర్వే గిరిదుర్గేషు సంస్థితాః ।
దుఃఖమాపుః పరిభ్రష్టా యజ్ఞభాగాత్పురాలయాత్ ॥ ౪౭ ॥
వృత్రః సురపదం ప్రాప్య బభూవ మదగర్వితః ।
త్వష్టాతీవ సుఖం ప్రాప్య ముమోద సుతసంయుతః ॥ ౪౮ ॥
అమస్త్రయన్వితం దేవా మునిభిః సహ భారత ।
కిం కర్తవ్యమితి ప్రాప్తే విచిన్త్య భయమోహితాః ॥ ౪౯ ॥
జగ్ముః కైలాసమచలం సురాః శక్రసమన్వితాః ।
మహాదేవం ప్రణమ్యోచుః ప్రహ్వాః ప్రాజ్ఞలయో భృశమ్ ॥ ౫౦ ॥
దేవదేవ మహాదేవ కృపాసిన్దో మహేశ్వర ।
రజ్జాస్మాన్భయభీతాంస్తు వృత్రేణాతిపరాజితాన్ ॥ ౫౧ ॥
గృహీతం దేవసదనం తేన దేవ బలీయసా ।
కిం కర్తవ్యమతః శమ్భో బ్రూహి సత్యం శివాద్య నః ॥ ౫౨ ॥
కిం కుర్మః క్వ చ గచ్ఛామః స్థానభ్రష్టా మహేశ్వర ।
దుఃఖస్య నాధిగచ్ఛామో వినాశోపాయమీశ్వర ॥ ౫౩ ॥
సాహాయ్యం కురు భూతేశ వ్యథితాః స్మ కృపానిధే ।
వృత్రం జహి మదోత్సిక్తం వరదానబలాద్విభో ॥ ౫౪ ॥
శివ ఉవాచ ।
బ్రహ్మణం పురతః కృత్వా వయం సర్వే హరేః క్షయమ్ ।
గత్వా సమేత్య తం విష్ణుం చిన్తయామో వధోద్యమమ్ ॥ ౫౫ ॥
స శక్తశ్చ ఛలజ్ఞశ్చ బలవాన్బుద్ధిమత్తరః ।
శరణ్యశ్చ దయాభిశ్చ వాసుదేవో జనార్దనః ॥ ౫౬ ॥
వినా తం దేవదేవేశం నార్థసిద్ధిర్భవిష్యతి ।
తస్మాత్తత్ర చ గన్తవ్యం సర్వకార్యార్థసిద్ధయే ॥ ౫౭ ॥
వ్యాస ఉవాచ ।
ఇతి సశ్చిన్త్య తే సర్వే బ్రహ్మ శక్రః సశక్రురః ।
జగ్ముర్విష్ణోః క్షయం దేవాః శరణ్యం భక్తవత్సలమ్ ॥ ౫౮ ॥
గత్వా విష్ణుపదం దేవాస్తుష్టువుః పరమేశ్వరమ్ ।
హరిం పురుషసూక్తేన వేదోక్తేన జగద్గురుమ్ ॥ ౫౯ ॥

ప్రత్యక్షోఽభూజ్జగన్నాథస్తేషాం స కమలాపతిః ।
 సమ్మాన్య చ సురాన్సర్వానిత్యువాచ పురఃస్థితః ॥ ౬౦॥
 కిమాగతాః స్మ లోకేశా హరబ్రహ్మసమన్వితాః ।
 కారణం కథయధ్వం వః సర్వేషాం సురసత్తమాః ॥ ౬౧॥

వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇతి శ్రుత్వా హరేర్వాక్యం నోచుర్దేవా రమాపతిమ్ ।
 చిన్తావిప్లవః స్థితాః ప్రాయః సర్వేప్రాజ్ఞాలయస్తథా ॥ ౬౨॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం
 సంహితాయాం షష్ఠస్కంధే బ్రహ్మనేతృత్వే సేన్త్రైః సురైర్విష్టోః
 శరణగమనవర్జనం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥ ౬౪॥

౬.౫ పంచమోఽధ్యాయః । దేవీసమారాధనాయ దేవకృతస్తుతివర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।
 తథా చిన్తాతురాస్వీక్య సర్వాన్సర్వార్థతత్త్వవితే ।
 ప్రాహ ప్రేమభరోద్భాన్తాన్మాధవో మేదినీపతే ॥ ౧॥
 విష్ణురువాచ ।
 కిం మాసమాశ్రితా యూయం బ్రువన్తు కారణం సురాః ।
 సదసద్వాపి యచ్ఛుత్వా యతిష్యే తన్నివారణే ॥ ౨॥
 దేవా ఊచుః ।
 కిమజ్ఞాతం తవ విభో త్రిషు లోకేశు వర్తతే ।
 సర్వం వేద భవాన్కార్యం కిం పృచ్ఛసి పునః పునః ॥ ౩॥
 త్వయా పూర్వం బలిర్బద్ధః శక్రో దేవాధిపః కృతః ।
 వామనం వపురాస్థాయ క్రాంతం త్రిభువనం పదైః ॥ ౪॥
 అమృతం త్వాహృతం విష్ణో దైత్యాశ్చ వినిపాతితాః ।
 త్వం ప్రభుః సర్వదేవానాం సర్వాపద్వినివారణే ॥ ౫॥
 విష్ణురువాచ ।
 న భేతవ్యం సురవరా వేద్మ్యుపాయం సుసమ్మతమ్ ।
 తద్వధాయ ప్రవక్ష్యామి యేన సౌఖ్యం భవిష్యతి ॥ ౬॥

అవశ్యం కరణీయం మే భవతాం హితమాత్మనా ।
 బుద్ధ్యా బలేన చార్ధేన యేన కేనచ్ఛలేన వా ॥ ౭॥
 ఉపాయాః ఖలు చత్వారః కథితాస్తత్త్వదర్శిభిః ।
 సామాదయః సుహృత్స్వేవ దుర్భదేషు విశేషతః ॥ ౮॥
 బ్రహ్మణాస్య వరో దత్తస్తపసాఽఽరాధితేన చ ।
 దుర్జయత్వం చ సమ్రాప్తం వరదానప్రభావతః ॥ ౯॥
 అజేయః సర్వభూతానాం త్వష్ట్రా సముపపాదితః ।
 తతో బలేన వృద్ధిం స ప్రాప్తుః పరపురణ్ణయః ॥ ౧౦॥
 దుఃసాధోఽసౌ సురాః శత్రుర్వినా సామప్రతారణమ్ ।
 ప్రలోభ్య వశమానేయో హస్తవ్యస్తు తతః పరమ్ ॥ ౧౧॥
 గచ్ఛధ్వం సర్వగన్ధర్వా యత్రాస్తి బలవత్తరః ।
 సామ తస్య ప్రయుజ్జాధ్వం తత ఏనం విజేష్యథ ॥ ౧౨॥
 సజ్జమ్య శపథాత్కృత్వా విశ్వాస్య సమయేన హి ।
 మిత్రత్వం చ సమాధాయ హస్తవ్యః ప్రబలో రిపుః ॥ ౧౩॥
 అదృశ్యః సమృవేక్ష్యామి వజ్రమస్య వరాయుధమ్ ।
 సాహాయ్యం చ కరిష్యామి శక్రస్యాహం సురోత్తమాః ॥ ౧౪॥
 సమయం చ ప్రతీక్షధ్వం సర్వథైవాయుషః క్షయే ।
 మరణం విబుధాస్తస్య నాన్యథా సమృచిష్యతి ॥ ౧౫॥
 గచ్ఛధ్వమృషిభిః సార్ధం గన్ధర్వాః కపటావృతాః ।
 ఇన్ద్రేణ సహ మిత్రత్వం కురుధ్వం వాక్యదానతః ॥ ౧౬॥
 యథా స యాతి విశ్వాసం తథా కార్యం ప్రతారణమ్ ।
 గుప్తోఽహం సమృవేక్ష్యామి పవిత్రం సజ్ఞాదితం దృఢమ్ ॥ ౧౭॥
 విశ్వస్తం మఘవా శత్రుం హనిష్యతి న చాన్యథా ।
 విశ్వాసస్య కృతే పాపం కృత్వా శక్రస్తు పృష్ఠతః ॥ ౧౮॥
 మత్సహాయోఽథ వజ్రేణ శాతయిష్యతి పాపినమ్ ।
 న దోషోఽత్ర శరే శత్రౌ శాత్యమేవ ప్రకుర్వతః ॥ ౧౯॥
 నాన్యథా బలవాన్వధ్యః శూరధర్మేణ జాయతే ।

వామనం రూపమాధాయ మయాయం వశ్చోతో బలిః ॥ ౨౦ ॥

కృత్వా చ మోహినీవేషం దైత్యాః సర్వేఽపివశ్చోతాః ।
భవన్తః సహితాః సర్వే దేవీం భగవతీం శివామ్ ॥ ౨౧ ॥

గచ్ఛధ్వం శరణం భావైః స్తోత్రమన్తైః సురోత్తమాః ।
సాహాయ్యం సా యోగమాయా భవతాం సంవిధాస్యతి ॥ ౨౨ ॥

వన్దామహే సదా దేవీం సాత్త్వికీం ప్రకృతిం పరామ్ ।
సిద్ధిదాం కామదాం కామాం దురాపామకృతాత్మభిః ॥ ౨౩ ॥

ఇన్ద్రోఽపి తాం సమారాధ్య హనిష్యతి రిపుం రణే ।
మోహినీ సా మహామాయా మోహయిష్యతి దానవమ్ ॥ ౨౪ ॥

మోహితో మాయయా వృత్రః సుఖసాధ్యో భవిష్యతి ।
ప్రసన్నాయాం పరామ్బాయాం సర్వం సాధ్యం భవిష్యతి ॥ ౨౫ ॥

నోచేన్మనోరథావాప్తిర్న కస్యాపి భవిష్యతి ।
అన్తర్యామిస్వరూపా సా సర్వకారణకారణా ॥ ౨౬ ॥

తస్మాత్తాం విశ్వజననీం ప్రకృతిం పరమాదృతాః ।
భజధ్వం సాత్త్వికైర్భావైః శత్రునాశాయ సత్తమాః ॥ ౨౭ ॥

పురా మయాపి సజ్గ్రామం కృత్వా పరమదారుణమ్ ।
పశ్చువర్షసహస్రాణి నిహతో మధుకైటభౌ ॥ ౨౮ ॥

స్తుతా మయా తదాత్యర్థం ప్రసన్నా ప్రకృతిః పరా ।
మోహితౌ తౌ తదా దైత్యౌ ఛలేన చ మయా హతౌ ॥ ౨౯ ॥

విప్రలభౌ మహాబాహూ దానవౌ మదగర్వితో ।
తథా కురుధ్వం ప్రకృతేర్భజనం భావసంయుతాః ॥ ౩౦ ॥

సర్వథా కార్యసిద్ధిం సా కరిష్యతి సురోత్తమాః ।
ఏవం తే దత్తమతయో విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ॥ ౩౧ ॥

జగ్ముస్తే మేరుశిఖరం మన్దారద్రుమమణితమ్ ।
ఏకాన్తే సంస్థితా దేవాః కృత్వా ధ్యానం జపం తపః ॥ ౩౨ ॥

తుష్టువుర్జగతాం ధాత్రీం సృష్టిసంహారకారిణీమ్ ।
భక్తకామదుఘామమ్భాం సంసారక్లేశనాశినీమ్ ॥ ౩౩ ॥

దేవా ఊచుః ।

దేవి ప్రసీద పరిపాహి సురాన్పుత్రప్తాన్
వృత్రాసురేణ సమరే పరిపీడితాంశ్చ ।
దీనార్తినాశనపరే పరమార్థతత్త్వే
ప్రాప్తాంస్త్యదజ్ఞీకమలం శరణం సదైవ ॥ ౩౪ ॥

త్వం సర్వవిశ్వజననీ పరిపాలయాస్మాన్
పుత్రానివాతిపతితాన్ రిపుసంకటేఽస్మిన్ ।
మాతర్న తేఽస్త్వవిదితం భువనత్రయేఽపి
కస్మాదుపేక్షసి సురానసురప్రతప్తాన్ ॥ ౩౫ ॥

త్రైలోక్యమేతదఖిలం విహితం త్వయైవ
బ్రహ్మ హరిః పశుపతిస్తవ వాసనోత్థాః ।
కుర్వన్తి కార్యమఖిలం స్వవశా న తే తే
భ్రూభజ్జచాలనవశాద్విహరన్తి కామమ్ ॥ ౩౬ ॥

మాతా సుతాన్పురిభవాత్పరిపాతి దీనాన్
రీతిస్త్యయైవ రచితా ప్రకటాపరాధాన్ ।
కస్మాన్న పాలయసి దేవి వినాపరాధా-
నస్మాంస్త్యదజ్ఞీశరణాన్కరుణారసాభే ॥ ౩౭ ॥

నూనం మదజ్ఞీభజనాప్తపదాః కిలైతే
భక్తిం విహాయ విభవే సుఖభోగలుభ్యాః ।
నేమే కటాక్షవిషయా ఇతి చేన్న చైషా
రీతిః సుతే జననకర్తరి చాపి దృష్టా ॥ ౩౮ ॥

దోషో న నోఽత్ర జనని ప్రతిభాతి చిత్తే
యత్తే విహాయ భజనం విభవే నిమగ్నాః ।
మోహస్త్యయా విరచితః ప్రభవత్యసౌ న-
స్తస్మాత్స్వభావకరుణే దయసే కథం న ॥ ౩౯ ॥

పూర్వం త్వయా జనని దైత్యపతిర్బలిష్ఠో
వ్యాపాదితో మహిషరూపధరః కిలాజౌ ।
అస్మత్కృతే సకలలోకభయావహోఽసౌ
వృత్రం కథం న భయదం విధునోషి మాతః ॥ ౪౦ ॥

శుమ్భస్తథాతిబలవాననుజో నిశుమ్భు-
స్తా బ్రాతరో తదనుగా నిహతా హతా చ ।
వృత్రం తథా జహి ఖలం ప్రబలం దయార్ద్రే
మత్రం విమోహయ తథా న భవేద్యథాసౌ ॥ ౪౧॥

త్వం పాలయాద్య విబుధానసురేణ మాతః
సన్తాపితానతితరాం భయవిహ్వలాంశ్చ ।
నాన్యోఽస్తి కోఽపి భువనేషు సురార్తిహంతా
యః క్లేశజాలమఖిలం నిదహేత్స్వశక్త్యా ॥ ౪౨॥

వృత్రే దయా తవ యది ప్రథితా తథాపి
జహ్యేనమాశు జనదుఃఖకరం ఖలం చ ।
పాపాత్సముద్ధర భవాని శరైః పునానా
నోచేత్ప్రయాస్యతి తమో నను దుష్టబుద్ధిః ॥ ౪౩॥

తే ప్రాపితాః సురవనం విబుధారయో యే
హత్వా రణేఽపి విశిఖైః కిల పావితాస్తే ।
త్రాతా న కిం నిరయపాతభయాద్దయార్ద్రే
యచ్ఛత్రవోఽపి న హి కిం వినిహంసి వృత్రమ్ ॥ ౪౪॥

జానీమహే రిపురసౌ తవ సేవకో న
ప్రాయేణ పీడయతి నః కిల పాపబుద్ధిః ।
యస్తావకస్త్విహా భవేదమరానసౌ కిం
త్వత్పాదపక్కుజరతాన్నను పీడయేద్వా ॥ ౪౫॥

కుర్మః కథం జనని పూజనమద్య తేఽమ్భ
పుష్పాదికం తవ వినిర్మితమేవ యస్మాత్ ।
మన్తా వయం చ సకలం పరశక్తిరూపం
తస్మాద్భవాని చరణే ప్రణతాః స్మ నూనమ్ ॥ ౪౬॥

ధన్యాస్త ఏవ మనుజా హి భజన్తి భక్త్యా
పాదామ్బుజం తవ భవాబ్ధిజలేషు పోతమ్ ।
యం యోగినోఽపి మనసా సతతం స్మరన్తి
మోక్షార్థినో విగతరాగవికారమోహాః ॥ ౪౭॥

యే యాజ్ఞకాః సకలవేదవిదోఽపి నూనం

త్వాం సంస్మరన్తి సతతం కిల హోమకాలే ।
స్వాహాం తు తృప్తిజననీమమరేశ్వరాణాం
భూయః స్వధాం పితృగణస్య చ తృప్తిహేతుమ్ ॥ ౪౮॥

మేధాసి కాన్తిరసి శాన్తిరపి ప్రసిద్ధా
బుద్ధిస్త్యమేవ విశదార్థకరీ నరాణామ్ ।
సర్వం త్వమేవ విభవం భువనత్రయేఽస్మి-
న్కృత్వా దదాసి భజతాం కృపయా సదైవ ॥ ౪౯॥

వ్యాస ఉవాచ ।
ఏవం స్తుతా సురైర్దేవీ ప్రత్యక్షా సాభవత్తదా ।
చారురూపధరా తస్యీ సర్వాభరణభూషితా ॥ ౫౦॥

పాశాఙ్కుశవరాభీతిలసద్బాహుచతుష్టయా ।
రణత్కిఙ్కణికాజాలరసనాబద్ధసత్కటిః ॥ ౫౧॥

కలకణ్ఠీరవా కాన్తా క్వణత్కఙ్కుణనూపురా ।
చన్ద్రఖణ్డసమాబద్ధరత్నమౌలివిరాజితా ॥ ౫౨॥

మన్దస్మితారవిన్దాస్యా నేత్రత్రయవిభూషితా ।
పారిజాతప్రసూనాచ్ఛనాలవర్ణసమప్రభా ॥ ౫౩॥

రక్తామ్బరపరీధానా రక్తచన్దనచర్చితా ।
ప్రసాదసుముఖీ దేవీ కరుణారససాగరా ॥ ౫౪॥

సర్వశ్శృంగారవేషాఢ్యా సర్వద్వైతారణిః పరా ।
సర్వజ్ఞా సర్వకర్త్రీ చ సర్వాధిష్ఠానరూపిణీ ॥ ౫౫॥

సర్వవేదాన్తసంసిద్ధా సచ్చిదానన్దరూపిణీ ।
ప్రణేమున్తాం సమాలోక్య సురా దేవీం పురఃస్థితామ్ ॥ ౫౬॥

తానాహ ప్రణతానమ్బా కిం వః కార్యం బ్రువన్తు మామ్ ।
దేవా ఊచుః ।
మోహయైనం రిపుం వృత్రం దేవానామతిదుఃఖదమ్ ॥ ౫౭॥

యథా విశ్వసతే దేవాన్స్తథా కురు విమోహితమ్ ।
ఆయుధే చ బలం దేహి హతః స్యాద్యేన వా రిపుః ॥ ౫౮॥

వ్యాస ఉవాచ ।

తథేతుస్త్వక్వా భగవతీ తత్రైవాన్తరధీయత ।

స్వాని స్వాని నికేతాని జగ్గురేవా ముదాన్వితాః ॥ ౫౯ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రాయాం సంహితాయాం షష్ఠస్కంధే
దేవీసమారాధనాయ దేవకృతస్తుతివర్ణనం నామ పంచమోఽధ్యాయః ॥ ౬.౫ ॥

౬.౬ షష్ఠోఽధ్యాయః । ఛద్యేనేన్ద్రేణ ఫేనద్వారా పరాశక్తిస్మరణమూర్వకం
వృత్రహాననవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఏవం ప్రాప్తవరా దేవా ఋషయశ్చ తపోధనాః ।

(జగ్ముః సర్వే చ సమృత్య వృత్రస్యాశ్రమముత్తమం ।)

దదృశుస్తత తం వృత్రం జ్వలన్తమివ తేజసా ॥ ౧ ॥

ధక్ష్యన్తమివ లోకాన్స్త్రీన్గసన్తమివ చామరాన్ ।

ఋషయోఽథ తతోఽభ్యేత్య వృత్రమూచుః ప్రియం వచః ॥ ౨ ॥

దేవకార్యార్థసిద్ధ్యర్థం సామయుక్తం రసాత్మకమ్ ।

ఋషయ ఉచుః ।

వృత్ర వృత్ర మహాభాగ సర్వలోకభయంకర ॥ ౩ ॥

వ్యాప్తం త్వయైతత్సకలం బ్రహ్మాణ్ణమఖిలం కిల ।

శక్రేణ తవ వైరం యత్తత్తు సౌఖ్యవిఘాతకమ్ ॥ ౪ ॥

యువయోర్దుఃఖదం కామం చిన్తావృద్ధికరం పరమ్ ।

న త్వం స్వపిషి సన్తుష్టో న చాపి మఘవా తథా ॥ ౫ ॥

సుఖం స్వపితి చిన్తార్తో ద్వయోర్వద్వైరిజం భయమ్ ।

యువయోర్వ్యధ్యతోః కాలో వ్యతీతస్తు మహానిహ ॥ ౬ ॥

పీడ్యన్తే చ ప్రజాః సర్వాః సదేవాసురమానవాః ।

సంసారేఽత్ర సుఖం గ్రాహ్యం దుఃఖం హేయమితి స్థితిః ॥ ౭ ॥

న సుఖం కృతవైరస్య భవతీతి వినిర్ణయః ।

సంక్రామరసికాః శూరాః ప్రశంసన్తి న పణితాః ॥ ౮ ॥

యుద్ధం శ్క్లౌరచతురా ఇన్ద్రియార్థవిఘాతకమ్ ।

పుష్పైరపి న యోధవ్యం కిం పునర్నిశితైః శరైః ॥ ౯ ॥

యుద్ధే విజయసన్దేహో నిశ్చయం బాణతాడనమ్ |
దైవాధీనమిదం విశ్వం తథా జయపరాజయౌ || ౧౦||
దైవాధీనావితి జ్ఞాత్వా న యోద్ధవ్యం కదాచన |
కాలేఽథ భోజనం స్నానం శయ్యాయాం శయనం తథా || ౧౧||
పరిచర్యాపరా భార్యా సంసారే సుఖసాధనమ్ |
కిం సుఖం యుధ్యతః సజ్ఞే బాణవృష్టిభయఙ్కరే || ౧౨||
ఖడ్గపాతాతిరౌద్రే చ తథారాతిసుఖప్రదే |
సఙ్గామే మరణాత్స్వర్గసుఖప్రాప్తిరితి స్ఫుటమ్ || ౧౩||
ప్రలోభనపరం వాక్యం నోదనార్థం నిరర్థకమ్ |
ఛిత్వా దేహం వ్యథాం ప్రాప్య శ్చైగౌలకరటాదిభిః || ౧౪||
పశ్చాత్స్వర్గసుఖావాప్తిం కో వా వాఙ్చుతి మన్దఢీః |
సఖ్యం భవతు తే వృత్ర శక్రేణ సహ నిత్యదా || ౧౫||
అవాప్స్యసి సుఖం త్వం చ శక్రశ్చాపి నిరస్తరమ్ |
వయం చ తాపసాః సర్వే గన్ధర్వాశ్చ నిజాశ్రమే || ౧౬||
సుఖవాసం గమిష్యామః శాస్తే వైరేఽధునైవ వామ్ |
సఙ్గామే యువయోర్ధీర వర్తమానే దివానిశమ్ || ౧౭||
పిడ్యంతే మునయః సర్వే గన్ధర్వాః కిన్నరా నరాః |
సర్వేషాం శాన్తికామానాం సఖ్యమిచ్ఛామహే వయమ్ || ౧౮||
మునయస్తస్యం చ శక్రశ్చ ప్రాప్నువన్తు సుఖం కిల |
మధ్యస్థాశ్చ వయం వృత్ర యువయోః సఖ్యకారణే || ౧౯||
శపథం కారయిత్వాత్ర యోజయామో మిథః ప్రియమ్ |
శక్రస్తు శపథాన్కృత్వా యథోక్తాంశ్చ తవగ్రతః || ౨౦||
చిత్తం తే ప్రీతినంయుక్తం కరిష్యతి తు సామృతమ్ |
సత్యాధారా ధరా నూనం సత్యేన చ దివాకరః || ౨౧||
తపత్యయం యథాకాలం వాయుః సత్యేన వాత్యథ |
ఉదన్వానపి మర్యాదాం సత్యేనైవ న ముఙ్చతి || ౨౨||
తస్మాత్సత్యేన సఖ్యం వా భవత్వద్య యథాసుఖమ్ |

ఏకత్ర శయనం క్రీడా జలకేలిం సుఖాసనమ్ ॥ ౨౩॥

యువాభ్యాం సర్వథా కార్యం కర్తవ్యం సఖ్యమేత్య చ ।
వ్యాస ఉవాచ ।

మహర్షివచనం శ్రుత్వా తానువాచ మహామతిః ॥ ౨౪॥

అవశ్యం భగవంతో మే మాననీయాస్తపస్వినః ।
భవంతో మునయః క్వాపి న మిథ్యావాదినో భృశమ్ ॥ ౨౫॥

సదాచారాః సుశాస్తాశ్చ న విదుశ్చలకారణమ్ ।
కృతవైరే శతే స్తభే కాముకే చ గతత్విషి ॥ ౨౬॥

నిర్లజ్జే నైవ కర్తవ్యం సఖ్యం మతిమతా సదా ।
నిర్లజ్జోఽయం దురాచారో బ్రహ్మహా లమ్పటః శతః ॥ ౨౭॥

న విశ్వాసస్తు కర్తవ్యః సర్వథైవేదృశే జనే ।
భవంతో నిపుణాః సర్వే న ద్రోహమతయః సదా ॥ ౨౮॥

అనభిజ్ఞాస్తు శాస్త్రత్వాచ్చిత్తానామతివాదినామ్ ।
మునయః ఊచుః ।

జన్తుః కృతస్య భోక్తా వై శుభస్య త్వశుభస్య చ ॥ ౨౯॥

ద్రోహం కృత్వా కుతః శాన్తిమాప్పుయాన్నష్టచేతనః ।
విశ్వాసఘాతకర్తారో నరకం యాన్తి నిశ్చయమ్ ॥ ౩౦॥

దుఃఖం చ సమవాప్నోతి నూనం విశ్వాసఘాతకః ।
నిష్కృతిర్భ్రహ్మహన్త్రాణాం సురాపానాం చ నిష్కృతిః ॥ ౩౧॥

విశ్వాసఘాతినాం నైవ మిత్రద్రోహకృతామపి ।
సమయం బ్రూహి సర్వజ్ఞ యథా తే చేతసి ధ్రువమ్ ॥ ౩౨॥

తేనైవ సమయేనాద్య సన్నిః స్యాదుభయోః కిల ।
వృత్ర ఉవాచ ।

న శుష్కేణ న చార్ద్రేణ నాశ్మనా న చ దారుణా ॥ ౩౩॥

న వజ్రేణ మహాభాగ న దివా నిశి నైవ చ ।
వధ్యో భవేయం విప్రేన్ద్రాః శక్రస్య సహ దైవతైః ॥ ౩౪॥

ఏవం మే రోచతే సన్నిః శక్రేణ సహ నాన్యథా ।
వ్యాస ఉవాచ ।

ఋషయస్తం తదా ప్రాహుర్బాధమిత్యేవ చాదృతాః ॥ ౩౫॥

సమయం శ్రావయామాసుస్తత్రానీయ సురేశ్వరమ్ ।

ఇన్ద్రోఽపి శపథాంస్తత్ర చకార విగతజ్వరః ॥ ౩౬॥

సాక్షిణం పావకం కృత్వా మునీనాం సన్నిధౌ కిల ।

వృత్రస్తు వచనైస్తస్య విశ్వాసమగమత్తదా ॥ ౩౭॥

బభూవ మిత్రవచ్చక్రే సహచర్యాపరాయణః ।

కదాచిన్నన్దనే చోభౌ కదాచిద్గన్ధమాదనే ॥ ౩౮॥

కదాచిదుదధేస్త్రిరే మోదమానౌ విచేరతుః ।

ఏవం కృతే చ సన్ధానే వృత్రః ప్రముదితోఽభవత్ ॥ ౩౯॥

శక్రోఽపి వధకామస్తు తదుపాయానచిన్తయత్ ।

రన్ధ్రాన్వేషీ సముద్విగ్నస్తదాసీన్మఘవా భృశమ్ ॥ ౪౦॥

ఏవం చిన్తయతస్తస్య కాలః సమభివర్తత ।

విశ్వాసం పరమం ప్రాప వృత్రః శక్రేఽతిదారుణే ॥ ౪౧॥

ఏవం కతిచిదబ్ధాని గతాని సమయే కృతే ।

వృత్రస్య మరణోపాయాన్మనసీన్ద్రోఽప్యచిన్తయత్ ॥ ౪౨॥

త్వష్టైకదా సుతం ప్రాహ విశ్వస్తం పాకశాసనే ।

పుత్ర వృత్ర మహాభాగ శ్శృణు మే వచనం హితమ్ ॥ ౪౩॥

న విశ్వాసస్తు కర్తవ్యః కృతవైరే కథఞ్చన ।

మఘవా కృతవైరస్తే సదాసూయాపరః ప్షరైః ॥ ౪౪॥

లోభాన్మత్తో ద్వేషరతః పరదుఃఖోత్పవాన్వితః ।

పరదారలమ్పటః స పాపబుద్ధిః ప్రతారకః ॥ ౪౫॥

రన్ధ్రాన్వేషీ ద్రోహపరో మాయావీ మదగర్వితః ।

యః ప్రవిశ్యోధరే మాతుర్గర్భచ్ఛేదం చకార హ ॥ ౪౬॥

సప్తకృత్వః సప్తకృత్వః క్రన్దమానమనాతురః ।

తస్మాత్పుత్ర న కర్తవ్యో విశ్వాసస్తు కథఞ్చన ॥ ౪౭॥

కృతపాపస్య కా లజ్ఞా పునః పుత్ర ప్రకుర్వతః ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఏవం ప్రబోధితః పిత్రా వచనైర్హేతుసంయుతైః ॥ ౪౮ ॥

న బుబోధ తదా వృత్ర ఆసన్నమరణః కిల ।

స కదాచిత్సముద్రాస్తే తమపశ్యన్మహాసురమ్ ॥ ౪౯ ॥

స్థ్యాయకాల ఉపావృత్యే ముహూర్తైః తీవ దారుణే ।

తతః సఞ్ఞోన్య్య మఘవా వరదానం మహాత్మనామ్ ॥ ౫౦ ॥

స్థ్యేయం వర్తతే రౌద్రా న రాత్రిర్దివసో న చ ।

హస్తవ్యోఽయం మయా చాద్య బలేనైవ న సంశయః ॥ ౫౧ ॥

ఏకాకీ విజనే చాత్ర సమ్ప్రాప్తః సమయోచితః ।

ఏవం చివార్య మనసా సస్మార హరిమవ్యయమ్ ॥ ౫౨ ॥

తత్రాజగామ భగవానదృశ్యః పురుషోత్తమః ।

వజ్రమధ్యే ప్రవిశ్యాసౌ సంస్థితో భగవాన్హరిః ॥ ౫౩ ॥

ఇన్ద్రో బుద్ధిం చకరాశు తదా వృత్రవధం ప్రతి ।

ఇతి సఞ్ఞోన్య్య మనసా కథం హన్యాం రిపుం రణే ॥ ౫౪ ॥

అజేయం సర్వథా సర్వదేవైశ్చ దానవైస్తథా ।

యది వృత్రం న హన్మ్యద్య వఞ్చయిత్వా మహాబలమ్ ॥ ౫౫ ॥

న శ్రేయో మమ నూనం స్యాత్సర్వథా రిపురక్షణాత్ ।

అపాం ఘనం తదాపశ్యత్సముద్రే పర్వతోపమమ్ ॥ ౫౬ ॥

నాయం శుష్కో న చార్ద్రోఽయం న చ శస్త్రమిదం తథా ।

అపాం ఘనం తదా శక్రో జగ్రాహ కిల లీలయా ॥ ౫౭ ॥

పరాం శక్తిం చ సస్మార భక్త్యా పరమయా యుతః ।

స్మృతమాత్రా తదా దేవీ స్వాంశం ఘనే న్యథాపయత్ ॥ ౫౮ ॥

వజ్రం తదావృతం తత్ర చకార హరిసంయుతమ్ ।

ఘనావృతం పవిం తత్ర శక్రశ్చిక్షేప తం ప్రతి ॥ ౫౯ ॥

సహసా నిపపాతాశు వజ్రాహత ఇవాచలః ।

వాసవస్తు ప్రహృష్టాత్మా బభూవ నిహతే తదా ॥ ౬౦ ॥

ఋషయశ్చ మహేస్థ్యం తమస్తువన్వివిధైః స్తవైః ।

హతశత్రుః ప్రహృష్టాత్మా వాసవః సహ దైవతైః ॥ ౬౧ ॥

దేవీం సమ్నూజయామాస యత్ప్రసాదాద్ధతో రిపుః |
 ప్రసాదయామాస తదా స్తోత్రైర్నానావిధైరపి || ౬౨ ||
 దేవోద్భావే పరాశక్తేః ప్రాసాదమకరోద్ధరిః |
 పద్మరాగమయాం మూర్తిం స్థాపయామాస వాసవః || ౬౩ ||
 త్రికాలం మహతీం పూజాం చక్రుః సర్వేఽపి నిర్జరాః |
 తదాప్రభృతి దేవానాం శ్రీదేవీ కులదైవతమ్ || ౬౪ ||
 విష్ణుం త్రిభువనశ్రేష్ఠం పూజయామాస వాసవః |
 తతో హతే మహావీర్యే వృత్రే దేవభయంకరే || ౬౫ ||
 ప్రవవో చ శివో వాయుర్జహృషుర్దేవతాస్తథా |
 హతే తస్మిన్సగన్ధర్వా యక్షరాక్షసకిన్నరాః || ౬౬ ||
 ఇత్థం వృత్రః పరాశక్తిప్రవేశయుతఫేనతః |
 తయా కృతవిమోహాచ్చ శక్రేణ సహసా హతః || ౬౭ ||
 తతో వృత్రనిహస్త్రీతి దేవీ లోకేషు గీయతే |
 శక్రేణ నిహతత్వాచ్చ శక్రేణ హత ఉచ్యతే || ౬౮ ||
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం
 సంహితాయాం షష్ఠస్కంధే ఛద్మినేన్ద్రేణ ఫేనద్వారా పరాశక్తి-
 స్మరణమూర్వకం వృత్రహననవర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః || ౬.౬ ||

౬.౭ సప్తమోఽధ్యాయః | ఇన్ద్రస్య పద్మనాలప్రవేశానన్తరం నహుషస్య
 దేవేన్ద్రపదేఽభిషేకవర్ణనమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |
 అథ తం పతితం దృష్ట్వా విష్ణుర్విష్ణుపురీం యయా |
 మనసా శక్యమానస్తు తస్య హత్యాకృతం భయమ్ || ౧ ||
 ఇన్ద్రోఽపి భయసన్తస్తో యయావిన్ద్రపురీం తతః |
 మునయో భయసంవిగ్నా హ్యభవన్నిహతే రిపౌ || ౨ ||
 కిమస్మాభిః కృతం పాపం యదసౌ వజ్చీతః కిల |
 మునిశబ్ధో వృథా జాతః సురేశస్య చ సజ్జమాత్ || ౩ ||
 అస్మాకం వచనాద్వృత్రో విశ్వాసమగమత్కిల |

విశ్వాసఘాతినః సజ్ఞాద్యయం విశ్వాసఘాతకాః ॥ ౪ ॥
 ధీగియం మమతా పాపమూలమేవమనర్థకృత్ ।
 యదస్మాభిశ్చలం కృత్వా శపథైర్వశోఽసృజతోఽసురః ॥ ౫ ॥
 మన్తకృద్బుద్ధిదాతా చ ప్రేరకః పాపకారిణామ్ ।
 పాపభాక్స భవేన్నూనం పక్షకర్తా తథైవ చ ॥ ౬ ॥
 విష్ణునాపి కృతం పాపం యత్సాహాయ్యమవాప్తవాన్ ।
 వజ్రం ప్రవిశ్య యేనాసౌ పాతితః సత్త్వమూర్తినా ॥ ౭ ॥
 నూనం స్వార్థపరః ప్రాణీ న పాపాత్త్రాసమశ్నుతే ।
 హరిణా హరిసజ్జేన సర్వథా దుష్కృతం కృతమ్ ॥ ౮ ॥
 ద్వావేవ స్తః పదార్థానాం ద్వావేవ నిధనం గతౌ ।
 ప్రథమశ్చ తురీయశ్చ యౌ త్రిలోక్యాం తు దుర్లభౌ ॥ ౯ ॥
 అర్థకామౌ ప్రశస్తౌ ద్వా సర్వేషాం సమృతౌ ప్రియౌ ।
 ధర్మాధర్మేతి వాగ్వాదో దమోభాఽయం మహతామపి ॥ ౧౦ ॥
 మునయోఽపి మనస్తాపమేవం కృత్వా పునః పునః ।
 జగ్ముః స్వానాశ్రమానేవ విమనస్కా హతోద్యమాః ॥ ౧౧ ॥
 త్వష్టా తు నిహతం శ్రుత్వా పుత్రమిన్ద్రేణ భారత ।
 రురోద దుఃఖసన్తప్తో నిర్వేదమగమత్పునః ॥ ౧౨ ॥
 యత్రాసౌ పతితస్తత్ర గత్వా వీక్ష్య తథాగతమ్ ।
 సంస్కారం కారయామాస విధివత్పారలౌకికమ్ ॥ ౧౩ ॥
 స్నాత్వాస్య సలిలం దత్త్వా కృత్వా చైవౌర్ధ్వదైహికమ్ ।
 శశాపేన్ద్రం స శోకార్తః పాపిష్ఠం మిత్రఘాతకమ్ ॥ ౧౪ ॥
 యథా మే నిహతః పుత్రః ప్రలోభ్య శపథైర్భృశమ్ ।
 తథేన్ద్రోఽపి మహద్దుఃఖం ప్రాప్నోతు విధినిర్మితమ్ ॥ ౧౫ ॥
 ఇతి శప్తావ సురేశానం త్వష్టా తాపసమన్వితః ।
 మేరోః శిఖరమాస్థాయ తపస్తేపే సుదుష్కరమ్ ॥ ౧౬ ॥
 జనమేజయ ఉవాచ ।
 హత్వా త్వాష్ట్రం సురేశోఽథ కామవస్థామవాప్తవాన్ ।

సుఖం వా దుఃఖమేవగ్రే తన్నే బ్రూహి పితామహా ॥ ౧౭ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

కిం పృచ్ఛసి మహాభాగ సన్దేహః కీదృశస్తవ ।

అవశ్యమేవ భోక్తవ్యం కృతం కర్మ శుభాశుభమ్ ॥ ౧౮ ॥

బలిష్ఠైర్దుర్బలైర్వాపి స్వల్పం వా బహు వా కృతమ్ ।

సర్వథైవ హి భోక్తవ్యం సదేవాసురమానుషైః ॥ ౧౯ ॥

శక్రా యేత్థం మతిర్లత్తా హరిణా వృత్రఘాతినే ।

ప్రవిష్టోఽథ పవిం విష్ణుః సహాయః ప్రత్యపద్యత ॥ ౨౦ ॥

న వాపది సహాయోఽభూద్వాసుదేవః కథఞ్చన ।

సమయే స్వజనః సర్వః సంసారేఽస్మిన్నరాధిప ॥ ౨౧ ॥

దైవే విముఖతాం ప్రాప్తే న కోఽప్యస్తి సహాయవాన్ ।

పితా మాతా తథా భార్యా భ్రాతా వాథ సహోదరః ॥ ౨౨ ॥

సేవకో వాపి మిత్రం వా పుత్రశ్చైవ తథోరసః ।

ప్రతికూలే గతే దైవే న కోఽప్యేతి సహాయతామ్ ॥ ౨౩ ॥

భోక్తా పాపస్య పుణ్యస్య కర్తా భవతి సర్వథా ।

వృత్రం హత్వా గతాః సర్వే నిస్తేజస్కః శచీపతిః ॥ ౨౪ ॥

శేషుస్తం త్రిదశాః సర్వే బ్రహ్మహేత్యబ్రువణ్ఘనైః ।

కో నామ శపథాన్కృత్వా సత్యం దత్త్వా వచః పునః ॥ ౨౫ ॥

జిఘాంసతి సువిశ్వస్తం మునిం మిత్రత్వమాగతమ్ ।

దేవగోష్ఠ్యాం సురోద్యానే గన్ధర్వాణాం సమాగమే ॥ ౨౬ ॥

సర్వత్రైవ కథా తస్య విస్తారమగమత్కిల ।

కిం కృతం దుష్కృతం కర్మ శక్రేణాద్య జిఘాంసతా ॥ ౨౭ ॥

వృత్రం ఛలేన విశ్వస్తం మునిభిశ్చ ప్రతారితమ్ ।

వేదప్రమాణముత్సుజ్య స్వీకృతం సౌగతం మతమ్ ॥ ౨౮ ॥

యదయం నిహతః శనుర్వఞ్చయిత్వాతిసాహసాత్ ।

కో నామ వచనం దత్త్వా విపరీతమథాచరేత్ ॥ ౨౯ ॥

వినా శక్రం హరిం వాపి యథాయం వినిపాతితః ।

ఏవంవిధాః కథాశ్చాన్యాః సమాజేష్యభవన్భృశమ్ ॥ ౩౦ ॥

శుశ్రావేన్ద్రోఽపి వివిధాః స్వకీర్తేర్హానికారకాః ।
 యస్య కీర్తిర్హతా లోకే ధిక్తస్యైవ కుజీవితమ్ ॥ ౩౧॥
 యం దృష్ట్వా పథి గచ్ఛంతం శత్రుః స్మేరముఖో భవేత్ ।
 ఇన్ద్రద్యుమ్నోఽపి రాజర్షిః పతితః కీర్తిసజ్జయాత్ ॥ ౩౨॥
 స్వర్గాదకృతపాపోఽసౌ పాపకృత్కిం న పాత్యతే ।
 స్వల్పేఽపరాధేఽపి నృపో యయాతిః పతితః కిల ॥ ౩౩॥
 నృపః కర్కటతాం ప్రాప్తో యుగానష్టాదశైవ తు ।
 భృగుపతీన్ శిరశ్చేదాద్భగవాన్స్వరీరచ్యుతః ॥ ౩౪॥
 బ్రహ్మశాపాత్పశోర్యోనౌ సజ్ఞాతో మకరాదిషు ।
 విష్ణుశ్చ వామనో భూత్వా యాచనార్థం బలేర్గృహే ॥ ౩౫॥
 గతః కిమపరం దుఃఖం ప్రాప్నోతి దుష్కృతీ నరః ।
 రామోఽపి వనవాసేషు సీతావిరహజం బహు ॥ ౩౬॥
 దుఃఖం చ ప్రాప్తవాన్స్థోరం భృగుశాపేన భారత ।
 తథేన్ద్రోఽపి బ్రహ్మహత్యాకృతం ప్రాప్య మహాద్భయమ్ ॥ ౩౭॥
 న స్వాస్థ్యం ప్రాప గేహేఽసౌ సర్వసిద్ధిసమన్వితే ।
 పౌలోమీ తం సభాహీనం దృష్ట్వా ప్రోవాచ వాసవమ్ ॥ ౩౮॥
 నిఃశ్వసంతం భయత్రంతం నష్టసంజ్ఞం విచేతసమ్ ।
 కిం ప్రభోఽద్య భయార్తోఽసి మృతస్తే దారుణో రిపుః ॥ ౩౯॥
 కా చిన్తా వర్తతే కాన్త తవ శత్రునిఘాదన ।
 కస్మాచ్ఛోఛపసి లోకేశ నిఃశ్వసన్ప్రాకృతో యథా ॥ ౪౦॥
 నాన్యోఽస్తి బలవాఞ్ఞాత్పర్యేన చిన్తాపరో భవాన్ ।
 ఇన్ద్ర ఉవాచ ।
 నారాతిర్బలవాన్మేఽస్తి న శాన్తిర్న సుఖం తథా ॥ ౪౧॥
 బ్రహ్మహత్యాభయాద్రాజ్ఞ బిభేషి సతతం గృహే ।
 న నన్దనం సుఖకరం నామృతం న గృహం వనమ్ ॥ ౪౨॥
 గన్ధర్వాణాం తథా గేయం నృత్యమప్పరసాం పునః ।
 న త్వం సుఖకరా నారీ నానా చ సురయోషితః ॥ ౪౩॥

న తథా కామధేనుశ్చ దేవవృక్షః సుఖప్రదః ।
 కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి క్వ శర్మ మమ జాయతే ॥ ౪౪॥
 ఇతి చింతాపరః కాన్తే న లభే సుఖమాత్మని ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్త్వా వచనం శక్రః ప్రియాం పరమకాతరామ్ ॥ ౪౫॥
 నిర్జగామ గృహాన్మన్తో మానసం సర ఉత్తమమ్ ।
 పద్మనాలే ప్రవిష్టోఽసౌ భయార్తః శోకకర్షితః ॥ ౪౬॥
 న ప్రాజ్ఞాయత దేవేన్ద్రస్త్వభిభూతశ్చ కల్మషైః ।
 ప్రతిచ్ఛన్నో వసత్యపు చేష్టమాన ఇవోరగః ॥ ౪౭॥
 ఆసహాయస్తురాషాడైచ్చిన్తారో వికలేన్ద్రియః ।
 తతః ప్రసప్తే దేవేన్ద్రే బ్రహ్మహత్యాభయార్ధితే ॥ ౪౮॥
 సురాశ్చిన్తాతురాశ్చాసన్నుత్పాతాశ్చాభవన్నథ ।
 ఋషయః సిద్ధగన్ధర్వా భయూర్తాశ్చాభవన్భృశమ్ ॥ ౪౯॥
 ఆరాజకం జగత్సర్వమభిభూతముపద్రవైః ।
 అవర్షణం తదా జాతం పృథివీ క్షీణవైభవా ॥ ౫౦॥
 విచ్ఛిన్నస్రోతసో నద్యః సరాన్యనుదకాని వై ।
 ఏవం త్వరాజకే జాతే దేవతా మునయస్తథా ॥ ౫౧॥
 విచార్య నహుషం చక్రుః శక్రం సర్వే దివౌకసః ।
 సమ్ర్పృష్ట్య నహుషో రాజా ధర్మిష్టోఽపి రజోబలాత్ ॥ ౫౨॥
 బభూవ విషయానక్తః పఞ్చబాణశరాహతః ।
 అప్పరోభిర్వృతః క్రీడన్దేవోద్యానేషు భారత ॥ ౫౩॥
 శక్రపత్నీగుణాఞ్శుత్వా చకమే తాం స పార్థివః ।
 ఋషీనాహ కిమిన్ద్రాణీ నోపగచ్ఛతి మాం కిల ॥ ౫౪॥
 భవద్భిశ్చామరైః సర్వైః కృతోఽహం వాసవస్త్విహ ।
 ప్రేషయధ్వం సురాః కామం సేవార్థం మమ వై శచీమ్ ॥ ౫౫॥
 ప్రియం చేన్మమ కర్తవ్యం సర్వథా మునయోఽమరాః ।
 అహమిన్ద్రోఽద్య దేవానాం లోకానాం చ తథేశ్వరః ॥ ౫౬॥
 ఆగచ్ఛతు శచీ మహ్యం ఉప్రమద్య నివేశనమ్ ।

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా దేవా దేవర్షయస్తథా ॥ ౫౭ ॥

గత్వా చింతాతురాః ప్రోచుః పౌలోమీం ప్రణతాస్తతః ।
ఇన్ధ్రపత్ని దురాచారో నహుషస్త్యామిహేచ్ఛతి ॥ ౫౮ ॥

కుపితోఽస్మానువాచేదం ప్రేషయధ్వం శచీమిహ ।
కిం కుర్మస్తదధీనాః స్కీం యేనేన్ద్రోఽయం కృతః కిల ॥ ౫౯ ॥

తచ్చుత్వా దుర్మనా దేవీ బృహస్పతిమువాచ హ ।
రక్ష మాం నహుషాద్బ్రహ్మాంస్తవాస్మి శరణం గతా ॥ ౬౦ ॥

బృహస్పతిరువాచ ।
న భేతవ్యం త్వయా దేవి నహుషాత్పాపమోహితాత్ ।
న త్వాం దాస్యామ్యహం వత్సే త్యక్త్వా ధర్మం సనాతనమ్ ॥ ౬౧ ॥

శరణాగతమార్తం చ యో దదాతి నరాధమః ।
స ఏవ నరకం యాతి యావదాభూతసమ్ప్లవమ్ ।
స్వస్థా భవ పృథుశ్రోణి న త్యక్ష్వే త్వాం కదాచన ॥ ౬౨ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం
సంహితాయాం షష్ఠస్కంధే ఇన్ద్రస్య పద్మనాలప్రవేశానన్తరం నహుషస్య
దేవేన్ద్రపదేఽభిషేకవర్ణనం నామ సప్తమోఽధ్యాయః ॥ ౬.౭ ॥

౬.౮ అష్టమోఽధ్యాయః । ఇన్ద్రాణ్యా శక్రదర్శనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।
నహుషస్త్యథ తాం శ్రుత్వా గురోస్తు శరణం గతామ్ ।
చుక్రోధ స్మరబాణార్తస్తమాఙ్గిరసమాశు వై ॥ ౧ ॥
దేవానాహాఙ్గిరాసూనుర్హస్తవ్యోఽయం మయా కిల ।
ఇతీన్ద్రాణీం గృహే మూఢో రక్షతీతి మయా శ్రుతమ్ ॥ ౨ ॥

ఇతి తం కుపితం దృష్ట్వా దేవాః సర్షిపురోగమాః ।
అబ్రువన్నహుషం ఘోరం సామపూర్వం వచస్తదా ॥ ౩ ॥

క్రోధం సంహర రాజేన్ద్ర త్యజ పాపమతిం ప్రభో ।
నిన్దన్తి ధర్మశాస్త్రేషు పరదారాభిమర్శనమ్ ॥ ౪ ॥

శక్రపత్నీ సదా సాధ్వీ జీవమానే పతౌ పునః ।

కథమన్యే పతిం కుర్యాత్సుభగాతిపతివ్రతా ॥ ౫ ॥

త్రిలోకీశస్త్యమధునా శాస్తా ధర్మస్య వై విభో ।
త్యాద్యుశోఽధర్మమాతిష్ఠేత్తదా నశ్యేత్ప్రజా ధ్రువమ్ ॥ ౬ ॥

సర్వథా ప్రభుణా కార్యం శిష్టాచారస్య రక్షణమ్ ।
వారముఖ్యాశ్చ శతశో వర్తన్తేఽత్ర శచీసమాః ॥ ౭ ॥

రతిస్తు కారణం ప్రోక్తం శృంగారస్య మహాత్మభిః ।
రసహానిర్బలాత్కారే కృతే సతి తు జాయతే ॥ ౮ ॥

ఉభయోః సదృశం ప్రేమ యది పార్థివసత్తమ ।
తదా వై సుఖసమృత్తిరుభయోరుపజాయతే ॥ ౯ ॥

తస్మాద్భావమిమం ముఞ్చ పరదారాభిమర్శనే ।
సద్భావం కురు దేవేన్ద్ర పదం ప్రాప్తోఽస్యనుత్తమమ్ ॥ ౧౦ ॥

ఋద్ధిక్షయస్తు పాపేన పుణ్యేనాతివివర్ధనమ్ ।
తస్మాత్పాపం పరిత్యజ్య సన్మతిం కురు పార్థివ ॥ ౧౧ ॥

నహుష ఉవాచ ।
గౌతమస్య యదా భుక్తా దారాః శక్రేణ దేవతాః ।
వాచస్పతేస్తు సోమేన క్వ యూయం సంస్థితాస్తదా ॥ ౧౨ ॥

పరోపదేశే కుశలా ప్రభవన్తి నరాః కిల ।
కర్తా చైవోపదేష్టా చ దుర్లభః పురుషో భవేత్ ॥ ౧౩ ॥

మామాగచ్ఛతు సా దేవీ హితం స్యాదద్భుతం హి వః ।
ఏతస్యాః పరమం దేవాః సుఖమేవ భవిష్యతి ॥ ౧౪ ॥

అన్యథా న హి తుష్యేఽహం సత్యమేతద్భ్రవీమి వః ।
వినయాద్వా బలాద్వాపి తామాశు ప్రాపయన్త్విహ ॥ ౧౫ ॥

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా దేవాశ్చ మునయస్తథా ।
తమూచుశ్చాతిసన్త్రస్తా నహుషం మదనాతురమ్ ॥ ౧౬ ॥

ఇన్ద్రాణీమానయిష్యామః సామపూర్వం తవాన్తికమ్ ।
ఇత్యుక్తాః తే తదా జగ్ముర్భృహస్పతినికేతనమ్ ॥ ౧౭ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।
తే గత్వాఙ్గిరసః పుత్రం ప్రోచుః ప్రాఙ్జాలయః సురాః ।

జానీమః శరణం ప్రాప్తామిన్ద్రాణీం తవ వేశ్మని ॥ ౧౮ ॥

సా దేయా సహుషాయాద్య వాసవోఽసౌ కృతో యతః ।

వృణోత్వియం వరారోహా పతిత్వే వరవర్జినీ ॥ ౧౯ ॥

బృహస్పతిః సురానాహ తచ్చుత్వా దారుణం వచః ।

నాహం త్యక్ష్వే తు పౌలోమీం సతీం చ శరణాగతామ్ ॥ ౨౦ ॥

దేవా ఊచుః ।

ఉపాయోఽన్యః ప్రకర్తవ్యో యేన సోఽద్య ప్రసీదతి ।

అన్యథా కోపసంయుక్తో దురారాధ్యో భవిష్యతి ॥ ౨౧ ॥

గురురువాచ ।

తత్ర గత్వా శచీ భూపం ప్రలోభ్య వచసా భృశమ్ ।

కరోతు సమయం బాలా పతిం జ్ఞాత్వా మృతం భజే ॥ ౨౨ ॥

ఇన్ద్రే జీవతి మే కాన్తే కథమన్యం కరోమ్యహమ్ ।

అన్వేషణార్థం గన్తవ్యం మయా తస్య మహాత్మనః ॥ ౨౩ ॥

ఇతి సా సమయం కృత్వా వచ్చయిత్వా చ భూపతిమ్ ।

భర్తురానయనే యత్నం కరోతు మమ వాక్యతః ॥ ౨౪ ॥

ఇతి సञ్చిన్ద్య మే సర్వే బృహస్పతిపురోగమాః ।

సహుషం సహితా జగ్మురిన్ద్రపత్న్యా దివౌకసః ॥ ౨౫ ॥

తానాగతాన్మమీక్ష్యాహ తదా కృత్రిమవాసవః ।

జుహర్ష చ ముదాయుక్తస్తాం వీక్ష్య ముదితోఽబ్రవీత్ ॥ ౨౬ ॥

అధ్యాస్మి వాసవః కాన్తే భజ మాం చారులోచనే ।

పతిత్వే సర్వలోకస్య పూజ్యోఽహం విహితః సురైః ॥ ౨౭ ॥

ఇత్యుక్తా సా నృపం ప్రాహ వేపమానా త్రపాయుతా ।

వరమిచ్ఛామ్యహం రాజన్స్తత్తః ప్రాప్తం సురేశ్వర ॥ ౨౮ ॥

కిञ్చిత్కాలం ప్రతీక్షస్య యావత్కుర్వే వినిర్ణయమ్ ।

ఇన్ద్రోఽస్తీతి న వాస్తీతి సన్దేహో మే హృది స్థితః ॥ ౨౯ ॥

తతస్తాస్యం సముపస్థాస్యే కృత్వా నిశ్చయమాత్మని ।

తావత్క్షమస్య రాజేన్ద్ర సత్యమేతద్భ్రువీమి తే ॥ ౩౦ ॥

న హి విజ్ఞాయతే శక్రో నష్టః కిం వా క్వ వా గతః ।

ఏవముక్తః స చేన్ద్రాణ్యా నహుషః ప్రీతిమానభూత్ ॥ ౩౧॥

వ్యసర్జయత్స తాం దేవీం తథేత్యుక్తా ముదాన్వితః ।

సా విస్సృష్టా నృపేణాశు గత్వా ప్రాహ సురాన్సతీ ॥ ౩౨॥

ఇన్ద్రస్యాగమనే యత్నం కురుతాద్య కృతోద్యమాః ।

శ్రుత్వా తద్వచనం దేవా ఇన్ద్రాణ్యా రసవచ్ఛుచి ॥ ౩౩॥

మన్తయామాసురేకాగ్రాః శక్తార్థం నృపసత్తమ ।

తే గత్వా వైష్ణవం ధామ తుష్టువుః పరమేశ్వరమ్ ॥ ౩౪॥

ఆదిదేవం జగన్నాథం శరణాగతవత్సలమ్ ।

ఊంశ్చైవనం సముద్విగ్నా వాక్యం వాక్యవిశారదాః ॥ ౩౫॥

దేవదేవ సురపతిర్బ్రహ్మహత్యాప్రపీడితః ।

అదృశ్యః సర్వభూతానాం క్వాపి తిష్ఠతి వాసవః ॥ ౩౬॥

త్వద్ధియా నిహతే విప్రే బ్రహ్మహత్యా కుతః ప్రభో ।

త్వం గతిస్తస్య భగవన్నస్మాకం చ తథైవ హి ॥ ౩౭॥

త్రాహి నః పరమాపన్నాన్మోక్షం తస్య వినిర్దిశ ।

దేవానాం వచనం శ్రుత్వా కాతరం విష్ణురబ్రవీత్ ॥ ౩౮॥

యజతామశ్వమేధేన శక్రపాపనివృత్తయే ।

పుణ్యేన హయమేధేన పావితః పాకశాసనః ॥ ౩౯॥

పునరేష్యతి దేవానామిన్ద్రత్వమకుతోభయః ।

హయమేధేన సన్తుష్టా దేవీ శ్రీజగదమ్బికా ॥ ౪౦॥

బ్రహ్మహత్యాదిపాపాని నాశయిష్యత్యసంశయమ్ ।

యస్యాః స్మరణమాత్రేణ పాపజాలం వినశ్యతి ॥ ౪౧॥

కిం పునర్వాజమేధేన తత్ప్రీత్యర్థం కృతేన చ ।

ఇన్ద్రాణీ కురుతాన్నిత్యం భగవత్యాః ప్రపూజనమ్ ॥ ౪౨॥

ఆరాధనం శివాయాస్తు సుఖకారి భవిష్యతి ।

సహుషోఽపి జగన్మాతుర్మాయయా మోహితః కిల ॥ ౪౩॥

వినాశం స్వకృతేనాశు గమిష్యత్యేనసా సురాః ।

పావితత్వాశ్వమేధేన తురాషాడపి వైభవమ్ ॥ ౪౪॥

ప్రాప్స్యత్యచిరకాలేన స్వమాసనమనుత్తమమ్ ।
 తే తు శ్రుత్వా శుభాం వాణీం విష్ణోరమితతేజసః ॥ ౪౫॥
 జగ్ముస్తం దేశమనిశం యత్రాస్తే పాకశాసనః ।
 తమాశ్వాస్య సురాః శక్రం బృహస్పతిపురోగమాః ॥ ౪౬॥
 కారయామాసురఖిలం హయమేధం మహాక్రతుమ్ ।
 విభజ్య బ్రహ్మహత్యాం తు వృక్షేషు చ నదీషు చ ॥ ౪౭॥
 పర్వతేషు పృథివ్యాం చ స్త్రీషు చైవాక్షిపద్విభుః ।
 తాం విస్ఫుజ్య చ భూతేషు విపాపః పాకశాసనః ॥ ౪౮॥
 విజ్వరః సమభూద్భూయః కాలాకాక్షీ స్థితో జలే ।
 అదృశ్యః సర్వభూతానాం పద్మనాలే వ్యతిష్ఠత ॥ ౪౯॥
 దేవాస్తు నిర్గతాః స్థానే కృత్వా కార్యం తదద్భుతమ్ ।
 పౌలోమీ తు గురుం ప్రాహ దుఃఖితా విరహాకులా ॥ ౫౦॥
 కృతయజ్ఞోఽపి మే భర్తా కిమదృశ్యః పురన్దరః ।
 కథం ద్రక్ష్యే ప్రియం స్వామింస్తముపాయం వదస్వ మే ॥ ౫౧॥
 బృహస్పతిరువాచ ।
 త్వమారాధయ పౌలోమి దేవీం భగవతీం శివామ్ ।
 దర్శయిష్యతి తే నాథం దేవీ విగతకల్మషమ్ ॥ ౫౨॥
 ఆరాధితా జగద్ధాత్రీ నహుషం వారయిష్యతి ।
 మోహయిత్వా నృపం స్థానాత్పాతయిష్యతి చామ్బికా ॥ ౫౩॥
 ఇత్యుక్తా సా తదా తేన పులోమతనయా నృప ।
 జగ్రాహ మన్తం విధివద్గురోర్దేవ్యాః ససాధనమ్ ॥ ౫౪॥
 విద్యాం ప్రాప్య గురోర్దేవీ దేవీం శ్రీభువనేశ్వరీమ్ ।
 సమ్యగారాధయామాస బలిపుష్పార్చనైః శుభై ॥ ౫౫॥
 త్యక్తాన్యభోగసమ్భారా తాపసీవేషధారిణీ ।
 చకార పూజనం దేవ్యాః ప్రియదర్శనలాలసా ॥ ౫౬॥
 కాలేన కియతా తుష్ఠా ప్రత్యక్షం దర్శనం దదౌ ।
 సౌమ్యరూపధరా దేవీ వరదా హంసవాహినీ ॥ ౫౭॥

సూర్యకోటిప్రతీకాశా చన్ద్రకోటిసుశీతలా ।
 విద్యుత్కోటిసమానాభా చతుర్వేదసమన్వితా ॥ ౫౮ ॥
 పాశాఙ్కుశాభయవరాన్దధతీ నిజబాహుభిః ।
 ఆపాదలమిప్పినీం స్వచ్ఛాం ముక్తామాలాం చ బిభ్రతీ ॥ ౫౯ ॥
 ప్రసన్నస్మేరవదనా లోచనత్రయభూషితా ।
 ఆబ్రహ్మకీటజననీ కరుణామృతసాగరా ॥ ౬౦ ॥
 అనన్తకోటిబ్రహ్మాణ్ణనాయికా పరమేశ్వరీ ।
 సౌమ్యానన్తరనైర్మ్యుక్తస్సనద్వయవిరాజితా ॥ ౬౧ ॥
 సర్వేశ్వరీ చ సర్వజ్ఞా కూటస్థాక్షరరూపిణీ ।
 తామువాచ ప్రసన్నా సా శక్రపత్నీం కృతోద్యమామ్ ॥ ౬౨ ॥
 మేఘగమ్భీరశబ్దేన ముదమాదదతీ భృశమ్ ।
 దేవ్యువాచ ।
 వరం వరయ సుశ్రోణీ వాఙ్ఘోతం శక్రవల్లభే ॥ ౬౩ ॥
 దదామ్యద్య ప్రసన్నాస్మి పూజితా సుభృశం త్వయా ।
 వరదాహం సమాయాతా దర్శనం సహజం న మే ॥ ౬౪ ॥
 అనేకకోటిజన్మోత్థపుణ్యపుణ్ణోర్హి లభ్యతే ।
 ఇత్యుక్తా సా తదా దేవీ తామాహ ప్రణతా పురః ॥ ౬౫ ॥
 శక్రపత్నీ భగవతీం ప్రసన్నాం పరమేశ్వరీమ్ ।
 వాఙ్ఘామి దర్శనం మాతః పత్యుః పరమదుర్లభమ్ ॥ ౬౬ ॥
 నహుషాద్భయనాశం చ స్వపదప్రాపణం తథా ।
 దేవ్యువాచ ।
 గచ్ఛ త్వమనయా దూత్యా సార్థం శ్రీమానసం సరః ॥ ౬౭ ॥
 యత్ర మే మూర్తిరచలా విశ్వకామాభిధా మతా ।
 తత్ర పశ్యసి శక్రం త్వం దుఃఖితం భయవిహ్వలమ్ ॥ ౬౮ ॥
 మోహయిష్యామి రాజానం కాలేన కియతా పునః ।
 స్వస్థా భవ విశాలాక్షి కరోమి తవ చేప్పితమ్ ॥ ౬౯ ॥
 భ్రంశయిష్యామి భూపాలం మోహితం త్రిదశాసనాత్ ।
 వ్యాస ఉవాచ ।

దేవీదూతీ తాం గృహీత్వా శక్రపత్నీం త్వరాన్వితా ॥ ౭౦ ॥

ప్రాపయామాస సాన్నిధ్యం స్వపత్యుః పరమేశ్వరీమ్ ।
సా దృష్ట్వా తం పతిం బాలా సురేశం గుప్తసంస్థితమ్ ।
ముదితాభూద్వరం వీక్ష్య బహుకాలాభివాఞ్ఛితమ్ ॥ ౭౧ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
షష్ఠస్కంధే ఇన్ద్రాణ్యా శక్రదర్శనం నామాష్టమోఽధ్యాయః ॥ ౬.౮ ॥

౬.౯ నవమోఽధ్యాయః । నహుషస్వర్గమ్యతివర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

తాం వీక్ష్య విపులాపాఙ్గీం రహః శోకసమన్వితామ్ ।
ఆఖణ్డలః ప్రియాం భార్యాం విస్మితశ్చాబ్రవీత్తదా ॥ ౧ ॥
కథమత్రాగతా కాన్తే కథం జ్ఞాతస్త్వయా హ్యాహమ్ ।
దుర్దేయః సర్వభూతానాం సంస్థితోఽస్మి శుభాననే ॥ ౨ ॥

శచ్యువాచ ।

దేవ దేవ్యాః ప్రసాదేన జ్ఞాతోఽస్యద్య భవానిహ ।
పునస్తస్యాః ప్రసాదేన ప్రాప్తాస్మి త్వాం దివస్పతే ॥ ౩ ॥
నహుషో నామ రాజ్ఞిః స్థాపితో భవదాసనే ।
త్రిదశైర్మునిభిశ్చైవ స మాం బాధతి నిత్యశః ॥ ౪ ॥

పతిం మాం కురు చార్వణిః తురాసాహం సురాధిపమ్ ।
ఏవం వదతి మాం పాప్మా కిం కరోమి బలార్థన ॥ ౫ ॥

ఇన్ద్ర ఉవాచ ।

కాలాకాఙ్గీ వరారోహే సంస్థితోఽస్మి యదృచ్ఛయా ।
తథా త్వమపి కల్యాణి సుస్థిరం స్వమనః కురు ॥ ౬ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తా తేన సా దేవీ పతినాతిప్రశంసినా ।
నిఃశ్వసన్త్యాహ తం శక్రం వేపమానాతిదుఃఖితా ॥ ౭ ॥
కథం తిష్ఠే మహాభాగ పాపాత్మా మాం వశానుగామ్ ।
కరిష్యతి మదోన్మత్తో వరదాసేన గర్వితః ॥ ౮ ॥

దేవాశ్చ మునయః సర్వే మామూచుస్తద్భయాకులః ।
 తం భజస్వ వరారోహ దేవరాజం స్మరాతురమ్ ॥ ౯॥
 బృహస్పతిస్తు శత్రుఘ్న వాడవో బలవర్జితః ।
 కథం మాం రక్షితుం శక్తో భవేదేవానుగః సదా ॥ ౧౦॥
 తస్మాచ్ఛింతాస్తి మహతీ నార్యహం వశవర్తినీ ।
 అనాథా కిం కరిష్యామి విపరీతే విధౌ విభో ॥ ౧౧॥
 నార్యస్యహం న కులటా త్వచ్చిత్తాతిపతివ్రతా ।
 నాస్తి మే శరణం తత్ర యో మాం రక్షతి దుఃఖితామ్ ॥ ౧౨॥
 ఇన్ద్ర ఉవాచ ।
 ఉపాయం ప్రబ్రవీమ్యద్య తం కురుష్య వరాననే ।
 శీలం తే దుఃఖితే కాలే పరిత్రాతం భవిష్యతి ॥ ౧౩॥
 పరేణ రక్షితా నారీ న భవేచ్చ పతివ్రతా ।
 ఉపాయై కోటిభిః కామభిన్నచిత్తాతిచఙ్చలా ॥ ౧౪॥
 శీలమేవ హి నారీణాం సదా రక్షతి పాపతః ।
 తస్మాత్త్వం శీలమాస్థాయ స్థిరా భవ శుచిస్మితే ॥ ౧౫॥
 యదా త్వాం నహుషో రాజా బలాదాకర్షయేత్థలః ।
 తదా త్వం సమయం కృత్వా గజం వఙ్చయ భూపతిమ్ ॥ ౧౬॥
 ఏకాన్తే తత్సమీపే త్వం గత్వా వద మదాలసే ।
 ఋషియానేన దివ్యేన మాముపైహి జగత్పతే ॥ ౧౭॥
 ఏవం తవ వశే ప్రీతా భవిష్యామీతి మే తతమ్ ।
 ఇతి తం వద సుశ్రోణి తదా తు పరిమోహితః ॥ ౧౮॥
 కామాన్ధః స మునీన్ యానే యోజయిష్యతి పార్థివః ।
 అవశ్యం తాపసో భూపం శాపదగ్ధం కరిష్యతి ॥ ౧౯॥
 సాహాయ్యం జగదమ్బా తే కరిష్యతి న సంశయః ।
 జగదమ్బాపదస్మర్తుః సఙ్కటం న కదాచన ॥ ౨౦॥
 యది జాయేత తచ్ఛాపి జ్ఞేయం తత్స్వస్త్యయే కిల ।
 తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన మణిద్వీపాధివాసినీమ్ ॥ ౨౧॥
 భజ త్వం భువనేశానీం గురువాక్యానుసారతః ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యాఖ్యాతా శచీ తేన జగామ నహుషం ప్రతి ॥ ౨౨॥

తథేతుశ్చక్వాతివిశ్వస్తా భావికార్యే కృతోద్యమా ।

నహుషస్తాం సమాలోక్య ముదితో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౨౩॥

స్వాగతం సత్యవచనైస్త్యదధీనోఽస్మి కామిని ।

దాసోఽహం తవ సత్యేన పాలితం వచనం త్వయా ॥ ౨౪॥

యదాగతా సమీపే మే తుష్టోఽస్మి మితభాషిణీ ।

న చ ప్రదా త్వయా కార్యా భక్తం మాం భజ సుస్మితే ॥ ౨౫॥

కార్యం వద విశాలాక్షి కరిష్యామి తవ ప్రియమ్ ।

శచ్యువాచ ।

సర్వం కృతం త్వయా కార్యం మమ కృత్రిమవాసవ ॥ ౨౬॥

మనోరథోఽస్తి మే దేవ శ్శృణు చిత్తేఽధునా విభో ।

వాఞ్చితం కురు కల్యాణ త్వద్వశాహమతః పరమ్ ॥ ౨౭॥

బ్రవీమి మానసోత్సాహం త్వం తం కర్తుమిహార్హసి ।

నహుష ఉవాచ ।

కార్యం త్వం బ్రూహి చన్ద్రాస్యే కరోమి తవ వాఞ్చితమ్ ॥ ౨౮॥

అలభ్యమపి దాస్యామి తుభ్యం సుభ్రు వదస్వ మామ్ ।

శచ్యువాచ ।

కథం బ్రవీమి రాజేన్ద్ర ప్రత్యయో నాస్తి మే తవ ॥ ౨౯॥

శపథం కురు రాజేన్ద్ర యత్కరోమి ప్రియం తవ ।

రాజానః సత్యవచసో దుర్లభా ఏవ భూతలే ॥ ౩౦॥

పశ్చాద్భ్రువీమ్యహం రాజన్ జ్ఞాత్వా సత్యేన యన్త్రితమ్ ।

కృతే చేద్వాఞ్చితే భూప సదా తే వశవర్తినీ ॥ ౩౧॥

భవిష్యామి తురాషాడ్ వై సత్యమేతద్వచో మమ ।

నహుష ఉవాచ ।

అవశ్యమేవ కర్తవ్యం వచనం తవ సున్దరి ॥ ౩౨॥

శపామి సుకృతేనాహం యజ్ఞదానకృతేన వై ।

శచ్యువాచ ।

ఇన్ద్రస్య హరయో వాహా గజజైవ రథస్తథా ॥ 33॥
 గరుడో వాసుదేవస్య యమస్య మహిషస్తథా ।
 వృషభః శక్కురస్యాపి బ్రహ్మణో వరటాపతిః ॥ 3౪॥
 మయూరః కార్తికేయస్య గజాస్యస్య తు మూషకః ।
 ఇచ్ఛామ్యహమపూర్వం వై వాహనం తే సురాధిప ॥ 3౫॥
 యన్న విష్ణోర్న రుద్రస్య నాసురాణాం న రక్షసామ్ ।
 వహన్తు త్వాం మహారాజ మునయః సంశితవ్రతాః ॥ 3౬॥
 సర్వే శిబికయా రాజన్నేతద్ధి మమ వాఞ్చితమ్ ।
 సర్వదేవాధికం త్వాం వై జానామి వసుధాధిప ॥ 3౭॥
 తేన తే తేజసో వృద్ధిం వాఞ్చామ్యహమతన్ధితా ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రహస్య జ్ఞానదుర్బలః ॥ 3౮॥
 మోహితస్తు మహాదేవ్యా కృతమోహేన తత్క్షణమ్ ।
 ఉవాచ వచనం భూపః సంస్తువన్వాసవప్రియామ్ ॥ 3౯॥
 నహుష ఉవాచ ।
 సత్యముక్తం త్వయా తన్వి వాహనం రుచిరం మమ ।
 కరిష్యామి సుకేశాన్తే వచనం తవ సర్వథా ॥ ౪౦॥
 న హ్యల్పవీర్యో భవతి యో వాహాన్కురుతే మునీన్ ।
 అహమారుహ్య యానేన త్వామేష్యామి శుచిస్మితే ॥ ౪౧॥
 సప్తర్షయో మాం వక్ష్యన్తి సర్వే దేవర్షయస్తథా ।
 సమర్థం శ్రీమ లోకేశు జ్ఞాత్వా మాం తపసాధికమ్ ॥ ౪౨॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్త్వా తాం సుసన్తుష్టో విససర్జ హరిప్రియామ్ ।
 మునీనాహూయ సర్వాస్తానిత్యువాచ స్మరాన్వితః ॥ ౪3॥
 నహుష ఉవాచ ।
 అహమిన్ద్రోఽద్య భో విప్రాః సర్వశక్తిసమన్వితః ।
 కార్యమత్ర ప్రకుర్వన్తు భవన్తో విగతస్మయాః ॥ ౪౪॥
 ఇన్ద్రాసనం మయా ప్రాప్తం నేన్ద్రాణీ మామువైతి చ ।

ఆకారితా వ మాం నూతే ప్రేమపూర్వమిదం వచః ॥ ౪౫॥

మునియానేన దేవేన్ద్ర మాముపైహి సురాధిప ।

దేవదేవ మహారాజ మత్ప్రియం కురు మానద ॥ ౪౬॥

ఏతత్కార్యం మునిశ్రేష్ఠా మమాత్యంతం దురాసదమ్ ।

భవద్భిస్తు ప్రకర్తవ్యం సర్వథైవ దయాలుభిః ॥ ౪౭॥

మనో దహతి మే కామః శక్రపత్న్యం ప్రవర్తితమ్ ।

భవంతః శరణం మేఽద్య కురుధ్వం కార్యమద్భుతమ్ ॥ ౪౮॥

అగస్త్యప్రముఖాస్తస్య శ్రుత్వా వాక్యమసత్కరమ్ ।

అఙ్గీవక్రుశ్చ భావిత్వాత్కృపయా పరమర్షయః ॥ ౪౯॥

అఙ్గీకృతేఽథ తద్వాక్యే మునిభిస్తత్త్వదర్శిభిః ।

ముదం ప్రాప నృపః కామం పౌలోమీకృతమానసః ॥ ౫౦॥

ఆరుహ్య శిబికాం రమ్యాం సంస్థితస్త్యరయాన్వితః ।

వాహాత్కృత్వా మునీన్ద్రివ్యాన్సర్ప సర్పేతి చాబ్రవీత్ ॥ ౫౧॥

కామార్తః సోఽస్మృశన్మాథః పాదేన మునిమస్తకమ్ ।

అగస్త్యి తాపసశ్రేష్ఠం లోపాముద్రాపతిం తదా ॥ ౫౨॥

వాతాపిభక్షకర్తారం సముద్రస్యాపి శోషకమ్ ।

కశయా తాడయామాస పఞ్చబాణశరాహతః ॥ ౫౩॥

ఇన్ద్రాణీహృతచిత్తోఽసౌ సర్పేతి ప్రబ్రువన్మునిమ్ ।

తం శశాప మునిః క్రుద్ధః కశాఘాతమనుస్మరన్ ॥ ౫౪॥

సర్పో భవ దురాచార వనే ఘోరవపుర్మహాన్ ।

బహువర్షసహస్రాణి యత్ర క్లేశో మహాన్భవేత్ ॥ ౫౫॥

విచరిష్యసి వీర్యేణ పునః స్వర్గమవాప్స్యసి ।

దృష్ట్వా యుధిష్ఠిరం నామ తవ మోక్షో భవిష్యతి ॥ ౫౬॥

ప్రశ్నానాముత్తరం శ్రుత్వా ధర్మపుత్రముఖాత్తతః ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఏవం శప్తః స రాజర్షిః స్తుత్వా తం మునిసత్తమమ్ ॥ ౫౭॥

స్వర్గాత్పాత సహసా సర్పరూపధరోఽభవత్ ।

బృహస్పతిస్తతో గత్వా తరసా మానసం ప్రతి ॥ ౫౮॥

ఇన్ద్రాయ సర్వవృత్తాంతం కథయామాస విస్తరాత్ |
 తమచ్ఛ్రుత్వా మఘవా రాజ్ఞః స్వర్గాత్ప్రచ్యవనాదికమ్ || ౫౯ ||
 ముదితోఽభూన్మహారాజ స్థితస్తత్రైవ వాసవః |
 దేవాశ్చ మునయో దృష్ట్వా నహుషం పతితం భువి || ౬౦ ||
 జగ్ముః సర్వోఽపి తత్రైవ యత్రేన్ద్రః సరసి స్థితః |
 తమాశ్వాస్య సురాః సర్వే మునిభిః సహితాస్తదా || ౬౧ ||
 స్వర్గే సమానయామాసుర్మానపూర్వం శచీపతిమ్ |
 సమాగతం తతః శక్రం సర్వే తే మునయః సురాః || ౬౨ ||
 స్థాపయిత్వాఽఽసనే పశ్చాదభిషేకం దధుః శివమ్ |
 ఇన్ద్రోఽపి స్వాసనం ప్రాప్య శవ్యా సహ సురాలయే || ౬౩ ||
 చిక్రీడ నన్దనే రమ్యే కాననే ప్రేమయుక్తయా |
 వ్యాస ఉవాచ |
 ఏవమిన్ద్రేణ సమ్రాప్తం దుఃఖం పరమదారుణమ్ || ౬౪ ||
 హత్వాసురం కామరూపం విశ్వరూపం మహామునిమ్ |
 పునర్దేవ్యాః ప్రసాదేన స్వస్థానం ప్రాప్తవాన్మృప || ౬౫ ||
 ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం వృత్రాసురవధాశ్రయమ్ |
 యత్ప్రష్టోఽహం త్వయా రాజన్ కథానకమనుత్తమమ్ || ౬౬ ||
 యాదృశం కురుతే కర్మ తాదృశం ఫలమాప్నుయాత్ |
 అవశ్యమేవ భోక్తవ్యం కృతం కర్మ శుభాశుభమ్ || ౬౭ ||
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం
 సంహితాయాం షష్టస్కంధే
 నహుషస్వర్గచ్యుతివర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః || ౬౯ ||

౬.౧౦ దశమోఽధ్యాయః | కర్మణాం గహనగతివర్ణనమ్ |

జనమేజయ ఉవాచ |
 కథితం చరితం బ్రహ్మఞ్చక్రస్యాద్భుతకర్మణః |
 స్థానభ్రంశస్తథా దుఃఖప్రాప్తిరుక్తా విశేషతః || ౧ ||

యత్ర దేవాధిదేవ్యాశ్చ మహిమాతీవ వర్ణితః ।
 సన్దేహోఽత్ర మమాప్యస్తి యచ్ఛక్రోఽపి మహాతపాః ॥ ౨ ॥
 దేవాధిపత్యమాసాద్య దుఃసహం దుఃఖమన్వభూత్ ।
 మఖానాం తు శతం కృత్వా ప్రాప్తం స్థానమనుత్తమమ్ ॥ ౩ ॥
 దేవేశత్వం చ సమ్ప్రొప్య భ్రష్టః స్థానాదసౌ కథమ్ ।
 ఏతత్సర్వం సమాచక్ష్య కారణం కరుణానిధే ॥ ౪ ॥
 సర్వజ్ఞోఽసి మునిశ్రేష్ఠ పురాణానాం ప్రవర్తకః ।
 నావాచ్యం మహతాం కిఞ్చిచ్ఛిష్యే చ శ్రద్ధయాన్వితే ॥ ౫ ॥
 తస్మాత్కురు మహాభాగ మత్సన్దేహాపనోదనమ్ ।
 సూత ఉవాచ ।
 ఇతి పృష్టః స రాజ్ఞా వై తదా సత్యవతీసుతః ॥ ౬ ॥
 తమాహాతిప్రసన్నాత్మా యథానుక్రమముత్తరమ్ ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 నిబోధ నృపతిశ్రేష్ఠ కారణం పరమాద్భుతమ్ ॥ ౭ ॥
 కర్మణస్తు త్రిధా ప్రోక్తా గతిస్తత్త్వవిదాం వరైః ।
 సఞ్చితం వర్తమానం చ ప్రారబ్ధమితి భేదతః ॥ ౮ ॥
 అనేకజన్మసంజ్ఞాతం ప్రాక్తనం సఞ్చితం స్మృతమ్ ।
 సాత్త్వికం రాజసం కర్మ తామసం త్రివిధం పునః ॥ ౯ ॥
 శుభం వాప్యశుభం భూప సఞ్చితం బహుకాలికమ్ ।
 అవశ్యమేవ భోక్తవ్యం సుకృతం దుష్కృతం తథా ॥ ౧౦ ॥
 జన్మజన్మని జీవానాం సఞ్చితానాం చ కర్మణామ్ ।
 నిఃశేషస్తు క్షయో నాభూత్కల్పకోటిశతైరపి ॥ ౧౧ ॥
 క్రియమాణం చ యత్కర్మ వర్తమానం తదుచ్యతే ।
 దేహం ప్రాప్య శుభం వాపి హ్యశుభం వా సమాచరేత్ ॥ ౧౨ ॥
 సఞ్చితానాం పునర్మధ్యాత్సమాహృత్య కియాన్కిల ।
 దేహారమ్భే చ సమయే కాలః ప్రేరయతీవ తత్ ॥ ౧౩ ॥
 ప్రారబ్ధం కర్మ విజ్ఞేయం భోగాత్తస్య క్షయః స్మృతః ।
 ప్రాణిభిః ఖలు భోక్తవ్యం ప్రారబ్ధం నాత్ర సంశయః ॥ ౧౪ ॥

పురా కృతాని రాజేన్ద్ర హ్యశుభాని శుభాని చ |
 అవశ్యమేవ కర్మాణి భోక్తవ్యాసీతి నిశ్చయః || ౧౫ ||
 దేవైర్మనుష్యైరనురైర్వక్షగన్ధర్వకిన్నరైః |
 కర్తౌవ హి మహారాజ దేహారమ్భస్య కారణమ్ || ౧౬ ||
 కర్మక్షయే జన్మనాశః ప్రాణీనాం నాత్ర సంశయః |
 బ్రహ్మ విష్ణుస్తథా రుద్ర ఇన్ద్రాద్యాశ్చ సురాస్తథా || ౧౭ ||
 దానవా యక్షగన్ధర్వాః సర్వే కర్మవశా కిల |
 అన్యథా దేహసమ్భంఠః కథం భవతి భూపతే || ౧౮ ||
 కారణం యస్తు భోగస్య దేహినః సుఖదుఃఖయోః |
 తస్మాదనేకజన్మోత్థసంజ్ఞితానాం చ కర్మణామ్ || ౧౯ ||
 మధ్యే వేగః సమాయాతి కస్యచిత్కాలపాకతః |
 తత్ప్రార్బభవశాత్పుణ్యం కరోతి చ యథా తథా || ౨౦ ||
 పాపం కరోతి మనుజస్తథా దేవాదయోఽపి చ |
 తథా నారాయణో రాజన్నరశ్చ ధర్మజావుభౌ || ౨౧ ||
 జాతౌ కృష్ణార్జునౌ కామమంశౌ నారాయణస్య తౌ |
 పురాణపీఠికేయం వై మునిభిః పరికీర్తితా || ౨౨ ||
 దేవాంశః స తు విజ్ఞేయో యో భవేద్విభవధికః |
 నాన్యషిః కురుతే కావ్యం నారుద్రో రుద్రమర్చతే || ౨౩ ||
 నాదేవాంశో దదాత్యన్నం నావిష్ణుః పృథివీపతిః |
 ఇన్ద్రాదగ్నేర్వమాద్విష్ణోర్ధనదాదితి భూపతే || ౨౪ ||
 ప్రభుత్వం చ ప్రభావం చ కోపం చైవ పరాక్రమమ్ |
 ఆదాయ క్రియతే నూనం శరీరమితి నిశ్చయః || ౨౫ ||
 యః కశ్చిద్బలవాన్లోకే భాగ్యవానథ భోగవాన్ |
 విద్యావాన్దానవాన్వాపి స దేవాంశః ప్రపథ్యతే || ౨౬ ||
 తథైవైతే మయాఖ్యాతా పాణ్డవాః పృథివీపతే |
 దేవాంశో వాసుదేవోఽపి నారాయణసమద్యుతిః || ౨౭ ||
 శరీరం ప్రాణీనాం నూనం భాజనం సుఖదుఃఖయోః |
 శరీరీ ప్రాప్నుయాత్కామం సుఖం దుఃఖమనన్తరమ్ || ౨౮ ||

దేహీ నాస్తి వశః కోఽపి దైవాధీనః సదైవ హి ।
 జననం మరణం దుఃఖం సుఖం ప్రాప్నోతి చావశః ॥ ౨౯ ॥
 పాణ్డవాస్తే వనే జాతాః ప్రాప్తాస్తు స్వగృహం పునః ।
 స్వబాహుబలతః పశ్చాద్రాజసూయం క్రతూత్తమమ్ ॥ ౩౦ ॥
 వనవాసం పునః ప్రాప్తా బహుదుఃఖకరం పరమ్ ।
 ఆర్జునేన తపస్తప్తం దుష్కరం హ్యజితేన్ద్రియైః ॥ ౩౧ ॥
 సన్తుష్టైస్తు సురైర్దత్తం వరదానం పునః శుభమ్ ।
 నరదేహకృతం పుణ్యం క్వ గతం వనవాసజమ్ ॥ ౩౨ ॥
 నరదేహే తపస్తప్తం చోగ్రం బదరికాశ్రమే ।
 నార్జునస్య శరీరే తత్ఫలదం సమృద్ధిభూవ హ ॥ ౩౩ ॥
 ప్రాణీనాం దేహసమ్భవే గహనా కర్మణో గతిః ।
 దురేయా సర్వథా దేవైర్మానవానాం తు కా కథా ॥ ౩౪ ॥
 వాసుదేవోఽపి సజ్ఞాతః కారాగారేఽతిసంక్రమే ।
 సీతోఽసౌ వసుదేవేన నన్దగోపస్య గోకులమ్ ॥ ౩౫ ॥
 ఏకాదశైవ వర్షాణి సంస్థితస్తత్ర భారత ।
 పునః స మధురాం గత్వా జఘానోగ్రసుతం బలాత్ ॥ ౩౬ ॥
 మోచయామాస పితరో బన్ధనాద్భృశదుఃఖితౌ ।
 ఉగ్రసేనం చ రాజానఞ్చుకార మధురాపురే ॥ ౩౭ ॥
 జగమ ద్వారవత్స్యాం స మ్లేచ్ఛరాజభయాత్పునః ।
 సర్వం భావివశాత్కృష్ణః కృతవాన్సౌరుషం మహాత్ ॥ ౩౮ ॥
 కృత్వా కార్యాణ్యనేకాని ద్వారవత్స్యాం జనార్దనః ।
 దేహం త్వక్వా ప్రభాసే తు సకుటుమ్భా దివం గతః ॥ ౩౯ ॥
 పుత్రాః పౌత్రాశ్చ సుహృదో భ్రాతరో జామయస్తథా ।
 ప్రభాసే యాదవాః సర్వే విప్రశాపాత్క్షయం గతాః ॥ ౪౦ ॥
 ఏవం తే కథితా రాజన్ కర్మణో గహనా గతిః ।
 వాసుదేవోఽపి వ్యాధస్య బాణేన నిధనం గతః ॥ ౪౧ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం
సంహితాయాం షష్ఠస్కంధే కర్మణాం
గహనగతివర్ణనం నామ దశమోఽధ్యాయః ॥ ౬.౧౦॥

౬.౧౧ ఏకాదశోఽధ్యాయః । యుగధర్మవ్యవస్థావర్ణనమ్ ।

జనమేజయ ఉవాచ ।

భారావతారణార్థాయ కథితం జన్మ కృష్ణయోః ।
సంశయోఽయం ద్విజశ్రేష్ఠ హృదయే మమ తిష్ఠతి ॥ ౧॥

పుథీవీ గోస్వరూపేణ బ్రహ్మాణం శరణం గతా ।
ద్వాపరాన్తేఽతిదీనార్తా గురుభారప్రపీడితా ॥ ౨॥

వేధసా ప్రార్థితో విష్ణుః కమలాపతిరీశ్వరః ।
భూభారోత్తారణార్థాయ సాధూనాం రక్షణాయ చ ॥ ౩॥

భగవన్ భారతే ఖణ్డే దేవైః సహ జనార్దన ।
అవతారం గృహాణాశు వసుదేవగృహే విభో ॥ ౪॥

ఏవం సమృద్ధితో ధాత్రా భగవాన్దేవకీసుతః ।
బభూవ సహ రామేణ భూభారోత్తారణాయ వై ॥ ౫॥

కియానుత్తారితో భారో హత్వా దుష్టాననేకశః ।
జ్ఞాత్వా సర్వాస్తరాచారాన్నాపబుద్ధిన్మపానిహ ॥ ౬॥

హతో భీష్మో హతో ద్రోణో విరాటో ద్రుపదస్తథా ।
బాహ్లికః సోమదత్తశ్చ కర్ణో వైకర్తనస్తథా ॥ ౭॥

యైర్లుణ్ణితం ధనం సర్వం హృతాశ్చ హరియోషితః ।
కథం న నాశితా దుష్టా యే స్థితాః పృథీవీతలే ॥ ౮॥

ఆభీరాశ్చ శకా మ్లేచ్ఛా నిషాదాః కోటిశస్తథా ।
భారావతరణం కిం తక్మృతం కృష్ణేన ధీమతా ॥ ౯॥

సన్దేహోఽయం మహాభాగ న నివర్తతి చిత్తతః ।
కలావస్మిన్మజాః సర్వాః పశ్యతః పాపనిశ్చయూః ॥ ౧౦॥

వ్యాస ఉవాచ ।

రాజన్ యస్మిన్యుగే యాదృక్ప్రజా భవతి కాలతః ।

నాన్యథా తద్భవేన్నూనం యుగధర్మో౭త్ర కారణమ్ ॥ ౧౧॥

యే ధర్మరసికా జీవాస్తే వై సత్యయుగే౭భవన్ ।

ధర్మార్థరసికా యే తు తే వై త్రేతాయుగే౭భవన్ ॥ ౧౨॥

ధర్మార్థకామరసికా ద్వాపరే చాభవన్యుగే ।

అర్థకామపరాః సర్వే కలావస్మిన్భవన్తి హి ॥ ౧౩॥

యుగధర్మస్తు రాజేన్ద్ర న యాతి వ్యత్యయం పునః ।

కాలః కర్తాస్తి ధర్మస్య హ్యధర్మస్య చ వై పునః ॥ ౧౪॥

రాజోవాచ ।

యే తు సత్యయుగే జీవా భవన్తి ధర్మతత్పరాః ।

కుత్ర తే౭ద్య మహాభాగ తిష్ఠన్తి పుణ్యభాగినః ॥ ౧౫॥

త్రేతాయుగే ద్వాపరే వా యే దానవ్రతకారకాః ।

వర్తన్తే మునయః శ్రేష్ఠాః కుత్ర బ్రూహి పితామహా ॥ ౧౬॥

కలావద్య దురాచారా యే౭త్ర సన్తి గతత్రపాః ।

ఆద్యే యుగే క్వ యాస్యన్తి పాపిష్ఠా దేవనిన్దకాః ॥ ౧౭॥

ఏతత్సర్వం సమాచక్ష్య విస్తరేణ మహామతే ।

సర్వథా శ్రోతుకామో౭స్మి యదేతద్ధర్మనిర్ణయమ్ ॥ ౧౮॥

వ్యాస ఉవాచ ।

యే వై కృతయుగే రాజన్ సమ్భవన్తిహ మానవాః ।

కృత్వా తే పుణ్యకర్మాణి దేవలోకాన్ప్రజన్తి వై ॥ ౧౯॥

బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాః శూద్రాశ్చ నృపసత్తమ ।

స్వధర్మనిరతా యాన్తి లోకాన్కర్మజితాన్కిల ॥ ౨౦॥

సత్యం దయా తథా దానం స్వదారగమనం తథా ।

అద్రోహాః సర్వభూతేషు సమతా సర్వజన్తుషు ॥ ౨౧॥

ఏతత్సాధారణం ధర్మం కృత్వా సత్యయుగే పునః ।

స్వర్గం యాన్తితరే వర్ణా ధర్మతో రజకాదయః ॥ ౨౨॥

తథా త్రేతాయుగే రాజన్ ద్వాపరే౭థ యుగే తథా ।

కలావస్మిన్యుగే పాపా నరకం యాన్తి మానవాః ॥ ౨౩॥

తావత్తిష్ఠన్తి తే తత్ర యావత్స్యాద్యుగపర్యయః ।

పునశ్చ మానుషే లోకే భవంతి భువి మానవాః ॥ ౨౪ ॥
 యదా సత్యయుగస్యాదిః కలేరంతశ్చ పార్థివ ।
 తదా స్వర్గాత్పుణ్యకృతో జాయంతే కిల మానవాః ॥ ౨౫ ॥
 యదా కలియుగస్యాదిర్ద్వాపరస్య క్షయస్తథా ।
 నరకాత్పాపినః సర్వే భవంతి భువి మానవాః ॥ ౨౬ ॥
 ఏవం కాలసమాచారో నాన్యథాభూత్కదాచన ।
 తస్మాత్కలిరసత్కర్తా తస్మింస్తు తాదృశీ ప్రజా ॥ ౨౭ ॥
 కదాచిద్దైవయోగాత్తు ప్రాణినాం వ్యత్యయో భవేత్ ।
 కలౌ యే సాధవః కేచిద్ద్వాపరే సమభవంతి తే ॥ ౨౮ ॥
 తథా త్రేతాయుగే కేచిత్కేచిత్సత్యయుగే తథా ।
 దుష్టాః సత్యయుగే యే తు తే భవంతి కలావపి ॥ ౨౯ ॥
 కృతకర్మప్రభావేణ ప్రాప్నువన్త్యసుఖాని చ ।
 పునశ్చ తాదృశం కర్మ కుర్వంతి యుగభావతః ॥ ౩౦ ॥
 జనమేజయ ఉవాచ ।
 యుగధర్మాన్మహాభాగ బ్రూహి సర్వానశేషతః ।
 యస్మిన్వై యాదృశో ధర్మో జ్ఞాతుమిచ్ఛామి తం తథా ॥ ౩౧ ॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 నిబోధ నృపశార్దూల దృష్టాంతం తే బ్రవీమ్యహమ్ ।
 సాధూనామపి చేతాంసి యుగభావాద్భ్రమంతి హి ॥ ౩౨ ॥
 పితృర్యథా తే రాజేస్త్వే వృద్ధిర్విప్రావహేలనే ।
 కృతా వై కలినా రాజన్ ధర్మజ్ఞస్య మహాత్మనః ॥ ౩౩ ॥
 అన్యథా క్షత్రియో రాజా యయాతికులసమ్భవః ।
 తాపసస్య గలే సర్పం మృతం కస్మాదయోజయత్ ॥ ౩౪ ॥
 సర్పం యుగబలం రాజన్వేదితవ్యం విజానతా ।
 ప్రయత్నైన హి కర్తవ్యం ధర్మకర్మ విశేషతః ॥ ౩౫ ॥
 నూనం సత్యయుగే రాజన్ బ్రాహ్మణా వేదపారగాః ।
 పరాశక్త్యర్చనరతా దేవీదర్శనలాలసాః ॥ ౩౬ ॥

గాయత్రీప్రణవాసక్తా గాయత్రీధ్యానకారిణః ।

గాయత్రీజపసంసక్తా మాయాబీజైకజాపినః ॥ ౩౭॥

గ్రామే గ్రామే పరామ్భాయాః ప్రాసాదకరణోత్సుకాః ।

స్వకర్మనిరతాః సర్వే సత్యశౌచదయాన్వితాః ॥ ౩౮॥

త్రయ్యుక్తకర్మనిరతాస్తత్త్వజ్ఞానవిశారదాః ।

అభవన్క్షత్రియాస్తత్ర ప్రజాభరణతత్పరాః ॥ ౩౯॥

వైశ్యాస్తు కృషివాణిజ్యగోసేవానిరతాస్తథా ।

శూద్రాః సేవాపరాస్తత్ర పుణ్యే సత్యయుగే నృప ॥ ౪౦॥

పరామ్భాపూజనాసక్తాః సర్వే వర్ణాః పరే యుగే ।

తథా శ్రీతాయుగే కిఞ్చిన్నూన్యనా ధర్మస్య సంస్థితిః ॥ ౪౧॥

ద్వాపరే చ విశేషేణ న్యూనా సత్యయుగస్థితిః ।

పూర్వం యే రాక్షసా రాజన్ తే కలౌ బ్రాహ్మణాః స్మృతాః ॥ ౪౨॥

పాఖణ్డనిరతాః ప్రాయో భవన్తి జనవఞ్చకాః ।

అసత్యవాదినః సర్వే వేదధర్మవివర్జితాః ॥ ౪౩॥

దామ్భికా లోకవతురా మానినో వేదవర్జితాః ।

శూద్రసేవాపరాః కేచిన్నానాధర్మప్రవర్తకాః ॥ ౪౪॥

వేదనిన్దాకరాః క్రూరా ధర్మభ్రష్టాతివాదుకాః ।

యథా యథా కలిర్వృద్ధిం యాతి రాజన్స్తథా తథా ॥ ౪౫॥

ధర్మస్య సత్యమూలస్య క్షయః సర్వాత్మనా భవేత్ ।

తద్భైవ క్షత్రియా వైశ్యాః శూద్రాశ్చ ధర్మవర్జితాః ॥ ౪౬॥

అసత్యవాదినః పాపాస్తథా వర్జితరాః కలౌ ।

శూద్రధర్మరతా విప్రాః ప్రతిగ్రహపరాయణాః ॥ ౪౭॥

భవిష్యన్తి కలౌ రాజన్ యుగే వృద్ధిం గతాః కిల ।

కామచారాః స్త్రియః కామలోభమోహసమన్వితాః ॥ ౪౮॥

పాపా మిథ్యాభివాదిన్యః సదా క్లేశరతా నృప ।

స్వభర్తృవఞ్చకా నిత్యం ధర్మభాషణపణ్డితాః ॥ ౪౯॥

భవన్త్యేవంవిధా నార్యః పాపిష్ఠాశ్చ కలౌ యుగే ।

ఆహారశుద్ధ్యా నృపతే చిత్తశుద్ధిస్తు జాయతే || ౫౦||
 శుద్ధే చిత్తే ప్రకాశః స్యాద్ధర్మస్య నృపసత్తమ |
 వృత్తసంకరదోషేణ జాయతే ధర్మసంకరః || ౫౧||
 ధర్మస్య సంకరే జాతే నూనం స్యాద్వర్ణసంకరః |
 ఏవం కలియుగే భూప సర్వధర్మవివర్జితే || ౫౨||
 స్వవర్ణధర్మవారైషా న కుత్రాప్యపలభ్యతే |
 మహాన్తోఽపి చ ధర్మజ్ఞా అధర్మం కుర్వతే నృప || ౫౩||
 కలిస్వభావ ఏవైష పరిహార్యో న కేనచిత్ |
 తస్మాదత్ర మనుష్యాణాం స్వభావాత్పాపకారిణామ్ || ౫౪||
 నిష్కృతిర్న హి రాజేన్ద్ర సామాన్యోపాయతో భవేత్ |
 జనమేజయ ఉవాచ |
 భగవన్సర్వధర్మజ్ఞ సర్వశాస్త్రవిశారద || ౫౫||
 కలావధర్మబహులే నరాణాం కా గతిర్భవేత్ |
 యద్యస్తి తదుపాయశ్చేద్ధయయా తం వదస్వ మే || ౫౬||
 వ్యాస ఉవాచ |
 ఏక ఏవ మహారాజ తత్రోపాయోఽస్తి నాపరః |
 సర్వదోషనిరాసార్థం ధ్యాయేద్దేవీపదామ్బుజమ్ || ౫౭||
 న సన్త్యఘాని తావన్తి యావతి శక్తిరస్తి హి |
 నాస్తి దేవ్యాః పాపదాహే తస్మాద్భీతిః కుతో నృప || ౫౮||
 అవశేనాపి యన్నామ లీలయోచ్ఛారితం యది |
 కిం కిం దదాతి తజ్ఞాతుం సమర్థా న హరాదయః || ౫౯||
 ప్రాయశ్చిత్తం తు పాపానాం శ్రీదేవీనామసంస్మృతిః |
 తస్మాత్కలిభయాద్రాజన్ పుణ్యక్షేత్రే వసేన్నరః || ౬౦||
 నిరన్తరం పరామ్బాయా నామసంస్మరణం చరేత్ |
 ఛిత్వా భిత్వా చ భూతాని హత్వా సర్వమిదం జగత్ || ౬౧||
 దేవీం నమతి భక్త్యా యో న స పాపైర్విలిప్యతే |
 రహస్యం సర్వశాస్త్రాణాం మయా రాజన్నుదీరితమ్ || ౬౨||
 విమృశ్యైతదశేషేణ భజ దేవీపదామ్బుజమ్ |

అజపాం నామ గాయత్రీం జపన్తి నిఖిలా జనాః ॥ ౬౩॥

మహిమానం న జానన్తి మాయాయా వైభవం మహత్ ।
గాయత్రీం బ్రాహ్మణాః సర్వే జపన్తి హృదయాన్తరే ॥ ౬౪॥

మహిమానం న జానన్తి మాయాయా వైభవం మహత్ ।
ఏతత్సర్వం సమాఖ్యాతం యత్ప్రప్తం తత్త్వయా నృప ।
యుగధర్మవ్యవస్థాయాం కిం భూయః శ్రోతుమిచ్ఛసి ॥ ౬౫॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
షష్ఠస్కంధే యుగధర్మవ్యవస్థావర్ణనం నామకాదశోఽధ్యాయః ॥ ౬.౧౧॥

౬.౧౨ ద్వాదశోఽధ్యాయః । హరిశ్చన్ద్రస్య జలోదరవ్యాధిపీడావర్ణనమ్ ।

రాజోవాచ ।

తీర్థాని భువి పుణ్యాని బ్రూహి మే మునిసత్తమ ।
గమ్యాని మానవైర్దేవైః క్షేత్రాణి సరితస్తథా ॥ ౧॥

ఫలం చ యాదృశం యత్ర తీర్థేషు స్నానదానతః ।
విధిం తు తీర్థయాత్రాయాం నియమాంశ్చ విశేషతః ॥ ౨॥

వ్యాస ఉవాచ ।

శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి తీర్థాని వివిధాని చ ।
యేషు తీర్థేషు దేవీనాం ప్రశస్తాన్యాయనాని చ ॥ ౩॥

నదీనాం జాహ్నువీ శ్రేష్ఠా యమునా చ సరస్వతీ ।
నర్మదా గణ్డకీ సిన్ధుర్గోమతీ తమసా తథా ॥ ౪॥

కావేరీ చన్ద్రభాగా చ పుణ్యా వేత్రవతీ శుభా ।
చర్మణ్వతీ చ సరయాస్తాపీ సాభ్రమతీ తథా ॥ ౫॥

ఏతాశ్చ కథితా రాజన్నన్యాశ్చ శతశః పునః ।
తాసాం సముద్రగాః పుణ్యాః స్వల్పపుణ్యా హ్యనభిగాః ॥ ౬॥

సముద్రగానాం తాః పుణ్యాః సర్వదౌఘవహాస్తు యాః ।
మాసద్వయం శ్రావణాదౌ తాశ్చ సర్వా రజస్వలాః ॥ ౭॥

భవన్తి వృష్టియోగేన గ్రామ్యవారివహాస్తథా ।
పుష్కరం చ కురుక్షేత్రం ధర్మారణ్యం సుపావనమ్ ॥ ౮॥

ప్రభాసం చ ప్రయాగం చ నైమిషారణ్యమేవ చ ।
 విశ్రుతం చార్బుదారణ్యం శైలాశ్చ పావనాస్తథా ॥ ౯ ॥
 శ్రీశైలశ్చ సుమేరుశ్చ పర్వతో గన్ధమాదనః ।
 సరాంసి చైవ పుణ్యాని మానసం సర్వవిశ్రుతమ్ ॥ ౧౦ ॥
 తథా బిన్దుసరః శ్రేష్ఠమచ్ఛోదం నామ పావనమ్ ।
 ఆశ్రమాస్తు తథా పుణ్యా మునీనాం భావితాత్మనామ్ ॥ ౧౧ ॥
 విశ్రుతస్తు సదా పుణ్యః ఖ్యాతో బదరికాశ్రమః ।
 నరనారాయణౌ యత్ర తేపాతే తౌ మునీ తపః ॥ ౧౨ ॥
 వామనాశ్రమ ఆఖ్యాతః శతయూపాశ్రమస్తథా ।
 యేన యత్ర తపస్తప్తం తస్య నామ్నాతివిశ్రుతః ॥ ౧౩ ॥
 ఏవం పుణ్యాని స్థానాని హ్యసంఖ్యాయతాని భూతలే ।
 మునిభిః పరిగీతాని పావనాని మహీపతే ॥ ౧౪ ॥
 ఏషు స్థానేషు సర్వత్ర దేవీస్థానాని భూపతే ।
 దర్శనాత్పాపహారీణి వసన్తి నియమేన చ ॥ ౧౫ ॥
 కథయష్యామి తాన్యగ్రే ప్రసక్లేన చ కానిచిత్ ।
 తీర్థాని నృప దానాని వ్రతాని చ మఖాస్తథా ॥ ౧౬ ॥
 తపాంసి పుణ్యకర్మాణి సాపేక్షాణి మహీపతే ।
 ద్రవ్యశుద్ధిం క్రియాశుద్ధిం మనఃశుద్ధిమపేక్ష్య చ ॥ ౧౭ ॥
 పావనాని హి తీర్థాని తపాంసి చ వ్రతాని చ ।
 కదాచిద్ద్రవ్యశుద్ధిః స్యాత్క్రియాశుద్ధిః కదాచన ॥ ౧౮ ॥
 దుర్లభా మనసః శుద్ధిః సర్వేషాం సర్వదా నృప ।
 మనస్తు చఞ్చలం రాజన్ననేకవిషయాశ్రితమ్ ॥ ౧౯ ॥
 కథం శుద్ధం భవేద్రాజన్నానాభావసమాశ్రితమ్ ।
 కామక్రోధో తథా లోభో హ్యహంకారో మదస్తథా ॥ ౨౦ ॥
 సర్వవిఘ్నకరా హ్యేతే తపస్వీర్థవ్రతేషు చ ।
 ఆహింసా సత్యమస్తేయం శౌచమిన్ద్రియనిగ్రహః ॥ ౨౧ ॥
 స్వధర్మపాలనం రాజన్ సర్వతీర్థఫలప్రదమ్ ।

నిత్యకర్మపరిత్యాగాన్మార్గే సంసర్గదోషతః ॥ ౨౨ ॥
 వ్యర్థం తీర్థాధిగమనం పాపమేవావశిష్యతే ।
 ఙాలయన్తి హి తీర్థాని సర్వథా దేహజం మలమ్ ॥ ౨౩ ॥
 మానసం ఙాలితుం తాని న సమర్థాని వై నృప ।
 శక్తాని యది చేత్తాని గఙ్గాతీరనివాసినః ॥ ౨౪ ॥
 మునయో ద్రోహసంయుక్తాః కథం స్యుర్భావితేశ్వరాః ।
 వసిష్ఠసదృశాః ప్రహ్లాది విశ్వామిత్రాదయః కిల ॥ ౨౫ ॥
 రాగద్వేషరతాః సర్వే కామక్రోధాకులాః సదా ।
 చిత్తశుద్ధిమయం తీర్థం గఙ్గాదిభ్యోఽతిపావనమ్ ॥ ౨౬ ॥
 యది స్యాద్దైవయోగేన ఙాలయత్వాన్తరం మలమ్ ।
 విశేషేణ తు సత్సంకే జ్ఞాననిష్ఠస్య భూవతే ॥ ౨౭ ॥
 న వేదా న చ శాస్త్రాణి న వ్రతాని తపాంసి న ।
 న మఖా న చ దానాని చిత్తశుద్ధేస్తు కారణమ్ ॥ ౨౮ ॥
 వసిష్ఠో బ్రహ్మణః పుత్రో వేదవిద్యావిశారదః ।
 రాగద్వేషాన్వితః కామం గఙ్గాతీరసమాశ్రితః ॥ ౨౯ ॥
 ఆడీబకం మహాయుద్ధం విశ్వామిత్రవసిష్ఠయోః ।
 జాతం నిరర్థకం ద్వేషాద్దేవానాం విస్మయప్రదమ్ ॥ ౩౦ ॥
 విశ్వామిత్రో బకస్తత్ర జాతః పరమతాపసః ।
 శప్తః స తు వసిష్ఠేన హరిశ్చన్ద్రస్య కారణాత్ ॥ ౩౧ ॥
 కౌశికేన వసిష్ఠోఽపి శస్త్రాఙ్గీదేహభాక్కుతః ।
 శాపాదాడీబకౌ జాతౌ తౌ మునీ విశదప్రభౌ ॥ ౩౨ ॥
 నివాసం ప్రాపతుస్తీరే సరసో మానసస్య చ ।
 చక్రతుర్దారుణం యుద్ధం నఖచఙ్గుప్రతాడనైః ॥ ౩౩ ॥
 వర్షాణామయుతం యావత్తావృషీ రోషసంయుతౌ ।
 యుయుధాతే మదోన్మత్తౌ సింహావివ పరస్పరమ్ ॥ ౩౪ ॥
 రాజోవాచ ।
 కథం తౌ మునిశార్థాలౌ తాపసౌ ధర్మతత్పరౌ ।

పరస్పరం వైరపరౌ సజ్ఞాతౌ కేన హేతునా ॥ ౩౫॥

శాపం పరస్పరం కేన కారణేన మహామతీ ।

దత్తవనౌ మిథః క్లేశకారకౌ దుఃఖదౌ నృణామ్ ॥ ౩౬॥

వ్యాస ఉవాచ ।

హరిశ్చన్ద్రో నృపశ్రేష్ఠస్త్రిశక్కుతనయః పురా ।

బభూవ రవివంశీయౌ రామచన్ద్రస్య పూర్వజః ॥ ౩౭॥

అనపత్యః స రాజర్షిర్వరుణాయ మహాక్రతుమ్ ।

ప్రతిజజ్ఞే పుత్రకామౌ నరమేధం దురాసదమ్ ॥ ౩౮॥

వరుణస్తస్య సస్తుష్టో యజ్ఞస్య నియమే కృతే ।

దధార గర్భం రాజ్ఞస్తు భార్యా పరమసున్దరీ ॥ ౩౯॥

రాజా బభూవ సస్తుష్టో దృష్ట్యా భార్యాం సదోహదామ్ ।

చకార విధివత్కర్మ గర్భసంస్కారకారకమ్ ॥ ౪౦॥

సుషువే తనయం నారీ సర్వలక్షణసంయుతమ్ ।

ముదం ప్రాప నృపస్తత్ర పుత్రే జాతే విశామృతే ॥ ౪౧॥

కృతవాఙ్ఞాతకర్మాదిసంస్కారవిధిముత్తమమ్ ।

దదౌ హిరణ్యం గా దోగ్ధీరాబ్ధిహృణేభ్యో విశేషతః ॥ ౪౨॥

జన్మోత్సవేఽతిసంవృతే గేహే వై యాదసామృతిః ।

ఆజగామ మహారాజ విప్రవేషధరస్తథా ॥ ౪౩॥

పూజితః పార్థివేనాథ దత్త్వా విధివదాసనమ్ ।

కార్యే పృష్టేఽబ్రవీద్వాక్యం వరుణోఽస్మీతి భూపతిమ్ ॥ ౪౪॥

కురు యజ్ఞం సుతం కృత్వా పశుం పరమపావనమ్ ।

సత్యవాగ్భవ రాజేన్ద్ర సజ్కుల్పస్తు త్వయా కృతః ॥ ౪౫॥

తచ్చృత్వా వచనం రాజా విహ్వలోఽతివ్యథాకులః ।

సంస్తభ్యాధిం నృపః ప్రాహ వరుణం సత్కృతాఙ్ఞులిః ॥ ౪౬॥

స్వామిన్కరోమి తం యజ్ఞం సర్వథా విధిపూర్వకమ్ ।

మయా తే యత్ప్రతిజ్ఞాతం భవామి సత్యవాగహమ్ ॥ ౪౭॥

పూర్ణే మాసే విశుద్ధ్యేత ధర్మపత్నీ సురోత్తమ ।

విశుద్ధాయాం తు భార్యాయాం కర్తవ్యః స పశోర్మఖః ॥ ౪౮ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తే వచనే రాజ్ఞా వరుణః స్వగృహం గతః ।

రాజా బభూవ సన్తుష్టః కింశ్చిచ్చిన్తాతురస్తథా ॥ ౪౯ ॥

పూర్ణే మాసి పునః పాశీ పరీక్షార్థం నృపాలయే ।

అజగమ ద్విజో భూత్వా సువేషః సుష్ఠభాషకః ॥ ౫౦ ॥

కృతార్హణం సుఖాసీనం భూపతిస్తం సురోత్తమమ్ ।

ఉవాచ వినయోపేతో హేతుగర్భం వచస్తదా ॥ ౫౧ ॥

అసంస్కృతం సుతం స్వామిన్యూపే బద్నామి తం కథమ్ ।

సంస్కృత్య క్షత్రియం కృత్వా యజేఽహం యజ్ఞముత్తమమ్ ॥ ౫౨ ॥

దయసే యది దేవ త్వం జ్ఞాత్వా దీనం స్వనేవకమ్ ।

అసంస్కృతస్య బాలస్య నాధికారోఽస్తి కుత్రచిత్ ॥ ౫౩ ॥

వరుణ ఉవాచ ।

ప్రతారయసి రాజేన్ద్ర కృత్వా సమయమగ్రతః ।

దుస్త్వజస్తవ జానామి సుతన్నేహో హ్యపృత్తిణః ॥ ౫౪ ॥

గృహం వ్రజామి భూపాల వచనాత్తవ కోమలాత్ ।

కియత్కాలం ప్రతీక్ష్యాహమాగమిష్యామి తే గృహమ్ ॥ ౫౫ ॥

భవితవ్యం త్వయా తాత తదా సత్యవచోఽన్వితమ్ ।

అన్యథా త్వయి ముఞ్చామి కోపం శాపసమన్వితమ్ ॥ ౫౬ ॥

రాజోవాచ ।

సమావర్తనకర్మాన్తే సర్వథా యాదసామ్పతే ।

కృత్వా పుత్రపశుం యజ్ఞే యజిష్యే విధిపూర్వకమ్ ॥ ౫౭ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

తచ్చుత్వా వచనం రాజ్ఞో వరుణః ప్రీతమానసః ।

తథేత్యుక్త్యా యయా తూర్ణం నృపస్తు సుస్థితోఽభవత్ ॥ ౫౮ ॥

రోహితాఖ్య ఇతి ఖ్యాతః సుతస్తస్య వివృద్ధిమాన్ ।

సజ్ఞాతశ్చతురః సర్వవిద్యానాం చ విశారదః ॥ ౫౯ ॥

యజ్ఞస్య కారణం తేన జ్ఞాతం సర్వం సవిస్తరమ్ ।

భయభీతస్తతః సోఽపి మత్వా మరణమాత్మనః ॥ ౬౦॥

కృత్వా పలాయనం వీరో గతోఽసౌ గిరిగహ్వరే ।

అగమ్యే నృపతిస్థానే స్థితస్తత్ర భయాతురః ॥ ౬౧॥

ప్రాప్తే కాలేఽథ వరుణో యజ్ఞార్థీ నృపతేర్గుహమ్ ।

గత్వా తమాహ భూపాలం కురు యజ్ఞం విశామ్పతే ॥ ౬౨॥

ప్రహ్లానవదనో రాజా తమాహ వ్యధితేన్ద్రియః ।

కిం కరోమి గతః క్వాపి సుతో మే సురసత్తమ ॥ ౬౩॥

శ్రుత్వా తద్వచనం రాజ్ఞః కుపితో యాదసామ్పతిః ।

శశాప తం నృపం కోపాదసత్యవాదినం భృశమ్ ॥ ౬౪॥

జలోదరాభిధో వ్యాధిర్దేహే భవతు తే నృప ।

యతః ప్రతారితశ్చాహం కృత్వా కపటపణ్ణిత ॥ ౬౫॥

ఇతి శప్తావ యయా ధామ స్వకం పాశధరస్తదా ।

రాజా చింతాతురస్తస్థా భవనే వ్యాధిపీడితః ॥ ౬౬॥

యదాతివ్యాధితో రాజా రోగేణ శాపజేన హ ।

తదా శుశ్రావ పుత్రోఽపి పితరం వ్యాధిపీడితమ్ ॥ ౬౭॥

పాన్థికః ప్రాహ పుత్రం హి పితా తే భృశదుఃఖితః ।

జలోదరవికారేణ శాపజేన నృపాత్మజ ॥ ౬౮॥

వినష్టం జీవితం తేఽద్య వృథా జాతస్య దుర్మతే ।

యత్స్వక్ష్వా పితరం దుఃస్థం ప్రాప్తోఽసి గిరిగహ్వరమ్ ॥ ౬౯॥

కిమనేన శరీరేణ ప్రాప్తం తే జన్మనః ఫలమ్ ।

దేహాదం దుఃఖితం కృత్వా స్థితోఽస్యత్ర సుతాధమ ॥ ౭౦॥

ప్రాణాస్త్యాజ్యః పితుః కార్యే సత్పుత్రేణోతి నిశ్చయః ।

త్వదర్థే దుఃఖితో రాజా క్రన్దతి వ్యాధిపీడితః ॥ ౭౧॥

వ్యాస ఉవాచ ।

తదాకర్ణ్య వచస్తథ్యం పాన్థికాద్ధర్మసంయుతమ్ ।

యదా చక్రే మనో గన్తుం ద్రష్టుం తాతం వ్యథాతురమ్ ॥ ౭౨॥

తదా విప్రవపుర్భూత్వా వాసవస్తముపాగమత్ ।

రహః ప్రాహ హితం వాక్యం దయావానివ భారత ॥ ౭౩॥

మూర్ఖోఽసి రాజపుత్ర త్వం గమనాయ మతిం వృథా ।
కరోషి పితరం త్వద్య న జానాసి వ్యథాయుతమ్ ॥ ౭౪॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం షష్ఠస్కంధే
హరిశ్చన్ద్రస్య జలోదరవ్యాధిపీడావర్ణనం నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥ ౬.౧౨॥

౬.౧౩ త్రయోదశోఽధ్యాయః । ఆడీబకయుద్ధ వర్ణనసహితం
దేవీమాహాత్యవర్ణనమ్ ।

ఇన్ద్ర ఉవాచ ।
సాహసం కృతవాన్ రాజా పూర్వం యత్కథితో మఖః ।
వరుణాయ ప్రతిజ్ఞాతః పుత్రం కృత్వా పశుం ప్రియమ్ ॥ ౧॥

గతే త్వయి పితా పుత్రం బద్ధ్వా యూపేఽఘృణః పునః ।
పశుం కృత్వా మహాబుద్ధే వధిష్యతి వ్యథాతురః ॥ ౨॥

ఇత్థం నిషిద్ధస్తత్పుత్రః శక్రేణామితతేజసా ।
స్థితస్తత్రైవ మాయేశీమాయయా మోహితో భృశమ్ ॥ ౩॥

యదా పునః పునః శ్రుత్వా పితరం రోగపీడితమ్ ।
గమనాయ మతిం చక్రే తదేన్ద్రః ప్రత్యషేధయత్ ॥ ౪॥

హరిశ్చన్ద్రోఽతిదుఃఖార్తః పప్రచ్ఛ గురుమన్త్రికే ।
స్థితం వసిష్ఠమేకాన్తే సర్వజ్ఞం హితతత్పరమ్ ॥ ౫॥

రాజోవాచ ।
భగవన్ కి కరోమ్యద్య కాతరోఽస్మి వ్యథాకులః ।
త్రాహి మాం దుఃఖమనసం మహావ్యాధిభయాతురమ్ ॥ ౬॥

వసిష్ఠ ఉవాచ ।
శృణు రాజన్నపాయోఽస్తి రోగనాశం ప్రతి స్తుతః ।
త్రయోదశవిధాః పుత్రాః కథితా ధర్మసంకృహే ॥ ౭॥

తస్మాత్క్రితం సుతం కృత్వా యజస్వ మఖముత్తమమ్ ।
ద్రవ్యం దత్త్వా యథోద్దిష్టమానయస్వ ద్విజోత్తమమ్ ॥ ౮॥

ఏవం కృతే మఖే భూప రోగనాశో భవిష్యతి ।

వరుణోఽపి ప్రసన్నాత్మా భవిష్యతి యథాసుఖమ్ || ౯ ||

వ్యాస ఉవాచ |

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా రాజా ప్రోవాచ మన్త్రిణమ్ |

అన్వేషయ మహాబుధ్ధే విషయేష్యతియత్నతః || ౧౦ ||

కదాచిత్కోఽపి లోభార్ధీ దదాతి స్వసుతం పితా |

సమానయ ధనం దత్త్వా యావత్ప్యార్థయతేఽప్యసౌ || ౧౧ ||

సర్వధైవ సమానేయో యజ్ఞార్థే ద్విజబాలకః |

న కార్యా కృపణా బుద్ధిస్త్యయా మత్కార్యహేతవే || ౧౨ ||

ప్రార్థనీయస్త్యయా పుత్రః కస్యచిద్ద్విజవాదినః |

ద్రవ్యేణ దేహి యజ్ఞార్థం కర్తవ్యోఽసౌ పశుః కిల || ౧౩ ||

ఇతి సఞ్చోదితస్తేన సచివః కార్యహేతవే |

అన్వేషయామాస పురే గ్రామే గ్రామే గృహే గృహే || ౧౪ ||

ఏవమన్వేషతస్తస్య విషయే కశ్చిదాతురః |

నిర్ధనస్త్రిసుతశ్చాసీదజిగర్తేతి నామతః || ౧౫ ||

తస్య పుత్రం శునఃశేపం మధ్యమం మన్త్రినత్తమః |

ఆనయామాస దత్త్వార్థం ప్రార్థితం యద్ధనం తదా || ౧౬ ||

సమానీయ శునఃశేపం సచివః కార్యతత్పరః |

రాజ్ఞే నివేదయామాస పశుయోగ్యం ద్విజాత్మజమ్ || ౧౭ ||

రాజాతిముదితస్తేన విప్రానానీయ సర్వతః |

కారయామాస సమ్భారాన్యజ్ఞార్థం వేదవిత్తమాన్ || ౧౮ ||

ప్రారభే తు మఖే తత్ర విశ్వామిత్రో మహామునిః |

బద్ధం దృష్ట్వా శునఃశేపం నిషిషేధ నృపం తదా || ౧౯ ||

రాజస్మా సాహసం కార్షీర్ముజ్జౌచనం ద్విజబాలకమ్ |

ప్రార్థయామ్యహమాయుష్మన్ సుఖం తేఽద్య భవిష్యతి || ౨౦ ||

క్రందత్యయం శునఃశేపః కరుణా మాం దునోత్యపి |

దయావాన్భవ రాజేన్ద్ర కురు మే వచనం నృప || ౨౧ ||

పరదేహస్య రక్షాయై స్వదేహం యే దయాపరాః |

దదతి క్షత్రియాః పూర్వం స్వర్గకామాః శుచివ్రతాః ॥ ౨౨॥

త్వం స్వదేహస్య రక్షార్థం హంసి ద్విజసుతం బలాత్ ।
పాపం మా కురు రాజేన్ద్ర దయావాన్ భవ బాలకే ॥ ౨౩॥

సర్వేషాం సదృశీ ప్రీతిర్దేహే వేత్సి స్వయం నృప ।
ముక్ష్యానం బాలకం తస్మాత్ప్రమాణం యది మే వచః ॥ ౨౪॥

వ్యాస క్షవ
అనాదృత్య చ తద్వాక్యం రాజా దుఃఖాతురో భృశమ్ ।
న ముమోచ మునిస్తస్మై చూకోపాతీవ తాపసః ॥ ౨౫॥

ఉపదేశం దదౌ తస్మై శునఃశేపాయ కౌశికః ।
మన్త్రం పాశధరస్యాథ దయావాన్వేదవిత్తమః ॥ ౨౬॥

శునఃశేపోఽపి తం మన్త్రమసకృద్వధకర్మితః ।
స్తుతస్వరేణ చుక్రోశ సంస్మరన్వరుణం భృశమ్ ॥ ౨౭॥

స్తువన్తం మునిపుత్రం తం జ్ఞాత్వా వై యాదసాం పతిః ।
తత్రాగత్య శునఃశేపం ముమోచ కరుణార్ణవః ॥ ౨౮॥

రోగహీనం నృపం కృత్వా వరుణః స్వగృహం యయా ।
విశ్వామిత్రస్తు తం పుత్రం కృతవాన్మౌచితం మృతేః ॥ ౨౯॥

న కృతం వచనం రాజ్ఞా కౌశికస్య మహాత్మనః ।
రోషం దధార మనసా రాజోపరి స గాధిజః ॥ ౩౦॥

ఏకస్మిన్సమయే రాజా హయారూఢో వనం గతః ।
సూకరం హస్తుకామస్తు మధ్యాహ్నా కౌశికీతటే ॥ ౩౧॥

వృద్ధబ్రాహ్మణవేషేణ విశ్వామిత్రేణ వచ్ఛేతః ।
సర్వస్వం ప్రార్థితం తస్య గృహీతం రాజ్యమద్భుతమ్ ॥ ౩౨॥

పీడితోఽసౌ హరిశ్చన్ద్రో యజమానో యతో భృశమ్ ।
వసిష్ఠః కౌశికం ప్రాహ వనే ప్రాప్తం యదృచ్ఛయా ॥ ౩౩॥

క్షత్రియాధమ దుర్బుద్ధే వృథా బ్రాహ్మణవేషభృత్ ।
బకధర్మ వృథా కిం త్వం గర్వం వహసి దామ్భిక ॥ ౩౪॥

కస్మాత్త్వయా నృపశ్రేష్ఠో యజమానో మమాప్యసౌ ।
అపరాధం వినా జాల్య గమితో దుఃఖమద్భుతమ్ ॥ ౩౫॥

బకధ్యానపరో యస్మాత్తస్మాత్త్వం వై బకో భవ ।
 ఇతి శప్తో వసిష్ఠేన కౌశికః ప్రాహ తం పునః ॥ ౩౬ ॥
 త్వమప్యాడిర్భవాయుష్మన్ బకోఽహం యావదేవ హి ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఏవం పరస్పరం దత్త్వా శాపం తౌ క్రోధపీడితౌ ॥ ౩౭ ॥
 అణ్ణజౌ తరసా జాతౌ సరస్యాడీబకౌ మునీ ।
 ఏకస్మిన్నాదపే నీడం కృత్వాసౌ బకరూపభాక్ ॥ ౩౮ ॥
 విశ్వామిత్రః స్థితస్తత్ర దివ్యే సరసి మానసే ।
 అన్యస్మిత్పాదపే కృత్వా వసిష్ఠో నీడముత్తమమ్ ॥ ౩౯ ॥
 ఆడిరూపధరస్తస్థావన్యోన్యం ద్వేషతత్పరౌ ।
 దినే దినే తౌ సన్న్యామం చక్రతుః క్రోధసంయుతౌ ॥ ౪౦ ॥
 దుఃఖదం సర్వలోకానాం క్రన్దమానావుభౌ భృశమ్ ।
 చఙ్గుపక్షప్రహారైస్తు నఖాఘాతైః పరస్పరమ్ ॥ ౪౧ ॥
 జఘ్నుతూ రుధిరక్లినౌ పుష్పితావివ కింశుకౌ ।
 ఏవం బహూని వర్షాణి పక్షిరూపధరౌ మునీ ॥ ౪౨ ॥
 స్థితౌ తత్ర మహారాజ శాపపాశేన యన్రితౌ ।
 రాజోవాచ ।
 కథం ముక్తౌ మునిశ్రేష్ఠౌ శాపాద్వసిష్ఠకౌశికౌ ॥ ౪౩ ॥
 తన్మమాచక్ష్య విప్రర్షే పరం కౌతూహలం హి మే ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 యుధ్యమానాబ్వుభౌ దృష్ట్వా బ్రహ్మ లోకపితామహః ॥ ౪౪ ॥
 తత్రాజగామానిమిషైర్వృతః సర్వైర్దయాపరైః ।
 తావాశ్వాస్య జగత్కర్తా యుద్ధతో వినివార్య చ ॥ ౪౫ ॥
 శాపం సమ్మోచయామాస తయోః ఊష్టం పరస్పరమ్ ।
 తతో జగ్ముః సురాః సర్వే స్వాని ధిష్ణ్యాని పద్మభూః ॥ ౪౬ ॥
 సత్యలోకం జగామాశు హంసారూఢః ప్రతాపవాన్ ।
 విశ్వామిత్రోఽప్యగొత్తూర్ణం వసిష్ఠః స్వాశ్రమం గతః ॥ ౪౭ ॥

మిథః స్నేహం తతః కృత్వా ప్రజాపత్యుపదేశతః ।
మైత్రావరుణీనాప్యేవం కృతం యుద్ధమకారణమ్ ॥ ౪౮॥

కౌశికేన సమం భూప దుఃఖదం చ పరస్పరమ్ ।
కో నామ మానవో లోకే దేవో వా దానవోఽపి వా ॥ ౪౯॥

అహఙ్కారజయం కృత్వా సర్వదా సుఖభాగ్భవేత్ ।
తస్మాద్ద్రాజంశ్చిత్తశుద్ధిర్మహతామపి దుర్లభా ॥ ౫౦॥

యత్నేన సాధనీయా సా తద్విహీనం నిరర్థకమ్ ।
తీర్థం దానం తపః సత్యం యత్కించ్చిద్ధర్మసాధనమ్ ॥ ౫౧॥

(శ్రద్ధాత్ర త్రివిధా ప్రోక్తా సాత్త్వికీ రాజసీ తథా ।
తామసీ సర్వదేహేషు దేహినాం ధర్మకర్మసు ॥

సాత్త్వికీ దుర్లభా లోకే యథోక్తఫలదా సదా ।
తదర్థఫలదా ప్రోక్తా రాజసీ విధిసంయుతా ॥

తామసీ త్వఫలా రాజన్న తు కీర్తికరీ పునః ।
కామక్రోధాభిభూతానాం జనానాం నృపసత్తమ ॥)

వాసనారహితం కృత్వా తచ్చిత్తం శ్రవణాదినా ।
తీర్థాదిషు వనేన్నిత్యం దేవీపూజనతత్పరః ॥ ౫౨॥

దేవీనామాని వచసా గృహ్లాంస్తస్యా గుణాస్తువన్ ।
ధ్యాయంస్తస్యాః పదామౌజం కలిదోషభయార్దితః ॥ ౫౩॥

ఏవం తు కుర్వతస్తస్య న కదాచిత్కలేర్భయమ్ ।
అనాయాసేన సంసారాన్ముచ్యతే పాతకీ జనః ॥ ౫౪॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం షష్ఠస్కంధే
ఆడీబకయుద్ధ వర్ణనసహితం దేవీమాహాత్మ్యవర్ణనం నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥
౬.౧౩॥

౬.౧౪ చతుర్దశోఽధ్యాయః । వసిష్ఠస్య మైత్రావరుణీరితినామవర్ణనమ్ ।

జనమేజయ ఉవాచ ।
మైత్రావరుణీరిత్యుక్తం నామ తస్య మునేః కథమ్ ।
వసిష్ఠస్య మహాభాగ బ్రహ్మణస్తనుజస్య హ ॥ ౧॥

కిమసౌ కర్మతో నామ ప్రాప్తవాన్ గుణతస్తథా ।
బ్రూహి మే వదతాంశ్రేష్ఠ కారణం తస్య నామజమ్ ॥ ౨॥

వ్యాస ఉవాచ ।

నిబోధ నృపతిశ్రేష్ఠ వసిష్ఠో బ్రహ్మణః సుతః ।
నిమిశాపాత్తనుం త్యక్త్వా పునర్జాతో మహాద్యుతిః ॥ ౩॥

మిత్రావరుణయోర్యస్మాత్తస్మాత్తన్నామ విశ్రుతమ్ ।
మైత్రావరుణిరిత్యస్మిల్లోకే సర్వత్ర పార్థివ ॥ ౪॥

రాజోవాచ ।

కస్మాచ్ఛుప్తః స ధర్మాత్మా రాజ్ఞా బ్రహ్మోత్మజో మునిః ।
చిత్రమేతస్మృనిం లగ్నో రాజ్ఞః శాపోఽతిదారుణః ॥ ౫॥

అనాగసం మునిం రాజా కిమసౌ శప్తవాన్మునే ।
కారణం వద ధర్మజ్ఞ తస్య శాపస్య మూలతః ॥ ౬॥

వ్యాస ఉవాచ ।

కారణం తు మయా ప్రోక్తం తవ పూర్వం వినిశ్చితమ్ ।
సంసారోఽయం త్రిభిర్వాస్యప్తో రాజన్మాయాగుణైః కిల ॥ ౭॥

ధర్మం కరోతు భూపాలశ్చరన్తు తాపసాస్తపః ।
సర్వేషాం తు గుణైర్విధం నోజ్జ్వలం తద్భవేదిహ ॥ ౮॥

కామక్రోధాభిభూతాశ్చ రాజానో మునయస్తథా ।
లోభాహఙ్కారసంయుక్తాశ్చరన్తి దుశ్చరం తపః ॥ ౯॥

యజన్తి క్షత్రియా రాజన్ రజోగుణసమావృతాః ।
బ్రాహ్మణాస్తు తథా రాజన్ న కోఽపి సత్త్వసంయుతః ॥ ౧౦॥

ఋషిణాసౌ నిమిః శప్తస్తేన శప్తో మునిః పునః ।
దుఃఖాద్దుఃఖతరం ప్రాప్తావుభావపి విధేర్భలాత్ ॥ ౧౧॥

ద్రవ్యశుద్ధిః క్రియాశుద్ధిర్మనసః శుద్ధిరుజ్జ్వలా ।
దుర్లభా ప్రాణినాం భూప సంసారే త్రిగుణాత్మకే ॥ ౧౨॥

పరాశక్తిప్రభావోఽయం నోల్లఙ్ఘ్యః కేనచిత్కృచిత్ ।
యస్యానుగృహమిచ్ఛేత్సా మోచయత్యేవ తం క్షణాత్ ॥ ౧౩॥

మహాన్తోఽపి న ముచ్యన్తే హరిబ్రహ్మహరాదయః ।

పామరా అపి మువ్యన్తే యథా సత్యవ్రతాదయః ॥ ౧౪ ॥
 తస్యాస్తు హృదయం కోఽపి న వేత్తి భువనత్రయే ।
 తథాపి భక్తవశ్యేయం భవత్యేవ సునిశ్చితమ్ ॥ ౧౫ ॥
 తస్మాత్తదభక్తిరాస్థేయా దోషనిర్భూలనాయ చ ।
 రాగదమ్భాదియుక్తా చేత్సా భక్తిర్నాశినీ భవేత్ ॥ ౧౬ ॥
 ఇశ్యోకుకులసమ్భూతో నిమిర్నామ నరాధిపః ।
 రూపవాన్ గుణసమ్పన్నో ధర్మజ్ఞో లోకరజ్జుకః ॥ ౧౭ ॥
 సత్యవాదీ దానపరో యాజకో జ్ఞానవాచ్ఛుచిః ।
 ద్వాదశస్తనయో ధీమాన్పుజాపాలనతత్పరః ॥ ౧౮ ॥
 పురం నివేశయామాస గౌతమాశ్రమసన్నిధౌ ।
 జయస్తపురసంజ్ఞం తు బ్రాహ్మణానాం హితాయ సః ॥ ౧౯ ॥
 బుద్ధిస్తస్య సముత్పన్నా యజేయమితి రాజసీ ।
 యజ్ఞేన బహుకాలేన దక్షిణాసంయుతేన చ ॥ ౨౦ ॥
 ఇన్వోకుం పితరం పృష్ట్యా యజ్ఞకార్యాయ పార్థివః ।
 కారయామాస సమ్భారం యథోద్దిష్టం మహాత్మభిః ॥ ౨౧ ॥
 భృగుమగ్గిరసం చైవ వామదేవం చ గౌతమమ్ ।
 వసిష్ఠం చ పులస్త్యం చ ఋచీకం పులహం క్రతుమ్ ॥ ౨౨ ॥
 ముసీనామస్త్రయామాస సర్వజ్ఞాన్వేదపారగాన్ ।
 యజ్ఞవిద్యాప్రవీణాంశ్చ తాపసాన్వేదవిత్తమాన్ ॥ ౨౩ ॥
 రాజా సమ్భృతసమ్భారః సమ్పూజ్య గురుమాత్మనః ।
 వసిష్ఠం ప్రాహ ధర్మజ్ఞో వినయేన సమన్వితః ॥ ౨౪ ॥
 యజేయం మునిశార్దూల యాజయస్వ కృపానిధే ।
 గురుస్తస్య సర్వవేత్తాసి కార్యం మే కురు సామృతమ్ ॥ ౨౫ ॥
 యజ్ఞోపకరణం సర్వం సమాసీతం సుసంస్కృతమ్ ।
 పచ్చవర్షసహస్రం తు దీక్షాం కర్తుం మతిశ్చ మే ॥ ౨౬ ॥
 యస్మిన్యజ్ఞే సమారాధ్యా దేవీ శ్రీజగదమ్బికా ।
 తత్ప్రిత్యర్థమహం యజ్ఞం కరోమి విధిపూర్వకమ్ ॥ ౨౭ ॥

తచ్చుత్వాసౌ నిమేర్వాక్యం వసిష్ఠః ప్రాహ భూపతిమ్ |
 ఇన్ద్రేణాహం వృతః పూర్వం యజ్ఞార్థం నృపసత్తమ || ౨౮ ||
 పరాశక్తిమఖం కర్తుముద్యుక్తః పాకశాసనః |
 స దీక్షాం గమితో దేవః పఞ్చవర్షశతాత్మికామ్ || ౨౯ ||
 తస్మాత్త్వమన్తరం తావత్ప్రతిపాలయ పార్థివ |
 ఇన్ద్రయజ్ఞే సమాప్తేఽత్ర కృత్వా కార్యం దివస్పతేః || ౩౦ ||
 ఆగమిష్యామ్యహం రాజంస్తావత్త్వం ప్రతిపాలయ |
 రాజోవాచ |
 మయా నిమన్త్రితాశ్చాన్యే మునయో యజ్ఞకారణాత్ || ౩౧ ||
 సమాభరాః సమృద్ధతాః సర్వే పాలయామి కథం గురో |
 ఇష్టాకూణాం కులే బ్రహ్మన్దురుత్త్వం వేదవిత్తమః || ౩౨ ||
 కథం త్యక్త్వాద్య మే కార్యముద్యుతో గన్తుమాశు వై |
 న తే యుక్తం ద్విజశ్రేష్ఠ యదుత్సృజ్య మఖం మమ || ౩౩ ||
 గన్తాసి ధనలోభేన లోభాకులితచేతనః |
 నివారితోఽపి రాజ్ఞా స జగామేన్ద్రమఖం గురుః || ౩౪ ||
 రాజాపి విమనా భూత్వా గౌతమం ప్రత్యపూజయత్ |
 ఇయాజ హిమవత్పార్శ్వే సాగరస్య సమీపతః || ౩౫ ||
 దక్షిణా బహులా దత్తా విప్రేభ్యో మఖకర్మణి |
 నిమినా పఞ్చసాహస్రీ దీక్షా తత్ర కృతా నృప || ౩౬ ||
 ఋత్విజః పూజితాః కామం ధన్వైరోభిర్ముదా యుతాః |
 శక్రయజ్ఞసమాప్తే తు పఞ్చవర్షశతాత్మకే || ౩౭ ||
 ఆజగామ వసిష్ఠస్తు రాజ్ఞః సత్రదిదృక్షయా |
 ఆగత్య సంస్థితస్తత్ర దర్శనార్థం నృపస్య చ || ౩౮ ||
 తదా రాజా ప్రసుప్తస్తు నిద్రయాపహృతో భృశమ్ |
 నాసౌ ప్రబోధితో భృత్యైర్నాగతస్తు మునిం నృపః || ౩౯ ||
 వసిష్ఠస్య తతో మన్యుః ప్రాదుర్భూతోఽవమానతః |
 అదర్శనాన్నిమేస్తత్ర చుకోప మునిసత్తమః || ౪౦ ||
 శాపం చ దత్తవాంస్తస్మై రాజ్ఞే మన్యువశం గతః |

యస్మాత్త్వం మాం గురుం త్యక్త్వా కృత్వాన్యం గురుమాత్మనః ॥ ౪౧॥

దీక్షితోఽసి బలాన్మన్ద మామవజ్ఞాయ పార్థివ ।

వారితోఽపి మయా తస్మాద్విదేహస్త్యం భవిష్యసి ॥ ౪౨॥

పతత్విదం శరీరం తే విదేహో భవ భూపతే ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి తద్వ్యాహృతం శ్రుత్వా రాజ్ఞస్తు పరిచారకాః ॥ ౪౩॥

సద్యః ప్రబోధయామాసుర్మునిమాహుః ప్రకోపితమ్ ।

కుపితం తం సమాగత్య రాజా విగతకల్మషః ॥ ౪౪॥

ఉవాచ వచనం శ్లక్ష్యం హేతుగర్భం చ యుక్తిమత్ । ।

మమ దోషో న ధర్మజ్ఞ గతస్త్యం తృప్తయాఽఽకులః ॥ ౪౫॥

హిత్వా మాం యజమానం వై ప్రార్థితోఽపి మయా భృశమ్ ।

న లజ్జసే ద్విజశ్రేష్ఠ కృత్వా కర్మ జగుప్పితమ్ ॥ ౪౬॥

సంతోషే బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠ జానన్ధర్మస్య నిశ్చయమ్ ।

పుత్రోఽసి బ్రహ్మణః సాక్షాద్వేదవేదాఙ్గవిత్తమః ॥ ౪౭॥

న వేత్సి విప్రధర్మస్య గతిం సూక్ష్మాం దురత్యయామ్ ।

ఆత్మదోషం మయి జ్ఞాత్వా మృషా మాం శస్తుమిచ్ఛసి ॥ ౪౮॥

త్యాజ్యస్తు సుజనైః క్రోధశ్చణ్డాలాదధికో యతః ।

వృథా క్రోధపరీతేన మయి శాపః ప్రపాతితః ॥ ౪౯॥

తవాపి చ పతత్వద్య దేహోఽయం క్రోధసంయుతః ।

ఏవం శప్తో మునీ రాజ్ఞా రాజా చ మునినా తథా ॥ ౫౦॥

పరస్పరం ప్రాప్య శాపం దుఃఖితౌ తౌ బభూవతుః ।

వసిష్ఠస్త్యతిచిన్తార్తో బ్రహ్మణం శరణం గతః ॥ ౫౧॥

నివేదయామాస తథా శాపం భూపకృతం మహత్ ।

వసిష్ఠ ఉవాచ ।

రాజ్ఞా శప్తోఽస్మి దేహోఽయం పతత్వద్య తవేతి వై ॥ ౫౨॥

కిం కరోమి పితః ప్రాప్యం కష్టం కాయప్రపాతజమ్ ।

అన్యదేహాసముత్పత్తౌ జనకం వద సామ్పుతమ్ ॥ ౫౩॥

తథా మే దేహసంయోగః పూర్వవత్సమపద్యతామ్ |
 యాదృశం జ్ఞానమేతస్మిన్దేహే తత్రాస్తు తత్పితః || ౫౪ ||
 సమర్థోఽసి మహారాజ ప్రసాదం కర్తుమర్హసి |
 వసిష్ఠస్య వచః శ్రుత్వా బ్రహ్మ ప్రోవాచ తం సుతమ్ || ౫౫ ||
 మిత్రావరుణయోస్తేజస్త్వం ప్రవిశ్య స్థిరో భవ |
 తస్మాదయోనిజః కాలే భవితా త్వం న సంశయః || ౫౬ ||
 పునర్దేహం సమాసాద్య ధర్మయుక్తో భవిష్యసి |
 భూతాత్మా వేదవిత్కామం సర్వజ్ఞః సర్వపూజితః || ౫౭ ||
 ఏవముక్తస్తదా పిత్రా ప్రయయౌ వరుణాలయమ్ |
 కృత్వా ప్రదక్షిణం ప్రీత్యా ప్రణమ్య చ పితామహమ్ || ౫౮ ||
 వివేశ స తయోర్దేహే మిత్రావరుణయోః కిల |
 జీవాంశేన వసిష్ఠోఽథ త్యక్త్వా దేహమనుత్తమమ్ || ౫౯ ||
 కదాచిత్పూర్వశీ రాజన్నాగతా వరుణాలయమ్ |
 యదృచ్ఛయా వరారోహే సఖీగణసమావృతా || ౬౦ ||
 దృష్ట్వా తామప్సరాం దివ్యాం రూపయౌవనసంయుతామ్ |
 జాతౌ కామాతురౌ దేవౌ తదా తామూచతుర్బుప || ౬౧ ||
 ఏవశౌ చారుసర్వాక్షీం దేవకన్యాం మనోరమామ్ |
 ఆవాం త్వమనవద్యాజ్ఞీ వరయస్వ సమాకులౌ || ౬౨ ||
 విహరస్వ యథాకామం స్థానేఽస్మిన్వరవర్ణిని |
 తథోక్తా సా తతో దేవీ తాభ్యాం తత్ర స్థితావశా || ౬౩ ||
 కృత్వా భావం స్థిరం దేవీ మిత్రావరుణయోర్భృహే |
 సా గృహీత్వా తయోర్భావం సంస్థితా చారుదర్శనా || ౬౪ ||
 తయోస్తు పతితం వీర్యం కుమ్భే దైవాదనావృతే |
 తస్మాజ్జాతౌ మునీ రాజన్ద్వావేవాతిమనోహరౌ || ౬౫ ||
 అగస్త్యః ప్రథమస్తత్ర వసిష్ఠశాచపరస్తథా |
 మిత్రావరుణయోర్వీర్యాత్పాపసావృషిసత్తమౌ || ౬౬ ||
 ప్రథమస్తు వనం ప్రాప్తో బాల ఏవ మహాతపాః |
 ఇచ్ఛాకుస్తు వసిష్ఠం తం బాలం వవ్రే పురోహితమ్ || ౬౭ ||

వంశస్యాస్య సుఖార్థం తే పాలయామాస పార్థివ ।

విశేషేణ మునిం జ్ఞాత్వా ప్రీత్యా యుక్తో బభూవ హా ॥ ౬౮ ॥

ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం వసిష్ఠస్య చ కారణమ్ ।

శాపార్థోహస్తరప్రాప్తిర్మిత్రావరుణయోః కులే ॥ ౬౯ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం షష్ఠస్కంధే

వసిష్ఠస్య మైత్రావరుణీరితినామవర్ణనం నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥ ౬.౧౪ ॥

౬.౧౫ పంచుదశోఽధ్యాయః । దేవీమహిమ్ని నానాభావవర్ణనమ్ ।

జనమేజయ ఉవాచ ।

దేహప్రాప్తిర్వసిష్ఠస్య కథితా భవతా కిల ।

నిమిః కథం పునర్దేహం ప్రాప్తవానితి మే వద ॥ ౧ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

వసిష్ఠేన చ సమ్ప్రాప్తః పునర్దేహో నరాధిప ।

నిమినా న తథా ప్రాప్తో దేహః శాపాదనస్తరమ్ ॥ ౨ ॥

యదా శస్త్రో వసిష్ఠేన తదా తే బ్రాహ్మణాః క్రతౌ

ఋత్విజో యే వృతా రాజ్ఞా తే సర్వే సమచింతయన్ ॥ ౩ ॥

కిం కర్తవ్యమహోఽస్మాభిః శాపదగ్ధో మహీపతిః ।

అస్మిన్యజ్ఞే త్వసమ్పూర్ణే దీక్షాయుక్తశ్చ ధార్మికః ॥ ౪ ॥

కిం కర్తవ్యం కార్యమేతద్విపరీతమభూత్కిల ।

అవశ్యమ్భావిభావత్వాదశక్తాః స్మ నివారణే ॥ ౫ ॥

మన్తైర్బహువిధైర్దేహం తదా తస్య మహాత్మనః ।

రక్షితం ధారయామాసుః కింఞ్చిచ్ఛస్వసనసంయుతమ్ ॥ ౬ ॥

గర్భాంత్యైశ్చ వివిధైః పూజ్యమానం ముహుర్ముహుః ।

మన్తశక్త్యా ప్రతిష్ఠభ్య నిర్వికారం సుపూజితమ్ ॥ ౭ ॥

సమాప్తే చ క్రతౌ తత్ర దేవాః సర్వే సమాగతాః ।

ఋత్విగ్భిస్తు స్తుతాః సర్వే సుప్రీతాశ్చాభవన్నృప ॥ ౮ ॥

విజ్ఞప్తా మునిభిః స్తోత్రైర్నిర్విణ్ణాత్మానమబ్రువన్ ।

ప్రసన్నాః స్మ మహీపాల వరం వరయ సువ్రత ॥ ౯ ॥
 యజ్ఞేనానేన రాజరే వరం జన్మ విధీయతే ।
 దేవదేహం నృదేహం వా యత్యే మనసి వాఞ్చితమ్ ॥ ౧౦ ॥
 దృప్తః కామం పురోధాస్తే మృత్యులోకే యథాసుఖమ్ ।
 ఏవముక్తో నిమేరాత్మా సస్తుష్టస్తానువాచ హ ॥ ౧౧ ॥
 న దేహీ మమ వాఞ్చాస్తి సర్వదైవ వినశ్వరే ।
 వాసో మే సర్వసత్త్వానాం దృష్టావస్తు సురోత్తమాః ॥ ౧౨ ॥
 నేత్రేషు సర్వభూతానాం వాయుభూతశ్చరామ్యహమ్ ।
 ఏవముక్తాః సురాస్తత్ర నిమేరాత్మానమబ్రువన్ ॥ ౧౩ ॥
 ప్రార్థయ త్వం మహారాజ దేవీం సర్వేశ్వరీం శివామ్ ।
 మఖేనానేన సస్తుష్టా సా తేఽభీష్టం విధాస్యతి ॥ ౧౪ ॥
 స దేవైరేవముక్తస్తు ప్రార్థయామాస దేవతామ్ ।
 స్తోత్రైర్నానావిధైర్దివ్యైర్భక్త్యా గర్గదయా గిరా ॥ ౧౫ ॥
 ప్రసన్నా సా తదా దేవీ ప్రత్యక్షం దర్శనం దదౌ ।
 కోటిసూర్యప్రతీకాశం రూపం లావణ్యదీపితం । ౧౬
 దృష్ట్వా ప్రముదితాః సర్వే కృతకృత్యాశ్చ చేతసి ।
 ప్రసన్నాయాం దేవతాయాం రాజా వవ్రే వరం నృప ॥ ౧౭ ॥
 జ్ఞానం తద్విమలం దేహీ యేన మోక్షో భవేదపి ।
 నేత్రేషు సర్వభూతానాం నివాసో మే భవేదితి ॥ ౧౮ ॥
 తతః ప్రసన్నా దేవేశీ ప్రోవాచ జగదమ్బికా ।
 జ్ఞానం తే విమలం భూయాత్ప్రార్థస్యావశేషతః ॥ ౧౯ ॥
 నేత్రేషు సర్వభూతానాం నివాసోఽపి భవిష్యతి ।
 నిమిషం యాన్తి చక్షుంషి త్వత్కృతేనైవ దేహీనామ్ ॥ ౨౦ ॥
 తవ వాసాత్సనిమిషా మానవాః పశవస్తథా ।
 పతజ్గోశ్చ భవిష్యన్తి పునశ్చానిమిషాః సురాః ॥ ౨౧ ॥
 ఇతి దత్త్వా వరం తస్మై తదా శ్రీవరదేవతా ।
 ఆమన్త్య చ మునీన్సర్వాంస్తత్రైవాన్తర్హితాభవత్ ॥ ౨౨ ॥

అన్తర్హితాయాం దేవ్యాం తు మునయస్తత్ర సంస్థితాః ।
 విచిన్త్య విధివత్సర్వే నిమేర్ధేహం సమాహరన్ ॥ ౨౩ ॥
 అరణిం తత్ర సంస్థాప్య మమన్ధుర్మన్త్రవత్తదా ।
 మన్త్రహోమైర్మహాత్మానః పుత్రహోతోర్నిమేరథ ॥ ౨౪ ॥
 అరణ్యాం మథ్యమానాయాం పుత్రః ప్రాదురభూత్తదా ।
 సర్వలక్షణసమ్పన్నః సాక్షాన్నిమిరివాపరః ॥ ౨౫ ॥
 అరణ్యా మథనాజ్ఞాతస్తస్మాన్నిధిరితి స్మృతః ।
 యేనాయం జనకాజ్ఞాతస్తేనాసౌ జనకోఽభవత్ ॥ ౨౬ ॥
 విదేహస్తు నిమిరాతో యస్మాత్తస్మాత్తదన్వయే ।
 సముద్భూతాస్తు రాజానో విదేహో ఇతి కీర్తితాః ॥ ౨౭ ॥
 ఏవం నిమిసుతో రాజా ప్రథితో జనకోఽభవత్ ।
 నగరీ నిర్మితా తేన గణ్ణాతీరే మనోహరా ॥ ౨౮ ॥
 మిథిలేతి సువిఖ్యాతా గోపురాట్టాలసంయుతా ।
 ధనధాన్యసమాయుక్తా హట్టశాలావిరాజితా ॥ ౨౯ ॥
 వంశేఽస్మిన్యేఽపి రాజానస్తే సర్వే జనకాస్తథా ।
 విఖ్యాతా జ్ఞానినః సర్వే విదేహోః పరికీర్తితాః ॥ ౩౦ ॥
 ఏతత్తే కథితం రాజన్నిమేరాఖ్యానముత్తమమ్ ।
 శాపాద్యస్య విదేహత్వం విస్తరాదుదితం మయా ॥ ౩౧ ॥
 రాజోవాచ ।
 భగవన్భవతా ప్రోక్తం నిమిశాపస్య కారణమ్ ।
 శ్రుత్వా సన్దేహమాపన్నం మనో మేఽతీవ చఞ్చలమ్ ॥ ౩౨ ॥
 వసిష్ఠో బ్రాహ్మణః శ్రేష్ఠో రాజ్ఞశ్చైవ పురోహితః ।
 పుత్రః పఙ్కజయోనేస్తు రాజ్ఞా శప్తః కథం మునిః ॥ ౩౩ ॥
 గురుం చ బ్రాహ్మణం జ్ఞాత్వా నిమినా న కృతా క్షమా ।
 యజ్ఞకర్మ శుభం కృత్వా కథం క్రోధముపాగతః ॥ ౩౪ ॥
 జ్ఞాత్వా ధర్మస్య విజ్ఞానం కథమిచ్ఛాకుసమ్భవః ।
 క్రోధస్య వశమాపన్తః శప్తవాన్బ్రాహ్మణం గురుమ్ ॥ ౩౫ ॥
 వ్యాస ఉవాచ ।

క్షమాతిదుర్లభా రాజన్ప్రాణిభిరజితాత్మభిః ।
 క్షమావాన్తుర్లభో లోకే సుసమర్థో విశేషతః ॥ ౩౬॥
 సర్వసంకపరిత్యాగీ మునిర్భవతు తాపసః ।
 నిద్రాక్షుధోర్విజేతా చ యోగాభ్యాసే సునిష్ఠితః ॥ ౩౭॥
 కామః క్రోధస్తథా లోభో హ్యహంకారశ్చతుర్థకః ।
 దుర్జేయా దేహమధ్యస్థా రిపవస్తేన సర్వథా ॥ ౩౮॥
 న భూతపూర్వః సంసారే న చైవ వర్తతేఽధునా ।
 భవితా న పుమాన్కశ్చిద్యో జయేత రిపూనిమాన్ ॥ ౩౯॥
 న స్వర్గే న చ భూలోకే బ్రహ్మలోకే హరేః పదే ।
 కైలాసే నేదృశః కశ్చిద్యో జయేత రిపూనిమాన్ ॥ ౪౦॥
 మునయో బ్రహ్మపుత్రాశ్చ తథాన్యే తాపసోత్తమాః ।
 తేఽపి గుణత్రయావిధాః కిం పునర్మానవా భువి ॥ ౪౧॥
 కపిలః సాంఖ్యవేత్తా చ యోగాభ్యాసరతః శుచిః ।
 తేనాపి దైవయోగాద్ధి ప్రదగ్ధాః సగరాత్మజాః ॥ ౪౨॥
 తస్మాద్ద్రాజన్మహంకారాత్పజ్ఞాతం భువనత్రయమ్ ।
 కార్యకారణభావాత్తు తద్వియుక్తం కథం భవేత్ ॥ ౪౩॥
 బ్రహ్మో గుణత్రయావిష్టో విష్ణుశ్చైవాథ శంకరః ।
 ప్రభవన్తి శరీరేషు తేషాం భావాః పృథక్పృథక్ ॥ ౪౪॥
 మానవానాం చ కా వారా సత్త్వైకాన్తవ్యవస్థితౌ ।
 గుణానాం సంకారో రాజస్సర్వత్ర సమవస్థితః ॥ ౪౫॥
 కదాచిత్సత్త్వవృద్ధిః స్యాత్కదాచిద్రజసః కిల ।
 కదాచిత్తమసో వృద్ధిః సమభావః కదాచన ॥ ౪౬॥
 నిర్గుణః పరమాత్మాసౌ నిర్లేపః పరమోఽవ్యయః ।
 అలక్ష్యః సర్వసత్త్వానామప్రమేయః సనాతనః ॥ ౪౭॥
 తథైవ పరమా శక్తిర్నిర్గుణా బ్రహ్మాసంస్థితా ।
 దుర్జేయా చాల్పమతిభిః సర్వభూతవ్యవస్థితిః ॥ ౪౮॥
 పరాత్మనస్తథా శక్తేస్తయోరైక్యం సదైవ హి ।

అభిన్నం తద్వపురాత్వా ముచ్యతే సర్వదోషతః ॥ ౪౯ ॥

తజ్ఞానాదేవ మోక్షః స్యాదితి వేదాన్తడిణిమః ।

యో వేద స విముక్తోఽస్మిన్సంసారే త్రిగుణాత్మకే ॥ ౫౦ ॥

జ్ఞానం తు ద్వివిధం ప్రోక్తం శాబ్దికం ప్రథమం స్మృతమ్ ।

వేదశాస్త్రార్థవిజ్ఞానాత్తద్భవేద్బుద్ధియోగతః ॥ ౫౧ ॥

వికల్పాస్తత్ర బహవో భవన్తి మతికల్పితాః ।

(కుతర్కకల్పితాః కేచిత్సతర్కకల్పితాః పరే ।

విత్కైర్విభ్రమోత్పత్తిర్విభ్రమాదుద్భిభ్రంశతా ।

బుద్ధిభ్రంశాజ్ఞాననాశః ప్రాణినాం పరికీర్తితః ।)

అనుభవాఖ్యం ద్వితీయం తు జ్ఞానం తద్దుర్లభం నృప ॥ ౫౨ ॥

తత్తదా ప్రాప్యతే తస్య వేత్తుః సజ్ఞో యదా భవేత్ ।

శబ్దజ్ఞానాన్న కార్యస్య సిద్ధిర్భవతి భారత ॥ ౫౩ ॥

తస్మాన్నానుభవజ్ఞానం సమృద్ధవత్కతిమానుషమ్ ।

అన్తర్గతం తమశ్చేత్తుం శాబ్దబోధో హి న క్షమః ॥ ౫౪ ॥

యథా న నశ్యతి తమః కృతయా దీపవార్తయా ।

తత్కర్మ యన్న బన్ధాయ సా విద్యా యా విముక్తయే ॥ ౫౫ ॥

ఆయాసాయాపరం కర్మ విద్యాన్యా శిల్పనైపుణమ్ ।

శీలం పరహితత్వం చ కోపాభావః క్షమా ధృతిః ॥ ౫౬ ॥

సన్తోషశ్చేతి విద్యాయాః పరిపాకోఽజ్వలం ఫలమ్ ।

విద్యయా తపసా వాపి యోగాభ్యాసేన భూపతే ॥ ౫౭ ॥

వినా కామాదిశత్రూణాం నైవ నాశః కదాచన ।

(మనస్సు చచ్ఛలం రాస్వభావాదతిదుర్గ్రహమ్ ।

తద్వశః సర్వథా ప్రాణీ త్రివిధో భువనత్రయే ।)

కామక్రోధాదయో భావాశ్చిత్తజ్ఞాః పరికీర్తితాః ॥ ౫౮ ॥

తే తదా న భవన్త్యేవ యదా వై నిర్జితం మనః ।

తస్మాత్తు నిమినా రాజన్న క్షమా విహితా మునౌ ॥ ౫౯ ॥

యథా యయాతినా పూర్వం కృతా శుక్రే కృతాగసి ।

భృగుపుత్రేణ శప్తోఽపి యయాత్స్పృపసత్తమః ॥ ౬౦ ॥

న శశాప మునిం క్రోధాజ్జరాం రాజా గృహీతవాన్ |
 కశ్చిత్సౌమ్యో భవేత్కశ్చిత్కూర్తో భవతి పార్థివః || ౬౧ ||
 స్వభావభేదాన్నుపతే కస్య దోషోఽత్ర కల్ప్యతే |
 హైహయా భార్గవాన్పూర్వం ధనలోభాత్పురోహితాన్ || ౬౨ ||
 బ్రాహ్మణాన్మూలతః సర్వాంశ్చిచ్ఛిదుః క్రోధమూర్చ్ఛితాః |
 పాతకం పృష్ఠతః కృత్వా బ్రహ్మహత్యాసముదభవమ్ || ౬౩ ||
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
 షష్ఠస్కంధే దేవీమహిమ్ని నానాభావవర్ణనం నామ షడ్చదశోఽధ్యాయః || ౬.౧౫ ||

౬.౧౬ షోడశోఽధ్యాయః | హైహయైర్ధనాహరణేన సహ భృగూణాం
 వధవర్ణనమ్ |

జనమేజయ ఉవాచ |
 కులే కస్య సముత్పన్నాః క్షత్రియా హైహయాశ్చ తే |
 బ్రహ్మహత్యామనాదృత్య నిజఘ్నూర్భార్గవాంశ్చ యే || ౧ ||
 వైరస్య కారణం తేషాం కిం మే బ్రూహి పితామహ |
 నిమిత్తేన వినా క్రోధం కథం కుర్వన్తి సత్తమాః || ౨ ||
 వైరం పురోహితైః సార్థం కస్మాత్తేషామజాయత |
 నాల్పహేత్వోర్హి తద్వైరం క్షత్రియాణాం భవిష్యతి || ౩ ||
 అన్యథా బ్రాహ్మణాన్ పూజ్యాన్కథం జఘ్నురనాగసః |
 బాహుజా బలవన్తోఽపి పాపభీతాః కథం న తే || ౪ ||
 స్వల్పేఽపరాధే కో హన్యాద్వాడవాన్క్షత్రియర్షభః |
 సన్దేహో మే మునిశ్రేష్ఠ కారణం వక్తుమర్హసి || ౫ ||
 సూత ఉవాచ |
 ఇతి పృష్ఠస్తదా తేన రాజ్ఞా సత్యవతీసుతః |
 ఉవాచ పరమప్రీతః కథాం సంస్మృత్య చేతసా || ౬ ||
 వ్యాస ఉవాచ |
 శృణు పారిక్షితే వార్తాం క్షత్రియాణాం పురాతనీమ్ |
 ఆశ్చర్యకారిణీం సమ్యగ్విదితాం చ పురా మయా || ౭ ||

కార్తవీర్యేతి నామ్నా భూద్దైహయః పృథీవీపతిః ।
 సహస్రబాహుర్బలవానర్జునో ధర్మతత్పరః ॥ ౮ ॥
 దత్తాత్రేయస్య శిష్యోఽభూదవతారో హరేరివ ।
 సిద్ధః సర్వార్థదః శాక్తో భృగుణాం యాజ్ఞ్య ఏవ సః ॥ ౯ ॥
 యజ్ఞా పరమధర్మిష్ఠః సదా దానపరాయణః ।
 దదౌ విత్తం భృగుభ్యోఽసౌ కృత్వా యజ్ఞాననేకశః ॥ ౧౦ ॥
 ధనినస్తే ద్విజా జాతా భృగవో నృపదానతః ।
 హయరత్నసమృద్ధ్యాఢ్యాః సజ్ఞాతాః ప్రథితా భువి ॥ ౧౧ ॥
 స్వర్యాతే నృపశార్దూలే కార్తవీర్యార్జునే పునః ।
 హైహయా నిర్ధనా జాతాః కాలేన మహతా నృప ॥ ౧౨ ॥
 ధనకార్యం సముత్పన్నం హైహయానాం కదాచన ।
 యాచిష్ణవోఽభిజగ్ముస్తాన్భూగూంస్తే హైహయా నృప ॥ ౧౩ ॥
 వినయం క్షత్రియాః కృత్వాప్యయాచస్త ధనం బహు ।
 న దదుస్తేఽతిలోభారా నాస్తి నాస్తితివాదినః ॥ ౧౪ ॥
 భూమౌ చ నిదధుః కేచిద్భృగవో ధనముత్తమమ్ ।
 దదుః కేచిద్ద్విజాతిభ్యో జ్ఞాత్వా క్షత్రియతో భయమ్ ॥ ౧౫ ॥
 కృత్వా స్థానాన్తరే ద్రవ్యం బ్రాహ్మణా భయవిహ్వలాః ।
 త్యక్తౌవైఽశ్రమాన్యయుః సర్వే భృగవస్తృష్టయాన్వితాః ॥ ౧౬ ॥
 యాజ్ఞ్యాంశ్చ దుఃఖితాన్దృష్ట్వా న దదుర్లోభమోహితాః ।
 పలాయిత్యా గతాః సర్వే గిరిదుర్గానుపాశ్రితాః ॥ ౧౭ ॥
 తతస్తే హైహయాస్తాత దుఃఖితాః కార్యగౌరవాత్ ।
 భృగుణామాశ్రమాజ్ఞుగ్మర్ద్రవ్యార్థం క్షత్రియర్షభాః ॥ ౧౮ ॥
 భృగుంస్తు నిర్గతాన్వీక్ష్య శూన్యాన్స్త్యక్తౌ గృహానథ ।
 చఖనుర్భూతలం తత్ర ద్రవ్యార్థం హైహయా భృశమ్ ॥ ౧౯ ॥
 ఖనతాధిగతం విత్తం కేచిద్భృగువేశ్మని ।
 దదృశుః క్షత్రియాః సర్వే తద్విత్తం శ్రమకర్మితాః ॥ ౨౦ ॥
 యత్ర యత్ర సముత్పన్నం భూరి ద్రవ్యం మహితలాత్ ।

తదా తే పార్శ్వభాగస్థబ్రాహ్మణానాం గృహాణ్యపి ॥ ౨౧॥
 నిర్భద్య హైహయా ద్రవ్యం దదృశుర్ధనలిప్సయా ।
 బ్రాహ్మణాశ్చుకుశః సర్వే భీతాశ్చ శరణం గతాః ॥ ౨౨॥
 అతిచిన్వత్సు విప్రాణాం భవనాన్నిఃసృతం బహు ।
 నిజఘ్నుస్తాఞ్శురైః కోపాద్వాడవాఞ్శురణాగతాన్ ॥ ౨౩॥
 యయుస్తే గిరిదుర్గాంశ్చ యత్ర వై భృగవః స్థితాః ।
 ఆగర్భాదనుకృన్వన్తశ్చైరుజ్జైవ మహీమిమామ్ ॥ ౨౪॥
 ప్రాప్తాన్ప్రాప్తాన్భృగునస్వర్వాన్నిజఘ్నుర్నిశితైః శరైః ।
 ఆబాలవృద్ధానపరానవమన్య చ పాతకమ్ ॥ ౨౫॥
 ఏవముత్పాట్యమానేషు భార్గవేషు యతస్తతః ।
 హన్యర్గర్భాంశ్చ నారీణాం గృహీత్వా హైహయా భృశమ్ ॥ ౨౬॥
 రురుదుస్తాః స్త్రియః కామం కురర్య ఇవ దుఃఖితాః ।
 గర్భాశ్చ కృన్వితా యాసాం క్షత్రియైః పాపనిశ్చయైః ॥ ౨౭॥
 అన్యేఽప్యాహుశ్చ తాన్ప్రాప్తాన్మృతయస్తీర్థవాసినః ।
 ముఞ్చన్తు క్షత్రియాః క్రోధం బ్రాహ్మణేషు భయావహమ్ ॥ ౨౮॥
 అయుక్తమేతదారబ్ధం భవద్భిః కర్మ గర్హితమ్ ।
 యధ్రాభానభృగుపత్నీనాం నిహన్యః క్షత్రియర్షభాః ॥ ౨౯॥
 అత్యుగ్రపుణ్యపాపానామిహైవ ఫలమాప్నుయాత్ ।
 తస్మాజ్జగుప్సితం కర్మ త్యక్తవ్యం భూతిమిచ్ఛతా ॥ ౩౦॥
 తానాహురైహయాః క్రుద్ధా మునీనథ దయాపరాన్ ।
 భవన్తః సాధవః సర్వే నార్థజ్ఞాః పాపకర్మణామ్ ॥ ౩౧॥
 ఏభిర్హృతం ధనం సర్వం పూర్వజానాం మహాత్మనామ్ ।
 వఞ్చయిత్వా ఫలాభిజ్ఞైర్మార్గై పాటచ్ఛరైరివ ॥ ౩౨॥
 ఏతే ప్రతారకా దమ్భాస్తాదృశా బకవృత్తయః ।
 ఉత్పన్నే చ మహాకార్యే ప్రార్థితా వినయేన తే ॥ ౩౩॥
 న దదుః ప్రార్థితం విప్రాః పాదవృద్ధ్యాపి యాచితాః ।
 నాస్తీతివాదినః స్తభాః దుఃఖితాన్వీక్ష్య యాజ్ఞకాన్ ॥ ౩౪॥

ధనం ప్రాప్తం కార్తవీర్యార్ద్రక్షితం కేన హేతునా ।
 న కృతాః క్రతవః కిం తైర్దానం చార్థిషు భూరిశః ॥ ౩౫॥
 న సఞ్చీతవ్యం విప్రైస్తు ధనం చాపి కదాచన ।
 యష్టవ్యం విధివద్దేయం భోక్తవ్యం చ యథాసుఖమ్ ॥ ౩౬॥
 ద్రవ్యే చౌరభయం ప్రోక్తం తథా రాజభయం ద్విజాః ।
 వహ్నీర్భయం మహాఘోరం తథా ధూర్తభయం మహత్ ॥ ౩౭॥
 యేన కేనాప్యపాయేన ధనం త్యజతి రక్షకమ్ ।
 అథవాసౌ మృతో యాతి ద్రవ్యం త్యక్త్వా హ్యసద్గతిమ్ ॥ ౩౮॥
 పాదవృద్ధ్యా తథాస్మాభిః ప్రార్థితం వినయాన్వితైః ।
 తథాపి లోభసన్నిగైర్న దత్తం నః పురోహితైః ॥ ౩౯॥
 దానం భోగస్తథా నాశో ధనస్య గతిరీదృశీ ।
 దానభోగౌ కృతీనాం చ నాశః పాపాత్మనాం కిల ॥ ౪౦॥
 న దాతా న చ యో భోక్తా కృపణో గుప్తితత్పరః ।
 రాజ్ఞాసౌ సర్వథా దణ్డోఽవఞ్చకో దుఃఖభాజ్నరః ॥ ౪౧॥
 తస్మాద్వయం గురూనేతాన్వఞ్చకాన్ప్రాహ్మణాధమాన్ ।
 హస్తం సముద్యతాః సర్వే న క్రోధవ్యం మహాత్మభిః ॥ ౪౨॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్త్వా హేతుమద్వాక్యం తానాశ్వాస్య మునీనథ ।
 విచేరుశ్చ విచిన్వానా భృగుదారాననేకశః ॥ ౪౩॥
 భయార్తా భృగుపత్న్యస్తు హిమవస్తం ధరాధరమ్ ।
 ప్రవేదిరే రుదన్త్యశ్చ వేపమానాః కృశా భృశమ్ ॥ ౪౪॥
 ఏవం తే హైహయైర్విప్రాః పీడితా ధనకాముకైః ।
 నిపాతాశ్చ యథాకామం సంరభైః పాపకర్మభిః ॥ ౪౫॥
 లోభ ఏవ మనుష్యాణాం దేహసంస్థో మహారిపుః ।
 సర్వదుఃఖాకరః ప్రోక్తో దుఃఖదః ప్రాణనాశకః ॥ ౪౬॥
 సర్వపాపస్య మూలం హి సర్వదా తృష్ణయాన్వితః ।
 విరోధకృత్త్రివర్ణానాం సర్వార్థైః కారణం తథా ॥ ౪౭॥
 లోభాత్త్యజన్తి ధర్మం వై కులధర్మం తథైవ హి ।

మాతరం భ్రాతరం హన్తి పితరం బాన్ధవం తథా ॥ ౪౮ ॥

గురుం మిత్రం తథా భార్యాం పుత్రం చ భగినీం తథా ।
లోభావిష్టో న కిం కుర్యాదకృత్యం పాపమోహితః ॥ ౪౯ ॥

క్రోధాత్కామాదహజ్కారాల్లోభ ఏవ మహారిపుః ।
ప్రాణాంస్త్వజతి లోభేన కిం పునః స్యాదనావృతమ్ ॥ ౫౦ ॥

పూర్వజాన్తే మహారాజ ధర్మజ్ఞాః సత్పథే స్థితాః ।
పాణ్డవాః కౌరవాశ్చైవ లోభేన నిధనం గతాః ॥ ౫౧ ॥

యత్ర భీష్మశ్చ ద్రోణశ్చ కృపః కర్ణశ్చ బాహ్లికః ।
భీమసేనో ధర్మపుత్రస్తథైవార్జునకేశవౌ ॥ ౫౨ ॥

తథాపి యుద్ధమత్యుగ్రం కృతం తైశ్చ పరస్పరమ్ ।
కుటుమ్భకదనం భూరి కృతం లోభాతురైరిహ ॥ ౫౩ ॥

హతో ద్రోణో హతో భీష్మస్తథైవ పాణ్డవాత్మజాః ।
భ్రాతరః పితరః పుత్రాః సర్వే వై నిహతా రణే ॥ ౫౪ ॥

తస్మాల్లోభాభిభూతస్తు కిం న కుర్యాన్నరః కిల ।
హైహయైర్నిహతాః సర్వే భృగవః పాపబుద్ధిభిః ॥ ౫౫ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్యాం సంహితాయాం షష్ఠస్కంధే
హైహయైర్ధనాహరణేన సహ భృగూణాం వధవర్జనం నామ షోడశోఽధ్యాయః ॥
౬.౧౬ ॥

౬.౧౬ సప్తదశోఽధ్యాయః । హైహయానాముత్పత్తిప్రసక్తే
రమావిష్ణుసంవాదవర్ణనమ్ ।

జనమేజయ ఉవాచ ।

కథం తాశ్చ స్త్రీయః సర్వా భృగూణాం దుఃఖసాగరాత్ ।
ముక్తా వంశః పునస్తేషాం బ్రాహ్మణానాం స్థిరోఽభవత్ ॥ ౧ ॥

హైహయైః కిం కృతం కార్యం హత్వా తాన్బ్రాహ్మణానపి ।
క్షత్రియైర్లోభసంయుక్తైః పాపాచారైర్వదస్వ తత్ ॥ ౨ ॥

న తృప్తిరస్తి మే బ్రహ్మన్ పిబతస్తే కథామృతమ్ ।
పావనం సుఖదం నృణాం పరలోకే ఫలప్రదమ్ ॥ ౩ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

శృణు రాజన్బ్రహ్మణ్యమి కథాం పాపప్రణాశినీమ్ ।

యథా స్త్రియస్తు తా ముక్తా దుఃఖాత్తస్మాద్దురత్యయాత్ ॥ ౪॥

భృగువత్స్వో యదా రాజన్ హిమవంతం గిరిం గతాః ।

భయత్రస్తా విభగ్నాశా హైహయైః పీడితా భృశమ్ ॥ ౫॥

గౌరీం తత్ర తు సంస్థాప్య మృణ్మయాం సరితస్తటే ।

ఉపోషణపరాశ్చకుర్నిశ్చయం మరణం ప్రతి ॥ ౬॥

స్వప్నే గత్వా తదా దేవీ ప్రాహ తాః ప్రమదోత్తమాః ।

యుష్మాసు మధ్యే కన్యాశ్చిద్భవితా చోరుజః పుమాన్ ॥ ౭॥

మదంశశక్తిసమ్భిన్నః స వః కార్యం విధాన్యతి ।

ఇత్యాదిశ్య పరామ్బా సా పశ్చాదన్తర్హితాభవత్ ॥ ౮॥

జాగృతాస్తు తతః సర్వా ముదమాపుర్వరాజ్ఞనాః ।

కాచిత్తాసాం భయోద్విగ్నా కామినీ చతురా భృశమ్ ॥ ౯॥

దధార చోరుణైకేన గర్భం సా కులవృద్ధయే ।

పలాయనపరా దృష్టా క్షత్రియైర్భ్రాహ్మణీ యదా ॥ ౧౦॥

విహ్వలా తేజసా యుక్తా తదా తే దుద్రువుర్భృశమ్ ।

గృహ్యతాం వధ్యతాం నారీ సగర్భా యాతి సత్వరా ॥ ౧౧॥

ఇతి బ్రువంతః సమ్ప్రాప్తాః కామినీం ఖడ్గపాణయః ।

సా భయార్తా తు తాన్దృష్ట్వా రురోద సముపాగతాన్ ॥ ౧౨॥

గర్భస్య రక్షణార్థం సా చుక్రోశాతిభయాతురా ।

రుదతీం మాతరం శ్రుత్వా దీనాం ప్రాణవివర్జితామ్ ॥ ౧౩॥

నిరాధారాం క్రన్దమానాం క్షత్రియైర్భృశతాపితామ్ ।

గృహీతామివ సింహేన సగర్భాం హరిణీం యథా ॥ ౧౪॥

సాశ్రునేత్రాం వేపమానాం సజ్కృధ్య బాలకస్తదా ।

భిత్తోర్వరుం నిర్జగామాశు గర్భః సూర్య ఇవాపరః ॥ ౧౫॥

ముష్ణన్దృష్టిః క్షత్రియాణాం తేజసా బాలకః శుభః ।

దర్శనాద్బాలకస్యాశు సర్వే జాతా విలోచనాః ॥ ౧౬॥

బభ్రముర్గిరిదుర్గేషు జన్మాన్థా ఇవ క్షత్రియాః ।
 చిన్వితం మనసా సర్వైః కిమేతదితి సామృతమ్ ॥ ౧౭॥
 సర్వే చక్షుర్విహీనా యజ్ఞాతా స్మ బాలదర్శనాత్ ।
 బ్రాహ్మణ్యాస్తు ప్రభావోఽయం సతీవ్రతబలం మహత్ ॥ ౧౮॥
 క్షణాద్వామోఘసంక్కల్పాః కిం కరిష్యన్తిదుఃఖితాః ।
 ఇతి సజ్జన్త్య మనసా నేత్రహీనా నిరాశ్రయాః ॥ ౧౯॥
 బ్రాహ్మణీం శరణం జగ్మురైహాయా గతచేతసః ।
 ప్రణేముస్తాం భయత్రస్తాం కృతాజ్జలిపుటాశ్చ తే ॥ ౨౦॥
 ఊచుత్సైనాం భయోద్విగ్నాం దృష్ట్యర్థం క్షత్రియర్షభాః ।
 ప్రసీద సుభగే మాతః సేవకాస్తే వయం కిల ॥ ౨౧॥
 కృతాపరాధా రమ్భోరు క్షత్రియాః పాపబుద్ధయః ।
 దర్శనాత్తవ తస్వజ్ఞి జాతాః సర్వే విలోచనాః ॥ ౨౨॥
 ముఖం తే నైవ పశ్యామో జన్మాన్థా ఇవ భామిని ।
 అద్భుతం తే తపో వీర్యం కిం కుర్మః పాపకారిణః ॥ ౨౩॥
 శరణం తే ప్రపన్నాః స్మో దేహి చక్షూంషి మానదే ।
 అన్ధత్వం మరణాదుగ్రం కృపాం కర్తుం త్వమర్హసి ॥ ౨౪॥
 పునర్దృష్టిప్రదానేన సేవకాన్క్షత్రియాన్కురు ।
 ఉపరమ్య చ గచ్ఛేమ సహితాః పాపకర్మణః ॥ ౨౫॥
 అతః పరం న కర్తవ్యమీదృశం కర్మ కర్వితత్ ।
 భార్గవాణాం తు సర్వేషాం సేవకాః స్మో వయం కిల ॥ ౨౬॥
 అజ్ఞానాద్యత్కృతం పాపం క్షన్తవ్యం తత్త్వయాధునా ।
 వైరం నాతః పరం క్వాపి భృగుభిః క్షత్రియైః సహ ॥ ౨౭॥
 కర్తవ్యం శపథైః సమ్యగ్వర్తితవ్యం తు హైహయైః ।
 సపుత్రా భవ సుశ్రోణీ ప్రణతాః స్మో వయం చ తే ॥ ౨౮॥
 ప్రసాదం కురు కల్యాణీ న ద్విష్యామః కదాచన ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇతి తేషాం వచః శ్రుత్వా బ్రాహ్మణీ విస్మయాన్వితా ॥ ౨౯॥

తానాహ ప్రణతాన్ధఃస్థానాశ్వాస్య గతలోచనాన్ |
 గృహీతా న మయా దృష్టిర్యుష్మాకం క్షత్రియాః కిల || 30||
 నాహం రుషాన్వితా సత్యం కారణం శృణుతాద్య యత్ |
 ఆయం చ భార్గవో నూనమూరుజః కుపితోఽద్య వః || 30||
 చక్షాంషి తేన యుష్మాకం స్తమ్భితాని రుషావతా |
 స్వబంధూన్నిహతాంజ్ఞాత్వా గర్భస్థానపి క్షత్రియైః || 31||
 అనాగసో ధర్మపరాంస్తాపసాన్ధనకామ్యయా |
 గర్భానపి యదా యూయం భృగునఘ్నంస్తు పుత్రకాః || 33||
 తదాయమూరుణా గరోభ మయా వర్షశతం ధృతః |
 షడఙ్గశ్చాఖిలో వేదో గృహీతోఽనేన చాజ్ఞాసా || 34||
 గర్భస్థేనాపి బాలేన భృగువంశవివృద్ధయే |
 సోఽపి పితృవధాన్నూనం క్రోధేదో హస్తుమిచ్ఛతి || 35||
 భగవత్యాః ప్రసాదేన జాతోఽయం మమ బాలకః |
 తేజసా యస్య దివ్యేన చక్షాంషి ముషితాని వః || 36||
 తస్మాదౌర్వం సుతం మేఽద్య యాచధ్వం వినయాన్వితాః |
 ప్రణిపాతేన తుష్టోఽసౌ దృష్టిం వః ప్రతిమోక్ష్యతి || 37||
 వ్యాస ఉవాచ |
 తమచ్ఛత్వా వచనం తస్యా హైహయాస్తుష్టువుశ్చ తమ్ |
 ప్రణేమర్షిన్యయోపేతా ఊరుజం మునిసత్తమమ్ || 38||
 స సస్తుష్టో బభూవాథ తానువాచ విచక్షుషః |
 గచ్ఛధ్వం స్వగృహాన్భూపా మమాఖ్యానకృతం వచః || 39||
 అవశ్యమ్భూవిభావాస్తే భవన్తి దేవనిర్మితాః |
 నాత్ర శోకస్తు కర్తవ్యః పురుషేణ విజానతా || 40||
 పూర్వవదృషయః సర్వే ప్రాప్నువన్తు యథాసుఖమ్ |
 వ్రజన్తు విగతక్రోధా భవనాని యథాసుఖమ్ || 41||
 ఇతి తేన సమాదిష్టా హైహయాః ప్రాప్తలోచనాః |
 ఔర్వమామన్త్య జగ్ముస్తే సదనాని యథారుచి || 42||
 బ్రాహ్మణీ తం సుతం దివ్యం గృహీత్వా స్వాశ్రమం గతా |

పాలయామాస భూపాల తేజస్వి నమతస్త్రితా ॥ ౪౩॥

ఏవం తే కథితం రాజన్ భృగూణాం తు వినాశనమ్ ।
లోభావిష్టైః క్షత్రియైశ్చ యత్కృతం పాతకం కిల ॥ ౪౪॥

జనమేజయ ఉవాచ ।

శ్రుతం మయా మహాత్కర్మ క్షత్రియాణాంశ్చ దారుణమ్ ।
కారణం లోభ ఏవాత్ర దుఃఖదశ్చోభయోస్తు సః ॥ ౪౫॥

కింశ్చోత్ప్రప్టుమిహేచ్ఛామి సంశయం వాసవీసుత ।
హైహయాస్తే కథం నాన్నా ఖ్యాతా భువి నృపాత్మజాః ॥ ౪౬॥

యదోస్తు యాదవాః కామం భరతాద్భారతాస్తథా ।
హైహయః కోఽపి రాజాభూత్తేషాం వంశే ప్రతిష్ఠితః ॥ ౪౭॥

తదహం శ్రోతుమిచ్ఛామి కారణం కరుణానిధే ।
హైహయాస్తే కథం జాతాః క్షత్రియాః కేన కర్మణా ॥ ౪౮॥

వ్యాస ఉవాచ ।

హైహయానాం సముత్పత్తిం శృణు భూప సవిస్తరామ్ ।
పురాతనీం సుపుణ్యాం చ కథాం పాపప్రణాశినీమ్ ॥ ౪౯॥

కస్మింశ్చిత్సమయే భూప సూర్యపుత్రః సుశోభనః ।
రేవన్తేతి చ విఖ్యాతో రూపవానమితప్రభః ॥ ౫౦॥

ఉచ్చైఃశ్రవసమారుహ్య హయరత్నం మనోహరమ్ ।
జగము విష్ణుసదనం వైకుంఠం భాస్కరాత్మజః ॥ ౫౧॥

భగవద్దర్శనాకాక్షీ హయారూఢో యదాగతః ।
హయస్థస్తు తదా దృష్టో లక్ష్మ్యసౌ రవినన్దనః ॥ ౫౨॥

రమా వీక్ష్య హయం దివ్యం భ్రాతరం సాగరోద్భవమ్ ।
రూపేణ విస్మితా తస్య తస్థౌ స్తమ్భితలోచనా ॥ ౫౩॥

భగవానపి తం దృష్ట్వా హయారూఢం మనోహరమ్ ।
ఆగచ్ఛన్తం రమాం విష్ణుః పప్రచ్ఛ ప్రణయాత్ప్రభుః ॥ ౫౪॥

కోఽయమాయాతి చార్వణీ హయారూఢ ఇవాపరః ।
స్మరతేజస్తనుః కాన్తే మోహయన్భువనత్రయమ్ ॥ ౫౫॥

ప్రేక్షమాణా తదా లక్ష్మీస్తచ్చిత్తా దైవయోగతః ।

నోవాచ వచనం కింఞ్చిత్పుష్టాపి చ పునః పునః ॥ ౫౬ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

అశ్వాసక్తమతిం వీక్ష్య కామినీమతిమోహితామ్ ।

పశ్యంతీం పరమప్రేక్షా చక్షులక్షీం చ చక్షులమ్ ॥ ౫౭ ॥

తామాహ భగవాన్కుద్ధః కిం పశ్యసి సులోచనే ।

మోహితా చ హరిం దృష్ట్వా పృష్టా నైవాభిభాషనే ॥ ౫౮ ॥

సర్వత్ర రమనే యస్మాద్రమా తస్మాద్భవిష్యసి ।

చక్షులత్వాచ్చలేత్యేవం సర్వథైవ న సంశయః ॥ ౫౯ ॥

ప్రాకృతా చ యథా నారీ నూనం భవతి చక్షులా ।

తథా త్వమపి కల్యాణి స్థిరా నైవ కదాచన ॥ ౬౦ ॥

త్వం హయం మత్సమీపస్థా సమీక్ష్య యది మోహితా ।

వడవా భవ వామోరు మర్త్యలోకేఽతిదారుణే ॥ ౬౧ ॥

ఇతి శప్తా రమా దేవీ హరిణా దైవయోగతః ।

రురోద వేపమానా సా భయభీతాతిదుఃఖితా ॥ ౬౨ ॥

తమువాచ రమానాథ శక్కితా చారుహాసినీ ।

ప్రణమ్య శిరసా దేవం స్వపతిం వినయాన్వితా ॥ ౬౩ ॥

దేవదేవ జగన్నాథ కరుణాకర కేశవ ।

స్వల్పేఽపరాధే గోవింద కస్మాచ్ఛాపం దదాసి మే ॥ ౬౪ ॥

న కదాచిన్మయా దృష్టః క్రోధస్తే హిదృశః ప్రభో ।

క్వ గతస్తే మయి స్నేహః సహజో న తు నశ్వరః ॥ ౬౫ ॥

వజ్రపాతస్తు శత్రౌ వై కర్తవ్యో న సుహృజ్జనే ।

సదాహం వరయోగ్యా తే శాపయోగ్యా కథం కృతా ॥ ౬౬ ॥

ప్రాణాంస్త్యక్ష్యామి గోవింద పశ్యతోఽద్య తవగ్రతః ।

కథం జీవే త్వయా హీనా విరహానలతాపితా ॥ ౬౭ ॥

ప్రసాదం కురు దేవేశ శాపాదస్మాత్సుదారుణాత్ ।

కదా ముక్తా సమీపం తే ప్రాప్సోమి సుఖదం విభౌ ॥ ౬౮ ॥

హరిరువాచ ।

యదా తే భవితా పుత్రః పృథివ్యాం మత్సమః ప్రియే ।

తదా మాం ప్రాప్య తన్వజ్ఞీ సుఖితా త్వం భవిష్యసి ॥ ౬౯ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం షష్ఠస్కంధే
హైహయానాముత్పత్తిప్రసక్తే రమావిష్ణుసంవాదవర్ణనం నామ సప్తదశోఽధ్యాయః ॥
౬.౧౭॥

౬.౧౮ అష్టాదశోఽధ్యాయః । శివప్రసాదేన లక్ష్మీద్వారా భగవత్యాః
సమారాధనవర్ణనమ్ ।

జనమేజయ ఉవాచ ।

ఇతి శప్తా భగవతా సిన్ధుజా కోపయోగతః ।

కథం సా వడవా జాతా రేవన్తేన చ కిం కృతమ్ ॥ ౧ ॥

కస్మిన్దేశేఽభిజా దేవీ వడవారూపధారిణీ ।

సంస్థితైకాకినీ బాలా పరోషితృతికా యథా ॥ ౨ ॥

కాలం కియన్తమాయుష్మన్ వియుక్తా పతినా రమా ।

సంస్థితా విజనేఽరణ్యే కిం కృతం చ తయా పునః ॥ ౩ ॥

సమాగమం కదా ప్రాప్తా వాసుదేవస్య సిన్ధుజా ।

పుత్రః కథం తయా ప్రాప్తో నారాయణవియుక్తయా ॥ ౪ ॥

ఏతద్వృత్తాన్తమార్యేశ కథయస్య సవిస్తరమ్ ।

శ్రోతుకామోఽస్మి విప్రేన్య కథాఖ్యానమనుత్తమమ్ ॥ ౫ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి పృష్ఠన్తదా వ్యాసః పరీక్షిత్తనయేన వై ।

కథయామాస భో విప్రాః కథామేతాం సువిస్తరామ్ ॥ ౬ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి కథాం పౌరాణికిం శుభామ్ ।

పావనీం సుఖదాం కర్ణే విశదాక్షరసంయుతామ్ ॥ ౭ ॥

రేవన్తస్తు రమాం దృష్ట్వా శప్తా దేవేన కామినీమ్ ।

భయార్తః ప్రయయౌ దూరాత్ప్రణమ్య జగతాం పతిమ్ ॥ ౮ ॥

పితుః సకాశం త్వరితో వీక్ష్య కోపం జగత్పతేః ।

నివేదయామాస కథాం భాస్కరాయ స శాపజామ్ ॥ ౯ ॥

దుఃఖితా సా రమా దేవీ ప్రణమ్య జగదీశ్వరమ్ |
 ఆజ్ఞప్తా మానుషం లోకం ప్రాప్తా కమలలోచనా || ౧౦||
 సూర్యపత్న్యా తపస్తప్తం యత్ర పూర్వం సుదారుణమ్ |
 తత్రైవ సా యయావాశు వడవారూపధారిణీ || ౧౧||
 కాలిన్దితమసాసక్లే సుపర్ణాక్షస్య చోత్తరే |
 సర్వకామప్రదే స్థానే సురమ్యవనమణ్డితే || ౧౨||
 తత్ర స్థితా మహాదేవం శక్జురం వాఙ్మోతప్రదమ్ |
 దధ్యా వైకేన మనసా శూలినం చన్ద్రశేఖరమ్ || ౧౩||
 పఞ్చాననం దశభుజం గౌరీదేహార్థధారిణమ్ |
 కర్పూరగౌరదేహాభం నీలకణ్ఠం త్రిలోచనమ్ || ౧౪||
 వ్యాఘ్రాజినధరం దేవం గజచర్మోత్తరీయకమ్ |
 కపాలమాలాకలితం నాగయజ్ఞోపవీతినమ్ || ౧౫||
 సాగరస్య సుతా కృత్వా హయీరూపం మనోహరమ్ |
 తస్మిన్స్థిరే రమాదేవీ చకార దుశ్చరం తపః || ౧౬||
 ధ్యాయమానా పరం దేవం వైరాగ్యం సముపాశ్రితా |
 దీప్యం వర్షసహస్రం తు గతం తత్ర మహీపతే || ౧౭||
 తతస్తుష్టో మహాదేవో వృషారూఢస్త్రిలోచనః |
 ప్రత్యక్షోఽభూన్మహేశానః పార్వతీసహితః ప్రభుః || ౧౮||
 తత్రైత్య సగణః శమ్భుస్తామాహ హరివల్లభామ్ |
 తపస్యస్త్రీం మహాభాగామశ్విసీరూపధారిణీమ్ || ౧౯||
 కిం తపస్యసి కల్యాణీ జగన్మాతర్వదస్య మే |
 సర్వార్థదః పతిస్తేఽస్తి సర్వలోకవిధాయకః || ౨౦||
 హరిం త్యక్త్వాద్య మాం కస్మాత్ప్రాప్సి దేవి జగత్పతిమ్ |
 వాసుదేవం జగన్నాథం భుక్తిముక్తిప్రదాయకమ్ || ౨౧||
 వేదోక్తం వచనం కార్యం నారీణాం దేవతా పతిః |
 నాన్యస్మిన్సర్వథా భావః కర్తవ్యః కర్హిచిత్కవచిత్ || ౨౨||
 పతిశుశ్రూషణం స్త్రీణాం ధర్మ ఏవ సనాతనః |

యాదృశస్తాదృశః సేవ్యః సర్వథా శుభకామ్యయా ॥ ౨౩॥

నారాయణస్తు సర్వేషాం సేవ్యో యోగ్యః సదైవ హి ।
తం త్యక్త్వా దేవదేవేశం కిం మాం ధ్యాయసి సిన్ధుజే ॥ ౨౪॥

లక్ష్మీరువాచ ।

ఆశుతోష మహేశాన శస్తాహం పతినా శివ ।
మాం సముద్ధర దేవేశ శాపాదస్మాద్ధయానిధే ॥ ౨౫॥

తదోక్తం హరిణా శమ్భో శాపానుగ్రహకారణమ్ ।
విజ్ఞప్తేన మయా కామం దయాయుక్తేన విష్ణునా ॥ ౨౬॥

యదా తే భవితా పుత్రస్తదా శాపస్య మోక్షణమ్ ।
భవిష్యతి చ వైకుణ్ఠవాసస్తే కమలాలయే ॥ ౨౭॥

ఇత్యుక్తాహం తపస్తప్తమాగతాస్మి తపోవనే ।
ఆరాధితో మయా దేవ త్వం సర్వార్థప్రదాయకః ॥ ౨౮॥

పతిసంకం వినా పుత్రం దేవదేవ లభే కథమ్ ।
స తు తిష్ఠతి వైకుణ్ఠే త్యక్త్వా వామామనాగసమ్ ॥ ౨౯॥

వరం మే దేహి దేవేశ యది తుష్టోఽసి శఙ్కర ।
తవ తస్య ద్విధా భావో నాస్తి నూనం కదాచన ॥ ౩౦॥

మయైతద్గిరిజాకాన్త జ్ఞాతం పత్యుః పురో హర ।
యస్త్యం యోఽసౌ పునర్యోఽసౌ స త్వం నాస్త్వత్ర సంశయః ॥ ౩౧॥

ఏకత్వం చ మయా జ్ఞాత్వా మయా తే స్మరణం కృతమ్ ।
అన్యథా మమ దోషస్త్యామాశ్రయన్త్యా భవేచ్ఛివ ॥ ౩౨॥

శివ ఉవాచ ।

కథం జ్ఞాతస్త్యయా దేవి మమ తస్య చ సుందరి ।
ఐక్యభావో హరేర్నూనం సత్యం మే వద సిన్ధుజే ॥ ౩౩॥

ఏకత్వం చ న జానన్తి దేవాశ్చ మునయస్తథా ।
జ్ఞానినో వేదతత్త్వజ్ఞాః కుతర్కోపహతాః కిల ॥ ౩౪॥

మద్భక్తా వాసుదేవస్య నిన్దకా బహవస్తథా ।
విష్ణుభక్తాస్తు బహవో మమ నిన్దాపరాయణాః ॥ ౩౫॥

భవన్తి కాలభేదేన కతౌ దేవి విశేషతః ।

కథం జ్ఞాతస్త్వయా భద్రే దురేయో హ్యకృతాత్మభిః ॥ ౩౬॥

సర్వథా త్వైక్యభావస్తు హరేర్మమ చ దుర్లభః ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి సా శమ్భునా పుష్టా తుష్టేన హరివల్లభా ॥ ౩౭॥

వృత్తాన్తం తస్య విజ్ఞాతం ప్రవత్తుముపచక్రమే ।

శివం ప్రతి రమా తత్ర ప్రసన్నవదనా భృశమ్ ॥ ౩౮॥

లక్ష్మీరువాచ ।

ఏకదా దేవదేవేశ విష్ణుర్ధ్యానపరో రహః ।

దృష్టో మయా తపః కుర్వన్నద్మాసనగతో యదా ॥ ౩౯॥

తదాహం విస్మితా దేవం తమపృచ్ఛం పతిం కిల ।

ప్రబుద్ధం సుప్రసన్నం చ జ్ఞాత్వా వినయపూర్వకమ్ ॥ ౪౦॥

దేవదేవ జగన్నాథ యదాహం నిర్గతార్ణవాత్ ।

మధ్యమానాత్సురైర్తైః సర్వైర్బ్రహ్మాదిభిః ప్రభో ॥ ౪౧॥

వీక్షితాశ్చ మయా సర్వే పతికామనయా తదా ।

వృతస్త్వం సర్వదేవేభ్యః శ్రేష్ఠోఽసీతి వినిశ్చయాత్ ॥ ౪౨॥

త్వం కం ధ్యాయసి సర్వేశ సంశయోఽయం మహాన్మమ ।

ప్రియోఽసి కైటభారే మే కథయస్వ మనోగతమ్ ॥ ౪౩॥

విష్ణురువాచ ।

శృణు కాన్తే ప్రవక్ష్యామి యం ధ్యాయామి సురోత్తమమ్ ।

ఆశుతోషం మహేశానం గిరిజావల్లభం హృది ॥ ౪౪॥

కదాబిద్దేవదేవో మాం ధ్యాయత్యమితవిక్రమః ।

ధ్యాయామ్యహం చ దేవేశం శక్కురం త్రిపురాన్తకమ్ ॥ ౪౫॥

శివస్యాహం ప్రియః ప్రాణః శక్కురస్తు తథా మమ ।

ఉభయోరన్తరం నాస్తి మిథః సంసక్తచేతసోః ॥ ౪౬॥

నరకం యాన్తి తే నూనం యే ద్విషన్తి మహేశ్వరమ్ ।

భక్తా మమ విశాలాక్షి సత్యమేతద్భ్రవీమ్యహమ్ ॥ ౪౭॥

ఇత్యుక్తం దేవదేవేన విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ।

ఏకాన్తే కిల పృష్టేన మయా శైలసుతాప్రియ ॥ ౪౮॥

తస్మాత్త్వాం వల్లభం విష్ణోర్భాత్వా ధ్యాతవతీ హ్యహమ్ ।
తథా కురు మహేశాన యథా మే ప్రియసక్లమః ॥ ౪౯ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి శ్రియో వచః శ్రుత్వా ప్రత్యువాచ మహేశ్వరః ।
తామాశ్వాస్య ప్రియైర్షాక్వైర్యథార్థం వాక్యకోవిదః ॥ ౫౦ ॥

స్వస్థా భవ పృథుశ్రోణీ తుష్టోఽహం తపసా తవ ।
సమాగమస్తే పతినా భవిష్యతి న సంశయః ॥ ౫౧ ॥

అత్రైవ హయరూపేణ భగవాణ్ణాగదీశ్వరః ।
ఆగమిష్యతి తే కామం పూర్ణం కర్తుం మయేరితః ॥ ౫౨ ॥

తథాహం ప్రేరయిష్యామి తం దేవం మధుసూదనమ్ ।
యథాసౌ హయరూపేణ త్వామేష్యతి మదాతురః ॥ ౫౩ ॥

పుత్రస్తే భవితా సుభ్రు నారాయణసమః ఊతౌ ।
భవిష్యతి స భూపాలః సర్వలోకనమస్కృతః ॥ ౫౪ ॥

సుతం ప్రాప్య మహాభాగే త్వం తేన పతినా సహ ।
గన్తాసి దేవి వైకుణ్ఠం ప్రియా తస్య భవిష్యసి ॥ ౫౫ ॥

ఏకవీరేతి నామ్నాసౌ ఖ్యాతిం యాస్యతి తే సుతః ।
తస్మాత్తు హైహయో వంశో భువి విస్తారమేష్యతి ॥ ౫౬ ॥

పరం తు విస్మృతాసి త్వం హృదిస్థాం పరమేశ్వరీమ్ ।
మదాన్ధా మత్తచిత్తా చ తేన తే ఫలమీదృశమ్ ॥ ౫౭ ॥

అతస్తద్దోషశాన్త్యర్థం హృదిస్థాం పరదేవతామ్ ।
శరణం యాహి సర్వాత్మభావేన జలధేః సుతే ॥ ౫౮ ॥

అన్యథా తవ చిత్తం తు కథం గచ్ఛేద్ధయోత్తమే ।
వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి దత్త్వా వరం దేవ్యై భగవాణ్శైచలజాపతిః ॥ ౫౯ ॥

అన్తర్దానం గతః సాక్షాదుమయా సహితః శివః ।
సాపి తత్రైవ చార్వక్లీ సంస్థితా కమలాసనా ॥ ౬౦ ॥

ధ్యాయస్తీ చరణామ్భోజం దేవ్యాః పరమశోభనమ్ ।
దేవాసురశిరోరత్ననిఘృష్టనఖమణ్ణలమ్ ॥ ౬౧ ॥

ప్రేమగద్గదయా వాచా తుష్టావ చ ముహుర్ముహుః ।

ప్రతీక్షమాణా భర్తారం హయరూపధరం హరిమ్ ॥ ౬౨॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం షష్ఠస్కంధే

శివప్రసాదేన లక్ష్మీద్వారా భగవత్యాః సమారాధనవర్ణనం నామాష్టాదశోఽధ్యాయః ॥

౬.౧౮॥

౬.౧౯ ఏకోనవింశోఽధ్యాయః । పుత్రజన్మానన్తరం స్వస్వరూపేణ
వైకుణ్ఠగమనవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

తస్యై దత్త్వా వరం శమ్భుః కైలాసం త్వరితో యయా ।

రమ్యం దేవగణైర్బుష్టమప్సరోభిశ్చ మణ్డితమ్ ॥ ౧॥

తత్ర గత్వా చిత్రరూపం గణం కార్యవిశారదమ్ ।

ప్రేషయామాస వైకుణ్ఠే లక్ష్మీకార్యార్థసిద్ధయే ॥ ౨॥

శివ ఉవాచ ।

చిత్రరూప హరిం గత్వా బ్రూహి త్వం వచనాన్మమ ।

యథాసౌ దుఃఖితాం పత్నీం విశోకాం చ కరిష్యతి ॥ ౩॥

ఇత్యుక్తశ్చిత్రరూపోఽథ నిర్జగామ త్వరాన్వితః ।

వైకుణ్ఠం పరమం స్థానం వైష్ణవైశ్చ గణైర్వృతమ్ ॥ ౪॥

నానాద్రుమగణాకీర్ణం వాపీశతవిరాజితమ్ ।

సంజ్ఞుష్టం హంసకారణమయూరశుకకోక్తిలైః ॥ ౫॥

ఉచ్చప్రాసాదసంయుక్తం పతాకాభిరలంకృతమ్ ।

నృత్యగీతకలార్హం మన్దారద్రుమసంయుతమ్ ॥ ౬॥

బకులాశోకతిలకచమ్పకాలిమణ్డితమ్ ।

కూజితైర్విహగానాం తు కర్ణాహ్లాదకరైర్యుతమ్ ॥ ౭॥

సంవీక్ష్య భవనం విష్ణోర్ద్వాస్థౌ ప్రాహ ప్రణమ్య చ ।

జయవిజయనామానౌ వేత్రపాణీ స్థితావుభౌ ॥ ౮॥

చిత్రరూప ఉవాచ ।

భో నివేదయత శీఘ్రం హరయే పరమాత్మనే ।
 దూతం ప్రాప్యం హరస్యాత్ర ప్రేరితం శూలపాణినా ॥ ౯ ॥
 తచ్చుత్వా వచనం తస్య జయః పరమబుద్ధిమాన్ ।
 గత్వా హరిం ప్రణమ్యాహ కృతాఙ్గాలిపుటః పురః ॥ ౧౦ ॥
 దేవదేవ రమాకాన్త కరుణాకర కేశవ ।
 ద్వాఠి తిష్ఠతి దూతోఽత్ర శక్కురస్య సమాగతః ॥ ౧౧ ॥
 ఆఙ్గాపయ ప్రవేష్టవ్యో న వేతి గరుడధ్వజ ।
 చిత్రరూపధరోఽప్యస్తి న జానే కార్యగౌరవమ్ ॥ ౧౨ ॥
 ఇత్యాకర్ణ్య హరిః ప్రాహ జయం ప్రఙ్గాతకారణః ।
 ప్రవేశయాత్ర రుద్రస్య భృత్యం సమయసంస్థితమ్ ॥ ౧౩ ॥
 ఇత్యాకర్ణ్య జయస్తూర్ణం గత్వా తం పరమాద్భుతమ్ ।
 ఏహీత్యాకారయామాస జయః శక్కురసేవకమ్ ॥ ౧౪ ॥
 ప్రవేశితో జయేనాథ చిత్రరూపస్తథాకృతిః ।
 ప్రణమ్య దణ్డవద్విష్ణుం కృతాఙ్గాలిపుటః స్థితః ॥ ౧౫ ॥
 దృష్ట్వా తం విస్మయం ప్రాప భగవాన్ గరుడధ్వజః ।
 చిత్రరూపధరం శమోభాః సేవకం వినయాన్వితమ్ ॥ ౧౬ ॥
 పప్రచ్ఛ తం స్మితం కృత్వా చిత్రరూపం రమాపతిః ।
 కుశలం దేవదేవస్య సకుటుమ్భస్య చానఘ ॥ ౧౭ ॥
 కస్మాత్త్వం ప్రేషితోఽస్యత్ర బ్రూహికార్యం హరస్య కిమ్ ।
 అథవా దేవతానాం చ కిఞ్చిత్కార్యం సముత్థితమ్ ॥ ౧౮ ॥
 దూత ఉవాచ ।
 కిమఙ్గాతం తవాస్తీహ సంసారే గరుడధ్వజ ।
 వర్తమానం త్రికాలజ్ఞ యదహం ప్రబ్రవీమి వై ॥ ౧౯ ॥
 ప్రేషితోఽస్మి భవేనాత్ర విఙ్గాస్తు త్వాం జనార్దన ।
 హరస్య వచనాద్వాక్యం ప్రబ్రవీమి త్వయి ప్రభో ॥ ౨౦ ॥
 తేనోక్తమేతద్దేవేశ భార్యా తే కమలాలయా ।
 తపస్తపతి కాల్పిన్ధితమసాసజ్జమే విభో ॥ ౨౧ ॥
 హయీరూపధరా దేవీ సర్వార్థసిద్ధిదాయినీ ।

ధ్యాతుం యోగ్యామరగణైర్మానవైర్యక్షకిన్నరైః ॥ ౨౨ ॥

వినా తయా నరః కోఽపిసుఖభాగీ భవేన్న హి ।

తాం త్యక్త్వా పుణ్డరీకాక్ష ప్రాప్నోషి కిం సుఖం హరే ॥ ౨౩ ॥

దుర్భలోఽపి స్త్రియం పాతి నిర్ధనోఽపి జగత్పతే ।

వినాపరాధం చ విభో కిం త్యక్త్వా జగదీశ్వరీ ॥ ౨౪ ॥

దుఃఖం ప్రాప్నోతి సంసారే యస్య భార్యా జగద్గురో ।

ధిక్తస్య జీవితం లోకే నిన్దితం త్వరిమణులే ॥ ౨౫ ॥

సకామా రిపవస్తేఽద్య దృష్ట్వా తాం దుఃఖితా భృశమ్ ।

త్వాం వియుక్తం చ రమయా హసిష్యన్తి దివానిశమ్ ॥ ౨౬ ॥

రమాం రమయ దేవేశ త్వదుత్సర్జగతాం కురు ।

సర్వలక్షణసమ్పన్నాం సుశీలాం చ సురూపిణీమ్ ॥ ౨౭ ॥

సుఖితో భవ తాం ప్రాప్య వల్లభాం చారుహసినీమ్ ।

కాంతావిరహజం దుఃఖం స్మరామ్యహమనాతురః ॥ ౨౮ ॥

మమ భార్యా మృతా విష్ణో దక్షయజ్ఞే సతీ యదా ।

తదాహం దుఃసహం దుఃఖం భుక్తవానమ్బుజేక్షణ ॥ ౨౯ ॥

సంసారేఽస్మిన్నరః కోఽపి మాభూన్మత్సదృశోఽపరః ।

మనసాకరవం శోకం తస్యా విరహపీడితః ॥ ౩౦ ॥

కాలేన మహతా ప్రాప్తా మయా గిరిసుతా పునః ।

తపస్తప్తాతిదుఃసాధ్యం యా దగ్ధా తు రుషాధ్వరే ॥ ౩౧ ॥

హరే కిం సుఖమాపన్నం త్వయా సన్త్యజ్య కామినీమ్ ।

ఏకాకీ తిష్ఠతా కాలం సహస్రవత్సరాత్మకమ్ ॥ ౩౨ ॥

గత్వాశ్వాస్య మహాభాగాం సమానయ నిజాలయమ్ ।

మాభూత్కోఽపీహ సంసారే విముక్తో రమయా తయా ॥ ౩౩ ॥

కృత్వా తురగరూపం త్వం భజ తాం కమలాలయామ్ ।

ఉత్పాద్య పుత్రమాయుష్మంస్తామానయ శుచిస్మితామ్ ॥ ౩౪ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

హరిరాకర్ణ్య తద్వాక్యం చిత్రరూపస్య భారత ।

తథేత్సుక్త్వా తు తం దూతం ప్రేషయామాస శక్జరమ్ ॥ ౩౫ ॥

గతే దూతే౭థ భగవాన్వైకుణ్ఠాత్కామసంయుతః ।
 జగము ధృత్వా తత్రాశు వాజిరూపం మనోహరమ్ ॥ ౩౬ ॥
 యత్ర సా వడవారూపం కృత్వా తపతి సిన్ధుజా ।
 విష్ణుస్తం దేశమాసాద్య తామపశ్యద్ధయాం స్థితామ్ ॥ ౩౭ ॥
 సాపి తం వీక్ష్య గోవిన్దం హయరూపధరం పతిమ్ ।
 జ్ఞాత్వా వీక్ష్య స్థితా సాధీస్ విస్మితా సాశ్రులోచనా ॥ ౩౮ ॥
 తయోస్తు సజ్గమస్తత్ర ప్రవృత్తో మన్మథార్తయోః ।
 కాలిన్దీతమసాసజ్గే పావనే లోకవిశ్రుతే ॥ ౩౯ ॥
 సగర్భా సా తదా జాతా వడవా హరివల్లభా ।
 సుషువే సున్దరం బాలం తత్రైవ సుగుణోత్తరమ్ ॥ ౪౦ ॥
 తామాహ భగవాన్వాక్యం ప్రహస్య సమయాశ్రితమ్ ।
 త్యజాద్య వాడవం దేహం పూర్వదేహో భవాధునా ॥ ౪౧ ॥
 గమిష్యావః స్వవైకుణ్ఠమావాం కృత్వా నిజం వపుః ।
 తిష్ఠత్యత్ర కుమారో౭యం త్వయా జాతః సులోచనే ॥ ౪౨ ॥
 లక్ష్మీరువాచ ।
 స్వదేహసమ్భవం పుత్రం కథం హిత్యా వ్రజామ్యహమ్ ।
 స్నేహః సుదుస్త్యజః కామం స్వాత్మజస్య సురర్షభ ॥ ౪౩ ॥
 కా గతిః స్యాదమేయాత్మన్ బాలస్యాస్య నదీతటే ।
 అనాథస్యాసమర్థస్య విజనే౭ల్పతనోరిహ ॥ ౪౪ ॥
 అనాశ్రయం సుతం త్యక్త్వా కథం గన్తుం మనో మమ ।
 సమర్థం సదయం స్వామిన్ భవేదమ్బుజలోచన ॥ ౪౫ ॥
 దివ్యదేహౌ తతో జాతౌ లక్ష్మీనారాయణావుభౌ ।
 విమానవరసంవిష్టౌ స్తూయమానౌ సురైర్దివి ॥ ౪౬ ॥
 గన్తుకామం పతిం ప్రాహ కమలా కమలాపతిమ్ ।
 గృహాణేమం సుతం నాథ నాహం శక్తాస్మి హాపితుమ్ ॥ ౪౭ ॥
 ప్రాణప్రియో౭స్తి మే పుత్రః కాన్త్యా త్వత్సదృశః ప్రభో ।
 గృహీత్వైసం గమిష్యావో వైకుణ్ఠం మధుసూదన ॥ ౪౮ ॥

హరిరువాచ ।

మా విషాదం ప్రియే కర్తుం త్వమర్హసి వరాననే ।
తిష్ఠత్వయం సుఖేనాత్ర రక్షా మే విహితా త్విహా ॥ ౪౯॥

కార్యం కిమపి వామోరు వర్తతే మహాదద్భుతమ్ ।
నిబోధ కథయామ్యద్య సుతస్యాత్ర విమోచనే ॥ ౫౦॥

తుర్వసుర్నామ విఖ్యాతో యయాతితనుజో భువి ।
హరివర్మేతి పిత్రాస్య కృతం నామ సువిశ్రుతమ్ ॥ ౫౧॥

స రాజా పుత్రకామోఽద్య తపస్తపతి పావనే ।
తీర్థే వర్షశతం జాతం తస్య వై కుర్వతస్తపః ॥ ౫౨॥

తస్యార్థే నిర్మితః పుత్రో మయాయం కమలాలయే ।
తత్ర గత్వా నృపం సుభ్రు ప్రేరయిష్యామి సామృతమ్ ॥ ౫౩॥

తస్మై దాస్యామ్యహం పుత్రం పుత్రకామాయ కామిని ।
గృహీత్వా స్వగృహం రాజా ప్రాపయిష్యతి బాలకమ్ ॥ ౫౪॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యాశ్వాస్య ప్రియాం పద్మాం కృత్వా రక్షాం చ బాలకే ।
విమానవరమారుహ్యా ప్రయయౌ ప్రియయా సహ ॥ ౫౫॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం షష్ఠస్కంధే
పుత్రజన్మానస్తరం స్వస్వరూపేణ వైకుణ్ఠగమనవర్ణనం నామైకోనవింశోఽధ్యాయః ॥
౬.౧౯॥

౬.౨౦ వింశోఽధ్యాయః । ఏకవీరాఖ్యానవర్ణనమ్ ।

జనమేజయ ఉవాచ ।

సంశయోఽయం మహానత్ర జాతమాత్రః శిశుస్తథా ।
ముక్తః కేన గృహీతోఽసావేకాకీ విజనీ వనే ॥ ౧॥

కా గతిస్తస్య బాలస్య జాతా సత్యవతీసుత ।
వ్యాఘ్రసింహాదిభిర్నిస్త్రైర్గృహీతో నాతిబాలకః ॥ ౨॥

వ్యాస ఉవాచ ।

లక్ష్మీనారాయణౌ తస్మాత్ప్రణాచ్చ చలితౌ యదా ।

తదైవ తత్ర చమ్పాఖ్యః ప్రాప్తో విద్యాధరః కిల ॥ ౩॥

విమానవరమారూఢః కామిన్యా సహితో నృప ।
మదనాలసయా కామం క్రీడమానో యదృచ్ఛయా ॥ ౪॥

విలోక్య తం శిశుం భూమావేకాకినమనుత్తమమ్ ।
దేవపుత్రప్రతీకాశం రమమాణం యథాసుఖమ్ ॥ ౫॥

విమానాత్తరసోత్తీర్య చమ్పకస్తం శిశు జవాత్ ।
జగ్రాహ చ ముదం ప్రాప నిధిం ప్రాప్య యథాధనః ॥ ౬॥

గృహీత్వా చమ్పకః ప్రాదాద్దేవ్యై తం మదనోపమమ్ ।
మదనాలసాయై తం బాలం జాతమాత్రం మనోహరమ్ ॥ ౭॥

సా గృహీత్వా శిశుం ప్రేష్ణా సరోమాఞ్చా సవిస్మయా ।
ముఖం చుచుమ్బ బాలస్య కృత్వా తు హృదయే భృశమ్ ॥ ౮॥

ఆలిఙ్గితశ్చుమ్భితశ్చ తయాసౌ ప్రీతిపూర్వకమ్ ।
ఉత్సంజ్ఞే చ కృతస్తన్వస్య పుత్రభావేన భారత ॥ ౯॥

కృత్వాఙ్కే తౌ సమారూఢౌ విమానం దమ్పతీ ముదా ।
పతిం పప్రచ్ఛ చార్వణ్ణీ ప్రహస్య మదనాలసా ॥ ౧౦॥

కస్యాయం బాలకః కాన్త త్యక్తః కేన చ కాననే ।
పుత్రోఽయం మమ దేవేన దత్తస్త్వమ్పకపాణినా ॥ ౧౧॥

చమ్పక ఉవాచ ।

ప్రియే గత్వాద్య పృచ్ఛేయం శక్రం సర్వజ్ఞమాశు వై ।
దేవో వా దానవో వాపి గన్ధర్వో వా శిశుః కిల ॥ ౧౨॥

తేనాఙ్గప్తః కరిష్యామి పుత్రం ప్రాప్తం వనాదముమ్ ।
అపృష్ట్యా వైవ కర్తవ్యం కార్యం కిఞ్చిన్మయా ద్రువమ్ ॥ ౧౩॥

ఇత్యుక్త్వా తాం గృహీత్వా తం విమానేనాథ చమ్పకః ।
యయౌ శక్రపురం తూర్ణం హర్షణోత్ఫుల్లలోచనః ॥ ౧౪॥

ప్రణమ్య పాదయోః ప్రీత్యా చమ్పకస్తు శచిపతిమ్ ।
నివేద్య బాలకం ప్రాహ కృతాఙ్గాలిపుటః స్థితః ॥ ౧౫॥

దేవదేవ మయా లభస్థిర్థే పరమపావనే ।
కాలిన్ధితమసాసంజ్ఞే బాలకోఽయం స్మరప్రభః ॥ ౧౬॥

కస్యామం బాలకః కాన్తః కథం త్యక్తః శచీపతే ।
 ఆజ్ఞా చేత్తవ దేవేశ కుర్వేహం బాలకం సుతమ్ ॥ ౧౭ ॥
 ఆతీవ సున్దరో బాలః ప్రియాయా వల్లభః సుతః ।
 కృత్రిమస్తు సుతః ప్రోక్తో ధర్మశాస్త్రేషు సర్వథా ॥ ౧౮ ॥
 ఇన్ద్ర ఉవాచ ।
 పుత్రోఽయం వాసుదేవస్య వాజిరూపధరస్య హ ।
 హైహయోఽయం మహాభాగ లక్ష్మ్యం జాతః పరన్తపః ॥ ౧౯ ॥
 ఉత్పాదితో భగవతా కార్యార్థం కీల బాలకః ।
 దాతుం నృపతయే నూనం యయాతితనయాయ చ ॥ ౨౦ ॥
 హరిణా ప్రేరితః సోఽద్య రాజా పరమధార్మికః ।
 ఆగమిష్యతి పుత్రార్థం తీర్థే తస్మిన్మనోరమే ॥ ౨౧ ॥
 తావత్త్వం గచ్ఛ తత్రైవ గృహీత్వా బాలకం శుభమ్ ।
 యావన్న యాతి నృపతిర్గృహీతుం హరిణేరితః ॥ ౨౨ ॥
 గత్వా తత్ర విముక్షౌచనం విలమ్బం మా కృథా వర ।
 అదృష్ట్యా బాలకం రాజా దుఃఖితశ్చ భవిష్యతి ॥ ౨౩ ॥
 తస్మాచ్ఛుమ్మక ముక్షౌచనం రాజా ప్రాప్నోతు పుత్రకమ్ ।
 ఏకవీరేతి నామ్నాయం ఖ్యాతః స్యాత్ పృథివీతలే ॥ ౨౪ ॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా చమ్పకస్త్యరయాన్వితః ।
 జగామ పుత్రమాదాయ స్థలే తస్మిన్మహీపతే ॥ ౨౫ ॥
 ముమోచ బాలకం తత్ర యత్ర పూర్వం స్థితో హ్యభూత్ ।
 ఆరుహ్య స్వవిమానం తు యయౌ స్వాశ్రమమణ్డలమ్ ॥ ౨౬ ॥
 తదైవ కమలాకాన్తో లక్ష్మ్య సహ జగద్గురుః ।
 విమానవరమారూఢో జగామ నృపతిం ప్రతి ॥ ౨౭ ॥
 దృష్ట్వస్తదా తేన నృపేణ విష్ణుః
 సముత్తరంస్తత్ర విమానముఖ్యాత్ ।
 జహార్ష రాజా హరిదర్శనేన

పపాత భూమౌ ఖలు దణ్ణవచ్చ ॥ ౨౮॥

ఉత్తిష్ఠ వత్సేతి హరిః పతన్త-
మాశ్వాసయద్భూమిగతం స్వభక్తమ్ ।
సోఽప్యత్సుకో వాసుదేవం పురఃస్థం
తుష్టావ భక్త్యా ముఖరీకృతోఽథ ॥ ౨౯॥

దేవాధిదేవాఖిలలోకనాథ
కృపానిధే లోకగురో రమేశ ।
మన్దస్య మే తే కిల దర్శనం య-
త్సుదుర్లభం యోగిజ్ఞనైరలభ్యమ్ ॥ ౩౦॥

యే నిఃస్పృహస్తే విషయైరపేతా-
స్తేషాం త్వదీయం ఖలు దర్శనం స్యాత్ ।
ఆశాపరోఽహం భగవన్ననన్త
యోగ్యో న తే దర్శనే దేవదేవ ॥ ౩౧॥

ఇతి స్తుతస్తేన నృపేణ విష్ణు-
స్తమాహ వాక్యేన సుధామయేన ।
వృణీష్య రాజన్ మనసేప్పితం తే
దదామి తుష్టస్తపసా తవేతి ॥ ౩౨॥

తతో నృపస్తం ప్రణిపత్య పాదయోః
ప్రోవాచ విష్ణుం పురతః స్థితం చ ।
తపస్తు తప్తం హి మయా సుతార్థే
పుత్రం దదస్వాత్మసమం మురారే ॥ ౩౩॥

శ్రుత్వా నృపప్రార్థితమాదిదేవ-
స్తమాహ రాజానమమోఘవాక్యమ్ ।
యయాతినూనో వ్రజ తత్ర తీర్థే
కలిన్దకన్యాతమసాప్రసజ్జే ॥ ౩౪॥

మయాద్య పుత్రస్తు యథేప్పితస్తే
తత్రైవ ముక్తోఽస్త్యమితప్రభావః ।
లక్ష్మ్యః ప్రసూతో మమ వీర్యజశ్చ
కృతస్తవార్థేఽథ గృహాణ రాజన్ ॥ ౩౫॥

శ్రుత్వా హరేర్వాక్యమతీవ మృష్టం
 సన్తుష్టచిత్తః ప్రబభూవ రాజా ।
 హరిస్తు దత్వేతి వరం జగామ
 వైకుంఠలోకం రమయా యుతశ్చ ॥ ౩౬॥

గతే హరౌ సోఽథ యయాతీసూను-
 ర్యయావనుద్ధాతరథేన రాజా ।
 ప్రేమాన్వితస్తత్ర సుతోఽస్తి యత్ర
 వచో నిశమ్యేతి జనార్దనస్య ॥ ౩౭॥

స తత్ర గత్వాతిమనోహరం తం
 దదర్శ బాలం భువి ఖేలమానమ్ ।
 ముఖే నివేశ్యైకకరేణ కృత్వా
 శ్లక్షం పదాఙ్గుష్ఠమనన్యసత్త్వః ॥ ౩౮॥

తం వీక్ష్య పుత్రం మదనస్వరూపం
 నారాయణాంశం కమలాప్రసూతమ్ ।
 హరిప్రభావం హరివర్మనామా
 హర్షప్రపుల్లాననపఙ్కజోఽభూత్ ॥ ౩౯॥

గృహ్లాన్ సువేగాత్ కరపఙ్కజాభ్యాం
 బభూవ ప్రేమార్ణవమగ్నదేహః ।
 మూర్ధస్యపాఘ్రాయ ముదాన్వితోఽసౌ
 ననన్ద రాజా సుతమాల్లిలిఙ్గ ॥ ౪౦॥

ముఖం సమీక్ష్యేతిమనోహరం త-
 మువాచ నేత్రామ్బునిరుద్ధకణ్ఠః ।
 దత్తోఽసి దేవేన జనార్దనేన
 మాత్రా హి పుత్రావమదుఃఖభీతేః ॥ ౪౧॥

తప్తం మయా పుత్ర తపస్తవార్థే
 సుదుష్కరం వర్షశతం చ పూర్ణమ్ ।
 తేనైవ తుష్టేన రమాప్రియేణ
 దత్తోఽసి సంసారసుఖోదయాయ ॥ ౪౨॥

మాతా రమా త్వాం తనుజం మదర్థే

త్యక్త్వా గతా సా హరిణా సమేతా ।
 ధన్యా తు సా యా ప్రహసన్తమజ్జే-
 కృత్వా సుతం త్వాం ముదితాననా స్యాత్ ॥ ౪౩॥

త్వమేవ సంసారసముద్రనౌకా-
 రూపః కృతః పుత్ర లక్ష్మీధరేణ ।
 ఇత్యేవముక్త్వా నృపతిః సుతం తం
 ముదా సమాదాయ యయౌ గృహాయ ॥ ౪౪॥

పురీసమీపే నృపమాగతం త-
 మాకర్ణ్య సర్వే సచివాస్తు రాజ్ఞః ।
 యయుః సమీపం నృపతేశ్చ లోకాః
 సోపాయనాస్తే సపురోహితాశ్చ ॥ ౪౫॥

బద్ధీజనా గాయనకాశ్చ నూతాః
 సమాయయుః సమ్ముఖమాశు రాజ్ఞః ।
 నృపః పురం ప్రాప్య పురః సమాగతం
 జనం సమాశ్వాస్య వాక్యైశ్చ దృష్ట్వా ॥ ౪౬॥

సమ్పూజితః పౌరజనేన రాజా
 వివేశ పుత్రేణ యతో నగర్యామ్ ।
 మార్గేషు లాజ్ఞైః కుసుమైః సమన్తా-
 ద్వికీర్యమాణో నృపతిర్జగామ ॥ ౪౭॥

గృహం సమృద్ధం సచివైః సమేతః
 సుతం సమాదాయ ముదా కరాభ్యామ్ ।
 రాజ్యే దదౌ చాథ సుతం మనోజ్ఞం
 సద్యఃప్రసూతం చ మనోభవాభమ్ ॥ ౪౮॥

రాజ్ఞీ గృహీత్వాభినవం తనూజం
 పప్రచ్ఛ రాజానమనిన్దితా సా ।
 రాజన్ కుతశ్చైవ సుతః సుజన్మా
 ప్రాప్తస్త్వయా మన్మథతుల్యరూపః ॥ ౪౯॥

కేనైష దత్తః కథయాశు కాన్త
 చేతో మదీయం ప్రహృతం సుతేన ।
 నృపస్తదోవాచ ముదాన్వితోఽసౌ

ప్రియే రమేశేన సుతో హి మహ్యామ్ || ౫౦ ||

లోలాక్షి దత్తః కమలాసముత్థో
జనార్దనాంశోఽయమహీనసత్త్వః |
సా తం గృహీత్వా ముదమాప రాజ్ఞీ
రాజా చకారోత్సవమద్భుతం చ || ౫౧ ||

దదౌ చ దానం కీల యాచకేభ్యో
గీతాని వాద్యాని బహూని నేదుః |
కృత్వోత్సవం భూపతిరాత్మజస్య
నామైకవీరేతి చకార విశ్రుతమ్ || ౫౨ ||

సుఖం చ సమ్ప్రాప్య ముదాన్వితోఽసౌ
ననన్ద దేవాధిపతుల్యవీర్యః |
పుత్రం హరే రూపగుణానురూపం
సమ్ప్రాప్య వంశస్య ఋణాచ్ఛ ముక్తః || ౫౩ ||

ఇతి సకలసురాణామీశ్వరేణార్పితం తం
సకలగుణగణాఢ్యం పుత్రమాసాద్య రాజా |
వివిధసుఖవినోదైర్భార్యయా సేవ్యమానో
వ్యహరత నిజగేహే శక్రతుల్యప్రతాపః || ౫౪ ||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
షష్ఠస్కంధే ఏకవీరాఖ్యానవర్ణనం నామ వింశోఽధ్యాయః || ౬.౨౦ ||

౬.౨౦ ఏకవింశోఽధ్యాయః | రాజపుత్ర్యాః ఏకావల్యాః వర్ణనమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |
జాతకర్మాదిసంస్కారాంశ్చకార నృపతిస్తదా |
దినే దినే జగామాశు వృద్ధిం బాలః సులాలితః || ౧ ||
నృపః సంసారజం ప్రాప్య సుఖం పుత్రసభుద్భవమ్ |
ఋణత్రయవిమోక్షం చ మేనే తేన మహాత్మనా || ౨ ||
షష్ఠేన్నప్రాశనం తస్య కృత్వా మాసి యథావిధి |
తృతీయేఽథ తథా వర్షే చూడాకరణముత్తమమ్ || ౩ ||
చకార బ్రాహ్మణాన్ ద్రవ్యైః సమ్ప్రాజ్య వివిధైర్ధనైః |

గోభిశ్చ వివిధైర్దానైర్ద్యావకానితరానపి ॥ ౪॥
 వర్షే చైకాదశే తస్య మౌజ్జీబన్ధనకర్మ వై ।
 కారయిత్వా ధనుర్వేదమధ్యాపయత పార్థివః ॥ ౫॥
 అధీతవేదం పుత్రం తం రాజధర్మవిశారదమ్ ।
 దృష్ట్వా తస్యాభిషేకాయ మతిం చక్రే జనాధిపః ॥ ౬॥
 పుష్యార్కయోగసంయుక్తే దివసే నృపసత్తమః ।
 కారయామాస సమ్భారానభిషేకార్థమాదరాత్ ॥ ౭॥
 ద్విజానాహూయ వేదజ్ఞాన్ సర్వశాస్త్రవిచక్షణాన్ ।
 అభిషేకం చకారాసౌ విధివత్ స్వాత్మజస్య హ ॥ ౮॥
 జలమాసీయ తీర్థేభ్యః సాగరేభ్యశ్చ పార్థివః ।
 స్వయం చకార విధివదభిషేకం శుభే దినే ॥ ౯॥
 ధనం దత్త్వాథ విప్రేభ్యో రాజ్యం పుత్రే నివేశ్య సః ।
 జగామ వనమేవాశు స్వర్గకామః స భూపతిః ॥ ౧౦॥
 ఏకవీరం నృపం కృత్వా సమ్మాన్య సచివానథ ।
 భార్యయా సహ భూపాలః ప్రవివేశ వనం వశీ ॥ ౧౧॥
 మైనాకశిఖరే రాజా కృత్వా తార్దీయమాశ్రమమ్ ।
 నిత్యం పత్రఫలాహారశ్చింతయామాస పార్వతీమ్ ॥ ౧౨॥
 ఏవం స నృపతిః కృత్వా దిష్టాస్తే సహ భార్యయా ।
 మృతోఽసౌ వాసవం లోకం గతః పుణ్యేన కర్మణా ॥ ౧౩॥
 ఇన్ద్రలోకం పితా ప్రాప్త ఇతి శ్రుత్వాథ హైహయః ।
 చకార వేదనిర్దిష్టం కర్మ చైవోర్ధ్వదైహికమ్ ॥ ౧౪॥
 కృత్వోత్తరాః క్రియాః సర్వాః పితుః పార్థివనన్దనః ।
 రాజ్యం చకార మేధావీ పిత్రా దత్తం సుసమ్మతమ్ ॥ ౧౫॥
 ఏకవీరోఽథ ధర్మజ్ఞః ప్రాప్య రాజ్యమనుత్తమమ్ ।
 బుభుజే వివిధాన్ భోగాన్సుచివైశ్చ సుమానితః ॥ ౧౬॥
 ఏకస్మిన్ దివసే రాజా మన్త్రిపుత్రైః సమన్వితః ।
 జగామ జాహ్నువీతీరే హయారూఢః ప్రతాపవాన్ ॥ ౧౭॥

సమృశ్యన్ పాదపాన్ రమ్యాన్ కోకిలాలాపసంయుతాన్ ।
 పుష్పితాన్ ఫలసంయుక్తాన్ షట్పదాలివిరాజితాన్ ॥ ౧౮॥
 ముసీనామాశ్రమాన్ద్రివ్యాన్ వేదధ్వనినినాదితాన్ ।
 హోమధూమావృతాకాశాన్ మృగశావసమావృతాన్ ॥ ౧౯॥
 కేదారాఞ్చాలినమృక్వాన్ గోపికాభిః సురక్షితాన్ ।
 ప్రఫుల్లపక్కుజారామాన్నికుఞ్జాంశ్చ మనోరమాన్ ॥ ౨౦॥
 ప్రేక్షమాణః ప్రియాలాంస్తు చమృకాన్ పనసద్రుమాన్ ।
 బకులాంస్తలకాన్నిపాన్మన్దారాంశ్చ ప్రఫుల్లితాన్ ॥ ౨౧॥
 శాలాంస్తాలాంస్తమాలాంశ్చ జమ్బూమాతకదమృకాన్ ।
 స గచ్ఛఞ్జాహ్నవీతోయే ప్రఫుల్లం శతపత్రకమ్ ॥ ౨౨॥
 పక్కుజం చాతిగన్ధాఢ్యమపశ్యదవనీపతిః ।
 దక్షిణే జలజస్యాథ పార్శ్వే కమలతోచనామ్ ॥ ౨౩॥
 కనకాభాం సుకేశీం చ కమ్బుగ్రీవాం కృశోదరీమ్ ।
 బిమ్బోష్ఠీ సున్దరీం కిఞ్చిత్సముద్యతుసయోధరామ్ ॥ ౨౪॥
 సునాసాం చారుసర్వాఙ్గీమపశ్యత్ కన్యకాం నృపః ।
 రుదతీం తాం సఖీం త్యక్త్వా విహ్వలాం దుఃఖపీడితామ్ ॥ ౨౫॥
 సాశ్రునేత్రాం క్రన్దమానాం విజనే కురరీమివ ।
 సంవీక్ష్య రాజా పప్రచ్ఛ కన్యకాం శోకకారణమ్ ॥ ౨౬॥
 సుననే బ్రూహి కాసి త్వం కన్య పుత్రీ శుభాననే ।
 గన్ధర్వీ దేవకన్యాథ కథం రోదిషి సున్దరి ॥ ౨౭॥
 కథమేకాకీనీ బాలే త్యక్తా కేన పికన్వరే ।
 పతిస్తే క్వ గతః కాస్తే పితా వా బ్రూహి సామ్ప్రుతమ్ ॥ ౨౮॥
 కిం తే దుఃఖమరాలభ్య కథయాద్య మమాన్తికే ।
 కరోమి దుఃఖనాశం తే సర్వధైవ కృశోదరి ॥ ౨౯॥
 న రాజ్యే మమ తన్వఙ్గీ పీడాం కోఽపి కరోత్యలమ్ ।
 న భయం చొరజం కాస్తే న రాక్షసభయం తథా ॥ ౩౦॥
 మయి శాసతి భూపాలే నోత్పాతా దారుణా భువి ।
 భయం న వ్యాప్నుసింహేభ్యో న భయం కన్యచిద్భవేత్ ॥ ౩౧॥

వద వామోరు కస్మాత్త్వం విలాపం జాహ్నువీతటే ।
 కరోషి త్రాణహీనాత్ర కిం తే దుఃఖం వదస్వ మే ॥ ౩౨॥
 హన్యహం దుఃఖమత్సుగ్రం ప్రాణీనాం పృథివీతలే ।
 దైవం చ మానుషం కాన్తే వ్రతమేతన్మమాద్భుతమ్ ॥ ౩౩॥
 విశాలలోచనే బ్రూహి కరోమి తవ చిన్త్రితమ్ ।
 ఇత్సుక్తే వచనే రాజ్ఞా శ్రుతోవాచ మృదుస్వనా ॥ ౩౪॥
 శృణు రాజేన్ద్ర వక్ష్యామి మమ శోకస్య కారణమ్ ।
 విపత్తిరహితః ప్రాణీ కథం రుదతి భూపతే ॥ ౩౫॥
 ప్రబ్రవిమి మహాబాహో యదర్థం రుదతీ త్వహమ్ ।
 తవ రాజ్యాదన్యదేశే రాజా పరమధార్మికః ॥ ౩౬॥
 రైభ్యో నామ మహారాజః సన్తానరహితో భృశమ్ ।
 తస్య భార్యా సువిఖ్యాతా రుక్మరేఖేతి నామతః ॥ ౩౭॥
 సురూపా చతురా సాధ్వీ సర్వలక్షణసంయుతా ।
 అప్రత్రా దుఃఖితా కాన్తమిత్సువాచ పునః పునః ॥ ౩౮॥
 కిం జీవితేన మే నాథ ధిగ్ష్వథా జీవితం మమ ।
 వన్ధ్యాయాః సుఖహీనాయా హ్యపుత్రాయా ధరాతలే ॥ ౩౯॥
 ఇత్యేవం భార్యయా భూపః ప్రేరితో మఖముత్తమమ్ ।
 చకార బ్రాహ్మణాన్స్తజ్ఞానాహూయ విధివత్తదా ॥ ౪౦॥
 పుత్రకామో ధనం భూరి దదావథ యథోదితమ్ ।
 హూయమానే ఘృతేఽత్యర్థం పావకాదతిసుప్రభాత్ ॥ ౪౧॥
 ఆవిర్భూవ చార్వణ్ణీ కన్యకా శుభలక్షణా ।
 బిమ్బోష్ఠీ సుదతీ సుభ్రూః పూర్ణచన్ద్రనిభాననా ॥ ౪౨॥
 కనకాభా సుకేశాన్తా రక్తపాణితలా మృదుః ।
 సురక్తనయనా తస్వీ రక్తపాదతలా భృశమ్ ॥ ౪౩॥
 హుతాశనాత్సముద్భూతా హోత్రా సా స్వీకృతా తదా ।
 హోత్రా ప్రోవాచ రాజానం గృహీత్వా తాం సుమధ్యమామ్ ॥ ౪౪॥
 రాజన్ పుత్రీం గృహాణేమాం సర్వలక్షణసంయుతామ్ ।

ఏకావలీవ సమ్భూతా హూయమానాద్ధతాశనాత్ || ౪౫ ||

నామ్నా చైకావలీ లోకే ఖ్యాతా పుత్రీ భవిష్యతి |
సుఖితో భవ భూపాల పుత్ర్యా పుత్రసమానయా || ౪౬ ||

సంతోషం కురు రాజేన్ద్ర దత్తా దేవేన విష్ణునా |
హోతుర్వాక్యం నృపః శ్రుత్వా దృష్ట్వా తాం కన్యకాం శుభామ్ || ౪౭ ||

జగ్రాహ పరమప్రీతో హోత్రా దత్తాం సుసమ్మతామ్ |
గృహీత్వా నృపతిస్తాం తు దదౌ పత్న్యై వరాననామ్ || ౪౮ ||

ఆభాష్య రుక్మరేఖాయై గృహాణ సుభగే సుతామ్ |
సా తాం కమలపత్రాక్షీం ప్రాప్య కన్యాం మనోరమామ్ || ౪౯ ||

జహర్ష ముదితా రాజ్ఞి పుత్రం ప్రాప్య యథాసుఖమ్ |
వచార మజ్జలం కర్మ జాతకర్మాదికం శుభమ్ || ౫౦ ||

పుత్రజన్మసముత్థం యత్తత్సర్వం విధివత్తతః |
సమాప్య చ మఖం రాజా ద్విజేభ్యో దక్షిణాం శుభామ్ || ౫౧ ||

దత్త్వా విసృజ్య విప్రేన్ద్రాన్ ముదం ప్రాప మహీపతిః |
దినే దినేఽసితాపాణ్ణీ పుత్రవృద్ధ్యా భృశం బభౌ || ౫౨ ||

ముదం చ పరమాం ప్రాప నృపభార్యా సుతాన్వితా |
ఉత్సవస్తద్దినే తస్య ప్రవృత్తః సుతజన్మజః || ౫౩ ||

పుత్రీ పుత్రసమాత్యర్థం బభూవ వల్లభా కిల |
రాజ్ఞో మన్త్రిసుతా చాహం సుబుద్ధే మన్మథాకృతే || ౫౪ ||

యశోవతీ చ మే నామ సమానం వయ ఆవయోః |
వయస్యాహం కృతా రాజ్ఞా క్రీడనాయ తయా సహ || ౫౫ ||

సదా సహచరీ జాతా ప్రేమయుక్తా దివానిశమ్ |
ఏకావలీ గన్ధవన్తి యత్ర పద్మాని పశ్యతి || ౫౬ ||

తత్ర సా రమతే బాలా నాన్యత్ర సుఖమాప్నుయాత్ |
సుదూరే జాహ్నువీతీరే భవన్తి కమలాన్యపి || ౫౭ ||

రమమాణా తత్ర యాతా మత్యమేతా సఖీయుతా |
మయా నివేదితం రాజన్ పుత్రీ తే కమలాకరాన్ || ౫౮ ||

ప్రేక్షమాణాతిదూరే సా ప్రయాతి నిర్జనే వనే ।
 నిషేధితాథ పిత్రాసౌ గృహే కృత్వా జలాశయాన్ ॥ ౫౯ ॥
 కమలాన్ వాపయిత్వాథ పుష్పితాన్ భ్రమరావృతాన్ ।
 తథాపి నిర్యయౌ బాలా కమలాసక్తచేతనా ॥ ౬౦ ॥
 తదా రాజ్ఞా రక్షపాలాః ప్రేరితాః శస్త్రపాణయః ।
 ఏవం రక్షాయుతా తస్వి మత్సమేతా సఖీయుతా ।
 క్రీడార్థం జాహ్నువీతోయే నిత్యమాయాతి యాతి చ ॥ ౬౧ ॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
 షష్టస్కంధే రాజపుత్ర్యాః ఏకావల్యాః వర్ణనం నామైకవింశోఽధ్యాయః ॥ ౬.౨౧ ॥

౬.౨౨ ద్వావింశోఽధ్యాయః । హైహయైకవీరాయ
 యశోవత్స్యైకావలీమోచనాయ దేవీస్వప్నవర్ణనమ్ ।

యశోవత్సువాచ ।
 ప్రాతరుత్థాయ తస్వజ్ఞీ చలితా చ సఖీయుతా ।
 చామరైర్వీజ్యమానా సా రక్షితా బహురక్షిభిః ॥ ౧ ॥
 సాయుధైశ్చాత్మిసన్నధైః సహితా వరవర్ణినీ ।
 క్రీడార్థమత్ర రాజేన్ద్ర సమ్ప్రాప్తా నలినీం శుభామ్ ॥ ౨ ॥
 అహమప్యనయా సార్థం గణ్ఘాతీరే సమాగతా ।
 అప్పరోభిః సమేతా చ కమలైః క్రీడమానయా ॥ ౩ ॥
 ఏకావలీ తథా చాహం జాతే క్రీడాపరే యదా ।
 సహస్రైవ తదాయాతో దానవో బలసంయుతః ॥ ౪ ॥
 కాలకేతురితి ఖ్యాతో రాక్షసైర్బహుభిరుగ్రతః ।
 పరిఘాసిగదాచాపబాణతోమరపాణిభిః ॥ ౫ ॥
 దృష్ట్వా చైకావలీ తేన రూపయావనశాలినీ ।
 ద్వితీయా కామపత్నీవ క్రీడమానా సుపజ్కుజైః ॥ ౬ ॥
 మయోక్తైకావలీ రాజన్ కోఽయం దైత్యః సమాగతః ।
 గచ్ఛావో రక్షపాలానాం మధ్యే పజ్కుజలోచనే ॥ ౭ ॥
 విమ్ముక్త్యైవ సఖీ చాహం త్వరయైవ గతే భయాత్ ।

మధ్యే వై సైనికానాం తు సాయుధానాం నృపాత్మజ ॥ ౮॥
 కాలకేతుస్తు తాం దృష్ట్వా మోహినీం మదనాతురః ।
 గదాం గుర్వి గృహీత్వా తు ధావమానః సమాగతః ॥ ౯॥
 రక్షకాన్దారతః కృత్వా జగ్రాహామ్బుజలోచనామ్ ।
 త్రస్తాం వేపథుసంయుక్తాం క్రన్దమానాం కృశోదరీమ్ ॥ ౧౦॥
 త్యజైనాం మాం గృహాణేతి మయా చోక్తోఽపి దానవః ।
 న మాం జగ్రాహ కామార్తస్తాం గృహీత్వా వినిఃసృతః ॥ ౧౧॥
 తిష్ఠ తిష్ఠేతి భాషన్తో రక్షకాస్తం మహాబలమ్ ।
 ప్రతిషిధ్య తు సజ్గామం చక్రుర్విస్మయకారకమ్ ॥ ౧౨॥
 తస్యాపి రాక్షసాః క్రూరాః సర్వతః శస్త్రపాణయః ।
 యుయుధూ రక్షకైః సార్థం స్వామికార్యే కృతోద్యమాః ॥ ౧౩॥
 సజ్గామస్తు తదా జాతః కాలకేతోస్తథా రణే ।
 నిహత్య రక్షకాన్సర్వాన్సృహీత్వైనాం మహాబలః ॥ ౧౪॥
 యుక్తో రాక్షససైన్యేన నిర్ణగామ పురం ప్రతి ।
 వీక్ష్య తాం రుదతిం బాలాం గృహీతా దానవేన తు ॥ ౧౫॥
 పృష్ఠతోఽహం గతా తత్ర యత్ర నీతా సఖీ మమ ।
 విక్రోశస్తీ యథా సా మాం పశ్యేదీతి పదానుగా ॥ ౧౬॥
 సాపి మామాగతాం వీక్ష్య కిఞ్చిత్స్వస్థాభవత్తదా ।
 గతాహం తత్సమీపే తు తామాభాష్య పునః పునః ॥ ౧౭॥
 సా మాం ప్రాప్యోతిదుఃఖార్తా స్తమ్భస్వేదసమాకులా ।
 కణ్ఠే గృహీత్వా మాం భూప రురోద భృశదుఃఖితా ॥ ౧౮॥
 స మామాహ కాలకేతుః ప్రీతిపూర్వమిదం వచః ।
 సమాశ్వాసయ భీతాం త్వం సఖీం చఞ్చులలోచనామ్ ॥ ౧౯॥
 ప్రాప్తం మమాద్య నగరం దేవలోకసమం ప్రియే ।
 దాసోఽస్మి తవ రత్యా హి కస్మాత్కృన్దసి కాతరా ॥ ౨౦॥
 కథయైనాం సఖీం తేఽద్య స్వస్థా భవ సులోచనే ।
 ఇత్యుక్త్వా మాం సఖీపార్శ్వే సమారోప్య రథోత్తమే ॥ ౨౧॥

జగామ తరసా దుష్టః పురే స్వస్య మనోహరే ।
 సైన్యేన మహతా యుక్తః ప్రఫుల్లవదనామ్బుజః ॥ ౨౨॥
 ఏకావలీ తథా మాం చ సంస్థాప్య ధవలే గృహే ।
 రాక్షసాన్ గృహారక్షార్థం కల్పయామాస కోటిశః ॥ ౨౩॥
 ద్వితీయే దివసే సోఽథ మామువాచ రహో నృప ।
 ప్రబోధయ సఖీం బాలాం శోచంతీం విరహాతురామ్ ॥ ౨౪॥
 పత్నీ మే భవ సుశ్రోణీ సుఖం భుజ్జీవ యథేప్పితమ్ ।
 రాజ్యం త్వదీయం చన్ద్రాన్యే సేవకోఽహం సదా తవ ॥ ౨౫॥
 పునరుక్తం మయా వాక్యం శ్రుత్వా తద్భాషితం ఖరమ్ ।
 నాహం షమాప్రియం వక్తుం త్వమేనాం కథయ ప్రభో ॥ ౨౬॥
 ఇత్యుక్తే వచనే దుష్టో మదనక్షతమానసః ।
 ఉవాచ వినయాదేనాం సఖీం షామోదరీం ప్రియామ్ ॥ ౨౭॥
 కృశోదరి త్వయా మన్త్రో నిక్షిప్తోఽస్తి మమోపరి ।
 తేన మే హృదయం కాస్తే హృతం తే వశతాం గతమ్ ॥ ౨౮॥
 తేనాహం తవ దాసోఽద్య కృతోఽస్మీతి వినిశ్చయః ।
 భజ మాం కామబాణేన పీడితం వివశం భృశమ్ ॥ ౨౯॥
 యౌవనం యాతి రమ్భోరు చఙ్చులం దుర్లభం తదా ।
 సఫలం కురు కల్యాణీ పతిం మాం పరిరభ్య చ ॥ ౩౦॥
 ఏకావల్యువాచ ।
 పిత్రాహం కల్పితా పూర్వం దాతుం రాజసుతాయ వై ।
 హైహయస్తు మహాభాగ స మయా మనసా వృతః ॥ ౩౧॥
 కథమన్యం భజే కాన్తం త్యక్త్వా ధర్మం సనాతనమ్ ।
 కన్యాధర్మం విహాయాద్య వేత్సి శాస్త్రవినిశ్చయమ్ ॥ ౩౨॥
 యస్త్యై దద్యాత్పితా కామం కన్యా తం పతిమాప్పుయాత్ ।
 పరతన్త్రా సదా కన్యా న స్వాతన్త్ర్యం కదాచన ॥ ౩౩॥
 ఇత్యుక్తోఽపి తయా పాపీ విరరామ న మోహితః ।
 న ముమోచ విశాలాక్షీం మాం చ పార్శ్వస్థితాం తథా ॥ ౩౪॥
 పాతాలవివరే తస్య పురం పరమసంకృతే ।

రాక్షసై రక్షితం దుర్గం మణితం పరిభావృతమ్ || ౩౫||

తత్ర తిష్ఠతి దుఃఖారా సఖీ మే ప్రాణవల్లభా ।
తేనాహం విరహేణాత్ర రారణీమి సుదుఃఖితా || ౩౬ ||

ఏకవీర ఉవాచ ।

కథం త్వమత్ర సమ్ప్రాప్తా పురాత్తస్య దురాత్మనః ।
విస్మయో మే మహానత్ర తత్త్వం బ్రూహి వరాననే || ౩౭||

త్వయా చ కథితం వాక్యం సన్దిగ్ధం భాతి భామిని ।
హైహయార్థే కల్పితా సా పిత్రేతి మమ సామ్ప్రతమ్ || ౩౮||

హైహయో నామ రాజాహం నాన్యోఽస్తి పృథివీపతిః ।
మదర్థే కథితా సా కిం సఖీ తవ సులోచనా || ౩౯||

ఏతన్నే సంశయం సుభ్రు ఛేత్తుమర్హసి భామిని ।
అహం తామానయిష్యామి తం హత్వా రాక్షసాధమమ్ || ౪౦||

స్థానం దర్శయ మే తస్య యది జానాసి సువ్రతే ।
రాజ్ఞే నివేదితం కిం వా తత్పిత్రే చాతిదుఃఖితా || ౪౧||

యస్యైషా వల్లభా పుత్రీ న కిం జానాతి తాం హృతామ్ ।
నోద్యమః కిం కృతస్తేన తతో మోచనహేతవే || ౪౨||

బస్తికృతాం సుతాం జ్ఞాత్వా కథం తిష్ఠతి సుస్థిరః ।
అసమర్థో నృపః కిం వా కారణం బ్రూహి సత్స్వరమ్ || ౪౩||

త్వయా మేఽపహృతం చేతో గుణానుక్త్వా హ్యమానుషాన్ ।
సఖ్యాః పఙ్కజపత్రాక్షీ కృతః కామవశో భృశమ్ || ౪౪||

కదా పశ్యామి తాం కాంతాం మోచయిత్వాతిసంకటాత్ ।
ఇతి మే హృదయం చాద్య కరోత్యతిమనోరథమ్ || ౪౫||

బ్రూహి మే గమనోపాయం పురే తస్యాతిదుర్గమే ।
కథం త్వమాగతా తస్మాత్సంకటాదత్ర తద్వద || ౪౬||

యశోవత్సవచ ।

బాలభావాన్మయా మన్త్రో భగవత్యా విశామృతే ।
ప్రాప్తోఽస్తి బ్రాహ్మణాత్పిద్ధాత్సఖీజఘ్నానపూర్వకః || ౪౭||

తత్రావస్థితయా రాజన్ మయా చిత్రే విచారితమ్ ।
 ఆరాధయామి సతతం చణ్డికాం చణ్డివిక్రమామ్ ॥ ౪౮॥
 సా దేవీ నేవితా కామం బన్ధమోక్షం కరిష్యతి ।
 భక్తానుకమ్పిణీ శక్తిః సమర్థా సర్వసాధనే ॥ ౪౯॥
 యా విశ్వం సృజితే శక్త్యా పాలయత్యేవ సా పునః ।
 కల్పాస్తే సంహరత్యేవ నిరాకారా నిరాశ్రయా ॥ ౫౦॥
 ఇతి సజ్జన్త్య మనసా దేవీం విశ్వేశ్వరీం శివామ్ ।
 ధ్యాత్వా రక్తమ్బరాం సౌమ్యాం సురక్తనయనాం హృది ॥ ౫౧॥
 సంస్కృత్య మనసా రూపం మన్తజాప్యపరాభవమ్ ।
 ఉపాసితా మయా దేవీ మాసమేకం సమాధినా ॥ ౫౨॥
 స్వప్నే మమ సమాయాతా భక్తిభావేన తోషితా ।
 మామాహామృతయా వాచా కిం సుప్తాసీతి చణ్డికా ॥ ౫౩॥
 ఉత్తిష్ఠ యాహి తరసా గణ్గాతీరం మనోహరమ్ ।
 ఆగమిష్యతి తత్రాసౌ హైహయో నృపపుంగవః ॥ ౫౪॥
 ఏకవీరో మహాబాహుః సర్వశత్రువిమర్దనః ।
 దత్తాత్రేయేణ మన్మన్తో మహావిద్యాభిధః పరః ॥ ౫౫॥
 దత్తోఽస్మై సోఽపి సతతం మాముపాస్తేఽతిభక్తితః ।
 మయ్యాసక్తమతిర్పిత్యం మమ పూజాపరాయణః ॥ ౫౬॥
 మామేవ సర్వభూతేషు ధ్యాయన్నాస్తే చ మత్పరః ।
 స తే దుఃఖవినాశం వై కరిష్యతి మహామతిః ॥ ౫౭॥
 మాసుతో విహరంస్తత్ర తవ త్రాతా భవిష్యతి ।
 హత్వా తం రాక్షసం ఘోరం మోచయిష్యతి మానిసిమ్ ॥ ౫౮॥
 ఏకావలీమేకవీరః సర్వశాస్త్రవిశారదః ।
 పశ్చాత్త్రివ పతిః కార్యస్త్వయా రాజసుతః శుభః ॥ ౫౯॥
 ఇత్యుక్త్యాన్తర్దధే దేవీ ప్రబుద్ధాహం తదైవ హి ।
 కథితం స్వప్నవృత్తాన్తం దేవ్యాశ్చారాధనం తథా ॥ ౬౦॥
 ప్రసన్నవదనా జాతా శ్రుత్వా సా కమలేక్షణా ।
 విశేషేణ చ సన్తుష్టా మామువాచ శుచిస్మితా ॥ ౬౧॥

గచ్ఛ తత్ర త్వరాయుక్తా కురు కార్యం మమ ప్రియే ।
సత్యవాక్యా భగవతీ సావాం మోక్షం విధాస్యతి ॥ ౬౨॥

ఇత్యాజ్ఞప్తా తయా చాహం సఖ్యా వై ప్రేమయుక్తయా ।
మత్స్వోపసరణం యుక్తం తస్మాత్థానాత్తదా నృప ॥ ౬౩॥

చాలితాహం తతః శీఘ్రం మహాదేవీప్రసాదతః ।
మార్గజ్ఞానం శీఘ్రగతిర్మయా ప్రాప్తా నృపాత్మజ ॥ ౬౪॥

ఇత్యేతత్కథితం సర్వం కారణం మమ దుఃఖజమ్ ।
కస్తస్త్వం కస్య సుతశ్చేతి వద వీర యథా తథా ॥ ౬౫॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్యాం సంహితాయాం షష్ఠస్కంధే
హైహయైకవీరాయ యశోవత్స్యైకావలీమోచనాయ దేవీస్వప్నవర్ణనం నామ ద్వావింశోఽధ్యాయః
॥ ౬.౨౨॥

౬.౨౩ త్రయోవింశోఽధ్యాయః । ఏకవీరైకావలీస్వర్వవాహవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।
తస్యాస్తు వచనం శ్రుత్వా రమాపుత్రః ప్రతాపవాన్ ।
ప్రఫుల్లవదనామ్భోజస్తామువాచ విశామృతే ॥ ౧॥

రాజోవాచ ।
రమ్భోరు యస్త్యయా పృష్టో వృత్తాన్తో విశదాక్షరః ।
హేహయోఽహం చైకవీరనామ్నా సిన్ధుసతాసుతః ॥ ౨॥

మనో మే యత్త్వయా నూనం పరతన్త్రం కృతం కిల ।
కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి విరహేణాతిపీడితః ॥ ౩॥

ప్రథమం రూపమాఖ్యాతం సర్వలోకాతిగం త్వయా ।
తేన మే విహ్వలం జాతం కామబాణహతం మనః ॥ ౪॥

తతస్తస్యా గుణాః ప్రోక్తాస్తైస్తు చిత్తం హృతం పునః ।
యత్త్వయోక్తం పునర్వాక్యం తేన మే విస్మయోఽభవత్ ॥ ౫॥

ఏకావల్యా వచః ప్రోక్తం దానవగ్రే మయా వృతః ।
హైహయస్తం వినా నాన్యం వృణోమీతి వనిశ్చయః ॥ ౬॥

తేన వాక్యేన తన్వజ్ఞీ భృత్యోఽహమధునా కృతః ।
 త్వయా తస్యాః సుకేశాన్తే బ్రూహి కిం కరవాణి వామ్ ॥ ౭ ॥
 స్థానం తస్య న జానామి రాక్షసస్య దురాత్మనః ।
 గతిర్మే నాస్తి గమనే పురే తస్మిన్సులోచనే ॥ ౮ ॥
 వద మాం త్వం విశాలాక్షి తత్ర ప్రాపయితుం క్షమా ।
 ప్రాపయాశు సఖీ తే సా యత్ర తిష్ఠతి సుస్థరీ ॥ ౯ ॥
 హత్వా తం రాక్షసం క్రూరం మోచయిష్యామి సామృతమ్ ।
 వివశాం శోకసంతప్తాం రాజపుత్రీం తవ ప్రియామ్ ॥ ౧౦ ॥
 విముక్తదుఃఖాం కృత్వాఽఽశు ప్రాపయిష్యామి తే పురమ్ ।
 పిత్రే చాస్యాః ప్రదాస్యామి కన్యామేకావలీమహమ్ ॥ ౧౧ ॥
 పశ్చాద్వివాహం కర్తాసౌ రాజా పుత్ర్యాః పరన్నపః ।
 ఏవం తే మనసః కామో మమ చాపి ప్రియంవదే ॥ ౧౨ ॥
 భవిష్యతి స సమ్పూర్ణః సాధనేన తవాధునా ।
 దర్శయాశు పురం తస్య పశ్య మే త్వం పరాక్రమమ్ ॥ ౧౩ ॥
 యథా హన్మి దురాచారం పరదారాపహారకమ్ ।
 తథా కురు ప్రియం కర్తుం శక్తాసి వరవర్ణిని ॥ ౧౪ ॥
 మార్గం దర్శయ తస్యాద్య పురస్య దుర్గమస్య చ ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 తన్నిశమ్య ప్రియం వాక్యం ముదితా చ యశోవతీ ॥ ౧౫ ॥
 తమువాచ రమాపుత్రం గమనోపాయమాదరాత్ ।
 మన్తం గృహాణ రాజేన్ద్ర భగవత్యాస్తు సిద్ధిదమ్ ॥ ౧౬ ॥
 దర్శయిష్యామి తస్యాద్య పురం రాక్షసపాలితమ్ ।
 సజ్ఞో భవ మహాభాగ గమనాయ మయా సహ ॥ ౧౭ ॥
 సైన్యేన మహతా యుక్తస్తత్ర యుద్ధం భవిష్యతి ।
 కాలకేతుర్మహావీరో రాక్షసైర్బలిభిర్వృతః ॥ ౧౮ ॥
 తస్మాన్మన్తం గృహీత్వా త్వం వ్రజ తత్ర మయా సహ ।
 దర్శయిష్యామి తే మార్గం పురస్యాస్య దురాత్మనః ॥ ౧౯ ॥
 హత్వా తం పాపకర్మాణం మోచయాశు చ మే సఖీమ్ ।

శ్రుత్వా తద్వచనం వీరో మన్తం జగ్రాహ సత్వరః ॥ ౨౦ ॥

దత్తాత్రేయాద్దైవయోగాత్ప్రాజ్ఞానివరాచుభాత్ ।

యోగేశ్వరీమహామన్తం త్రిలోకీతిలకాభిధమ్ ॥ ౨౧ ॥

తేన సర్వజ్ఞతా జాతా సర్వాన్తస్పారితా తథా ।

తయా సహ జగామాశు పురం తస్య సుదుర్గమమ్ ॥ ౨౨ ॥

రక్షితం రాక్షసైఘోరైః పాతాలమివ పన్నగైః ।

యశోవత్యా చ సైన్యేన మహతా సంయుతో నృపః ॥ ౨౩ ॥

తమాయాన్తం సమాలోక్య దూతాన్తస్య భయాతురాః ।

క్రోశంతోఽభియయుః పార్శ్వం కాలకేతోస్తరస్వినః ॥ ౨౪ ॥

తమూచుః సహసా మత్వా రాక్షసం కామమోహితమ్ ।

ఏకావలీసమీపస్థం కుర్వన్తం వినయాన్పహూన్ ॥ ౨౫ ॥

దూతా ఊచుః ।

రాజన్ యశోవతీ నారీ కామిన్యాః సహచారిణీ ।

ఆయాతి సహ సైన్యేన రాజపుత్రేణ సంయుతా ॥ ౨౬ ॥

జయన్తో వా మహారాజ కార్తికేయోఽథవా ను కిమ్ ।

ఆగచ్ఛతి బలోన్మత్తో వాహినీసహితః కిల ॥ ౨౭ ॥

సంయత్తో భవ రాజేన్ద్ర సక్లామః సముపస్థితః ।

దేవపుత్రేణ యుధ్యస్వ త్యజ వా కమలేక్షణామ్ ॥ ౨౮ ॥

ఇతో దూరేఽస్తి సైన్యం తద్యోజనత్రయమాత్రతః ।

సంజో భవ మహిపాల దున్దుభిం ఘోషయాశు వై ॥ ౨౯ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా రాక్షసః క్రోధమూర్చ్ఛితః ।

రాక్షసాన్స్పృరయామాస సాయుధాన్సబలాన్వహూన్ ॥ ౩౦ ॥

గచ్ఛధ్వం రాక్షసాః సర్వే సమ్ముఖాః శస్త్రపాణయః ।

తానాజ్ఞాప్య కాలకేతుః పప్రచ్ఛ ప్రణయాన్వితః ॥ ౩౧ ॥

ఏకావలీం సమీపస్థాం వివశాం భృశదుఃఖితామ్ ।

కోఽయమాయాతి తన్వజ్ఞి పితా తే వాపరః పుమాన్ ॥ ౩౨ ॥

త్వదర్థే సైన్యసంయుక్తో బ్రూహి సత్యం కృశోదరి ।
 పితా తే యది సమ్ప్రాప్తో నేతుం త్వాం విరహాతురః ॥ ౩౩॥
 జ్ఞాత్వా తే పితరం సమ్యక్ సజ్ఞామం న కరోమ్యహమ్ ।
 ఆనయత్వా గృహే పూజాం రత్నైర్వస్తైర్దయైః శుభైః ॥ ౩౪॥
 కరోమి తస్య చాతిథ్యం గృహే ప్రాప్తస్య సర్వథా ।
 అన్యశ్చేద్యది సమ్ప్రాప్తస్తం హన్మి నిశితైః శరైః ॥ ౩౫॥
 ఆసీతః కిల కాలేన మరణాయ మహాత్మనా ।
 తస్మాద్వద విశాలాక్షి కోఽయమాయాతి మన్దఢీః ॥ ౩౬॥
 అజ్ఞాత్వా మాం దురాధర్షం కాలరూపం మహాబలమ్ ।
 ఏకావల్యువాచ ।
 న జానేఽహం మహాభాగ కోఽయమాయాతి సత్వరః ॥ ౩౭॥
 నమేఽస్తి విదితః కోఽపి స్థితాయాస్తవ బన్ధనే ।
 నాయం పితా మే న భ్రాతా కోఽప్యన్యోఽస్తి మహాబలః ॥ ౩౮॥
 కిమర్థమిహ చాయాతి నాహం వేద వినిశ్చయమ్ ।
 దైత్య ఉవాచ ।
 ఏవం వదన్త్యమీ దూతా వయస్యా తే యశోవతీ ॥ ౩౯॥
 సమానీయ చ తం వీరమాగతేతి కృతోద్యమా ।
 క్వ గతా సా సఖీ కాన్తే విదగ్ధా కార్యనిశ్చయే ॥ ౪౦॥
 నాన్యః కోఽపి మమారాతిర్యో మే ప్రతిబలో భవేత్ ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఏతస్మిన్నస్తరే దూతాస్తత్రాన్యే వై సమాగతాః ॥ ౪౧॥
 తే హోమస్త్వరితా భీతాః కాలకేతుం గృహే స్థితమ్ ।
 కిం స్వస్థోఽసి మహారాజ సమీపే సైన్యమాగతమ్ ॥ ౪౨॥
 నిర్గచ్ఛ నగరాత్కూర్ణం వైన్యేన మహతాఽఽవృతః ।
 ఇతి తేషాం వచః శ్రుత్వా కాలకేతుర్మహాబలః ॥ ౪౩॥
 రథమారుహ్య త్వరితో నిర్యయౌ స్వపురాద్భూహిః ।
 ఏకవీరోఽపి సహసా హయారూఢః ప్రతాపవాన్ ॥ ౪౪॥
 ఆగతస్తత్ర కామిన్యా విరహేణ సమాకులః ।

యుద్ధం తయోరభూత్తత వృత్రవాసవయోరివ || ౪౫||
శస్త్రాస్త్రైర్పహుధా ముక్తైరాదీపితదిగన్తరమ్ |
వర్తమానే తదా యుద్ధే కాతరాణాం భయావహే || ౪౬||
గదయా తాడయామాస దైత్యం సింధుసుతాసుతః |
స గతాసుః పపాతోర్వాఙ్మం వజ్రాహత ఇవాచలః || ౪౭||
పలాయిత్యా గతాః సర్వే రాక్షసా భయపీడితాః |
యశోవతీ తతో గత్వా వేగాదేకావలీం తదా || ౪౮||
ఉవాచ మధురాం వాణీం విస్మితా ముదితా భృశమ్ |
ఏహ్యాలి నృపపుత్రేణ దానవోఽసౌ నిపాతితః || ౪౯||
ఏకవీరేణ ధీరేణ యుద్ధం కృత్వా సుదారుణమ్ |
స్కన్ధావారేఽప్యసౌ రాజా తిష్ఠత్యద్య శ్రమాతురః || ౫౦||
దర్శనం కాఙ్గమాణస్తే శ్రుతరూపగుణస్తవ |
పశ్య తం కుటిలాపాణ్ణి మనోభవసమం నృపమ్ || ౫౧||
కథితా త్వం మయా పూర్వం తస్యాగ్రే జాహ్నువీతటే |
పూర్ణానురాగః సజ్ఞాతస్తైనాసౌ విరహాతురః || ౫౨||
వాఙ్చుతి త్వాం చారురూపాం ద్రష్టుం నృపతినన్దనః |
సౌ తస్యా వచనం శ్రుత్వా గమనాయ మనో దధే || ౫౩||
లజ్జమానా భృశం భీత్యా కౌమారం ప్రాప్తయా తయా |
కథం తస్య ముఖం ద్రక్ష్యే కుమారీ హ్యవశా భృశమ్ || ౫౪||
స మాం గృహ్లాతి కామార్త ఇతి చింతాకులా సతీ |
యశోవత్యా యుతా తత్ర నరయాన్స్థితా యయౌ || ౫౫||
స్కన్ధావారేఽతిమలినా మలినామ్పరధారిణీ |
తామాగతాం విశాలాక్షీం దృష్ట్వా రాజసుతోఽబ్రవీత్ || ౫౬||
దర్శనం దేహి తన్వఙ్గి తృషితే నయనే మమ |
కామాతురం చ తం వీక్ష్య తాం చ లజ్జాభరావృతామ్ || ౫౭||
నీతిజ్ఞా శిష్టమార్గజ్ఞా తమువాచ యశోవతీ |
రాజపుత్ర పితాప్యస్యాస్త్యామేనాం దాతుమిచ్ఛతి || ౫౮||

ఏషాపి త్వద్వృతా నూనం భవితా సజ్జమస్తవ ।
 కాలం ప్రతీక్ష్య రాజేన్ద్ర నయైనాం పితురన్తికమ్ ॥ ౫౯॥
 స వివాహవిధిం కృత్వా దాస్యతీతి వినిశ్చయః ।
 స తస్యా వచనం తథ్యం మత్వా సైన్యసమన్వితః ॥ ౬౦॥
 సమేతః కామినీభ్యాం తు యయౌ తత్ప్రితురాశ్రమమ్ ।
 రాజపుత్రీం తథాయాతాం శ్రుత్వా ప్రేమసమన్వితః ॥ ౬౧॥
 ప్రయయౌ సమ్ముఖస్తూర్ణం సచివైః పరివేష్టితః ।
 బహుభిర్దివసైర్దృష్టా పుత్రీ సౌ మలినామ్బరా ॥ ౬౨॥
 యశోవత్యా తు వృత్తాన్తః కథితో విస్తరాత్పునః ।
 ఏకవీరం మిలిత్వాసౌ గృహమానీయ చాదరాత్ ॥ ౬౩॥
 పుణ్యేఽహ్ని కారయామాస వివాహం విధిపూర్వకమ్ ।
 పారిబర్హం తతో దత్త్వా సమ్పూజ్య విధివత్తదా ॥ ౬౪॥
 పుత్రీం విసర్జయామాస యశోవత్యా సమన్వితామ్ ।
 ఏవం వివాహ సంవృత్తే రమాపుత్రో ముదాన్వితః ॥ ౬౫॥
 గృహం ప్రాప్య బహూనోగ్భాగముభుజే ప్రీయయా సమమ్ ।
 బభూవ తస్యాం పుత్రస్తు కృతవీర్యాభిధః కిల ।
 తత్పుత్రః కార్తవీర్యస్తు వంశోఽయం కథితో మయా ॥ ౬౬॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
 షష్ఠస్కంధే ఏకవీరైకావల్యోర్వివాహావర్ణనం నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥ ౬.౨౩॥

౬.౨౪ చతుర్వింశోఽధ్యాయః । అమ్బికాయాః నియోగాత్పుత్రోత్పాదనాయ
 గర్భధారణవర్ణనమ్ ।

రాజోవాచ ।
 భగవంస్త్యన్ముఖామ్భోజాచ్యుతం దివ్యకథారసమ్ ।
 న తృప్తిమధిగచ్ఛామి పిబంస్తు సుధయా సమమ్ ॥ ౧॥
 విచిత్రమిదమాఖ్యానం కథితం భవతా మమ ।
 హైహయానాం సముత్పత్తిర్విస్తరాదీస్మయప్రదా ॥ ౨॥
 పరం కౌతూహలం మేఽత్ర యద్విష్ణుః కమలాపతిః ।

దేవదేవో జగన్నాథః సృష్టిస్థిత్యంతకారకః ॥ ౩॥

సోఽప్యశ్వభావమాపన్నో భగవాన్స్వరీరచ్యుతః ।

పరతన్త్రః కథం జాతః స్వతన్త్రః పురుషోత్తమః ॥ ౪॥

ఏతన్నేమ సంశయం బ్రహ్మజ్ఞోఽఛ్చత్తుమర్హసి సామృతమ్ ।

సర్వజ్ఞత్వం మునిశ్రేష్ఠ బ్రూహి వృత్తాన్తమద్భుతమ్ ॥ ౫॥

వ్యాస ఉవాచ ।

శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి సన్దేహస్యాస్య నిర్ణయమ్ ।

యథా శ్రుతం మయా పూర్వం నారదాన్మునిసత్తమాత్ ॥ ౬॥

బ్రహ్మణో మానసః పుత్రో నారదో నామ తాపసః ।

సర్వజ్ఞః సర్వగః శాన్తః సర్వలోకప్రియః కవిః ॥ ౭॥

స చైకదా మునిశ్రేష్ఠో విచరన్పుథీపీమిమామ్ ।

వాదయన్మహతీం వీణాం స్వరతానసమన్వితామ్ ॥ ౮॥

బృహద్రథన్తరాదీనాం సామ్నాం భేదాననేకశః ।

గాయన్గాయత్రమమృతం సమ్ప్రాప్తోఽథ మమాశ్రమమ్ ॥ ౯॥

శమ్యాప్రాసం మహాతీర్థం సరస్వత్యాః సుపావనమ్ ।

నివాసం మునిముఖ్యానాం శర్మదం జ్ఞానదం తథా ॥ ౧౦॥

తమాగతమహం ప్రేక్ష్య బ్రహ్మపుత్రం మహాద్యుతిమ్ ।

అభ్యుత్థానాదికం సర్వం కృతవానర్చనాదికమ్ ॥ ౧౧॥

అర్హ్యపాద్యవిధిం కృత్వా తస్యాసనస్థితస్య చ ।

ఉపవిష్టః సమీపేఽహం మునేరమితతేజసః ॥ ౧౨॥

దృష్ట్వా విశ్రమిణం శాన్తం నారదం జ్ఞానపారదమ్ ।

తమపృచ్ఛమహం రాజన్ యత్పుష్టోఽహం త్వయాధునా ॥ ౧౩॥

అసారేఽస్మిన్స్తు సంసారే ప్రాణీనాం కిం సుఖం మునే ।

న పశ్యామి వినిశ్చిత్స్య కదాచిత్కుత్రచిత్క్వచిత్ ॥ ౧౪॥

దీప్వే జాతో జనన్యాహం సన్త్యక్తస్తత్క్షణాదపి ।

అనాశ్రయో వనే వృద్ధిం ప్రాప్తః కర్మానుసారతః ॥ ౧౫॥

తపస్తప్తం మయా చోగ్రం పర్వతే బహువార్షికమ్ ।

పుత్రకామేన దేవర్షే శక్కురః సముపాసితః ॥ ౧౬ ॥
 తతో మయా శుకః ప్రాప్తుః పుత్రో జ్ఞానవతాం వరః ।
 పాఠితస్తు మయా సమ్యగ్వేదానాం సార ఆదితః ॥ ౧౭ ॥
 స త్యక్త్వా మాం గతః క్వాపి రుదన్తం విరహాతురమ్ ।
 లోకాల్లోకాన్తరం సాధో వచనాత్తవ బోధితః ॥ ౧౮ ॥
 తతోఽహం పుత్రసన్తప్తస్త్వక్త్వా మేరుం మహాగిరిమ్ ।
 మాతరం మనసా కృత్వా సమ్ప్రాప్తః కురుజాఙ్గలమ్ ॥ ౧౯ ॥
 పుత్రస్నేహాదతితరాం కృశాఙ్గః శోకసంయుతః ।
 జానన్మిథ్యేతి సంసారం మాయాపాశనియన్త్రితః ॥ ౨౦ ॥
 తతో రాజ్ఞా వృతాం జ్ఞాత్వా మాతరం వాసవీం శుభామ్ ।
 స్థితోఽత్రైవాశ్రమం కృత్వా సరస్వత్యాస్త్రబే శుభే ॥ ౨౧ ॥
 శస్తనుః స్వర్గతిం ప్రాప్తో విధురా జననీ స్థితా ।
 పుత్రద్వయయుతా సాధ్వీ భీష్మేణ ప్రతిపాలితా ॥ ౨౨ ॥
 చిత్రాఙ్గదః కృతో రాజా గఙ్గాపుత్రేణ ధీమతా ।
 కాలేన సోఽపి మే భ్రాతా మృతః కామసమద్యుతిః ॥ ౨౩ ॥
 తతః సత్యవతీ మాతా నిమగ్నా శోకసాగరే ।
 చిత్రాఙ్గదం మృతం పుత్రం రురోద భృశమాతురా ॥ ౨౪ ॥
 సమ్ప్రాప్తోఽహం మహాభాగ జ్ఞాత్వా తాం దుఃఖితాం సతీమ్ ।
 ఆశ్వాసితా మయాత్యర్థం భీష్మేణ చ మహాత్మనా ॥ ౨౫ ॥
 విచిత్రపీర్యస్తవరో వీర్యవాన్ప్రథివీపతిః ।
 కృతో భీష్మేణ భ్రాతా వై స్త్రీరాజ్యవిముఖేన హ ॥ ౨౬ ॥
 కాశిరాజసుతే రమ్యే విజిత్య పృథివీపతీన్ ।
 భీష్మేణానీయ స్వబలాత్కన్యకే ద్వే సమర్పితే ॥ ౨౭ ॥
 సత్యవత్స్యే శుభే కాలే వివాహః పరికల్పితః ।
 భ్రాతుర్విచిత్రపీర్యస్య తదాహం సుఖితోఽభవమ్ ॥ ౨౮ ॥
 పునః సోఽపి మృతో భ్రాతా యక్షుణా పీడితో భృశమ్ ।
 అనపత్యో యువా ధన్వీ మాతా మే దుఃఖితాభవత్ ॥ ౨౯ ॥

కాశిరాజసుతే ద్వే తు మృతం దృష్ట్వా పతిం తదా ।
 పతివ్రతాధర్మపరే భగిన్యౌ సమ్భుభూవతుః ॥ ౩౦॥
 తే ఊవతుః సతీం శ్వశ్రూం రుదతీం భృశదుఃఖితామ్ ।
 పతినా సహగామిన్యౌ భవిష్యావో హుతాశనే ॥ ౩౧॥
 పుత్రేణ సహ తే శ్వశ్రు స్వర్గే గత్వాథ నన్దనే ।
 సుఖేన విహరిష్యావః పతినా సహ సంయుతే ॥ ౩౨॥
 నివారితే తదా మాత్రా వధౌ తస్మాన్మహోద్యమాత్ ।
 స్నేహభావం సమాశ్రిత్య భీష్మస్య వచనాత్తదా ॥ ౩౩॥
 గాఙ్గేయేన చ మాత్రా మే సమ్మన్త్య చ పరస్పరమ్ ।
 కృత్వోర్ధ్వదైహికం సర్వం సంస్మృతోఽహం గజాహ్వయే ॥ ౩౪॥
 స్మృతమాత్రస్తు మాత్రా వై జ్ఞాత్వా భావం మనోగతమ్ ।
 తరసైవాగతశ్చాహం నగరం నాగసాహ్వయమ్ ॥ ౩౫॥
 ప్రణయ్య మాతరం మూర్ధ్నా సంస్థితోఽథ కృతాజ్ఞాళిః ।
 తామబ్రవం సుతప్తాఙ్గీం పుత్రశోకేన కర్కితామ్ ॥ ౩౬॥
 మాతస్త్యయా కిమాహూతో మనసాహం తపస్విని ।
 ఆజ్ఞాపయ మహత్కార్యే దాసోఽస్మి కరవాణి కిమ్ ॥ ౩౭॥
 త్వం మే తీర్థం పరం మాతర్దేవశ్చ ప్రథితః పరః ।
 ఆగతశ్చిన్తితశ్చాత్ర బ్రూహి కృత్యం తవ ప్రియమ్ ॥ ౩౮॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తాహం స్థితస్తత్ర మాతురగ్రే యదా మునే ।
 తదా సా మామువాచేదం పశ్యన్తీ భీష్మమన్తికే ॥ ౩౯॥
 పుత్ర తేఽద్య మృతో భ్రాతా పీడితో రాజయక్షుణా ।
 తేనాహం దుఃఖితా జాతా వంశచ్ఛేదభయాదిహ ॥ ౪౦॥
 తస్మాత్త్వమద్య మేధావిన్ మయాహూతః సమాధిహా ।
 గాఙ్గేయస్య మతేనాత్ర పారాశర్యార్థసిద్ధయే ॥ ౪౧॥
 కులం స్థాపయ నష్టం త్వం శస్త్రనోర్మామకారణాత్ ।
 రక్ష మాం దుఃఖతః కృష్ట వంశచ్ఛేదోద్భవాద్భృతమ్ ॥ ౪౨॥

కాశిరాజసుతే భార్యే భ్రాతుస్తవ యవీయసః ।
 సాధోర్విచిత్రవీర్యస్య రూపయావనభూషితే ॥ ౪౩॥
 తాభ్యాం సజ్గమ్య మేధావిన్ పుత్రోత్పాదనకం కురు ।
 రక్షస్య భారతం వంశం నాత్ర దోషోఽస్తి కర్ణిచిత్ ॥ ౪౪॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇతి మాతుర్వచః శ్రుత్వా జాతశ్చింతాతురో హ్యహమ్ ।
 లజ్జయాఽఽకులచిత్తస్తామబ్రవం వినయానతః ॥ ౪౫॥
 మాతః పాపాధికం కర్మ పరదారాభిమర్శనమ్ ।
 జ్ఞాత్వా ధర్మపథం సమ్యక్కరోమి కథమాదరాత్ ॥ ౪౬॥
 తథా యవీయసో భ్రాతుర్వధూః కన్యా ప్రకీర్తితా ।
 వ్యభిచారం కథం కుర్యామధీత్య నిగమానహమ్ ॥ ౪౭॥
 అన్యాయేన న కర్తవ్యం సర్వథా కులరక్షణమ్ ।
 న తరన్తి హి సంసారాత్పితరః పాపకారిణః ॥ ౪౮॥
 లోకానాముపదేష్టా యః పురాణానాం ప్రవర్తకః ।
 స కథం కుత్సితం కర్మ జ్ఞాత్వా కుర్యాన్మహాద్భుతమ్ ॥ ౪౯॥
 పునరుక్తో హ్యహం మాత్రా రుదత్యా భృశమన్తికే ।
 పుత్రశోకాతితప్తా యా వంశరక్షణకామ్యయా ॥ ౫౦॥
 పారాశర్య న తే దోషో వచనాన్మమ పుత్రక ।
 గురూణాం వచనం తథ్యం సదోషమపి మానవైః ॥ ౫౧॥
 కర్తవ్యమవిచార్వైవ శిష్టాచారప్రమాణతః ।
 వచనం కురు మే పుత్ర న తే దోషోఽస్తి మానద ॥ ౫౨॥
 పుత్రస్య జననం కృత్వా సుఖినీ కురు మాతరమ్ ।
 విశేషేణ తు సన్తప్తాం మగ్నాం శోకార్ణవే సుత ॥ ౫౩॥
 ఇతి తాం బ్రువతీం శ్రుత్వా తదా సురనదీసుతః ।
 మామువాచ విశేషజ్ఞః సూక్ష్మధర్మస్య నిర్ణయే ॥ ౫౪॥
 ద్వైపాయన విచారోఽత్ర న కర్తవ్యస్త్యయానఘ ।
 మాతుర్వచనమాదాయ విహరస్య యథాసుఖమ్ ॥ ౫౫॥
 వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా మాతుశ్చ ప్రార్థనం తథా ।
నిఃశంకోఽహం తదా జాతః కార్యే తస్మిజ్జుగుప్సితే ॥ ౫౬ ॥

అమ్మికాయాం ప్రవృత్తోఽహమ్మతుమత్యాం ముదా నిశి ।
మయి విమనసాయాం తు తాపనే కుత్సితే భృశమ్ ॥ ౫౭ ॥

శప్తా మయా సా సుశ్రోణీ ప్రసజ్ఞే ప్రథమే తదా ।
అన్ధస్తే భవితా పుత్రో యతో నేత్రే నిమీలితే ॥ ౫౮ ॥

ద్వితీయేఽహ్ని మునిశ్రేష్ఠ పృష్టో మాత్రా రహః పునః ।
భవిష్యతి సుతః పుత్ర కాశిరాజసుతోదరే ॥ ౫౯ ॥

మయోక్తా జననీ తత్ర వ్రీడానప్రముఖేన హ ।
వినేత్రో భవితా పుత్రో మాతః శాపాన్మమైవ హి ॥ ౬౦ ॥

తయా నిర్భర్త్యిత్స్తత్ర కరోరవచసా మునే ।
కథం పుత్ర త్వయా శప్తా పుత్రస్తేఽన్ధో భవిష్యతి ॥ ౬౧ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం షష్ఠస్కంధే
అమ్మికాయాం నియోగాత్పుత్రోత్పాదనాయ గర్భధారణవర్ణనం నామ చతుర్వింశోఽధ్యాయః
॥ ౬.౨౪ ॥

౬.౨౫ పంచువింశోఽధ్యాయః । వ్యాసస్యకీయమోహవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।
వాసవీ చకితా జాతా శ్రుత్వా మే వాక్యమీదృశమ్ ।
దాశేయీ మామువాచేదం పుత్రార్థే భృశమాతురా ॥ ౧ ॥

అమ్బలికా వధూర్ధన్యా కాశిరాజసుతా సుత ।
భార్యా విచిత్రవీర్యస్య విధవా శోకసంయుతా ॥ ౨ ॥

సర్వలక్షణసమ్పన్నా రూపయౌవనశాలినీ ।
తస్యాం జనయ సజ్గం త్వం కృత్వా పుత్రం సుసమ్మతమ్ ॥ ౩ ॥

నాన్ధో రాజాధికారీ స్వాత్తస్మాత్పుత్ర మనోహరమ్ ।
ఉత్పాదయ రాజపుత్ర్యాం వచనాన్మమ మానద ॥ ౪ ॥

ఇత్యుక్తోఽహం తదా మాత్రా స్థితస్తత్ర గజాహ్వయే ।
యావద్దృతుమతీ జాతా కాశిరాజసుతా మునే ॥ ౫ ॥

ఏకాన్తే శయనాగారే ప్రాప్తా సా మమ సన్నిధౌ ।
 లజ్జమానా సుకేశాన్తా స్వశ్వశ్రూవచనాత్తదా ॥ ౬ ॥
 దృష్ట్వా మాం జటిలం దాన్తం తాపసం రసవర్జితమ్ ।
 సా స్వేదవదనా జాతా పాణ్ణురా విమనా భృశమ్ ॥ ౭ ॥
 కుపితోఽహం తదా దృష్ట్వా కామినీం నిశి సజ్గతామ్ ।
 పేపమానాం స్థితాం పార్శ్వే హ్యబ్రవం తామహం రుషా ॥ ౮ ॥
 దృష్ట్వా మాం యదీ గర్వేణ పాణ్ణువర్ణా సమావృతా ।
 అతస్మై తనయః పాణ్ణుర్భవిష్యతి సుమధ్యమే ॥ ౯ ॥
 ఇత్యుక్త్వా నిశి తత్రైవ స్థితోఽమాబ్లికయా యుతః ।
 భుక్త్వా తాం నిశి నిర్యాతః స్థానమాప్నచ్చ్యు మాతరమ్ ॥ ౧౦ ॥
 తతస్తాభ్యాం సుతౌ కాలే ప్రసూతావన్తపాణ్ణురౌ ।
 ధృతరాష్ట్రశ్చ పాణ్ణుశ్చ ప్రథితౌ సమ్భభూవతుః ॥ ౧౧ ॥
 మాతా మే విమనా జాతా తాదృశౌ వీక్ష్య తౌ సుతౌ ।
 తతః సంవత్సరస్యాన్తే మామాహూయ తదాబ్రవీత్ ॥ ౧౨ ॥
 ద్వైపాయన సుతౌ జాతౌ రాజ్యయోగ్యౌ న తాదృశౌ ।
 అన్యం మనోహరం పుత్రం సముత్పాదయ మే ప్రియమ్ ॥ ౧౩ ॥
 తథేతి సా మయా ప్రోక్తా ముదితా జననీ తదా ।
 అమ్బికాం ప్రార్థయామాస సుతార్థే కాల ఆగతే ॥ ౧౪ ॥
 పుత్రి వ్యాసం సమాలిక్ష్య పుత్రముత్పాదయాద్భుతమ్ ।
 కురువంశస్య కర్తారం రాజ్యయోగ్యం వరాననే ॥ ౧౫ ॥
 వధూర్లజ్జాన్వితా కిఞ్చోన్నోవాచ వచనం తదా ।
 గతోఽహం శయనాగారే మాతుస్తద్వచనాన్నిశి ॥ ౧౬ ॥
 దాసీ విచిత్రవీర్యస్య రూపయావనసంయుతా ।
 ప్రేషితామ్బికయా త్వత్ర విచిత్రాభరణామ్బురా ॥ ౧౭ ॥
 చన్దనారక్తదేహో సా పుష్పమాలావిభూషితా ।
 ఆయాతా హావసంయుక్తా సుకేశీ హంసగామినీ ॥ ౧౮ ॥
 పర్యక్షే మాం సమావేశ్య సంస్థితా ప్రేమసంయుతా ।
 ప్రసన్నోఽహం తదా తస్యా విలాసేనాభవం మునే ॥ ౧౯ ॥

రాత్రౌ సజ్జీర్ణితం ప్రేక్షమా తయా సహ మయా భృశమ్ ।

వరో దత్తః పునస్తస్యై ప్రసన్నేన తు నారద ॥ ౨౦॥

సుభగే భవితా పుత్రః సర్వలక్షణసంయుతః ।

సురూపః సర్వధర్మజ్ఞః సత్యవాదీ శమే రతః ॥ ౨౧॥

స తదా విదురో జాతస్త్రయః పుత్రా మయాభవన్ ।

మాయా వృద్ధిం గతా సాధో పరక్షేత్రోద్భవే మమ ॥ ౨౨॥

విస్మృతః శుకసమ్భస్థీ విరహః శోకకారణమ్ ।

దృష్ట్వా శ్రీన్వసుతాన్కామం బలినో వీర్యసమ్మతాన్ ॥ ౨౩॥

మాయా బలవతీ బ్రహ్మాన్ దుస్త్యజా హ్యకృతాత్మభిః ।

అరూపా చ నిరాలम्భా జ్ఞానినామపి మోహినీ ॥ ౨౪॥

మాతరి స్నేహసమ్బద్ధం తథా పుత్రేషు సంవృతమ్ ।

న మే చిత్తం వనే శాన్తిమగాన్మునివరోత్తమ ॥ ౨౫॥

దోలారూఢం మనో జాతం కదాచిద్ధస్థినాపురే ।

పునః సరస్వతీతీరే న చైకత్ర వ్యవస్థితిః ॥ ౨౬॥

కదాచిచ్ఛిన్తయన్ జ్ఞానం మానసే ప్రతిభాతి వై ।

కేఽమీ పుత్రాః క్వ మోహోఽయం న శ్రాద్ధార్థా మృతస్య మే ॥ ౨౭॥

వ్యభిచారోద్భవాః కిం మే సుఖదాః స్యుః సుతాః కిల ।

మాయా బలవతీ మోహం వితనోతి హి మానసే ॥ ౨౮॥

జానన్యోహాన్ధకూపేఽస్మిన్వతితోఽహం మృషా మునే ।

ఇత్యకుర్వం రహస్తాపం కదాచిత్సుసమాహితః ॥ ౨౯॥

రాజ్యం ప్రాప తతః పాణ్డుర్బలవాస్థిష్ఠసమ్మతః ।

తదా మమ మనో జాతం ప్రసన్నం సుతకారణాత్ ॥ ౩౦॥

కున్తీ మాద్రీ సురూపే ద్వే భార్యే తస్య బభూవతుః ।

శూరసేనసుతా కున్తీ మద్రరాజసుతాపరా ॥ ౩౧॥

స శాపం ద్విజతః ప్రాప్య కామినీద్వయసంయుతః ।

పాణ్డుర్నిర్వేదమాపన్నస్త్వక్ష్వా రాజ్యం వనం గతః ॥ ౩౨॥

తదా మామావిశవోఽకః శ్రుత్వా పుత్రం వనే స్థితమ్ ।
 గతోఽహం తత్ర యత్రాసౌ భార్యాభ్యాం సహ సంస్థితః ॥ ౩౩॥
 తమాశ్వాస్య వనే పాణ్డుం పునః ప్రాప్తో గజాహ్వాయే ।
 ధృతరాష్ట్రం సమాభాష్య హ్యగమం బ్రహ్మజాతమ్ ॥ ౩౪॥
 క్షేత్రజాన్పశ్చపుత్రాన్స సముత్పాద్య వనాశ్రమే ।
 ధర్మతో వాయుతః శక్రాదశ్విభ్యాం పశ్చ పాణ్డవాన్ ॥ ౩౫॥
 యుధిష్ఠిరో భీమనేనస్తథైవార్జున ఇత్యపి ।
 కున్తిపుత్రాః సమాఖ్యాతా ధర్మానిలసురేశజాః ॥ ౩౬॥
 నకులః సహదేవశ్చ మద్రరాజసుతాసుతౌ ।
 కదాచిత్తు రహో మాద్రీం సమాలిజ్య మహీపతిః ॥ ౩౭॥
 మృతః శాపాత్తు మునిభిః సంస్కృతో హుతభుజ్ముఖే ।
 మాద్రీ తత్ర సతీ భూత్వా ప్రవిష్టా పతినా సహ ॥ ౩౮॥
 స్థితా పుత్రయుతా కున్తి జ్వలితే జాతవేదసి ।
 మునయః సుతసంయుక్తాం శూరనేనసుతాం తదా ॥ ౩౯॥
 దుఃఖితాం పతిహీనాం తామానిన్యర్గజసాహ్వాయే ।
 సమర్పితాథ భీష్మాయ విదురాయ మహాత్మనే ॥ ౪౦॥
 శ్రుత్వాహం సుఖదుఃఖాభ్యాం వీడితస్తు పరాత్మభిః ।
 భీష్మేణ పాలితాః పుత్రాః పాణ్డోరితి విచిన్త్య తే ॥ ౪౧॥
 విదురేణ తథా ప్రీత్యా ధృతరాష్ట్రేణ ధీమతా ।
 దుర్యోధనాదయస్తస్య పుత్రా యే క్రూరమానసాః ॥ ౪౨॥
 ఏకత్ర స్థితిమాపన్నా విరోధం చకురద్భుతమ్ ।
 ద్రోణాచార్యస్తు సమ్మాప్తస్తత్ర భీష్మేణ మానితః ॥ ౪౩॥
 అధ్యాపనాయ పుత్రాణాం పురే తస్మిన్నివాసితః ।
 కర్ణః కున్త్యా పరిత్యక్తో జాతమాత్రః శిశుర్యదా ॥ ౪౪॥
 సూతేన పాలితో నద్యాం ప్రాస్తశ్చాధిరథేన హ ।
 దుర్యోధనప్రియశ్చాభూత్కర్ణః శూరతమస్తథా ॥ ౪౫॥
 పరస్పరం విరోధోఽభూద్భీమదుర్యోధనాదిషు ।

ధృతరాష్ట్రస్తు సఞ్చిన్ద్య క్లేశం పుత్రేషు తేషు చ || ౪౬ ||

నివాసం కల్పయామాస పాణ్డవానాం మహాత్మనామ్ |
విరోధశమనాయైవ నగరే వారణావతే || ౪౭ ||

దుర్యోధనేన తత్రైవ ద్రోహజ్ఞతుగృహాణి వై |
కారితాని చ దివ్యాని ప్రేష్య మిత్రం పురోచనమ్ || ౪౮ ||

శ్రుత్వా జతుగృహే దగ్ధాన్పాణ్డవాన్పుథయా యుతాన్ |
పాత్రభావాన్మునిశ్రేష్ఠ మగ్నోఽహం వ్యసనార్ణవే || ౪౯ ||

శోకాతురో భృశం శూన్యే వనే పశ్యన్నహర్షిశమ్ |
దృష్టా మయైకవక్త్రాయాం పాణ్డవా దుఃఖకర్మితాః || ౫౦ ||

తతస్తుష్టమనాశ్చాహం జాతః పార్థాన్విలోక్య చ |
ప్రేరితాస్తే మయా తూర్ణం ద్రుపదస్య పురం ప్రతి || ౫౧ ||

తే గతాస్తత్ర దుఃఖార్తా విప్రవేషధరాః కృశాః |
మృగచర్మపరీధానాః సభాయాం సంస్థితాస్తదా || ౫౨ ||

కృత్వా పరాక్రమం జిష్ఠుః స జిత్వా ద్రుపదాత్మజామ్ |
చక్రూర్వివాహం మానిన్యా పఞ్చైచివ మాతృవాక్యతః || ౫౩ ||

దృష్ట్వా వివాహం తేషాం తు ముదితోఽహం భృశం తదా |
తతో నాగాహ్వయే ప్రాప్తాః పాణ్డూచలీసహితా మునే || ౫౪ ||

నివాసం ఖాణ్డవప్రస్థం ధృతరాష్ట్రేణ కల్పితమ్ |
పాణ్డవానాం ద్విజశ్రేష్ఠ వసుదేవసుతేన వై || ౫౫ ||

తర్పితః పావకస్తత్ర విష్ఠునా సహ జిష్ఠునా |
రాజసూయః కృతో యజ్ఞస్తదాహం ముదితోఽభవమ్ || ౫౬ ||

దృష్ట్వాథ విభవం తేషాం తథా మయకృతాం సభామ్ |
దుర్యోధనోఽతిసన్తప్తో దురోదరమథాకరోత్ || ౫౭ ||

దుర్ద్యూతవేదీ శకునిరనక్షజ్ఞశ్చ ధర్మజః |
హృతం రాజ్యం ధనం సర్వం యాజ్ఞసేనీ చ క్లేశితా || ౫౮ ||

వనే ద్వాదశ వర్షాణి పాణ్డవాస్తే వివాసితాః |
పాణ్డూచలీసహితాస్తేన దుఃఖం మే జనితం భృశమ్ || ౫౯ ||

ఏవం నారద సంసారే సుఖదుఃఖాత్మకే భృశమ్ ।
 నిమగ్నోఽహం భ్రమేణైవ జానన్ ధర్మం సనాతనమ్ ॥ ౬౦॥
 కోఽహం కస్య సుతాస్తేఽమీ కా మాతా కిం సుఖం పునః ।
 యేన మే హృదయం మోహాద్భ్రమతీతి దివానిశమ్ ॥ ౬౧॥
 కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి సంతోషో నాధిగచ్ఛతి ।
 దోలారూఢం మనో మేఽత్ర చఞ్చలం న స్థిరం భవేత్ ॥ ౬౨॥
 సర్వజ్ఞోఽసి మునిశ్రేష్ఠ సన్దేహం మే నివర్తయ ।
 తథా కురు యథాహం స్యాం సుఖితో విగతజ్వరః ॥ ౬౩॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రస్యాం సంహితాయాం
 షష్ఠస్కంధే వ్యాసస్వకీయమోహవర్ణనం నామ షఞ్చవింశోఽధ్యాయః ॥ ౬.౨౫॥

౬.౨౬ షడ్వింశోఽధ్యాయః । దమయస్తీవివాహప్రస్తావవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇతి మే వచనం శ్రుత్వా నారదః పరమార్థవిత్ ।
 మామాహ చ స్మితం కృత్వా పృచ్ఛన్తం మోహకారణమ్ ॥ ౧॥
 నారద ఉవాచ ।
 పారాశర్య పురాణజ్ఞ కిం పృచ్ఛసి సునిశ్చయమ్ ।
 సంసారేఽస్మిన్వివా మోహం కోఽపి నాస్తి శరీరవాన్ ॥ ౨॥
 బ్రహ్మవిష్ణుస్తథా రుద్రః సనకః కపిలస్తథా ।
 మాయయా వేష్టితాః సర్వే భ్రమన్తి భవవర్త్యుని ॥ ౩॥
 జ్ఞానినం మాం జనో వేత్తి భ్రాన్తోఽహం సర్వలోకవత్ ।
 శ్శృణు మే పూర్వవృత్తాన్తం ప్రబ్రవీమి సునిశ్చితమ్ ॥ ౪॥
 దుఃఖం మయా యథా పూర్వమనుభూతం మహత్తరమ్ ।
 స్వకృతేన చ మోహేన భార్యార్థే వాసవీసుత ॥ ౫॥
 ఏకదా పర్వతశ్చాహం దేవలోకాన్మహీతలమ్ ।
 ప్రాప్తో విలోకనార్థాయ భారతం ఖణ్డముత్తమమ్ ॥ ౬॥
 భ్రువన్తౌ సహితాపుర్వాస్యం పశ్యన్తౌ తీర్థమణ్డలమ్ ।
 పావనాని చ స్థానాని మునీనామాశ్రమాఞ్చుభాన్ ॥ ౭॥

శపథం దేవలోకాత్తు కృత్వా పూర్వం పరస్పరమ్ |
 చలితౌ సమయం చేమం సమ్మన్త్య నిశ్చయేన వై || ౮ ||
 చిత్రవృత్తిస్తు వక్రవ్యా యాదృశీ యస్య జాయతే |
 శుభా వాప్యశుభా వాపి న గోప్తవ్యా కదాచన || ౯ ||
 భోజనేచ్ఛా ధనేచ్ఛాపి రతీచ్ఛా వా భవేదపి |
 యాదృశీ యస్య చిత్రే తు కథనీయా పరస్పరమ్ || ౧౦ ||
 ఇత్యావాం సమయం కృత్వా స్వర్గాదూర్భలోకమాగతౌ |
 ఏకచిత్రై మునీభూతౌ విచరంతౌ యథేచ్ఛయా || ౧౧ ||
 ఏవం భ్రమంతౌ లోకేఽస్మిన్స్త్రిష్మాన్తే సముపాగతే |
 సజ్జాయస్య పురం రమ్యం సమ్ప్రాప్తౌ నృపతే పునః || ౧౨ ||
 తేన సమ్ప్రాజితౌ భక్త్యా రాజ్ఞా సమ్మానితౌ భృశమ్ |
 స్థితౌ తత్ర గృహే తస్య చాతుర్మాస్యం మహాత్మనః || ౧౩ ||
 వార్షికాశ్చతురో మాసా దుర్గమాః పథి సర్వదా |
 తస్మాదేకత్ర విబుధైః స్థాతవ్యమితి నిశ్చయః || ౧౪ ||
 అష్టౌ మాసాంస్తు ప్రవసేత్సదా కార్యవశాద్విజః |
 వర్షాకాలే న గన్తవ్యం ప్రవాసే సుఖమిచ్ఛతా || ౧౫ ||
 ఇతి సజ్జ్ఞాన్త్య మనసా సజ్జాయస్య గృహే తదా |
 సంస్థితౌ మానితౌ రాజ్ఞా కృతాతిథ్యౌ మహాత్మనా || ౧౬ ||
 దమయస్తీతి విఖ్యాతా తస్య పుత్రీ మహీపతేః |
 ఆజ్ఞాప్తా పరిచర్యార్థం సుదతీ సున్దరీ భృశమ్ || ౧౭ ||
 వివేకజ్ఞా విశాలాక్షీ రాజపుత్రీ కృతోద్యమా |
 సేవనం సర్వకాలే చ వ్యధధాదుభయోరపి || ౧౮ ||
 స్నానార్థముదకం కాలే భోజనం మృష్టమాయతమ్ |
 ముఖవాసం తథా చాన్యం యదిష్టం తద్దదాతి సా || ౧౯ ||
 మనోఽభిలషితాన్కామానుభయోరపి కన్యకా |
 వ్యజనాసనశయ్యాదీన్వాజ్ఞ్చితానప్యకల్పయత్ || ౨౦ ||
 ఏవం సంసేవ్యమానౌ తు స్థితౌ రాజ్ఞో గృహే కిల |
 వేదాధ్యయనసంశిలావావాం వేదవ్రతే రతౌ || ౨౧ ||

అహం వీణాం కరే కృత్వా సాధయిత్వా స్వరోత్తమమ్ |
 గాయత్రం సామ సుస్వాదమగాం కర్ణరసాయనమ్ || ౨౨ ||
 రాజపుత్రీ తు తచ్చుత్వా సామగానం మనోహరమ్ |
 బభూవ మయి రాగాఢ్యా ప్రీతియుక్తా విశారదా || ౨౩ ||
 దినే దినేఽనురాగోఽస్యా మయి వృద్ధిం గతః పరః |
 మమాపి ప్రీతియుక్తాయాం మనో జాతం స్పృహోపరమ్ || ౨౪ ||
 మమ తస్య చ సా కన్యా భోజనాదిషు కర్త్విచిత్ |
 అకరోదన్తరం కింఞ్చిత్సేవాభేదం రసాన్వితా || ౨౫ ||
 స్నానాయోష్ణజలం మహ్యం పర్వతాయ చ శీతలమ్ |
 దధి మహ్యం తథా తక్రం పర్వతాయాప్యకల్పయత్ || ౨౬ ||
 శయనాస్తరణం శుభ్రం మదర్థే పర్యకల్పయత్ |
 ప్రీత్యా పరమయా యద్యత్పర్వతాయ న తాదృశమ్ || ౨౭ ||
 విలోకయతి మాం ప్రేక్షా సున్దరీ న చ పర్వతమ్ |
 తతోఽస్యాస్తాదృశం దృష్ట్వా పర్వతః ప్రేమకారణమ్ || ౨౮ ||
 మనసా చిన్తయామాస కిమేతదితి విస్మితః |
 ప్రవచ్ఛ మాం రహః సమ్యగ్బ్రూహి నారద సర్వథా || ౨౯ ||
 రాజపుత్రీ త్వయి ప్రేమ కరోతి ముదితా భృశమ్ |
 దదాతి భక్ష్యభోజ్యాని స్నేహాయుక్తా సమన్తతః || ౩౦ ||
 న తథా మయి భేదోఽత్ర సన్దేహం జనయత్యసౌ |
 మన్యతే త్వాం పతిం కర్తుం సర్వథా సజ్జాయాత్మజా || ౩౧ ||
 తమాపి తాదృశం భావం జానామి లక్షణైరహమ్ |
 నేత్రవక్త్రవికారైశ్చ జ్ఞాయతే ప్రీతికారణమ్ || ౩౨ ||
 సత్యం వద న తే మిథ్యా వక్తవ్యం వచనం మునే |
 స్వర్గతః సమయం కృత్వా చలితౌ సంస్మరాధునా || ౩౩ ||
 నారద ఉవాచ |
 పృష్టోఽహం పర్వతేనేదం కారణం తు హతాద్యదా |
 తదాహం హ్రీసమాక్రాంతః సజ్ఞాతశ్చాబ్రువం పునః || ౩౪ ||

పర్వతైషా విశాలాక్షీ పతిం మాం కర్తుముద్యతా ।
 మమాపి మానసో భావో వర్తతేఽస్యాం విశేషతః ॥ ౩౫॥
 తచ్చుత్వా వచనం సత్యం పర్వతః కోపసంయుతః ।
 మామువాచ మునిర్వాక్యం ధిగ్ధిగితి పునః పునః ॥ ౩౬॥
 ప్రథమం శపథాన్కృత్వా వజ్జితోఽహం త్వయా యతః ।
 భవ వానరవక్త్రస్త్వం శాపాచ్చ మమ మిత్రధుక్ ॥ ౩౭॥
 ఇతి శప్తస్తు తేనాహం కుపితేన మహాత్మనా ।
 సహసా హ్యభవం క్రూరః శాఖామృగముఖస్తదా ॥ ౩౮॥
 మయాపి న కృతా తస్మిన్ష్టమా తు భగిసీసుతే ।
 సోఽపి శప్తోఽతికోపాద్వై మా స్వర్గే తే గతిః కిల ॥ ౩౯॥
 స్వల్పేఽపరాధే యస్మాన్మాం శప్తవానసి పర్వత ।
 తస్మాత్తవాపి మన్దాత్మాన్ మృత్యులోకే స్థితిః కిల ॥ ౪౦॥
 పర్వతస్తు గతస్తస్మాన్నగరాద్విమనా భృశమ్ ।
 అహం వానరవక్త్రస్తు సజ్ఞాతస్తత్క్షణాదపి ॥ ౪౧॥
 దృష్ట్వా మాం వానరం క్రూరం రాజపుత్రీ విలక్షణా ।
 విమనాతీవ సజ్ఞాతా వీణాశ్రవణలాలసా ॥ ౪౨॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 తతః కిమభవద్బ్రహ్మాన్ కథం శాపాన్నివర్తితః ।
 మానుషాస్యః పునర్జాతో భవాన్బ్రాహ్మి యథావిధి ॥ ౪౩॥
 పర్వతః క్వ గతో భూయః సజ్గమో యువయోరభూత్ ।
 కదా కుత్ర కథం సర్వం విస్తరేణ వదస్వ హ ॥ ౪౪॥
 నారద ఉవాచ ।
 కిం బ్రవీమి మహాభాగ మాయాయాశ్చరితం మహత్ ।
 దుఃఖితోఽహం భృశం తత్ర పర్వతే రుషితే గతే ॥ ౪౫॥
 పునః నేవాపరాత్యర్థం రాజపుత్రీ మమాభవత్ ।
 గతేఽథ పర్వతే కామం స్థితస్తత్రైవ సద్మని ॥ ౪౬॥
 అహం దుఃఖాన్వితో దీనస్తథా వానరవన్ముఖః ।
 విశేషేణ తు చిన్తార్తః కిం మే స్యాదితి చిన్తయన్ ॥ ౪౭॥

సంజాయోఽథ సుతాం దృష్ట్వా కింఞ్చిత్ప్రకటయౌవనామ్ |
వివాహార్థే రాజసుతామప్రచృతృచివం తదా || ౪౮ ||

వివాహకాలః సమ్యాప్తః సుతాయా మమ సామృతమ్ |
యోగ్యం వరం మమ బ్రూహి రాజపుత్రం సుసమ్మతమ్ || ౪౯ ||

రూపౌదార్యగుణైర్మృత్యుం శూరం సుకులసమ్భవమ్ |
వివాహం విధివత్పుత్ర్యాః కరోమి కిల సామృతమ్ || ౫౦ ||

ప్రధానస్త్వబ్రవీద్రాజన్ రాజపుత్రా హ్యనేకశః |
వర్తన్తే భువి పుత్ర్యాస్తే యోగ్యాః సర్వగుణాన్వితాః || ౫౧ ||

యస్మిన్ రుచిస్తే రాజేన్ద్ర తమాహూయ నృపాత్మజమ్ |
దేహి కన్యాం ధనం భూరి హస్త్యశ్వరథసంయుతమ్ || ౫౨ ||

నారద ఉవాచ |
పితృశ్చిక్రీర్షితం జ్ఞాత్వా దమయస్తీ తదా నృపమ్ |
ధాత్ర్యా ముఖేన వాక్యజ్ఞా తమువాచ రహః స్థితమ్ || ౫౩ ||

ధాత్ర్యువాచ |
దమయస్తీ మహారాజ పుత్రీ తే మామథాబ్రవీత్ |
పితరం బ్రూహి ధాత్రేయి వచనాన్మే సుఖాన్వితమ్ || ౫౪ ||

మయా వృతోఽథ మేధావీ నారదో మహతీయుతః |
నాదమోహితయా కామం నాన్యః కోఽపి ప్రియో మమ || ౫౫ ||

కురు మే వాఞ్చితం తాత వివాహం మునినా సహ |
నాన్యం వరిష్యే ధర్మజ్ఞ నారదం తు పతిం వినా || ౫౬ ||

మగ్నాహం నాదసిన్ధౌ వై నక్రహీనే రసాత్మకే |
అక్షరే సుఖసమ్పూర్ణే తిమిజ్గీలవివర్జితే || ౫౭ ||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
షష్ఠస్కంధే దమయస్తీవివాహప్రస్తావవర్ణనం నామ షడ్వింశోఽధ్యాయః || ౬. ౨౬ ||

౬. ౨౭ సప్తవింశోఽధ్యాయః | నారదస్య మాయాదమయన్త్యా సహ
వివాహవర్ణనమ్ |

నారద ఉవాచ |

తత్పుత్ర్యా వచనం శ్రుత్వా రాజా ధాత్రీముఖాత్తతః ।
భార్యాం ప్రోవాచ కైకేయీం సమీపస్థాం సులోచనామ్ ॥ ౧ ॥

రాజోవాచ ।

యదుక్తం వచనం కాన్తే ధాత్ర్యా తత్తు త్వయా శ్రుతమ్ ।
వృతోఽయం నారదః కామం మునిర్వానరవక్త్రభాక్ ॥ ౨ ॥

కిమిదం చిన్తితం పుత్ర్యా బుద్ధిహీనం విచేష్టితమ్ ।
కథమస్మై మయా దేయా కన్యా హరిముఖాయ సా ॥ ౩ ॥

క్వాసౌ భిక్షుః కురూపః క్వ దమయన్తీ మమాత్మజా ।
విపరీతమిదం కార్యం న విధేయం కదాచన ॥ ౪ ॥

తామేకాన్తే సుకేశాన్తే నివారయ హఠాత్సుతామ్ ।
యుక్త్యా మునిరతాం ముగ్ధాం శాస్త్రవృద్ధానుసారయా ॥ ౫ ॥

ఇతి భర్తృవచః శ్రుత్వా జననీ తామథాబ్రవీత్ ।
చ తే రూపం మునిః క్వాసౌ వానరాస్యోఽధనః పునః ॥ ౬ ॥

కథం మోహమవాప్తాసి భిక్షుకే చతురా పునః ।
లతాకోమలదేహా త్వం భస్మరూక్షతనుస్త్వయమ్ ॥ ౭ ॥

వార్తా వానరవక్త్రేణ కథం యుక్తా తవానఘే ।
కా ప్రీతిః కుత్సితే పుంసి భవిష్యతి శుచిస్మితే ॥ ౮ ॥

వరస్తే రాజపుత్రోఽస్తు మా కురు త్వం వృథా హఠమ్ ।
పితా తే దుఃఖమాప్నోతి శ్రుత్వా ధాత్రీముఖాదవచః ॥ ౯ ॥

లగ్నాం బుబూలవృక్షేణ కోమలాం మాలతీలతామ్ ।
దృష్ట్వా కస్య మనః ఖేదం చతురస్య న గచ్ఛతి ॥ ౧౦ ॥

దానేరకాయ తామ్బూలీదలాని కోమలాని కః ।
దదాతి భక్షణార్థాయ మూర్ఘోఽపి ధరణీతలే ॥ ౧౧ ॥

వీక్ష్య త్వాం కరసంలగ్నాం నారదస్య సమీపతః ।
వివాహే వర్తమానే తు కస్య చేతో న దహ్యతి ॥ ౧౨ ॥

కుముభేన సమం వార్తా న రుచిం జనయత్యతః ।
ఆమృతేస్తు కథం కాలః క్షపితవ్యస్త్వయామునా ॥ ౧౩ ॥

నారద ఉవాచ ।

ఇతి మాతుర్వచః శ్రుత్వా దమయన్తీ భృశాతురా ।
 మాతరం ప్రాహ తస్యజ్ఞీ మయి సా కృతనిశ్చయా ॥ ౧౪ ॥
 కిం ముఖేన చ రూపేణ మూర్ఘస్య చ ధనేన కిమ్ ।
 కిం రాజ్యేనావిదగ్ధస్య రసమార్గావిదోఽస్య చ ॥ ౧౫ ॥
 హరిణ్యోఽపి వనే ధన్యా యా నాదేన విమోహితాః ।
 మాతః ప్రాణాన్ప్రయచ్ఛన్తి ధిజ్ఞూర్ఘాన్మానుషాన్భువి ॥ ౧౬ ॥
 నారదో వేత్తి యాం విద్యాం మాతః సప్తస్వరాత్మికామ్ ।
 తృతీయః కోఽపి నో వేద శివాదస్యః పుమాన్కైల ॥ ౧౭ ॥
 మూర్ఘేణ సహ సంవాసో మరణం తత్క్షణే క్షణే ।
 రూపవాన్సవంస్త్యాజ్యో గుణహీనో నరః సదా ॥ ౧౮ ॥
 ధిజ్ఞైత్రీం మూర్ఘభూపాలే వృథా గర్వసమన్వితే ।
 గుణజ్ఞే భిక్షుకే శ్రేష్ఠా వచనాత్సుఖదాయినీ ॥ ౧౯ ॥
 స్వరజ్ఞో గ్రామవిత్కామం మూర్చ్ఛనాజ్ఞానభేదభాక్ ।
 దుర్లభః పురుషశ్చాష్టరసజ్ఞో దుర్బల్యోఽపి వై ॥ ౨౦ ॥
 యథా నయతి కైలాసం గగ్గా చైవ సరస్వతీ ।
 తథా నయతి కైలాసం స్వరజ్ఞానవిశారదః । ౨౧ ॥
 స్వరమానం తు యో వేద స దేవో మానుషోఽపి సన్ ।
 సప్తభేదం న యో వేద స పశుః సురరాడపి ॥ ౨౨ ॥
 మూర్చ్ఛనాతానమార్గం తు శ్రుత్వా మోదం న యాతి యః ।
 స పశుః సర్వథా జ్ఞేయో హరిణాః పశవో న హి ॥ ౨౩ ॥
 వరం విషధరః సర్పః శ్రుత్వా నాదం మనోహరమ్ ।
 అశ్రోత్రోఽపి ముదం యాతి ధిక్సకర్ణాంశ్చ మానవాన్ ॥ ౨౪ ॥
 బాలోఽపి సుస్వరం గేయం శ్రుత్వా ముదితమానసః ।
 జాయతే కిన్తు తే వృద్ధా న జానన్తి ధిగన్తు తాన్ ॥ ౨౫ ॥
 పితా మే కిం న జానాతి నారదస్య గుణాన్ బత ।
 ద్వితీయః సామగో నాస్తి త్రిషు లోకేషు తత్సమః ॥ ౨౬ ॥
 తస్మాదసౌ మయా నూనం వృతః పూర్వం సమాగమాత్ ।

పశ్చాచ్ఛాపవశాజ్ఞాతో వానరాస్యో గుణాకరః ॥ ౨౭ ॥

కిన్నరా న ప్రియాః కస్య భవన్తి తురగాననాః ।
గానవిద్యాసమాయుక్తాః కిం ముఖేన వరేణ హ ॥ ౨౮ ॥

పితరం బ్రూహి మే మాతర్వృతోఽయం మునిసత్తమః ।
తస్మాత్త్వమాగ్రహం త్యక్త్వా దేహి తస్మై చ మాం ముదా ॥ ౨౯ ॥

నారద ఉవాచ ।

ఇతి పుత్ర్యా వచః శ్రుత్వా రాజ్ఞీ రాజ్ఞే న్యవేదయత్ ।
ఆగ్రహం సుందరీ జ్ఞాత్వా సుతాయా నారదే మునౌ ॥ ౩౦ ॥

వివాహం కురు రాజేన్ద్ర దమయన్త్యాః శుభే దినే ।
మునినా స చ సర్వజ్ఞో వృతోఽసౌ మనసానయా ॥ ౩౧ ॥

నారద ఉవాచ ।

ఇతి సర్వోచ్చదితో రాజ్ఞ్యా సజ్జయః పృథివీపతిః ।
చకార విథివత్సర్వం విధిం వైవాహికం తతః ॥ ౩౨ ॥

ఏవం దారగ్రహం కృత్వా వానరాస్యః పరస్తప ।
స్థితస్తత్త్రివ మనసా దహ్యమానేన చాన్వహమ్ ॥ ౩౩ ॥

యదాఽఽగచ్ఛద్రాజసుతా సేవార్థం మమ సన్నిధౌ ।
అభవం దుఃఖసన్తప్తదాహం వానరాననః ॥ ౩౪ ॥

దమయన్తి తు మాం వీక్ష్య ప్రఫుల్లవదనామ్బుజా ।
శోకం వానరవక్త్రాన్న చకార కదాచన ॥ ౩౫ ॥

ఏవం గచ్ఛతి కాలే తు సహసా పర్వతో మునిః ।
కుర్వంస్తీర్థాన్యనేకాని ద్రష్టుం మాం సముపాగతః ॥ ౩౬ ॥

మయాతిమానితః ప్రేష్టా పూజితశ్చ యథావిధి ।
ఆసీన ఆసనే దివ్యే వీక్ష్య మాం దుఃఖితో హ్యభూత్ ॥ ౩౭ ॥

కృతదారం వానరాస్యం దీనం చిన్తాతురం భృశమ్ ।
దయావాన్మామువాచేదం పర్వతో మాతులం కృశమ్ ॥ ౩౮ ॥

మయా నారద కోపాత్త్వం శప్తోఽసి మునిసత్తమ ।
నిష్కృతిం తస్య శాపస్య కరోమ్యద్య నిశామయ ॥ ౩౯ ॥

భవ త్వం చారువదనో మమ పుణ్యేన నారద ।

దృష్ట్వా రాజసుతాం చిత్తే కృపా జాతా మమాధునా ॥ ౪౦ ॥

నారద ఉవాచ ।

మయాపి ప్రవణం చిత్తం కృత్వా శ్రుత్వాస్య భాషితమ్ ।
అనుగ్రహః కృతః సద్యస్తస్య శాపస్య తక్షణాత్ ॥ ౪౧ ॥

భాగినీయ తవాప్యస్తు గమనం సురసదృని ।
శాపస్యానుగ్రహః కామం కృతోఽయం పర్వతాధునా ॥ ౪౨ ॥

నారద ఉవాచ ।

జాతోఽహం చారువదనో వచనాత్తస్య పశ్యతః ।
రాజపుత్రీ తు సన్తుష్టా మాతరం ప్రాహ సత్వరమ్ ॥ ౪౩ ॥

మాతస్తే సుముఖో జాతో జామాతా చ మహాద్యుతిః ।
వచనాత్పర్వతస్యాద్య ముక్తశాపో మునేరభూత్ ॥ ౪౪ ॥

తచ్చుగ్రత్వా వచనం రాజ్ఞ్యా కథితం తత్తు రాజని ।
యయౌ ద్రష్టుం మునిం తత్ర సజ్జాయః ప్రీతిమాంస్తదా ॥ ౪౫ ॥

ధనం సమర్పితం రాజ్ఞా సన్తుష్టేన తదా మహాత్ ।
మహ్యం చ భాగినీయాయ పారిబర్ధం మహాత్మనా ॥ ౪౬ ॥

ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం వర్తనం యత్పురాతనమ్ ।
మాయాయా బలమాహాత్మ్యం హ్యనుభూతం యథా మయా ॥ ౪౭ ॥

సంసారేఽస్మిన్మహాభాగ మాయాగుణకృతేఽన్యతే ।
తనుభృత్తు సుఖీ నాస్తి న భూతో న భవిష్యతి ॥ ౪౮ ॥

కామక్రోధౌ తథా లోభో మత్సరో మమతా తథా ।
అహంకారో మదః కేన జితాః సర్వే మహాబలాః ॥ ౪౯ ॥

సత్త్వం రజస్తమశ్చైవ గుణాస్త్రయ ఇమే కిల ।
కారణం ప్రాణినాం దేహసమ్భవే సర్వథా మునే ॥ ౫౦ ॥

కస్మింశ్చిత్సమయే వ్యాస వనేఽహం విష్ణునా సహ ।
గచ్ఛన్తాస్యవినోదేన స్త్రీభావం గమితః క్షణాత్ ॥ ౫౧ ॥

రాజపత్నిత్వమాపన్నో మాయాబలవిమోహితః ।
పుత్రాః ప్రసూతా బహవో గేహే తస్య నృపస్య హ ॥ ౫౨ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

సంశయోఽయం మహాన్నాథో శ్రుత్వా తే వచనం కిల ।
 కథం నారీత్వమాపన్నస్త్యం మునే జ్ఞానవానభృశమ్ ॥ ౫౩॥
 కథం చ పురుషో జాతో బ్రూహి సర్వమశేషతః ।
 కథం పుత్రాస్త్యయూ జాతాః కస్య రాజ్ఞో గృహేఽజ్ఞాసా ॥ ౫౪॥
 ఏతదాఖ్యాహి చరితం మాయాయా మహదద్భుతమ్ ।
 మోహితం చ యయా సర్వమిదం స్థావరజఙ్గమమ్ ॥ ౫౫॥
 న తృప్తిమధిగచ్ఛామి శృణ్వంస్తవ కథామృతమ్ ।
 సర్వగ్రన్థార్థతత్త్వం చ సర్వసంశయనాశనమ్ ॥ ౫౬॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం షష్ఠస్కంధే
 నారదస్య మాయాదమయన్త్యా సహ వివాహవర్ణనం నామ సప్తవింశోఽధ్యాయః ॥
 ౬.౨౭॥

౬.౨౮ అష్టావింశోఽధ్యాయః । నారదేన స్వస్తీత్వప్రాప్తివర్ణనమ్ ।

నారద ఉవాచ ।
 నిశామయ మునిశ్రేష్ఠ గదతో మమ సత్కథామ్ ।
 మాయాబలం సుదుర్జేయం మునిభిర్యోగవిత్తమైః ॥ ౧॥
 మాయయా మోహితం సర్వం జగత్ప్రావరజఙ్గమమ్ ।
 బ్రహ్మాదిస్తద్బుధసర్వన్తమజయా దుర్విభావ్యయా ॥ ౨॥
 కదాచిత్సత్యలోకాద్వై శ్వేతద్వీపే మనోహరే ।
 గతోఽహం దర్శనాకాక్షీ హరేరదుభుతకర్మణః ॥ ౩॥
 వాదయన్మహతీం వీణాం స్వరతానవిభూషితామ్ ।
 గాయత్రం గాయమానస్తు సామ సప్తస్వరాన్వితమ్ ॥ ౪॥
 దృష్టో మయా దేవదేవశ్చక్రపాణిర్గదాధరః ।
 కౌస్తుభోద్భాసితోరస్కే మేఘశ్యామశ్చతుర్భుజః ॥ ౫॥
 పీతామ్బరపరీధానో ముకుటాఙ్గదరాజితః ।
 లఙ్కాయో సహ విలాసిన్యా క్రీడమానో ముదా యుతః ॥ ౬॥
 వీక్ష్య మాం కమలా దేవీ గతాన్తర్ధానమన్తికాత్ ।
 సర్వలక్షణసమ్పన్నా సర్వభూషణభూషితా ॥ ౭॥

నారీణాం ప్రవరా కాంతా రూపయౌవనగర్వితా ।
 సుప్రియా వాసుదేవస్య వరచామీకరప్రభా ॥ ౮॥
 అన్తర్గృహం గతా దృష్ట్వా సిన్ధుజాం వ్యజ్ఞానాన్వితామ్ ।
 మయా పృష్టో దేవదేవో వనమాలీ జగత్ప్రభుః ॥ ౯॥
 భగవన్దేవదేవేశ పద్మనాభ సురారిహన్ ।
 కథం చ మా గతా దృష్ట్వా మామాగచ్ఛన్తమన్తికాత్ ॥ ౧౦॥
 నాహం విబో న వా ధూర్తః తాపసోఽహం జగద్గురో ।
 జితేన్ద్రియో జితక్రోధో జితమాయో జనార్దన ॥ ౧౧॥
 నారద ఉవాచ ।
 నిశమ్య వచనం కింశ్చోద్ధర్వయుక్తం జనార్దనః ।
 ఉవాచ మాం స్మితం కృత్వా వీణావన్మధురాం గిరమ్ ॥ ౧౨॥
 విష్ణురువాచ ।
 నారదైవంవిధా నీతిర్న స్థాతవ్యం కదాచన ।
 పతిం వినాన్యసానిధ్యే కస్యచిద్యోషయా క్వచిత్ ॥ ౧౩॥
 మాయా సుదుర్జయా విద్వన్ యోగిభిర్జితమారుతైః ।
 సాంఖ్యవిద్భిర్నిరాహారైస్తాపసైశ్చ జితేన్ద్రియైః ॥ ౧౪॥
 దేవైశ్చ మునిశార్దూల యత్త్వయోక్తం వచోఽధునా ।
 జితమామోఽస్మి గీతజ్ఞ వైవం వాచ్యం కదాచన ॥ ౧౫॥
 నాహం శివో న వా బ్రహ్మ జేతుం తాం ప్రభవోఽప్యజామ్ ।
 మునయః సనకాద్యాశ్చ కస్త్యం కేఽన్యే ఊమా జయే ॥ ౧౬॥
 దేవదేహం నృదేహం వా తిర్యగ్దేహమథాపి వా ।
 బిభృయాద్యః శరీరం చ స కథం తాం జయేదజామ్ ॥ ౧౭॥
 త్రియుతస్తాం కథం మాయాం జేతుం శక్తః పుమామ్భవేత్ ।
 వేదవిద్యోగవిద్వాపి సర్వజ్ఞో విజితేన్ద్రియః ॥ ౧౮॥
 కాలోఽపి తస్యా రూపం హి రూపహీనః స్వరూపకృత్ ।
 తద్వశే వర్తతే దేహీ విద్వాన్మూర్ఖోఽథ మధ్యమః ॥ ౧౯॥
 కాలః కరోతి ధర్మజ్ఞం కదాచిద్వికలం పునః ।
 స్వభావాత్కర్మతో వాపి దుర్జ్ణయం తస్య చేష్టితమ్ ॥ ౨౦॥

నారద ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్యా విరతో విష్ణురహం విస్మయమానసః ।
తమబ్రవం జగన్నాథం వాసుదేవం సనాతనమ్ ॥ ౨౧॥

రమాపతే కథంరూపా మాయా సా కీదృశీ పునః ।
కియద్బలా క్వ సంస్థానా కస్యాధారా వదస్వ మే ॥ ౨౨॥

ద్రష్టుకామోఽస్మి తాం మాయాం దర్శయాశు మహీధర ।
జ్ఞాతుమిచ్ఛామి తాం సమ్యక్ప్రసాదం కురు మాపతే ॥ ౨౩॥

విష్ణురువాచ ।

త్రిగుణా సాఖిలాధారా సర్వజ్ఞా సర్వసమ్మతా ।
అజేయానేకరూపా చ సర్వం వ్యాప్య స్థితా జగత్ ॥ ౨౪॥

దిదృక్షా యది తే చిత్తే నారదారోహణం కురు ।
గరుడే మత్సమేతోఽద్య గచ్ఛావోఽన్యత్ర సామృతమ్ ॥ ౨౫॥

దర్శయిష్యామి తే మాయాం దుర్జయామజితాత్మభిః ।
దృష్ట్వా తాం బ్రహ్మపుత్ర త్వం విషాదే మా మనః కృథాః ॥ ౨౬॥

ఇత్యుక్త్యా దేవదేవో మాం సస్మార వినతాసుతమ్ ।
స్మృతమాత్రస్తు గరుడస్తదాగాధరిసన్నిధౌ ॥ ౨౭॥

ఆగతం గరుడం వీక్ష్య ఆరురోహ జనార్దనః ।
సమారోప్య చ మాం పృష్ఠే గమనాయ కృతాదరః ॥ ౨౮॥

చలితో వినతాపుత్రో వైకుణ్ఠాద్వాయువేగవాన్ ।
ప్రేరితో యత్ర కృష్ణేన గస్తుకామేన కాననమ్ ॥ ౨౯॥

మహావనాని దివ్యాని సరాంసి సరితస్తథా ।
పురగ్రామాకరాదీంశ్చ ఖేటఖర్వటగోవ్రజాన్ ॥ ౩౦॥

ముసీనామాశ్రమాన్ రమ్యాన్ వాపీశ్చ సుమనోహరాః ।
పల్వలాని విశాలాని హ్రదాన్ పఙ్కజభూషితాన్ ॥ ౩౧॥

మృగాణాం చ వరాహాణాం వృన్దాన్యప్యవతోక్య చ ।
గతావావాం కాన్యకుబ్జసమీపం గరుడాసనౌ ॥ ౩౨॥

తత్ర రమ్యం సరో దివ్యం దృష్టం పఙ్కజమణ్డితమ్ ।
హంసకారణ్ణవాకీర్ణం చక్రవాకోపశోభితమ్ ॥ ౩౩॥

నానావరైః ప్రపుల్లైశ్చ పఙ్కుజైరుపరఙ్ఞితమ్ |
శుచి మిష్టజలం భృంజయూథనాదవిరాజితమ్ || ౩౪||
మామాహ భగవాన్ వీక్ష్య తడాగం పరమాద్భుతమ్ |
స్పర్ధకం చోదధేః క్షీరం మిష్టం వారి విశేషతః || ౩౫||
శ్రీభగవానువాచ |
పశ్య నారద గమ్భీరం సరః సారసనాదితమ్ |
సర్వత్ర పఙ్కుజైశ్చన్నం స్వచ్ఛనీరప్రపూరితమ్ || ౩౬||
అత్ర స్నాత్వా గమిష్యావః కాన్యకుబ్జం పురోత్తమమ్ |
ఇత్యుక్త్వా గరుడాదాశు మాముత్తార్క్య వ్యతారయత్ || ౩౭||
విహస్య భగవాన్స్తత్ర జగ్రాహ మమ తర్జనీమ్ |
స్తువన్సరోవరం భూయస్తీరే మామనయత్ప్రభుః || ౩౮||
విశ్రమ్య తటభాగే తు స్నిగ్ధచ్ఛాయే మనోహరే |
మామువాచ మునే స్నానం కురు త్వం విమలే జలే || ౩౯||
పశ్చాదహం కరిష్యామి తడాగేఽస్మిన్సుపావనే |
సాధూనామివ చేతాంసి జలాని నిర్మలాని చ || ౪౦||
సురభీణి పరాగైస్తు పఙ్కుజానాం విశేషతః |
ఇత్యుక్తోఽహం భగవతా ముక్త్వా వీణాం మృగాజనమ్ || ౪౧||
స్నానాయ కృతధీస్తీరే గతః ప్రేమసమన్వితః |
పాదోప్రక్షాల్య హస్తౌచ శిఖాం బద్ధ్వా కుశగ్రహమ్ || ౪౨||
కృత్వాఽఽచమ్య శుచిస్తోయే స్నాతవానస్మి తజ్జలే |
యదా తస్మిజ్జలే రమ్యే స్నాతోఽహం పశ్యతో హరేః || ౪౩||
విహాయ పౌరుషం రూపం ప్రాప్తః స్త్రీత్వమనుత్తమమ్ |
హరిర్గృహీత్వా వీణాం మే తథా కృష్ణాజనం శుభమ్ || ౪౪||
ఆరుష్యా గరుడం తూర్ణం జగామ స్వగృహం క్షణాత్ |
తతోఽహం స్త్రీత్వమాపన్నశ్చారుభూషణభూషితః || ౪౫||
తక్షణాన్మనసో జాతా పూర్వదేహస్య విస్మృతిః |
విస్మృతోఽసౌ జగన్నాథో మహతీ విస్మృతా పునః || ౪౬||

సమ్ప్రప్య మోహినీరూపం తడాగాన్నిర్గతో బహిః |
అపశ్యం నలినీజష్టం సరస్తద్విమలోదకమ్ || ౪౭||

కిమేతదితి మనసాకరవం విస్మయం ముహుః |
ఏవం చిన్తయమానస్య నారీరూపధరస్య మే || ౪౮||

సహసా దృక్పథం ప్రాప్తస్తత్ర తాలధ్వజో నృపః |
గజాశ్వరథవృన్దైశ్చ సంవృతో రథసంస్థితః || ౪౯||

యువా భూషణసంపితో దేహవానివ మన్మథః |
వీక్ష్య మాం భూపతిస్తత్ర దివ్యభూషణభూషితామ్ || ౫౦||

రాకాచన్ద్రముఖీం యోషాం విస్మయం పరమం గతః |
పప్రచ్ఛ కాసి కల్యాణి కస్య పుత్రీ సురస్య వా || ౫౧||

మానుషస్య చ వా కాన్తే గన్ధర్వస్యోరగస్య చ |
ఏకాకినీ కథం బాలా రూపయౌవనభూషితా || ౫౨||

వివాహితాథ కన్యా వా సత్యం వద సులోచనే |
కిం పశ్యసి సుకేశాన్తే తడాగేఽస్మిన్సుమధ్యమే || ౫౩||

చిక్రీతం పికాలాపే బ్రూహి మన్మథమోహిని |
భుజ్జీవ భోగాన్మరాలాక్షి మయా సహ కృశోదరి |
వాఙ్మిత్రాన్మనసా నూనం కృత్వా మాం పతిముత్తమమ్ || ౫౪||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
షష్ఠస్కంధే నారదేన స్వప్రీత్యప్రాప్తివర్ణనం నామాష్టావింశోఽధ్యాయః || ౬.౨౮||

౬.౨౯ ఏకోనన్త్రింశోఽధ్యాయః | నారదస్య పునః స్వరూపప్రాప్తివర్ణనమ్ |

నారద ఉవాచ |

ఇత్యుక్తోఽహం తదా తేన రాజ్ఞా తాలధ్వజేన చ |
విమృశ్య మనసాత్యర్థం తమువాచ విశామృతే || ౧||

రాజన్నాహం విజానామి పుత్రీ కస్యేతి నిశ్చయమ్ |
పితరో క్వ చ మే కేన స్థాపితా చ సరోవరే || ౨||

కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి కథం మే సుకృతం భవేత్ |
నిరాధారాస్మి రాజేన్ద్ర చిన్తయామి చిక్రీతమ్ || ౩||

దైవమేవ పరం రాజన్నాస్త్యత్ర పౌరుషం మమ ।
 ధర్మజ్ఞోఽసి మహీపాల యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥ ౪ ॥
 తవాధీనాస్యహం భూప న మే కోఽస్యస్తి పాలకః ।
 న పితా న చ మాతా చ న స్థానం న చ బాన్ధవాః ॥ ౫ ॥
 ఇత్యుక్తోఽసౌ మయా రాజా బభూవ మదనాతురః ।
 మాం నిరీక్ష్య విశాలాక్షీం నేవకానిత్యువాచ హ ॥ ౬ ॥
 నరయానమానయధ్వం చతుర్వాహ్యం మనోహరమ్ ।
 ఆరోహణార్థమస్యాస్తు కౌశేయామృరవేష్టితమ్ ॥ ౭ ॥
 మృద్వాస్తరణసంయుక్తం ముక్తాజాలవిభూషితమ్ ।
 చతురస్రం విశాలం చ సువర్ణరచితం శుభమ్ ॥ ౮ ॥
 తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా భృత్యాః సత్వరగామినః ।
 ఆనిన్యః శిబికాం దివ్యాం మదర్థే వస్త్రవేష్టితామ్ ॥ ౯ ॥
 ఆరూఢాఽహం తదా తస్యాం తస్య ప్రియచిక్రీర్షయా ।
 ముదితోఽసౌ గృహే నీత్వా మాం తదా పృథివీపతిః ॥ ౧౦ ॥
 వివాహవిధినా రాజా శుభే లగ్నే శుభే దినే ।
 ఉపయేమే చ మాం తత్ర హతభుక్సన్నిధౌ తతః ॥ ౧౧ ॥
 తస్యాహం వల్లభా జాతా ప్రాణేభ్యోఽపి గరీయసీ ।
 సౌభాగ్యసుందరీత్యేవం నామ తత్ర కృతం మమ ॥ ౧౨ ॥
 రమమాణో మయా సార్థం సుఖమాప మహీపతిః ।
 నానాభోగవిలాసైశ్చ కామశాస్త్రోదితైస్తథా ॥ ౧౩ ॥
 రాజకార్యాణి సన్త్యజ్య క్రీడాసక్తో దివానిశమ్ ।
 నాసౌ వివేద గచ్ఛంతం కాలం కామకలారతః ॥ ౧౪ ॥
 ఉద్యానేషు చ రమ్యేషు వాపీషు చ గృహేషు చ ।
 హర్మ్యేషు వరశైలేషు దీర్ఘికాసు వరాసు చ ॥ ౧౫ ॥
 వారుణీమదమత్తోఽసౌ విహరన్కాననే శుభే ।
 విసృజ్య సర్వకార్యాణి మదధీనో బభూవ హ ॥ ౧౬ ॥
 వ్యాసాహం తేన సంసక్తా క్రీడారసవశీకృతా ।
 స్మృతవాన్పూర్వదేహం న పుమ్భావం మునిజన్మ చ ॥ ౧౭ ॥

మమైవాయం పతిర్యోషాహం పత్నీషు ప్రియా సతీ ।
 పట్టరాజ్ఞీ విలాసజ్ఞా సఫలం జీవితం మమ ॥ ౧౮ ॥
 ఇతి చింతయతీ తస్మిన్నేమబద్ధా దివానిశమ్ ।
 క్రీడాసక్తా సుఖే లుబ్ధా తం స్థితా వశవర్తినీ ॥ ౧౯ ॥
 విస్మృతం బ్రహ్మవిజ్ఞానం బ్రహ్మజ్ఞానం చ శాశ్వతమ్ ।
 ధర్మశాస్త్రపరిజ్ఞానం తదాసక్తమనా స్థితా ॥ ౨౦ ॥
 ఏవం విహరతస్తత్ర వర్షాణి ద్వాదశైవ తు ।
 గతాని క్షణవత్కామక్రీడాసక్తస్య మే మునే ॥ ౨౧ ॥
 జాతా గర్భవతీ చాహం ముదం ప్రాప నృపస్తదా ।
 కారయామాస విధివద్గర్భసంస్కారకర్మ చ ॥ ౨౨ ॥
 అప్పచ్చద్దోహదం రాజా ప్రీణయన్మాం పునః పునః ।
 నాబ్రవం లజ్జమానాహం నృపం ప్రీతమనా భృశమ్ ॥ ౨౩ ॥
 సమ్పూర్ణే దశమే మాసి పుత్రో జాతస్తతో మమ ।
 శుభేఽహ్ని గ్రహానక్షత్రలగ్నతారాబలాన్వితే ॥ ౨౪ ॥
 బభూవ నృపతేర్గోహే పుత్రజన్మమహోత్సవః ।
 రాజా పరమసస్తుష్టో బభూవ సుతజన్మతః ॥ ౨౫ ॥
 సూతకాన్తే సుతం వీక్ష్య రాజా ముదమవాప హ ।
 ఆహం భూమిపతేశ్చాసం ప్రియా భార్యా పరస్తప ॥ ౨౬ ॥
 తతో వర్షద్వయాన్తే వై పునర్గర్భో మయా ధృతః ।
 ద్వివీతీయస్తు సుతో జాతః సర్వలక్షణసంయుతః ॥ ౨౭ ॥
 సుధన్వేతి సుతస్యాథ నామ చక్రే నృపస్తదా ।
 వీరవర్మేతి జ్యేష్ఠస్య బ్రాహ్మణైః ప్రేరితస్త్యయమ్ ॥ ౨౮ ॥
 ఏవం ద్వాదశ పుత్రాశ్చ ప్రసూతా భూపసమ్మతాః ।
 మోహితోఽహం తదా తేషాం ప్రీత్యా పాలనలాలనే ॥ ౨౯ ॥
 పునరష్ట సుతాః కాలే కాలే జాతాః స్వరూపిణః ।
 గార్వస్థ్యం మే తతః పూర్ణం సమ్పన్నం సుఖసాధనమ్ ॥ ౩౦ ॥
 తేషాం దారక్రియాః కాలే కృతా రాజ్ఞా యథోచితాః ।

స్నుషాభిశ్చ తథా పుత్రైః పరివారో మహానభూత్ || ౩౧||

తతః పౌత్రాదిసమ్భూతాస్తేఽపి క్రీడారసాన్వితాః |

ఆసన్నానారసోపేతా మోహవృద్ధికరా భృశమ్ || ౩౨||

కదాచిత్సుఖమైశ్వర్యం కదాచిద్దుఃఖమద్భుతమ్ |

పుత్రేషు రోగజనితం దేహసంతాపకారకమ్ || ౩౩||

పరస్పరం కదాచిత్తు విరోధోఽభూత్సుదారుణః |

పుత్రాణాం వా వధూనాం చ తేన సంతాపసమ్భవః || ౩౪||

సుఖదుఃఖాత్మకే ఘోరే మిథ్యాచారకరే భృశమ్ |

సంక్మల్పజనితే క్షుద్రే మగ్నోఽహం మునిసత్తమ || ౩౫||

విస్మృతం పూర్వవిజ్ఞానం శాస్త్రజ్ఞానం తథా గతమ్ |

యోషాభావే విలీనోఽహం గృహకార్యేషు సర్వథా || ౩౬||

అహంకారస్తు సజ్ఞాతో భృశం మోహవివర్ధకః |

ఏతే మే బలినః పుత్రాః స్నుషాః సుకులసమ్భవాః || ౩౭||

ఏతే పుత్రాః సుసన్నద్ధాః క్రీడన్తి మమ వేశ్మసు |

ధన్యాహం ఖలు నారీణాం సంసారేఽస్మిన్నహో భృశమ్ || ౩౮||

నారదోఽహం భగవతా వఞ్చితో మాయయా కిల |

న కదాచిన్మయాప్యేవం చిన్తితం మనసా కిల || ౩౯||

రాజపత్నీ శుభాచారా బహుపుత్రా పతివ్రతా |

ధన్యాహం కిల సంసారే కృష్ణైవం మోహితస్తవహమ్ || ౪౦||

అథ కశ్చిన్నృపః కామం దూరదేశాధిపో మహాన్ |

అరాతిభావమాపన్నః పతినా సహ మానద || ౪౧||

కృత్వా సైన్యసమాయోగం రథైశ్చ వారణైర్యుతమ్ |

అజగమ కాన్యకుభే పురే యుద్ధమచిన్తయత్ || ౪౨||

వేష్ఠితం నగరం తేన రాజ్ఞా సైన్యయుతేన చ |

మమ పుత్రాశ్చ పౌత్రాశ్చ నిర్గతా నగరాత్తదా || ౪౩||

సంక్రామస్తుములస్తత్ర కృత్సన్తేన పుత్రకైః |

హతా రణే సుతాః సర్వే వైరిణా కాలయోగతః || ౪౪||

రాజా భగ్నస్తు సక్ష్మామాదాగతః స్వగృహం పునః ।
 శ్రుతం మయా మృతాః పుత్రాః సక్ష్మామే భృశదారుణే ॥ ౪౫॥
 స హత్వా మే సుతాన్పౌత్రాన్గతో రాజా బలాన్వితః ।
 క్రన్దమానా హ్యహం తత్ర గతా సమరమణ్డలే ॥ ౪౬॥
 దృష్ట్వా తాన్పతితాన్పుత్రాన్పౌత్రాంశ్చదుఃఖపీడితా ।
 విలలాపాహమాయుష్మజ్ఞోఽఛసాగరసమ్ప్రవే ॥ ౪౭॥
 హా పుత్రాః క్వ గతా మేఽద్య హా హతాస్మి దురాత్మనా ।
 దైవేనాతిబలిష్ఠేన దుర్వారేణాతిపాపినా ॥ ౪౮॥
 ఏతస్మిన్నస్తరే తత్ర భగవాన్మధుసూదనః ।
 కృత్వా రూపం ద్విజస్యాగాద్వృద్ధః పరమశోభనః ॥ ౪౯॥
 సువాసా వేదవిత్కామం మత్సమీపం సమాగతః ।
 మామువాచాతిదీనాం స క్రన్దమానాం రణాజరే ॥ ౫౦॥
 బ్రాహ్మణ ఉవాచ ।
 కిం విషీదసి తన్వజ్ఞీ భ్రమోఽయం ప్రకటీకృతః ।
 మోహేన కోకిలాలాపే పతిపుత్రగృహాత్మకే ॥ ౫౧॥
 కా త్వం కస్యాః సుతాః కేఽమీ చిన్తయాత్మగతిం పరామ్ ।
 ఉత్తిష్ఠ రోదనం త్యక్త్వా స్వస్థా భవ సులోచనే ॥ ౫౨॥
 స్నానం చ తిలదానం చ పుత్రాణాం కురు కామిని ।
 పరలోకగతానాం చ మర్యాదారక్షణాయ వై ॥ ౫౩॥
 కర్తవ్యం సర్వథా తీర్థే స్నానం తు న గృహే క్వచిత్ ।
 మృతానాం కిల బన్ధూనాం ధర్మశాస్త్రవినిర్ణయః ॥ ౫౪॥
 నారద ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్త్వా తేన విప్రేణ వృద్ధేన ప్రతిబోధితా ।
 ఉత్థితాహం నృపేణాథ యుక్తా బన్ధుభిరావృతా ॥ ౫౫॥
 అగ్రతో ద్విజరూపేణ భగవాన్పూతభావనః ।
 చలితాహం తతస్తూర్ణం తీర్ణం పరమపావనమ్ ॥ ౫౬॥
 హారిర్మాం కృపయా తత్ర పుస్తీర్థే సరసి ప్రభుః ।
 నీత్వాహ భగవాన్విష్ణుర్ద్విజరూపీ జనార్దనః ॥ ౫౭॥

స్నానం కురు తడాగేఽస్మిన్నావనే గజగామిని ।
త్యజ శోకం క్రియాకాలః పుత్రాణాం చ నిరర్థకమ్ ॥ ౫౮॥

కోటిశస్తే మృతాః పుత్రా జన్మజన్మసముద్భవాః ।
పితరః పతయశ్చైవ భ్రాతరో జామయస్తథా ॥ ౫౯॥

కేషాం దుఃఖం త్వయా కార్యం భ్రమేఽస్మిన్మానసోద్భవే ।
వితథే స్వప్నసదృశే తాపదే దేహినామిహ ॥ ౬౦॥

నారద ఉవాచ ।

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా తీర్థే పురుషసంజ్ఞకే ।
ప్రవిష్టా స్నాతుకామాహం ప్రేరితా తత్ర విష్ణునా ॥ ౬౧॥

మజ్జనాదేవ తీర్థేషు పుమాజ్ఞాతః క్షణాదపి ।
హరిర్వీణాం కరే కృత్వా స్థితస్తీరే స్వదేహవాన్ ॥ ౬౨॥

ఉన్మజ్జ్య చ మయా తీరే దృష్టః కమలలోచనః ।
ప్రత్యభిజ్ఞా తదా జాతా మమ చిత్తే ద్విజోత్తమ ॥ ౬౩॥

సఞ్చిన్వితం మయా తత్ర నారదోఽహమిహాగతః ।
హరిణా సహ స్త్రీభావం ప్రాప్తో మాయావిమోహితః ॥ ౬౪॥

ఇతి చిన్తాపరశ్చాహం యదా జాతస్తదా హరిః ।
మామాహ నారదాగచ్ఛ కిం కరోషి జలే స్థితః ॥ ౬౫॥

విస్మితోఽహం తదా స్మృత్వా స్త్రీభావం దారుణం భృశమ్ ।
పునః పురుషభావశ్చ సమ్పన్నః కేన హేతునా ॥ ౬౬॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం షష్ఠస్కంధే
నారదస్య పునః స్వరూపప్రాప్తివర్ణనం నామేకోనత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౬.౨౯॥

౬.౩౦ త్రింశోఽధ్యాయః । మాయాప్రాబల్యవర్ణనమ్ ।

నారద ఉవాచ ।

మాం దృష్ట్వా నారదం విప్రం విస్మితోఽసౌ మహీపతిః ।
క్వ గతా మమ భార్యా సా కుతోఽయం మునిసత్తమః ॥ ౧॥

విలలాప నృపస్తత్ర హా ప్రియేతి ముహుర్ముహుః ।
క్వ గతా మాం పరిత్యజ్య విలపంతం వియోగీనమ్ ॥ ౨॥

వినా త్వాం విపులశ్రోణీ వృథా మే జీవితం గృహమ్ ।
 రాజ్యం కమలపత్రాక్షి కిం కరోమి శుచిస్మితే ॥ ౩॥
 న ప్రాణా మే బహిర్యాన్తి విరహేణ తవాధునా ।
 గతో వై ప్రీతిధర్మస్తు త్వామృతే ప్రాణధారణాత్ ॥ ౪॥
 విలపామి విశాలాక్షి దేహి ప్రత్యుత్తరం ప్రియమ్ ।
 క్వ గతా సా మయి ప్రీతిర్యాభూత్ప్రథమసంజమే ॥ ౫॥
 నిమగ్నా కిం జలే సుభ్రూర్భక్షితా మత్యక్చచ్చపైః ।
 గృహీతా వరుణేనాశు మమ దౌర్భాగ్యయోగతః ॥ ౬॥
 ధన్యా సుచారుసర్వాజ్ఞి యా త్వం పుత్రైః సమాగతా ।
 అకృత్రిమస్తు పుత్రేషు స్నేహస్తేఽమృతభాషిణీ ॥ ౭॥
 న యుక్తమధునా యన్మాం విహాయ త్రిదివం గతా ।
 విలపంతం పతిం దీనం పుత్రస్నేహేన యన్త్రితా ॥ ౮॥
 ఉభయం మే గతం కాన్తే పుత్రాస్త్వం ప్రాణవల్లభా ।
 తథాపి మరణం నాస్తి దుఃఖితస్య భృశం ప్రియే ॥ ౯॥
 కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి రామో నాస్తి మహీతలే ।
 రామావిరహజం దుఃఖం జానాతి రఘునన్దనః ॥ ౧౦॥
 విధినా నిష్ఠరేణాత్ర విపరీతం కృతం భువి ।
 దమ్పత్యోర్మరణం భిన్నం సర్వథా సమచిత్తయోః ॥ ౧౧॥
 ఉపకారస్తు నారీణాం మునిభిర్విహితః కిల ।
 యదుక్తం ధర్మశాస్త్రేషు జ్వలనం పతినా సహ ॥ ౧౨॥
 ఏవం విలపమానం తం రాజానం భగవాన్హరిః ।
 నివారయామాస తదా వచనైర్మృక్తియోజితైః ॥ ౧౩॥
 శ్రీభగవానువాచ ।
 కిం విషీదసి రాజేన్ద్ర క్వ గతా తే ప్రియాన్గనా ।
 న శ్రుతం కిం త్వయా శాస్త్రం న కృతోఽసౌ బుధాశ్రయః ॥ ౧౪॥
 కా సా కస్త్వం క్వ సంయోగో వియోగః కీదృశస్తవ ।
 ప్రవాహరూపే సంసారే నృణాం నౌతరతామివ ॥ ౧౫॥
 గృహే గచ్ఛ నృపశ్రేష్ఠ వృథా తే రుదితేన కిమ్ ।

సంయోగశ్చ వియోగశ్చ దైవాధీనః సదా నృణామ్ ॥ ౧౬ ॥

అనయా సహ తే రాజన్ సంయోగస్త్విహ సంవృతః ।
భుక్తా త్వయా విశాలాక్షీ సుస్థరీ తనుమధ్యమా ॥ ౧౭ ॥

న దృష్టా పితరావస్యాస్త్యయా ప్రాప్తా సరోవరే ।
కాకతాలీప్రసజ్జేన యద్భూతం తత్తథా గతమ్ ॥ ౧౮ ॥

మా శోకం కురు రాజేన్ద్ర కాలో హి దురతిక్రమః ।
కాలయోగం సమాసాద్య భుక్ష్వ భోగాన్ గృహే యథా ॥ ౧౯ ॥

యథాగతా గతా సా తు తథైవ వరవర్ణినీ ।
యథా పూర్వం తథా తత్ర గచ్ఛ కార్యం కురు ప్రభో ॥ ౨౦ ॥

రుదితేన తవదైవ నాగమిష్యతి కామినీ ।
వృథా శోచసి పృథ్వీశ యోగయుక్తో భవాధునా ॥ ౨౧ ॥

భోగః కాలవశాదేతి తథైవ ప్రతియాతి చ ।
నాత్ర శోకస్తు కర్తవ్యో నిషల్లే భవవర్తమి ॥ ౨౨ ॥

నైకత్ర సుఖసంయోగో దుఃఖయోగస్తు నైకతః ।
ఘటికాయన్త్రవత్కామం భ్రమణం సుఖదుఃఖయోః ॥ ౨౩ ॥

మనః కృత్వా స్థిరం భూప కురు రాజ్యం యథాసుఖమ్ ।
అథవా న్యస్య దాయాదే వనం సేవయ సామృతమ్ ॥ ౨౪ ॥

దుర్లభో మానుషో దేహః ప్రాణినాం క్షణభంగురః ।
తస్మిన్నాప్తి తు కర్తవ్యం సర్వథైవాత్మసాధనమ్ ॥ ౨౫ ॥

జహ్నోపస్థరసో రాజన్ పశుయోనిషు వర్తతే ।
జ్ఞానం మానుషదేహే వై నాన్యాసు చ కుయోనిషు ॥ ౨౬ ॥

తస్మాద్గచ్ఛ గృహం త్యక్త్వా శోకం కాంతాసముద్భవమ్ ।
మాయేయం భగవత్స్యాస్తు యయా సమ్మోహితం జగత్ ॥ ౨౭ ॥

నారద ఉవాచ ।
ఇత్యుక్తో హరిణా రాజా ప్రణమ్య కమలాపతిమ్ ।
కృత్వా స్నానవిధిం సమ్యగ్గగామ నిజమన్దిరమ్ ॥ ౨౮ ॥

దత్త్వా రాజ్యం స్వపౌత్రాయ ప్రాప్య నిర్వేదమద్భుతమ్ ।
వనం జగామ భూపాలస్తత్త్వజ్ఞానమవాప చ ॥ ౨౯ ॥

గతే రాజన్యహం వీక్ష్య భగవన్తమధోక్షజమ్ ।
 తమబ్రవం జగన్నాథం హసన్తం మాం పునః పునః ॥ ౩౦॥
 వశ్యతోఽహం త్వయా దేవ జ్ఞాతం మాయాబలం మహత్ ।
 స్మరామి చరితం సర్వం స్త్రీదేహీ యత్కృతం మయా ॥ ౩౧॥
 బ్రూహి మే దేవదేవేశ ప్రవిష్టోఽహం సరోవరే ।
 విగతం పూర్వవిజ్ఞానం స్నానాదేవ కథం హరే ॥ ౩౨॥
 యోషిద్దేహం సమాసాద్య మోహితోఽహం జగద్గురో ।
 పతిం ప్రాప్య నృపశ్రేష్ఠం పులోమీ వాసవం యథా ॥ ౩౩॥
 మనస్తదేవ తచ్చిత్తం దేహః స చ పురాతనః ।
 లిఙ్గం తదేవ దేవేశ స్మృతేర్నాశః కథం హరే ॥ ౩౪॥
 విస్మయోఽయం మహాన్మోఽత్ర జ్ఞాననాశం ప్రతి ప్రభో ।
 కథయాద్య రమాకాన్త కారణం పరమం చ యత్ ॥ ౩౫॥
 నారీదేహం మయా ప్రాప్య భుక్తా భోగా హ్యనేకశః ।
 సురాపానం కృతం నిత్యం విధిహీనం చ భోజనమ్ ॥ ౩౬॥
 మయా తదేవ న జ్ఞాతం నారదోఽహమితి స్ఫుటమ్ ।
 జానామ్యద్య యథా సర్వం వివిక్తం న తథా తదా ॥ ౩౭॥
 విష్ణురువాచ ।
 పశ్య నారద మాయావీ విలాసోఽయం మహామతే ।
 దేహేషు సర్వజన్తానాం దశాభేదా హ్యనేకశః ॥ ౩౮॥
 జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తిశ్చ తురీయా దేహినాం దశా ।
 తథా దేహాన్తరే ప్రాప్తే సన్దేహః కీదృశః పునః ॥ ౩౯॥
 సుప్తో నరో న జానాతి న శృణోతి వదత్యపి ।
 పునః ప్రబుద్ధో జానాతి సర్వం జ్ఞాతమశేషతః ॥ ౪౦॥
 నిద్రయా చాల్యతే చిత్తం భవన్తి స్వప్నసమ్భవాః ।
 నానావిధా మనోభేదా మనోభావా హ్యనేకశః ॥ ౪౧॥
 గజో మాం హస్తుమాయాతి న శక్తోఽస్మి పలాయనే ।
 కిం కరోమి న మే స్థానం యత్ర గచ్ఛామి సత్యరః ॥ ౪౨॥

మృతం పితామహం స్వప్నే పశ్యతి స్వగృహాగతమ్ |
 సంయోగస్తేన వార్తా చ భోజనం సహ మన్యతే || ౪౩||
 ప్రబుద్ధః ఖలు జానాతి స్వప్నే దృష్టం సుఖాసుఖమ్ |
 స్మృత్వా సర్వం జనేభ్యస్తు విస్తరాత్ప్రవదత్యపి || ౪౪||
 స్వప్నేకోఽపి న జానాతి భ్రమోఽయమితి నిశ్చయః |
 తథా తథైవ విభవో మాయాయా దుర్గమః కిల || ౪౫||
 నాహం నారద జానామి పారం పరమదుర్లభమ్ |
 గుణానాం కిల మాయాయా నైవ శమ్భుర్న పద్యజః || ౪౬||
 కోఽన్యో జ్ఞాతుం సమర్థోఽభూన్మానతో మన్దభీః పునః |
 మాయాగుణపరిజ్ఞానం న కస్యాపి భవేదిహ || ౪౭||
 గుణత్రయకృతం సర్వం జగత్త్వావరజజ్జమమ్ |
 వినా గుణైర్న సంసారో వర్తతే కిఞ్చిదప్యదః || ౪౮||
 అహం సత్త్వప్రధానోఽస్మి రజస్తమసమన్వితః |
 న కదాచిత్తిత్థిర్హిన్ భవామి భువనేశ్వరః || ౪౯||
 తథా బ్రహ్మ పితా తేఽత్ర రజోముఖ్యః ప్రకీర్తితః |
 తమఃసత్త్వసమాయుక్తో న తాభ్యాముజ్ఘతః కిల || ౫౦||
 శివస్తథా తమోముఖ్యో రజఃసత్త్వసమావృతః |
 గుణత్రయవిహీనస్తు నైవ కోఽపి మయా శ్రుతః || ౫౧||
 తస్మాన్మోహో న కర్తవ్యః సంసారేఽస్మిన్మునీశ్వర |
 మాయావినిర్మితేఽసారేఽపారే పరమదుర్లభే || ౫౨||
 దృష్టా మాయా త్వయాద్యైవ భుక్తా భోగా హ్యనేకశః |
 కిం పృచ్ఛసి మహాభాగ తస్యాశ్చరీతమద్భుతమ్ || ౫౩||
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
 షష్ఠస్కంధే మాయాప్రాబల్యవర్ణనం నామ త్రింశోఽధ్యాయః || ౬.౩౦||

౬.౩౦ ఏకత్రింశోఽధ్యాయః | భగవతీమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |

నిశామయ మహారాజ బ్రవీమి విశదాక్షరమ్ |

మాహాత్మ్యం ఖలు మాయాయా నారదాత్తు మయా శ్రుతమ్ || ౧||

మయా పునర్మునిః పృష్టో నారదః సర్వవిత్రమః |
శ్రుత్వా కథాం మునేస్తస్య నారీదేహసముదభవామ్ || ౨||

బ్రూహి నారద పశ్చాత్కిం కథితం హరిణా తదా |
క్వ గతశ్చ జగన్నాథో భవతా సహ మాధవః || ౩||

నారద ఉవాచ |
ఇత్యుక్త్వా భగవాంస్తస్మింస్తడాగేఽతిమనోహరే |
ఆరుహ్య గరుడం గన్తుం వైకుణ్ఠే చ మనో దధే || ౪||

మామువాచ రమాకాన్తో యథేష్టం గచ్ఛ నారద |
ఏహి వా మమ లోకం త్వం యథారుచి తథా కురు || ౫||

బ్రహ్మలోకం గతశ్చాహమాపుచ్ఛ్య మధుసూదనమ్ |
భగవానపి దేవేశస్తత్క్షణాద్గరుడాసనః || ౬||

వైకుణ్ఠమగమత్క్షార్ణం మామాదిశ్య యథాసుఖమ్ |
తతోఽహం పితృసదనం గతో యాతే జనార్దనే || ౭||

చిన్తయన్నకలం దుఃఖం సుఖం చ పరమాద్భుతమ్ |
గత్వా ప్రణమ్య పితరం స్థితో యావత్పురః పితుః || ౮||

తావత్పుష్టో మునే పిత్రా వీక్ష్య చిన్తాతురం తు మామ్ |
బ్రహ్మోవాచ |
క్వ గతోఽసి మహాభాగ కస్మాచ్ఛిన్తాతురః సుత || ౯||

స్వస్థం వైవాద్య పశ్యామి మనస్తే మునిసత్తమ |
కేనాపి వశ్చోతోఽసి త్వం దృష్టం వా కిశ్చోదదుభృతమ్ || ౧౦||

విషణ్ణం గతవిజ్ఞానం పశ్యామి త్వాం కథం సుత |
నారద ఉవాచ |

ఇతి పృష్టస్తదా పిత్రా బృన్యాం సముపవేశ్య చ || ౧౧||

తమబ్రవం స్వవృత్తాన్తం మాయాబలసముదభవమ్ |
వశ్చోతోఽహం పితః కామం విష్టునా ప్రభవిష్టునా || ౧౨||

స్త్రీభావం గమితః కామం వర్షాణి సుబహూన్యపి |
అనుభూతం మహద్దుఃఖం పుత్రశోకసముదభవమ్ || ౧౩||

ప్రబోధితోఽహం తేనైవ మృదువాక్యామృతేన చ ।
 పునః సరోవరే స్నాత్వా జాతోఽహం నారదః పుమాన్ ॥ ౧౪॥
 కీమేతత్కారణం బ్రహ్మాన్ యన్మోహమగమం తదా ।
 విస్మృతం పూర్వవిజ్ఞానం తస్మయస్తరసా కృతః ॥ ౧౫॥
 ఏతన్మాయాబలం బ్రహ్మాన్న జానేఽహం దురత్యయమ్ ।
 జ్ఞానహానికరం జాతం మూలం మోహస్య విస్ఫుటమ్ ॥ ౧౬॥
 అనుభూతం మయా సమ్యగ్జాతం సర్వం శుభాశుభమ్ ।
 కథం త్వం జితవాంస్తాత తముపాయం వదస్వ మే ॥ ౧౭॥
 నారద ఉవాచ ।
 విజ్ఞప్తోఽసౌ మయా ధాతా ప్రీతిపూర్వమతః పరమ్ ।
 మామువాచ స్మితం కృత్వా పితా మే వాసవీసుత ॥ ౧౮॥
 బ్రహ్మోవాచ ।
 దుర్జయైషా సురైః సర్వైర్మునిభిశ్చ మహాత్మభిః ।
 తాపస్థైరానయుక్తైశ్చ యోగిభిః పవనాశనైః ॥ ౧౯॥
 నాహం తాం సర్వథా జ్ఞాతుం శక్తో మాయాం మహాబలామ్ ।
 విష్ణురాతుం న శక్తశ్చ తథా శమ్భురుమాపతిః ॥ ౨౦॥
 దుర్జయో సా మహామాయా సృష్టిస్థిత్యన్తకారిణీ ।
 కాలకర్మస్వభావాద్వైర్నిమిత్తకారణైర్వృతా ॥ ౨౧॥
 శోకం మా కురు మేధావింస్తత్ర మాయామహాబలే ।
 న చైవ విస్మయః కార్యో వయం సర్వే విమోహితాః ॥ ౨౨॥
 నారద ఉవాచ ।
 పిత్రేత్యుక్తస్తదా వ్యాస తమాప్నచ్చ్య గతస్మయః ।
 ఆగతోఽస్మ్యత్ర పశ్యన్వై తీర్థాని చ వరాణి చ ॥ ౨౩॥
 తస్మాత్త్వమపి సన్త్యజ్య మోహం కౌరవనాశజమ్ ।
 కాలక్షయం సుఖాసీనః స్థానేఽస్మిన్ కురు సత్తమ ॥ ౨౪॥
 అవశ్యమేవ భోక్తవ్యం కృతం కర్మ శుభాశుభమ్ ।
 నిశ్చయం హృదయే కృత్వా విచరస్వ యథాసుఖమ్ ॥ ౨౫॥
 వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా నారదో రాజన్ గతో మాం ప్రతిబోధ్య చ |
 ఆహం తచ్చింతయన్వాక్యం యదుక్తం మునినా తదా || ౨౬ ||
 స్థితః సరస్వతీతీరే కల్పే సారస్వతే వరే |
 కాలాతిహానాయైతత్కృతం భాగవతం మయా || ౨౭ ||
 పురాణముత్తమం భూప సర్వసంశయనాశనమ్ |
 నానాఖ్యానసమాయుక్తం వేదప్రామాణ్యసంశ్రితమ్ || ౨౮ ||
 సన్దేహోఽత్ర న కర్తవ్యః సర్వథా నృపసత్తమ |
 యథేన్ద్రజాలికః కశ్చిత్పాశ్చాలీం దారపీం కరే || ౨౯ ||
 కృత్వా నర్తయతే కామం స్వేచ్ఛయా వశవర్తినీమ్ |
 తథా నర్తయతే మాయా జగత్సావరజ్జమమ్ || ౩౦ ||
 బ్రహ్మాదీస్తమ్బపర్వస్తం సదేవాసురమానుషమ్ |
 పశ్చేన్ద్రియసమాయుక్తం మనశ్చిత్తానువర్తనమ్ || ౩౧ ||
 గుణాస్తు కారణం రాజన్ సర్వేషాం సర్వథా త్రయః |
 కార్యం కారణసంయుక్తం భవతీతి వినిశ్చయః || ౩౨ ||
 భిన్నభిన్నస్వభావాస్తే గుణా మాయాసముద్భవాః |
 శాన్తో ఘోరస్తథా మూఢస్త్రయస్తు వివిధా యతః || ౩౩ ||
 తత్సమేతః పుమాన్నిత్యం తద్విహీనః కథం భవేత్ |
 న భవత్యేవ సంసారే రహితస్తన్తుభిః పటః || ౩౪ ||
 తథా గుణైస్త్రిభిర్హీనో న దేహీతి వినిశ్చయః |
 దేవదేహో మనుష్యో వా తిరశ్చో వా నరాధిప || ౩౫ ||
 గుణైర్విరహితో న స్యాన్మృద్విహీనో ఘటో యథా |
 బ్రహ్మో విష్ణుస్తథా రుద్రస్త్రయశ్చాపీ గుణాశ్రయాః || ౩౬ ||
 కదాచిత్ప్రీతియుక్తాస్తే తథాప్రీతియుతాః పునః |
 తథా విషాదయుక్తాస్తే భవన్తి గుణయోగతః || ౩౭ ||
 బ్రహ్మో కదాచిత్సత్త్వస్థస్తదా శాస్తః సమాధిమాన్ |
 ప్రీతియుక్తో భవేత్సర్వభూతేషు జ్ఞానసంయుతః || ౩౮ ||
 పునః సత్త్వవిహీనస్తు రజోగుణసమావృతః |
 తదా భవేద్ ఘోరరూపః సర్వత్రాప్రీతిసంయుతః || ౩౯ ||

యదా తమోగుణావిష్టో బాహుల్యేన భవేద్విధిః ।
 తదా విషాదసమ్పన్నో మూఢో భవతి నాన్యథా ॥ ౪౦॥
 మాధవోఽపి సదా సత్త్వసంశ్రితః సర్వథా భవేత్ ।
 యదా శాస్త్రః ప్రీతియుక్తో భవేజ్ఞానసమన్వితః ॥ ౪౧॥
 స ఏవ రజాధిక్యాదప్రీతినంయుతో భవేత్ ।
 ఘోరశ్చ సర్వభూతేషు గుణాధీనో రమాపతిః ॥ ౪౨॥
 రుద్రోఽపి సత్త్వసంయుక్తః ప్రీతిమాఞ్ఞాన్విమాన్భవేత్ ।
 రజోనిమీలితః సోఽపి ఘోరః ప్రీతివివర్జితః ॥ ౪౩॥
 తమోగుణయుతః సోఽపి మూఢో విషాదయుగ్భవేత్ ।
 ఏతే యది గుణాధీనా బ్రహ్మవిష్ణుహరాదయః ॥ ౪౪॥
 సూర్యవంశోద్భవాస్తద్వత్సోమవంశభవా అపి ।
 మన్వాదయశ్చ యే ప్రోక్తాశ్చతుర్దశ యుగే యుగే ॥ ౪౫॥
 అన్యేషాం చైవ కా వార్తా సంసారేఽస్మిన్నుపోత్తమ ।
 మాయాధీనం జగత్సర్వం సదేవాసురమానుషమ్ ॥ ౪౬॥
 తస్మాద్రాజన్న కర్తవ్యః సన్దేహోఽత్ర కదాచన ।
 దేహీ మాయాపరాధీనశ్చేష్టతే తద్వశానుగః ॥ ౪౭॥
 సా చ మాయా పరే తత్త్వే సంవిద్రూపేఽపి సర్వదా ।
 తదధీనా ప్రేరితా చ తేన జీవేషు సర్వదా ॥ ౪౮॥
 తతో మాయావిశిష్టాం తాం సంవిదం పరమేశ్వరీమ్ ।
 మాయేశ్వరీం భగవతీం సచ్చిదానందరూపిణీమ్ ॥ ౪౯॥
 ధ్యాయేత్తథారాధయేచ్చ ప్రణమేచ్చ జపేదపి ।
 తేన సా సదయా భూత్వా మోచయత్యేవ దేహినమ్ ॥ ౫౦॥
 స్వమాయాం సంహరత్యేవ స్వానుభూతిప్రదానతః ।
 భువనం ఖలు మాయా స్యాదీశ్వరీ తస్య నాయికా ॥ ౫౧॥
 భువనేశి తతః ప్రోక్తా దేవీ త్రైలోక్యసుందరీ ।
 తద్రూపే యది సక్తం స్యాచ్చిత్తం భూమిపతే సదా ॥ ౫౨॥
 మాయయా కిం భవేత్తత్ర సదసద్భూతయా నృప ।

తస్మాన్నాయానిరాసార్థం నాన్యద్వై దేవతాన్తరమ్ ॥ ౫౩॥

సమర్థం తు వినా దేపీం సచ్చిదానన్దరూపిణీమ్ ।

తమోరాశిం నాశయితుం శక్తం నైవ తమో భవేత్ ॥ ౫౪॥

కిన్తు భానుప్రభాచన్ద్రవిద్యుద్వహ్నిప్రభాదయః ।

తస్మాన్నాయేశ్వరీమమ్భాం స్వప్రకాశాం తు సంవిదమ్ ॥ ౫౫॥

ఆరాధయేదతిప్రీత్యా మాయాగుణనివృత్తయే ।

ఇతి సమ్యక్మయాఖ్యాతం వృత్రాసురవధాదికమ్ ॥ ౫౬॥

యత్పృష్టం రాజశార్దూల కిమన్యచ్ఛ్రీతుమిచ్ఛసి ।

పూర్వార్థోఽయం పురాణస్య కథితస్తవ సువ్రత ॥ ౫౭॥

యత్ర దేవ్యాస్తు మహిమా విస్తరేణోపపాదితః ।

ఏతద్రహస్యం శ్రీమాతుర్న దేయం యస్య కస్యచిత్ ॥ ౫౮॥

దేయం భక్తాయ శాన్తాయ దేవీభక్తిరతాయ చ ।

శిష్యాయ జ్యేష్ఠపుత్రాయ గురుభక్తియుతాయ చ ॥ ౫౯॥

ఇదమఖిలకథానాం సారభూతం పురాణం

నిఖిలనిగమతుల్యం సప్రమాణానువిధమ్ ।

పఠతి పఠమభావాద్యః శ్శ్రీణోతీహ భక్త్యా

స భవతి ధనవాన్వై జ్ఞానవాన్మానవోఽత్ర ॥ ౬౦॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

షష్ఠస్కంధే భగవతీమాహాత్మ్యవర్ణనం నామకత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౬.౩౧॥

॥ ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణే షష్ఠస్కంధః సమాప్తః ॥

॥ ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతమహాపురాణే పూర్వార్థః సమూర్ధః ॥

Encoded and proofread by Vishwas Bhide

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

